Reactienota

Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Nieuwbouw Kerncentrales

januari 2026

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

2 Thematische beantwoording 9

2.1 Nut en noodzaak 9

2.2 Alternatieven 11

2.3 Locaties 13

2.4 Veiligheid 16

2.5 Radioactief afval 19

2.6 Splijtstofketen 21

2.7 Kosten en planning 22

2.8 Leefbaarheid en brede welvaart 25

2.9 Effecten op milieu 28

2.10 Elektriciteitsnet 28

2.11 Procedure 30

2.12 Participatie 31

3 Individuele beantwoording 32

1 Inleiding

Concept NRD

Van vrijdag 16 mei tot en met donderdag 26 juni 2025 lag de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) ter inzage. Daarmee is beoogd om alle betrokkenen en geïnteresseerde partijen te informeren over de achtergrond en de aard van de voorgenomen activiteiten, namelijk de voorgenomen nieuwbouw van twee kerncentrales. Bovendien is eenieder in de gelegenheid gesteld om een reactie in te dienen over hetgeen in het MER onderzocht zou moeten worden.

De NRD is het onderzoeksplan voor het milieueffectrapport (plan-MER) dat wordt opgesteld voor dit project. In het plan-MER worden mogelijke alternatieve locaties voor nieuw te bouwen kerncentrales beschouwd en de effecten daarvan worden beoordeeld op aspecten als milieu, fysieke leefomgeving en veiligheid. Naast een plan-MER wordt een Integrale Effectenanalyse (IEA) opgesteld, waarin ook kosten, technische aspecten en een beeld van de omgeving aan bod komen. Het plan-MER en de IEA vormen gezamenlijk de beslisinformatie op basis waarvan de minister van Klimaat en Groene Groei samen met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening een voorkeurslocatie voor twee nieuwe kerncentrales kiest. Dit is de ‘Voorkeursbeslissing’.

Reacties

Op de concept-NRD zijn 537 reacties ingediend, waarvan 46 eensluidend. De (geanonimiseerde) reacties zijn online beschikbaar gemaakt, met een inspraakbundel. In een reactienota zijn alle unieke reacties namens het ministerie van een antwoord voorzien. Deze documenten zijn online raadpleegbaar via http://www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales.

Meerdere reacties hebben aanleiding gegeven tot het aanbrengen van tekstuele verduidelijkingen of nadere onderbouwing in de definitieve NRD, het plan-MER dan wel de IEA. Daar waar van toepassing wordt dit in de reactienota aangegeven. De ontvangen reacties hebben niet geleid tot een wijziging van het onderzoeksplan.

Advies Commissie mer

De concept-NRD is voor advies voorgelegd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer). Op 25 september 2025 heeft de Commissie haar advies uitgebracht. De Commissie vindt dat voor het meewegen van het milieubelang in het locatiebesluit het MER in ieder geval de onderstaande (beknopt weergegeven) informatie moet bevatten.

Ten eerste een duidelijk overzicht van alle noodzakelijke besluiten, waar de realisatie en het functioneren van de twee nieuwe kerncentrales van afhankelijk zijn. Zo is voor iedereen duidelijk waar, wanneer, wat besloten wordt en wanneer welk milieuonderzoek plaatsvindt.

Ten tweede vindt de Commissie voor het milieuonderzoek en de milieuonderbouwing van de locatiealternatieven de volgende essentiële informatie:

- een nadere onderbouwing van het actualisatierapport waarborgingsbeleid kernenergie en de voorgestelde nieuwe gebieden en locaties;
- onderbouwing technologiekeuze en concretisering van de aard van de installaties en de ruimtebehoefte én de bouw daarvan;
- omgevingsanalyse per locatie die zicht geeft op onder meer 1) de eisen die het huidige gebruik van de omgeving van een locatie aan nieuwe kerncentrales stelt, 2) specifieke milieukenmerken van een locatie waaronder overstromingsgevoeligheid, bodemgesteldheid, de koelwatersituatie en evacueerbaarheid en 3) de inpasbaarheid van centrales, inclusief een concrete uitwerking van de extra fysieke en/of milieuruimte nodig voor onder meer bouwterrein, gronddepots, infrastructuur, huisvesting van bouwpersoneel en lozingsruimte voor koelwater.

- uitwerking van de bouwfase en de koeling van de centrales per locatie en daarvoor relevante varianten;
- onderzoek naar en beschrijving van de milieugevolgen voor onder meer veiligheid (rampen en evacuatie), water, natuur en bouwhinder (geluid, stof, geur);
- milieuvergelijking van de locatiealternatieven zowel voor de langjarige bouwfase, als de bedrijfsfase (voor het jaar 2040 én 2100);
- uitspraak per locatie of ze technisch en vanuit milieu oogmerk haalbaar en maakbaar zijn, bijvoorbeeld door het nemen van (mitigerende) maatregelen. Ga hierbij in het bijzonder in op gevolgen voor omwonenden (bouwfase) én voor Natura 2000-gebieden tijdens de bouwfase (stikstof) en de bedrijfsfase (in ieder geval koelwater).

Het advies van de Commissie wordt bijna volledig overgenomen. Afhankelijk van het onderwerp van het advies wordt het verwerkt in de definitieve NRD, het plan-MER of in de Integrale Effectenanalyse. Het gaat met name om een verduidelijking van enkele punten die de Commissie in haar advies aanhaalt.
Aan het eind van deze reactienota en in de definitieve NRD wordt specifieker beschreven hoe het ministerie omgaat met de diverse adviespunten van de Commissie.

Meer informatie

Meer informatie over kernenergie in Nederland vindt u op www.overkernenergie.nl. Informatie over de projectprocedure die wordt doorlopen voor dit project vindt u op de online projectpagina: http://www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales.

Leeswijzer

In deze reactienota zijn alle reacties op de concept-NRD verzameld en beantwoord. Omdat veel reacties gaan over dezelfde thema's, biedt hoofdstuk 2 nadere informatie over deze thema's. In hoofdstuk 3 worden de individuele unieke reacties samengevat weergegeven en van een antwoord voorzien. Daar waar dit relevant is, zal verwezen worden naar de thematische beantwoording, al dan niet met een aanvullend antwoord op de specifieke reactie. Vanwege de omvang van de reactienota en ten behoeve van de eenduidigheid van de beantwoording van de reacties, is ervoor gekozen om zoveel mogelijk te verwijzen naar de thematische beantwoording, dan wel naar andere reacties. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt in een separate tabel ook ingegaan op het advies van de Commissie mer.

Opzoeken beantwoording

Iedereen die voor het einde van de terinzagelegging een reactie heeft ingediend, heeft een brief ontvangen waarin het registratienummer staat. Aan de hand van de laatste 4 cijfers van het registratienummer kan de reactie en het antwoord daarop in deze reactienota worden gevonden. Deze reactienota staat ook op de projectwebsite: www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales.

2 Thematische beantwoording

2.1 Nut en noodzaak

Algemeen

Het kabinet heeft als klimaatambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Op weg daar naartoe, moet Nederland in 2030 55% tot 60% minder CO_2 uitstoten. Om het doel voor 2050 te kunnen halen is verduurzaming van het energiesysteem nodig, door elektriciteit de belangrijkste energiedrager te maken.
In Nederland zijn er verschillende energiebronnen beschikbaar die kunnen bijdragen aan het behalen van de klimaatneutraliteit, omdat deze bronnen vrijwel CO_2-neutraal zijn bij de opwekking van elektriciteit. Dit zijn windenergie, zonne-energie, kernenergie en biomassa- en gascentrales waar CO_2 kan worden afgevangen. Kernenergie heeft hierbij als voordeel dat het niet weersafhankelijk is en een zekere mate van flexibiliteit kent maar ook volcontinu een bepaalde hoeveelheid elektriciteit kan produceren. Kernenergie is daarmee een aanvulling op wind en zon, die in de toekomst de meeste elektriciteit in Nederland zullen opwekken. De toevoeging van kernenergie aan het electriciteitssysteem draagt daarnaast ook bij aan stabielere elektriciteitsprijzen. Gezien de urgentie van het klimaatprobleem heeft Nederland niet de luxe om bepaalde CO_2-neutrale energiebronnen uit te sluiten. Elektrificatie is voor veel toepassingen de meest efficiënte verduurzamingsroute. Het kabinet zet erop in dat in 2050 de binnenlandse productie van elektriciteit zowel de (dan veel grotere) directe elektriciteitsvraag in de verschillende eindgebruikerssectoren kan bedienen.
Het kabinet heeft ervoor gekozen in te zetten op verlenging van de bedrijfsduur van de huidige kerncentrale in Borssele en de voorbereiding van de nieuwbouw van twee grote kerncentrales. Daarnaast komen er twee extra kerncentrales, waarbij ook de mogelijkheden voor meerdere kleine centrales worden betrokken. Deze twee extra kerncentrales (inclusief mogelijkheden voor meerdere kleine centrales) vallen buiten de scope van deze procedure. Andere voordelen van kernenergie zijn als volgt:

- Het is waardevol om als Europa naar een onafhankelijker energiesysteem te bewegen waarbij meer aan onze eigen energievoorziening voldaan kan worden.
- Kernenergie vraagt per MW aanzienlijk minder ruimte dan andere energiebronnen.

Nadelen van kernenergie

Naast voordelen heeft kernenergie ook nadelen, zoals afval en de zorgen over veiligheid. Veiligheid is een absolute randvoorwaarde voor het bedrijven van een kerncentrale. Nederlandse kernreactoren moeten daarom voldoen aan strenge

nationale en internationale veiligheidseisen waardoor de kans op een ongeval erg klein is. In het geval van een incident zijn er een fors aantal maatregelen om de effecten ervan te beperken.
Kerncentrales produceren radioactief afval, wat in Nederland minimaal honderd jaar boven de grond wordt opgeslagen bij de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) in de gemeente Borsele in Zeeland. Uiteindelijk moet het worden opgeslagen in de eindberging, onder de grond. Zo moet worden bewerkstelligd dat het afval voor duizenden jaren buiten de levensruimte van de mens blijft.
Hiernaast is er veel en langdurige voorbereiding nodig, voordat een kerncentrale gebouwd en operationeel is. Het gaat dan om de onderzoeksfase en het vergunningenproces, met technische uitdagingen en financiële risico's. Inschattingen over bouwkosten en doorlooptijden zijn in de vroege projectfases onzeker.

Scope

Het betreft twee kerncentrales met een gezamenlijk vermogen van maximaal 3,3 GW waarmee, uitgaande van een capaciteitsfactor van 90%, op jaarbasis 25 TWh opgewekt kan worden. De ambities van het kabinet om twee extra kerncentrales te realiseren, en ook de mogelijkheid voor meerdere kleine centrales vallen buiten de scope van deze projectprocedure. De vraag 'waarom kernenergie in de energiemix' wordt niet verder binnen deze procedure beantwoord. Het Ministerie van KGG heeft op advies van de Commissie mer de milieuonderbouwing van de nut en noodzaak van kernenergie in de energiemix uitgewerkt en op 17 oktober 2025 naar de Kamer verzonden. Deze milieuonderbouwing gaat in op diverse toekomstige energiemixen met een diverse omvang van kernenergie erin, variërende tussen 0 GW kernenergie en 8,3 GW kernenergie. De conclusie is vooral dat kernenergie goed bestaat in aanvulling op wind- en zonne-energie. De milieueffecten van alle energiebronnen is verschillend en vraagt om een specifieke afweging per casus.

Dunkelflautes en kernenergie

De term 'dunkelflaute' verwijst in een energiecontext naar het moment waarop er amper energie wordt opgewekt met wind en zon, doordat er gelijktijdig sprake is van duisternis en of mist en windstilte. In het streven naar een brede energiemix voorziet het kabinet een rol voor kernenergie. De inzet van kernenergie heeft niet als primair doel de eventuele verminderde opbrengst van wind en zon aan te compenseren, maar moet vooral bijdragen aan de robuustheid van het energiesysteem.

Kernenergie is net als andere opwek technologieën niet CO_2-vrij

Hoewel kerncentrales geen CO_2 uitstoot kennen gedurende hun operationele fase is geen enkele energiebron over de levensduur bezien 100% CO_2-vrij, omdat voor elke energiebron grondstoffen nodig zijn om ze te kunnen ontwikkelen. In het geval van kernenergie moet er uranium gemijnd en verrijkt worden. Bij dit proces komt CO_2 vrij. De CO_2-voetafdruk per opgewekte hoeveelheid elektriciteit is voor kernenergie vergelijkbaar met hernieuwbare opwek.

Keuzes uit andere landen

De keuzes ten aanzien van het energiesysteem zijn een nationale bevoegdheid. De ambities verschillen per land. Zo zijn er landen in Europa die minder kernenergie willen. Er zijn echter ook landen, net als Nederland, die er juist meer gebruik van willen maken, zoals Polen, Tsjechië, Finland, Zweden en Slovenië.

Kosten

In oktober 2025 leverde TNO haar onderzoeksrapport 'Systeemkostenanalyse kernenergie' op. In de studie zijn op basis van realistische aannames en de meest actuele inzichten de systeemkosten berekend voor het toekomstige Nederlandse energiesysteem. Hierbij wordt de vergelijking gemaakt tussen een scenario waarbij er wordt geïnvesteerd in twee of vier grootschalige kerncentrales en een scenario zonder kerncentrales. De voornaamste conclusie is dat het energiesysteem met twee of vier kerncentrales, met in totaal maximaal 6 GW productiecapaciteit, vergelijkbare systeemkosten kent als een systeem waarin deze productiecapaciteit wordt ingevuld door een additionele hoeveelheid wind op zee van 9,5 GW en noodzakelijke flextechnologieën. Zie verder ook de beschrijving onder de thematische beantwoording 'Kosten en planning'.

2.2 Alternatieven

Nuloptie: geen kernenergie

In meerdere reacties wordt aangegeven dat het op grond van het Verdrag van Aarhus nodig is om de zogenoemde nuloptie onderdeel te maken van de inspraakprocedure. Dit Verdrag gaat over de gang naar de rechter door inwoners, inspraak bij besluitvorming over milieu-aangelegenheden en toegang tot milieu-informatie. Met een aanbevelingendocument werd in 2015 voorgesteld het Verdrag van Aarhus aan te vullen, onder meer op het punt van de zogenoemde 'nuloptie', in dit geval een situatie met helemaal geen kernenergie. Het ministerie van KGG heeft de milieuafwegingen over kernenergie en de keuzes die daarbij horen inmiddels onderzocht. Het wegnemen van alle kernenergie betekent een halt op de toename van radioactief afval en de potentiële omgevingsveiligheidsrisico's bij een (zeer kleine) kans op een calamiteit weggenomen. Daarentegen vragen wind en zon meer ruimte en hebben zij hun eigen milieu- en omgevingseffecten. Geen enkele bron van energie opwek is immers volledig hinder-vrij, en ook geen enkele bron is CO2-vrij.

De huidige projectprocedure ziet echter op de realisatie van twee nieuwe kerncentrales, waarin ook inspraak is opgenomen. In de mer-procedure gaan we uit van een referentiesituatie: de situatie zoals die in 2040 zou zijn zonder de bouw van deze twee nieuwe kerncentrales, maar wel met de bestaande kerncentrale Borssele.

SMR's

Small Modular Reactors (SMR's) is een containerbegrip voor een groot aantal verschillende ontwerpen kerncentrales. Er is een kennismodule SMR beschikbaar. SMR's hebben vaak een kleiner vermogen dan conventionele centrales zoals die op dit moment worden gebouwd. Er zijn wereldwijd veel ontwerpen in ontwikkeling (meer dan 80), die onder andere verschillen inde manier van koeling, gebruikte brandstof of energetische toepassing. SMR's kunnen potentieel een rol spelen bij de verduurzaming van de industrie en in de meer afgelegen gebieden van Nederland. Op dit moment zijn er in de Westerse wereld nog geen SMR's gerealiseerd en is het onzeker wanneer en tegen welke kosten SMR's commercieel beschikbaar zijn in Nederland. We weten wel dat Canada en het Verenigd Koninkrijk concrete stappen zetten richting de realisatie van SMR's in hun land. Zij zijn dan ook de koplopers in de Westerse wereld als het gaat om SMR's. Het is de verwachting dat in die landen begin 2030 de eerste SMR's worden gerealiseerd. Uit een recent uitgevoerde marktanalyse blijkt dat de minimale doorlooptijd voor vergunningverlening en bouw van een SMR circa 7 jaar betreft, mits dit ontwerp gebaseerd is op bestaande technieken en ergens ter wereld al eens is gebouwd. Op basis van bovenstaande verwachtingen lijkt realisatie van een SMR in Nederland tegen 2040 mogelijk. In het regeerprogramma van kabinet Schoof I werden, naast de inzet op vier conventionele centrales, ook de mogelijkheden voor meerdere kleine reactoren (SMR's) betrokken. Om de mogelijke potentie van SMR's voor Nederland in kaart te brengen en de ontwikkelingen rondom SMR's te versnellen is een SMR-programma gestart door het Ministerie van KGG. De aanpak zorgt dat verschillende randvoorwaarden in kaart worden gebracht en de nodige kennis wordt verzameld en verspreid. Door in gezamenlijkheid kennis op te halen, worden stakeholders in een geïnformeerde positie gebracht. Zo kan er adequaat op de ontwikkelingen worden ingespeeld. Het onderzoeken van alternatieve (duurzame) energiebronnen, zoals SMR's maakt geen onderdeel uit van deze procedure.

Andere alternatieven

Om de klimaatdoelstellingen te halen, wil het kabinet de komende jaren een mix van (schone) energiebronnen gebruiken om aan de energiebehoefte te voldoen. Kernenergie is daarmee een aanvulling op wind en zon, die in de toekomst de meeste elektriciteit in Nederland zullen opwekken. Het is nadrukkelijk niet zo dat de ene energiebron de ander belemmert of beconcurreert. Gezien de urgentie van het klimaatprobleem heeft Nederland niet de luxe om bepaalde CO2-neutrale energiebronnen uit te sluiten. Ook (grootschalige) energieopslag en (groene) waterstof worden ingezet om de doelstellingen te behalen. Thoriumreactors zijn nog volop in ontwikkeling en zijn daarom nu nog geen optie.

Energiebesparing

Om de doelstellingen van de energietransitie te halen zijn meerdere acties nodig. Energiebesparing is een van de hoekstenen van het beleid. Energie die we niet gebruiken hoeven we namelijk ook niet op te wekken, te betalen of te importeren en te transporteren. Door energie te besparen wordt bijgedragen aan de betaalbaarheid en vermindert het de behoefte aan energie en de afhankelijkheid van andere landen. Ook technische uitdagingen, bijvoorbeeld die van netcongestie, moeten met

energiebesparing beperkt worden. Zo moet de uitdaging van de energietransitie beheersbaarder worden en de impact daarvan op het Nederlandse energiesysteem kleiner. Dit streven is ook in lijn met Europese Energie-Efficiëntie Richtlijn (EED).
Met het Nationaal Programma Energiebesparing wordt beoogd beter sturing te geven aan energiebesparing. Doel van het programma is het verminderen van het energiegebruik en verhogen van de energie-efficiëntie in de vraagsectoren. Binnen dit programma werken overheden, bedrijfsleven, (kennis)instellingen en non-gouvernementele organisaties samen om de knop om te zetten naar een energiezuinig en duurzaam energiesysteem. Het onderzoeken van energiebesparing maakt geen onderdeel uit van de projectprocedure voor nieuwe kerncentrales.

2.3 Locaties

Algemeen

De locatie van de twee nieuwe kerncentrales staat nog niet vast. Die wordt later vastgesteld op basis van deze procedure. Aan de hand van verschillende aspecten en een integrale afweging daartussen, wordt bepaald of een locatie meer of minder geschikt is voor de vestiging van kerncentrales. Veiligheid is dan een zeer belangrijk aspect, maar ook van belang zijn:

- De ligging ten opzichte van bevolkingscentra met veel inwoners en de mogelijkheid te voldoen aan de eisen voor veiligheid van omwonenden.
- De bereikbaarheid (voor o.a. hulpdiensten, aan- en afvoer van brandstoffen).
- De aanwezigheid van voldoende en geschikt koelwater.
- De geschiktheid van de elektriciteitsinfrastructuur en de toekomstige mogelijkheden voor investering in aanpassingen.
- De nabijheid van mogelijke gebruikers/afnemers van de geproduceerde energie (en mogelijk van restproducten).
- De mogelijkheden voor ruimtelijke inpassing, inclusief bijbehorende maatregelen zoals grondwerken of aanpassingen van infrastructuur.
- De informatie over de effecten op de verschillende locaties wordt beschreven in de planMER en de Integrale Effectenanalyse. Deze documenten liggen aan de basis van de keuze voor de voorkeurslocatie. De motivering en keuze worden beschreven in de (ontwerp)-Voorkeursbeslissing.

Totstandkoming onderzoekslocaties projectprocedure

Als er aan alle veiligheidseisen wordt voldaan en het ruimtelijk plan dat toestaat, is het overal in Nederland mogelijk om kerncentrales te bouwen. Maar er zijn wel enkele gebieden in Nederland aangewezen voor de vestiging van grootschalige (vermogen van tenminste 500 MW) kerncentrales, waarvan wordt gedacht dat die het meest geschikt zijn. Ruimtelijke

ontwikkelingen in deze gebieden en in de daar omheen liggende gronden mogen er niet voor zorgen dat het niet meer mogelijk is om daar kerncentrales te bouwen. Dit zijn de vestigingsplaatsen voor kerncentrales zoals benoemd in het Waarborgingsbeleid. Dit beleid stond tot 1 januari 2024 concreet uitgewerkt in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en is na de inwerkingtreding van de Omgevingswet onderdeel geworden van het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Rond deze vestigingsplaatsen mogen ruimtelijke plannen geen nieuwe kwetsbare objecten (zoals ziekenhuizen of scholen) of woningen voor meer dan vijfduizend bewoners mogelijk maken binnen een straal van één kilometer.

Waarborgingsbeleid
Het waarborgingsbeleid voor kerncentrales is voor het eerst vastgesteld in 1986 in een planologische kernbeslissing (PKB). Voor dit PKB zijn destijds 32 potentiële locaties beoordeeld waar grootschalige energieproductie geschikt werd geacht. Hierbij zijn criteria gebruikt die ook nu nog relevant zijn. Na verschillende afwegingen kwamen vijf mogelijke vestigingsplaatsen voor kerncentrales naar boven: Eemshaven, Borssele, Moerdijk, de Maasvlakte en de Westelijke Noordoostpolderdijk. In 2008 is in het kader van SEV III (Structuurschema Elektriciteitsvoorziening) de laatste herziening van geschikte locaties uitgevoerd mede op basis van een plan-milieueffectrapportage. Na deze studie zijn twee mogelijke vestigingsplaatsen herbevestigd: Vlissingen/Borssele (het Sloegebied), Eemshaven en Maasvlakte I.

Actualisatierapport
Voor de locatiekeuze wordt in de verkenningsfase van de projectprocedure toegewerkt naar een juridisch verplichte afweging tussen ‘’redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven’’. In het kader van de projectprocedure hoeft er niet enkel naar de locaties uit het waarborgingsbeleid te worden gekeken. Daarom zijn in de concept NRD de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven beschreven. Daarvoor zijn met een Actualisatierapport de afwegingen die zijn gemaakt in het kader van het waarborgingsbeleid geactualiseerd, door met de kennis van nu te kijken naar de locaties die ooit in beeld waren als vestigingsplaats voor kernenergie. In het Actualisatierapport wordt aanbevolen om twee extra gebieden (Terneuzen en Maasvlakte II) te beschouwen in de mer-procedure.

Locaties concept-NRD
In de concept-NRD is uitgebreid beschreven hoe de locaties uit het Waarborgingsbeleid en het Actualisatierapport tot een ‘longlist’ met gebieden heeft geleid. Ook is beschreven hoe is omgegaan met de locatiesuggesties uit de reacties op het Voornemen en voorstel voor participatie (VenP), dat begin 2024 ter inzage lag.

In het kader van de concept-NRD is op basis van het voorgaande de volgende longlist beoordeeld op belemmeringen per locatie, geordend binnen de aspecten veilige bedrijfsvoering, techniek, beschikbaarheid en omgeving:

1. Sloegebied;
2. Maasvlakte I;
3. Maasvlakte II;
4. Terneuzen;
5. Eemshaven.

In de afweging of kerncentrales in Eemshaven nader onderzocht worden is relevant dat de motie Beckerman en motie Mulder & Sienot in 2021 is aangenomen die kerncentrales in Groningen uitsluit en op basis waarvan de Eemshaven uit het waarborgingsbeleid wordt geschrapt. Echter, bij beoordeling van de locaties in de concept-NRD valt dit gebied niet af omdat aan randvoorwaarden wordt voldaan, zoals potentiële beschikbaarheid van 380 kV en koelwater, afwezigheid van wezenlijke milieubelemmeringen en bevolkingsconcentraties liggen op afstand. De Eemshaven is daarmee een redelijkerwijs te beschouwen alternatief en daarom is het vanuit mer-optiek noodzakelijk om binnen dit gebied locaties nader te onderzoeken, om tot een juridisch houdbaar besluit te kunnen komen.

Uit de in de concept-NRD beschreven analyse van de gebieden is ten aanzien van Maasvlakte I geconcludeerd dat de locatie afvalt als locatie voor nieuwe kerncentrales vanwege onvoldoende beschikbaarheid van koelwater binnen de bestaande haveninfrastructuur en ruimtelijke beperkingen. Voor de andere gebieden is geconcludeerd dat er 7 locaties in het plan-MER worden onderzocht:

- Sloegebied:
  1. EPZ-noord
  2. Thermphos terrein
- Terneuzen:
  1. Westelijke Mosselbanken/Paulinapolder
- Maasvlakte II:
  1. Amaliahaven-westzijde
- Eemshaven:
  1. Westereemweg/Emmapolder
  2. Eemshavencentrale
  3. Eemscentrale

Spreidingsoptie

Het realiseren van twee kerncentrales naast elkaar op dezelfde locatie, heeft grote voordelen in financiële zin en qua doorlooptijd. Het realiseren van twee kerncentrales op twee verschillende locaties heeft grote nadelen in kosten en realisatietijd en is daardoor niet financieel haalbaar. Binnen deze procedure wordt daarom enkel gekeken naar het vestigen van twee kerncentrales die aan elkaar gekoppeld zijn en naast elkaar zullen staan op één locatie. Er zitten duidelijke voordelen aan om het op deze manier aan te pakken. De argumentatie en onderbouwing hiervoor is te vinden bij referentieprojecten van de bouw van meerdere reactoren op één locatie in het buitenland: Hinkley Point C en Sizewell C in het Verenigd Koninkrijk, en Gravelines in Frankrijk. Er zijn drie punten die deze aanpak kracht bijstaan:

- Kostprijs per MW/u: De kosten per opgewekte megawatt per uur ligt lager wanneer er op één locatie meer energie opgewekt wordt en deze energie het elektriciteitsnet op kan.
- Minder impact: In plaats van op meerdere locaties een bouwproject van deze omvang op te zetten, blijft de impact op de omgeving per saldo beperkter wanneer er slechts één bouwproject op te zetten. Hierdoor wordt er namelijk slechts in één regio overlast ervaren, maar hoeft er ook maar voor één regio compensatie, communicatie, participatie en stakeholdermanagement opgezet te worden.
- Leereffecten: Door de kerncentrales niet parallel maar juist met een vertraging van een jaar na elkaar te realiseren, wordt er een ‘leereffect’ gecreëerd. De bouw van de tweede reactor zal daardoor naar verwachting vlotter verlopen door alles wat geleerd wordt bij de bouw van de eerste reactor.

2.4 Veiligheid

Algemeen

Veiligheid is een absolute randvoorwaarde voor het realiseren en in productie nemen van een kerncentrale. Nederlandse kernreactoren moeten voldoen aan strenge nationale en internationale veiligheidseisen. Belangrijk hierbij is de zogenoemde ‘gelaagde veiligheid’, wat omschreven kan worden als de interactie tussen technische, organisatorische, procedurele en administratieve maatregelen. Deze maatregelen zijn opgedeeld in niveaus en primair bedoeld om steeds ernstiger wordende omstandigheden te kunnen beheersen. Omdat er in het geval van een incident zo altijd een onafhankelijke achterliggende laag is, is de kans zeer klein dat het volledige veiligheidssysteem in een keer volledig zal falen.
Een kerncentrale wordt iedere tien jaar geëvalueerd op veiligheid en waar nodig aangepast aan de laatste stand van de techniek. Deze toetsing heet de 10EVA. Bij een 10EVA wordt de installatie(s) aan de stand van de techniek getoetst. Hier

komen mogelijke verbetermaatregelen uit naar voren die afgewogen en geprioriteerd worden. De vergunninghouder moet alle maatregelen nemen die nodig zijn om ongevallen te voorkomen of, als een ongeval zich voordoet, de gevolgen van dat ongeval beperken (artikel 6 lid 1 en 2 van de Regeling nucleaire veiligheid kerninstallaties). Tenslotte worden een samenvattend beoordelingsrapport en een 'implementatieplan' opgesteld, waarin staat hoe de verbetermaatregelen worden uitgevoerd.

De 10EVA wordt uitgevoerd door de vergunninghouder en de ANVS ziet toe op de uitvoering van de verbetermaatregelen. Naast de rol die de ANVS heeft in de beoordeling van de 10EVA houdt zij continue toezicht. De ANVS ziet erop toe dat de nucleaire veiligheid en stralingsbescherming in Nederland voldoen aan de hoogste eisen. De ANVS stelt daarvoor regels op, verleent vergunningen, ziet toe op de naleving daarvan en kan handhavend optreden. Daarnaast is er voortdurend controle op de veiligheid volgens vaste protocollen.

Een kerncentrale is bestand tegen extreme omstandigheden van buitenaf, bijvoorbeeld een aardbeving of overstroming. Ondanks strenge regels en scherp toezicht kan een ongeval niet worden uitgesloten.
De minister van Infrastructuur en Waterstaat en de overige betrokken ministers zijn verantwoordelijk voor de voorbereiding van de organisatie voor een doelmatige bestrijding van kernongevallen. Een ander concept waarop de nucleaire veiligheid is gebaseerd, is dat van 'continue verbetering'. De vergunninghouders van nucleaire installaties zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van de installatie. Dit betekent dat zij verplicht zijn om de nucleaire veiligheid van hun installatie te onderzoeken en te evalueren en op tijd maatregelen te nemen voor het verbeteren van de nucleaire veiligheid. Bij dit onderzoek en evaluatie moeten ze rekening houden met (internationale) ontwikkelingen op het gebied van nucleaire veiligheid en (internationale) ervaringen. Daardoor is de kans op een ongeval erg klein.

Nieuwe inzichten die in de loop der tijd worden opgedaan, al dan niet door ontwikkelingen bij andere centrales in de wereld, leiden tot nieuwe eisen aan kerncentrales. Die nieuwe eisen moeten worden geïmplementeerd en daardoor wordt een veiligheidsniveau gerealiseerd dat voldoet aan de actuele (wetenschappelijke) inzichten. Met het oog op nucleaire veiligheid worden in het MER de radiologische gevolgen van normale bedrijfsvoering en de radiologische effecten van ongevalsscenario's in beeld gebracht. Externe gevaren maken deel uit van het gehanteerde beoordelingskader.

Zeespiegelstijging en overstromingsrisico

In zowel de projectprocedure als bij het ontwerpproces wordt nadrukkelijk gekeken naar het stijgen van de zeespiegel. Dit aspect wordt getoetst in het plan-MER. Waterschappen en Rijkswaterstaat zijn betrokken bij het planvormingsproces, ook met het oog op de stabiliteit van dijken, dat een aangelegenheid is van die partijen. Bij het ontwerpproces voor de

kerncentrales wordt er rekening mee gehouden dat, in het geval van een overstroming, er geen water bij vitale systemen kan komen waardoor een kerncentrale bestand is tegen overstromingen.

Terrorisme

Een kerncentrale wordt goed beveiligd tegen terrorisme, zowel tegen bewuste fysieke acties als tegen digitale cyberaanvallen. Bij nieuwe kerncentrales wordt de kern veelal ondergronds gelegen en wordt in het ontwerp rekening gehouden met terroristische worst-case scenario's. Daarbij kan het gaan om een vliegtuiginslag. Een concreet pakket aan beveiligingsmaatregelen wordt getroffen op basis van vastgestelde 'referentiedreigingen', dat wordt beoordeeld door de ANVS. Specifieke informatie over de maatregelen en referentiedreigingen wordt niet openbaar gemaakt, om veiligheidsredenen. In het plan-MER wordt een beoordelingscriterium voor omgevingsveiligheid opgenomen, waarmee onder andere wordt gekeken naar risicovolle bedrijven en militaire doelwitten in de omgeving.

Straling

In Nederland is er veel kennis over straling en wat dit betekent voor de gezondheid. In ons land geldt er beleid voor nucleaire veiligheid en bescherming tegen straling. Daarmee moeten mens en milieu beschermd worden tegen de risico's van blootstelling aan ioniserende straling. Zo moet blootstelling aan straling gerechtvaardigd zijn, zo laag zijn als redelijkerwijs mogelijk en onder bepaalde waarden blijven. Ook al wordt iedere inwoner van Nederland op jaarlijkse basis blootgesteld aan straling (binnenshuis, of bij medisch onderzoek), is het belangrijk bescherming te bieden tegen de risico's daarvan. Te grote blootstelling is namelijk gevaarlijk voor de gezondheid.
Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) onderzoekt straling en gezondheidseffecten en helpt de overheid bij het beschermen van burgers, patiënten en werknemers tegen de schadelijke effecten van straling. Bijvoorbeeld door het nemen van preventieve maatregelen, zoals het verstrekken van jodiumtabletten. De radiologische effecten zijn onderdeel van de effectbeoordeling in het kader van het MER.

Vluchtroutes

In het plan-MER zal een beoordeling worden opgenomen van mogelijke vluchtroutes. Bij het in beeld brengen van de gevolgen van een kerncentrale voor de zelfredzaamheid van mensen in de omgeving en het groepsrisico wordt dit onderwerp meegenomen. Voor de hulpdiensten is het van belang goed zicht te hebben op vluchtroutes en ook omwonenden en werknemers moeten snel en veilig kunnen vluchten in geval van een calamiteit.

Voorbeelden uit het buitenland

In de ontvangen reacties wordt gerefereerd aan de rampen in Fukushima (Japan) en Tsjernobyl (vm. Sovjet-Unie). Deze situaties zijn niet één-op-één vergelijkbaar met elkaar. In Tsjernobyl was er sprake van een combinatie van menselijke

fouten en ontwerpfouten en in Fukushima was er sprake van een combinatie van meerdere natuurrampen (aardbeving, tsunami) die in Nederland niet voor kan komen.

2.5 Radioactief afval

Algemeen

Bij het opwekken van kernenergie ontstaat radioactief afval. Hier moet op een verantwoorde en veilige manier mee worden omgegaan. In de huidige praktijk wordt een zo groot mogelijk deel van de verbruikte brandstofstaven van de kerncentrale Borssele gerecycled. Dit gebeurt in Frankrijk. Vervolgens wordt het resterende deel van het afval in Nederland minimaal honderd jaar tijdelijk bovengronds opgeslagen en beheerd bij de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) in Nieuwdorp, provincie Zeeland. Er wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van recycling van brandstof voor de nieuw te bouwen kerncentrales.
Op dit moment is geologische eindberging internationaal aangemerkt als de meest veilige en geschikte manier om hoogradioactief afval definitief op te slaan. Hiermee wordt beoogd dat het hoogradioactief afval over een periode van duizenden jaren buiten de invloedssfeer van mens en milieu wordt gehouden. Hoe deze geologische eindberging vorm kan krijgen, wordt nog onderzocht. Het streven is om rond 2050 een besluit te nemen over de locatie en de beheermethode van de eindberging.

Het beleid

Het beleid voor radioactief afval is onderdeel van het beleid voor nucleaire veiligheid en stralingsbescherming. Dat beleid is erop gericht mens en milieu te beschermen tegen de risico's van blootstelling aan ioniserende straling. Om dit te realiseren moet blootstelling aan straling gerechtvaardigd zijn, zo laag zijn als redelijkerwijs mogelijk (ALARA) en onder vastgestelde waarden blijven. Het beheer van radioactief afval is sinds 1984 gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Minimalisatie van het ontstaan van radioactief afval
- Veilig beheer van radioactief afval
- Geen onredelijke lasten op de schouders van toekomstige generaties
- De veroorzakers van radioactief afval dragen de kosten van het beheer ervan

Het beleid is vastgelegd in het Nationaal Programma Radioactief Afval (vastgesteld in 2016). Het kabinet werkt momenteel aan een nieuw Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA), dat volgens planning in de eerste helft van 2026 verwacht wordt.

Opslag radioactief afval bij COVRA

Alle radioactieve afvalstoffen die in Nederland geproduceerd worden, worden tijdelijk bovengronds opgeslagen in de gebouwen van de Centrale Opslag voor Radioactief Afval (COVRA) in Zeeland. In die gebouwen kan het afval tenminste 100 jaar veilig worden opgeslagen.

Eindberging

Het kabinet heeft in september 2024 aangekondigd om eerder te besluiten over het definitief opslaan van radioactief afval – de zogeheten eindberging. Eigenlijk zou dit pas in 2100 gebeuren. Uiteindelijk is het de bedoeling om rond 2050 tot een keuze voor de locatie en beheermethode te komen voor de eindberging van radioactief afval. Het kabinet wil dus eerder een besluit nemen over de vorm en locatie van de eindberging. Dit gebeurt in een zeer zorgvuldig, participatief en stapsgewijs proces dat na 2027 wordt gestart. Om dat proces vorm te geven is het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat bezig met het uitwerken van een concreet Actieprogramma Eindberging Radioactief Afval (AERA) en de uitvoering daarvan. Dit Actieprogramma zal uiterlijk eind 2027 aan de Tweede Kamer worden gestuurd en wordt opgesteld aan de hand van meerdere sporen, die de verschillende onderdelen van het AERA gaan vormen. Op dit moment zijn dat de sporen (in alfabetische volgorde): Financieel, Governance Eindberging, Juridisch, Multinationale strategie, Onderzoek en Participatie. Het ontwerp van een eindberging moet nog worden vastgesteld. Er zijn verschillende types beheermethodes mogelijk, variërend van een oppervlakteberging (0 tot 200 meter diepte), diepe geologische eindberging (500 tot 900 meter diepte) tot ultradiepe boorgaten (4000 tot 5000 meter diepte).

Hoeveelheid en soorten radioactief afval

Alhoewel al het radioactief afval straling afgeeft, geeft niet al het afval evenveel of even lang straling af. Zo geeft hoogradioactief afval veel straling af en blijft soms wel tientallen duizenden jaren radioactief. Kortlevend radioactief afval kan na twee jaar al uitgestraald kan zijn en als normaal afval verwerkt kan worden. Daar tussenin zitten afvalstromen die relatief weinig straling afgeven, maar wel voor langere tijd radioactief blijven. In Nederland bestaat op dit moment minder dan 1% van het volume radioactief afval uit hoogradioactief afval.

Transport van en naar een mogelijke kerncentrale

Radioactieve afvalstoffen worden vervoerd via de lucht, het water, de weg en over het spoor. Hiervoor gelden strenge regels. Transporten met nucleair materiaal worden altijd bewaakt en beveiligd. Voor iedere transportbeweging moet een vergunning worden aangevraagd bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS). De ANVS beoordeelt of aan alle voorwaarden wordt voldaan.

2.6 Splijtstofketen

Afhankelijkheid van uranium

Uranium komt van nature veel voor. Het kan echter niet direct gebruikt worden als brandstof in een kerncentrale. Eerst moet uraniumerts gemijnd worden. Kazachstan, Canada, Namibië en Australië zijn hiervoor de belangrijkste landen en vormen samen ruim 75% van de wereldmarkt. Waar in Kazachstan een kilo uranium al economisch winbaar kan zijn vanaf 40 dollar, is dat in Australië pas het geval wanneer een kilo 80 dollar of meer kost. Na het mijnen vindt er conversie plaats: het omzetten van het uranium in een vorm die verrijkt kan worden. Conversie is mogelijk in Frankrijk, China, Rusland, Canada en de VS.
Na conversie wordt het uranium verrijkt, onder andere door het deels Nederlandse Urenco met vestigingen in Nederland, Duitsland, het VK en de VS en het Franse Orano. Andere wereldspelers op het gebied van verrijking zijn Rusland en China. Omdat Westerse landen geen Russisch verrijkt uranium willen gebruiken, breiden Urenco en Orano uit om aan deze vraag te kunnen voldoen. Nadat het uranium is verrijkt worden er splijtstofstaven van gemaakt die dan gebruikt worden als brandstof in kerncentrales.

Hergebruik van uranium (spent fuel)

Bij de kerncentrale Borssele wordt de gebruikte brandstof zoveel mogelijk hergebruikt. Hiervoor heeft EPZ, de exploitant van deze kerncentrale, een overeenkomst met een Europese leverancier. Voor het hergebruik van uranium gebruikt deze leverancier voor een stap in het proces een Russische onderaannemer. De Nederlandse kerncentrale in Borssele doet geen directe zaken met Rusland. De bestaande contracten voor de brandstof zijn afgesloten met Europese partijen.
Op dit moment is er wereldwijd geen alternatief voor de verwerkingsstap die in Rusland wordt uitgevoerd. In samenwerking met verschillende partijen wordt onderzoek gedaan naar mogelijke oplossingen hiervoor. Daarnaast wordt ook onderzocht wat de consequenties zijn van het niet hergebruiken van uranium. Hierbij moet gerealiseerd worden dat een alternatief niet op korte termijn te realiseren is. Het bouwen of aanpassen van een nucleaire faciliteit is complex, neemt veel tijd in beslag en is kostbaar en moet daarom zorgvuldig gebeuren.

Uraniumexport

Een exportvergunning voor (verarmd-)uranium kan alleen worden verleend ten behoeve van civiele doeleinden. Voor vergunningverlening gelden strikte voorwaarden op basis van de richtlijnen van het exportcontroleregime van de Nuclear Suppliers Group (NSG) en de EU dual-use-verordening. Het materiaal valt bovendien onder het systeem van toezicht van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA).

2.7 Kosten en planning

Bij de realisatie van nieuwe kerncentrales spelen kosten, doorlooptijd en systeeminpassing een belangrijke rol. In de Kamerbrief van 17 oktober 2025 is uiteengezet hoe deze aspecten worden meegenomen in de verdere besluitvorming. Daarbij zijn de resultaten van de TNO-systeemkostenanalyse betrokken. Deze studie heeft laten zien dat een energiesysteem met twee of vier kerncentrales vergelijkbare totale systeemkosten kent als systemen die dezelfde hoeveelheid CO_2-arme elektriciteit uitsluitend met hernieuwbare bronnen en aanvullende flexibiliteit realiseren. De hogere investeringskosten van kerncentrales worden daarbij gecompenseerd doordat minder investeringen in waterstofproductie, opslag, netverzwaring en import nodig zijn.

De kosten van kerncentrales worden grotendeels bepaald tijdens de aanbesteding, wanneer marktpartijen hun voorstellen indienen, inclusief kosten, bouwtijd en risicoverdeling. De ramingen in deze fase zijn daarom indicatief. De uiteindelijke business case en de wijze waarop de centrales worden ingepast in het energiesysteem zijn bepalend voor de economische haalbaarheid.

Rol en inzet in het energiesysteem

Kernenergie kan in Nederland bijdragen aan leveringszekerheid en prijsstabiliteit doordat kerncentrales weersonafhankelijke, continue productie kunnen leveren. In de TNO-studie is doorgerekend dat kernenergie leidt tot een stabieler elektriciteitssysteem, waarbij de behoefte aan aanvullende flexibiliteit, opslag en netverzwaring afneemt. Kerncentrales worden in de modellen niet ingezet als traditionele basislast, maar kunnen hun vermogen moduleren binnen de technische haalbaarheid hiervan voor generatie III+ centrales. Voor de daadwerkelijke inzet van de kerncentrales zal dit worden bepaald als onderdeel van een mix van zon, wind, kernenergie, flexibiliteit en vraagsturing waarbij het totale systeem, en dus de combinatie van bronnen bepalend is voor de inzet.

Financiering en overheidsrol

Voor kerncentrales geldt, net als voor andere grote CO_2-arme projecten, dat in de beginfase stevige overheidssteun nodig kan zijn vanwege de hoge investeringslasten en de lange ontwerp- en bouwfasen. De mogelijkheden voor passende financieringsconstructies worden momenteel onderzocht. Daarbij wordt gekeken naar de wensen van technologieleveranciers, de financiële sector en de mogelijke rol van de overheid, onder meer via een Government Support Package (GSP). Nederland maakt bij grote duurzame energieprojecten vaak gebruik van instrumenten die risico's en opbrengsten op een voorspelbare manier verdelen, zoals contract-for-difference-achtige structuren of programmafinanciering. Voor kernenergie wordt een vergelijkbare benadering onderzocht. In de operationele fase kunnen eveneens ondersteuningsvormen worden ingezet,

vergelijkbaar met wat bij andere CO_2-arme technologieën gebruikelijk is. Hierbij blijft gelden dat exploitanten verantwoordelijk zijn voor kosten zoals ontmanteling en dat risico's evenwichtig worden belegd.

Uit de systeemanalyses blijkt dat kernenergie op systeemniveau een verstandige en kosteneffectieve keuze kan zijn. Tegelijk is voor de realisatie een passend Government Support Package nodig om de hoge aanvangsinvesteringen te kunnen dragen en een robuuste business case te borgen. Zoals toegelicht in de Kamerbrief is zo'n pakket niet alleen noodzakelijk, maar ook in het beste belang van Nederland, omdat hiermee het meest kosteneffectieve project wordt gerealiseerd en financiële risico's op een voorspelbare en beheersbare manier worden verdeeld.

Eerste kostenindicatie

Uit de technische haalbaarheidsstudies volgt een indicatieve bandbreedte van €20 tot €30 miljard aan bouwkosten voor de bouw van twee kerncentrales. Deze bandbreedte is inclusief de kosten die de eigenaar moet maken voor het project (de owner scope) en die dus niet onder de toekomstige verantwoordelijkheid van de technologieleverancier vallen. Deze bandbreedte is exclusief eventuele financieringskosten (rente).

De bandbreedte is uiteraard afhankelijk van de technologieleverancier en de verschillende omvang van de centrales (1,050 tot 1,650 MW). Daarnaast heeft de uiteindelijke locatiekeuze veel impact op de omvang van de kosten. De onzekerheid zal dus afnemen naarmate het project verder in het selectieproces komt, en er op termijn toegewerkt wordt naar het tekenen van een contract met een technologieleverancier. Dit is typisch voor grote infrastructuurprojecten, waarbij verschillende additionele technische studies en onderhandelingen door een projectontwikkelaar met de eigen toeleveringsketen nodig zijn over de looptijd van de voorbereiding van de bouw, om meer kostenzekerheid te krijgen. Finale duidelijkheid over wat de kerncentrales kosten en wat de overheid bijdraagt is er pas bij het moment van Final Investment Decision (FID) – na contractonderhandelingen met de voorkeursbieder.
De 5 miljard euro die in het Klimaatfonds is vrijgemaakt voor kernenergie is vanaf het begin expliciet bedoeld voor de voorbereiding en een deel van de bijdrage aan de bouw van tweede centrales. Het kabinet-Schoof heeft 9,5 miljard euro vrijgemaakt als additionele bijdrage van de Nederlandse overheid aan de ontwikkeling en bouw van de vier kerncentrales. De bandbreedte van kosten laat zien dat de totale benodigde investering hoger zal zijn dan de gereserveerde middelen in het Klimaatfonds. Het is een reële mogelijkheid is dat de resterende financieringsvraag groter is dan wat tegen wenselijke voorwaarden op de private markt kan worden aangetrokken. Er wordt daarom gekeken naar de inzet van additionele publieke financieringsinstrumenten om te voorzien in de kosten van de bouw, waaronder het verstrekken van schuldfinanciering door de overheid aan het project.

Mogelijke budgetoverschrijding

Op dit moment is nog niet exact duidelijk hoeveel de bouw van twee kerncentrales gaat kosten: het is immers nog niet duidelijk wat voor soort centrales het precies gaan worden, wáár ze gerealiseerd worden en welke additionele kosten op een locatie noodzakelijk zijn om te kunnen bouwen. Kostenoverschrijdingen zijn niet uniek aan de bouw van kerncentrales, maar wel meer waarschijnlijk vanwege de complexe technische ontwerpen en strenge veiligheidseisen. Uiteraard wordt er veel op ingezet om de kosten zo beperkt mogelijk te houden, zonder dat de veiligheid of zorgvuldigheid in het geding komt. De lessen uit het buitenland worden meegenomen in de Nederlandse benadering voor de bouw van de twee kerncentrales in Nederland. Een belangrijke overweging om het risico van kostenoverschrijdingen te verkleinen is de keuze voor bewezen technologie (conventionele generatie III+ reactoren), zodat overschrijdingen als gevolg van het ontwikkelen van een First Of A Kind centrale worden voorkomen.
De TPR besteedt veel aandacht voor het concept van het delivery model. Dit is het model van de verschillende technologieleveranciers voor het uitvoeren van het bouwproject, onder andere wat betreft het alloceren van risico's, en beleggen van verantwoordelijkheden bij de eigenaar. Het delivery model wordt hoofdzakelijk in termen van de contractuele structuur voor de bouw uitgewerkt. Een zwaarwegende overweging voor het kabinet in de komende jaren is hoe een grote rol van de Nederlandse overheid in de financieringsstructuur zich verhoudt tot het alloceren van risico's in de bouw, en het opvangen van eventuele kostenoverschrijdingen. De vormgeving van het proces van technologieselectie, is daar een belangrijke stap in.

Planning in relatie tot duurzaamheidsdoelstellingen

Voor de planning van de bouw van de kerncentrales in relatie tot de duurzaamheidsdoelstellingen wordt verwezen naar het kopje 'nut en noodzaak'.

Ontmantelingskosten

In de ontvangen inspraakreacties wordt veelvuldig verwezen naar het ontbreken van geld om de kerncentrale Dodewaard te kunnen ontmantelen. Deze kerncentrale werd eind jaren '90 buiten bedrijf gesteld, maar staat sinds dat moment te wachten op het moment dat er ontmanteld kan worden. Ten tijde van de bouw van die kerncentrale in de jaren '60, bestond er nog geen wettelijke verplichting op grond waarvan de exploitant gehouden kan worden aan de opbouw van een fonds waaruit na het aflopen van de exploitatieperiode de ontmanteling betaald kan worden. Om deze reden komen in het geval van de kerncentrale Dodewaard de ontmantelingskosten voor rekening van de Rijksoverheid.
Sinds de oprichting van Kerncentrale Borssele is in de Kernenergiewet opgenomen dat de exploitant in alle gevallen voldoende financiële middelen dient te hebben om ontmanteling mogelijk te maken. Dit geldt dus ook voor nieuw op te

richten kerncentrales. Hiermee is geborgd dat niet de belastingbetaler maar de exploitant opdraait voor de ontmantelingskosten.

2.8 Leefbaarheid en brede welvaart

Zeeuwse voorwaarden

Eind 2022 maakte het kabinet-Rutte IV in een Kamerbrief bekend dat Borssele de politieke voorkeurslocatie is voor de nieuwbouw van twee kerncentrales. Dit deed het kabinet om alvast gedetailleerd onderzoek te kunnen doen, vooruitlopend op de start van de aanbesteding. Daarnaast ontstonden er zo kansen om vroegtijdig te starten met een participatietraject in de omgeving. De eventuele nieuwbouw van kerncentrales heeft namelijk forse impact op die omgeving, zowel voor, tijdens als na de bouwperiode.
Met het oog op de impact voor de omgeving, werken Rijk en regiopartijen naar een gezamenlijk pakket van maatregelen, het zogenoemde Rijk-Regiopakket. Hiermee wordt onder meer beoogd, zoveel als mogelijk, negatieve gevolgen van eventuele nieuwbouw te mitigeren en gebruik te maken van gezamenlijke kansen in het gebied, zodat voor zowel het Rijk als de regio een win-win situatie ontstaat.

In 2023 heeft gemeente Borsele een participatietraject uitgevoerd waaruit de Borselse Voorwaarden zijn ontstaan. Zij hebben hun inwoners en stakeholders gevraagd welke voorwaarden zij willen stellen aan de mogelijke komst van grote energieprojecten in de regio, waaronder twee nieuwe kerncentrales. De voorwaarden lopen naar inhoud uiteen en gaan bijvoorbeeld over de huizenprijzen, koeltorens en de huisvesting van werknemers van de eventuele kerncentrales. Begin 2024 zijn deze voorwaarden door de gemeente en de provincie samengesteld en aangeboden aan het Rijk.
Op 4 september 2025 is door de minister van KGG een eerste inhoudelijke reactie gegeven op de Borselse en Zeeuwse voorwaarden. De reactie bevat nog geen definitief antwoord op de voorwaarden.

Sommige voorwaarden worden op dit moment al gerealiseerd. Enkele voorwaarden zijn niet haalbaar omdat het bijvoorbeeld technisch niet mogelijk is, niet proportioneel is en/of tegen geldende wet- en regelgeving ingaat. Van veel voorwaarden is nog niet duidelijk wat mogelijk is, dit omdat er nog onderzoeken lopen of omdat hierover pas uitsluitsel kan worden gegeven in een later stadium van het project; bijvoorbeeld tijdens de definitieve ontwerpfase. Ten slotte zijn er voorwaarden waarover we eerst graag het gesprek met de opstellers van de voorwaarden om te horen wat de precieze achterliggende zorg is en op welke wijze aan deze zorg (zoveel mogelijk) tegemoet kan worden gekomen.

De gemeente Borsele en provincie Zeeland hebben deze eerste reactie benut om opnieuw in gesprek te gaan met de opstellers van de voorwaarden. Daarnaast zijn na de zomer van 2025 ook de gemeenten Vlissingen en Terneuzen gestart met een eigen participatietraject om samen met hun inwoners te voorwaarden en kansen vast te stellen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de kennis die is opgedaan bij het eerdere participatietraject van de gemeente Borsele. Ook aan de regio Eemshaven en Maasvlakte is door het ministerie de kans geboden een participatietraject op te starten.

Rijk-Regiopakket

Het Rijk neemt de voorwaarden zeer serieus. De vertaling van de voorwaarden uit de regio in concrete afspraken is een belangrijke basis voor het Rijk-regiopakket. Om te kunnen bepalen in hoeverre tegemoet kan worden gekomen aan de door de regio gestelde voorwaarden worden een aantal uitgangspunten gehanteerd: het moet proportioneel zijn, het moet passen in het Nederlandse energiesysteem, het moet juridisch haalbaar zijn en het moet overeenkomstig zijn met wettelijke normeringen. Deze uitgangspunten zijn tevens in andere regio's toepasbaar mocht blijken dat de definitieve locatie van de nieuw te bouwen kerncentrales niet in Zeeland ligt. In Zeeland is de heer Raymond Knops sinds september 2024 actief in de rol als gebiedsverbinder. Hij vervult daarin een onafhankelijke brugfunctie tussen de verschillende partijen om in de komende periode tot een Rijk-Regiopakket te komen. Het komen tot dit pakket is een langlopend proces. Daarom heeft de minister van Klimaat en Groene Groei samen met de gemeente Borsele en Provincie Zeeland een intentieverklaring ondertekend waarin de procesafspraken van het Rijk-Regiopakket zijn uitgewerkt en waarmee we het belang van de samenwerking onderstrepen. De partijen hanteren daarbij de volgende leidende principes: we werken aan een positieve nalatenschap voor de Zeeuwen, we nemen elkaar serieus en we vertellen het eerlijke verhaal.

In 2026 zal het ministerie van Klimaat en Groene Groei samen met de provincie Zeeland, en de gemeenten Borsele, Vlissingen en Terneuzen een voorlopig Rijk-Regiopakket opstellen dat tegelijkertijd met de locatiekeuze wordt gepubliceerd. Het is nog niet mogelijk om een definitief pakket op te stellen omdat de technologieleverancier nog niet bekend is. Over een deel van de voorwaarden kan pas uitsluitsel worden gegeven als de technologieleverancier bekend is.
Als een andere locatie dan een Zeeuwse locatie wordt aangewezen, zal er meer tijd nodig zijn om tot een Rijk-Regiopakket te komen. De andere regio's naast Zeeland worden inmiddels ook ondersteund om kennis op te bouwen over de mogelijke komst van de kerncentrales en om lokale en regionale kennis in te brengen voor een goed en zorgvuldig participatieproces.

Gebiedsgerichte aanpak

Op lokaal en regionaal niveau is er voor alle te onderzoeken gebieden sprake van een veelheid aan andere (fysieke) ontwikkelingen. Zo kan er op het gebied van energie sprake zijn van initiatieven rondom waterstof, aanlandingen wind op zee of extra hoogspanningsverbindingen. Vanuit het perspectief van omwonenden en andere belanghebbenden kan er samenhang gezien worden tussen dergelijke ontwikkelingen en de planvorming voor kerncentrales. Bij al deze ontwikkelingen

is er sprake van grote ruimtelijke impact. Met de Integrale Effectenanalyse wordt inzichtelijk gemaakt welke ontwikkelingen in het gebied geraakt kunnen worden door een besluit over nieuwe kerncentrales. Op de website van RVO vindt u een overzicht van alle nationale energieprojecten die de Rijksoverheid coördineert.

Overlast bouwfase

De bouw van de twee nieuwe kerncentrales zal in meerdere opzichten ingrijpend zijn voor de omgeving. Geluidhinder, een groot aantal verkeersbewegingen, trillingen, luchtverontreiniging en stofhinder worden zoveel als mogelijk beperkt maar kunnen niet volledig worden tegengegaan. Met het plan-MER moet inzichtelijk worden in welke mate er sprake zal zijn van milieuhinder en welke mitigerende maatregelen toegepast kunnen worden om hinder te beperken. Ook wordt in het plan-MER onderzocht hoeveel ruimte nodig is om alle bouwactiviteiten een plek te kunnen geven.

Maatschappelijke impact

De bouw van kerncentrales kan leiden tot een veranderend maatschappelijk weefsel. De gevolgen voor de omgeving zijn immers groot, met (op het hoogtepunt) ca. 10.000 werknemers die ergens zullen moeten wonen en leven. Deze mensen zullen tijdelijk gebruik maken van allerlei voorzieningen: scholen, huisartsen, supermarkten, kroegen, sportverenigingen, etc. Hierdoor zullen bestaande woongebieden ook in maatschappelijke zin de komst van de kerncentrales gaan merken. Negatieve effecten dienen op voorhand voorkomen te worden. Aan de hand van internationale voorbeelden, alsook de beleidsmatige doelstellingen van de regio's waar we het onderzoek uitvoeren, wordt gekeken welke strategie voor het huisvesten van die 10.000 werknemers het best passend is. De uitkomsten van de onderzoeken landen in een zogeheten sociaal-economisch rapport en in de Integrale Effectenanalyse. De regio's worden betrokken bij de uitkomsten: in goed gesprek met hen blijven hierover is van vitaal belang om het huisvestingsvraagstuk in goede banen te leiden.

Waardedalingen woningen

Op dit moment wordt onderzocht wat de meest geschikte locatie is voor de realisatie van twee nieuwe kerncentrales. De impact op de waarde van vastgoed wordt in een later stadium onderzocht, in onderzoeken die focussen op de lokale impact van de bouw en exploitatie van twee kerncentrales op één specifieke locatie.

Effect op toerisme

Op dit moment wordt onderzocht wat de meest geschikte locatie is voor de realisatie van twee nieuwe kerncentrales. De impact op toerisme en andere economische drijvers wordt in een later stadium onderzocht, in onderzoeken die focussen op de lokale impact van de bouw en exploitatie van twee kerncentrales.

2.9 Effecten op milieu

De effecten van de bouw en exploitatie van een kerncentrale op het milieu worden nu onderzocht. Het betreft een veelheid aan mogelijke effecten, zoals die van lozingen van koelwater, effecten op ecologische waarden, en de mate van hinder voor de omwonenden tijdens de bouwfase. Denk bij dit laatste vooral aan potentiële geluidhinder, verkeersbewegingen, luchtverontreiniging en opwaaiend stof. Maar ook de effecten van koelwateronttrekking, effecten op cultuurhistorisch erfgoed, het landschap en recreatiemogelijkheden worden onderzocht. De effecten op het milieu zijn echter afhankelijk van de exacte locatie waar de kerncentrales worden gerealiseerd. Daarom wordt er in de projectprocedure op meerdere momenten in een MER de potentiële milieueffecten in beeld gebracht. Om een locatiekeuze te kunnen maken zal eerst een plan-MER worden opgesteld, daar wordt nu aan gewerkt. Dit MER is globaler van aard en bedoeld om verschillende locaties ook op het gebied van milieu te kunnen vergelijken; de zogenoemde alternatieven. Dit plan-MER wordt samen met de (ontwerp)-voorkeursbeslissing gepubliceerd. De exacte (milieu)effecten op de gekozen locatie zullen pas bekend zijn in een project-MER dat bij het projectbesluit wordt bijgevoegd. Een project-MER is gedetailleerder en toegespitst op een concrete locatie. Effecten over de grens, als gevolg van het project, worden ook in het MER belicht. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijke effecten op de Westerschelde, waar ook België mee te maken heeft. Er zitten echter grenzen aan wat realistisch is om in beeld te brengen. Het winnen van uranium in een land als Kazachstan als noodzakelijke brandstof voor de kerncentrales, valt bijvoorbeeld niet binnen de scope van deze mer-procedure. Immers, de mijnbouwactiviteiten die hiervoor plaatsvinden gebeuren op een andere locatie, waar de Nederlandse overheid geen juridische vereisten aan op kan leggen. Mogelijke belangrijke nadelige milieueffecten van die activiteit worden daarom onderzocht en gemitigeerd in het land waar de activiteit plaatsvindt. Wel wordt de aan- en afvoer van de brandstof over weg en spoor in Nederland zelf onderzocht.

2.10 Elektriciteitsnet

Ontwikkeling stroomvraag

Om onze energievoorziening in de toekomst CO_{2-} neutraal te maken zullen we steeds minder gebruik maken van fossiele bronnen zoals kolen, olie en gas. Daarnaast stijgt onze elektriciteitsbehoefte door bijvoorbeeld het groeiende gebruik van elektrisch rijden, warmtepompen en het verduurzamen van onze industrie. Richting 2050 kan dit een verdubbeling of verdrievoudiging van het huidige elektriciteitsverbruik betekenen. Deze veranderingen hebben impact op het elektriciteitsnet en op de manier waarop energie wordt opgewekt. Naast een grote rol voor duurzame bronnen zoals energie uit zon en wind kan kernenergie een belangrijke bijdrage leveren in deze transitie als CO_2-arme bron van energie.

Risico op netcongestie

De kerncentrales worden aangesloten op het Nederlandse hoogspanningsnet. Dit moet in samenhang met andere ontwikkelingen in het energiesysteem, zoals de elektriciteit die door de windparken op zee worden geleverd, elektrificatie van industrie en de al geplande net-uitbreidingsplannen. TenneT is de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet en bepaalt vanuit haar rol tweejaarlijks welke investeringen er in de toekomst nodig zijn om de leveringszekerheid te kunnen blijven garanderen. Samen met TenneT wordt gekeken naar welk effect de inpassing van de kerncentrales zou kunnen hebben op deze investeringen als er naar verschillende locaties wordt gekeken. In het verleden heeft al eens een eerste studie plaatsgevonden naar knelpunten die zouden kunnen ontstaan in 2035 als gekozen zou worden voor de locaties Borssele of de Maasvlakte.
Deze studie is op 29 februari 2024 gepubliceerd. Uit deze analyse kwam naar voren dat dit in beide gevallen zou leiden tot lokale knelpunten. Een combinatie van twee nieuwe kerncentrales met extra aansluitingen voor offshore windenergie (bovenop de 21 GW ambitie uit routekaart 2030) zou deze knelpunten verergeren.

Voor het locatieonderzoek wordt met TenneT een aanvullende analyse uitgevoerd naar het zichtjaar 2040 waarbij gebruik gemaakt wordt van de onderzoeken ten behoeve van het Investeringsplan 2026 wat TenneT eind 2025 zal publiceren. Deze aanvullende analyse brengt met de nieuwste inzichten en plannen van netbeheerders en bedrijven de mogelijke knelpunten in beeld per locatie. Daarbij wordt ook gekeken naar de verhouding tot andere ontwikkelingen zoals de aanlandingen van Wind op Zee en welke maatregelen er ingezet kunnen worden om knelpunten te vermijden of verhelpen. Dit beeld zal onderdeel uitmaken van de Integrale Effectenanalyse.

Aantasting landschap

Bovengrondse hoogspanningsverbindingen hebben impact op het landschap. Met name horizonvervuiling is een veel gehoord argument. Of en zo ja, in welke mate, extra bovengrondse hoogspanningsverbindingen nodig zijn is afhankelijk van de totale hoeveelheid vraag en aanbod in een netgebied. De opwek van twee grote kerncentrales in zo'n netgebied kan daar een aanzienlijk effect op hebben. In de studie met TenneT naar de netinpassing van de centrales wordt bekeken welke knelpunten er in beeld komen bij de inpassing van kerncentrales en welke maatregelen er nodig zouden zijn om eventuele knelpunten te voorkomen of verhelpen.

Systeemkosten

Systeemkosten omvatten alle kosten die nodig zijn om een betrouwbaar en flexibel elektriciteitssysteem te realiseren. Naast de investeringen in de opwekinstallaties spelen hierbij ook de kosten voor transmissie, distributie en opslag een belangrijke rol. Zo vergen hernieuwbare energiebronnen als wind en zon extra voorzieningen (zoals regelbare opwek, interconnectie, vraagsturing en opslag) om natuurlijke schommelingen op te vangen. Kerncentrales leveren een robuuste bijdrage aan het

systeem, wat de behoefte aan dure flexibiliteitsopties kan verminderen. Dit betekent dat, hoewel de kosten per kilowattuur op installatie-niveau hoger kunnen zijn, de totale systeemkosten in de bredere context gunstiger kunnen uitpakken. Uit onderzoek van TNO blijkt dat een systeem met kernenergie vergelijkbare systeemkosten kent als een alternatief systeem zonder kernenergie. Deze vergelijkbare kosten in combinatie met het vergroten van de robuustheid van het energiesysteem maakt dat het kabinet kiest voor kernenergie.

2.11 Procedure

Minister KGG als initiatiefnemer en bevoegd gezag

De kerncentrales zijn onderdeel van de energie-infrastructuur van nationaal belang. Dit betekent dat nu de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG) samen met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening het bevoegd gezag is. In de eerste fase van het project, de Verkenning, is de minister van Klimaat en Groene Groei tevens initiatiefnemer. Na de Verkenning zal het initiatief worden overgedragen aan een in oprichting zijnde deelneming. Vanwege de gewenste zorgvuldigheid worden de rollen in het ministerie van KGG gescheiden. In dit project treedt de Directie Kernenergie tijdens de Verkenning op als initiatiefnemer van het voornemen. De Directie Realisatie Energietransitie zal voor het gehele project, dus zowel tijdens de Verkenning als de navolgende Planuitwerking optreden als bevoegd gezag namens de minister van Klimaat en Groene Groei. De projectprocedure stopt zodra de besluiten onherroepelijk zijn. Daarna start de realisatiefase.

Verdrag van Aarhus

Voor dit project wordt de projectprocedure op grond van artikel 5.44 van de Omgevingswet doorlopen. Deze procedure bestaat uit verschillende stappen, waarbij telkens alle relevante informatie kenbaar wordt gemaakt. Deze informatie bestaat onder andere uit onderzoeksresultaten, die gedurende de procedure ook verder uitgewerkt en gedetailleerd zullen worden.

Verdrag van Espoo

Het Verdrag van Espoo is een VN-verdrag, in 1991 vastgesteld in de gelijknamige Finse stad, dat gaat over het voorkomen, beperken of beheersen van nadelige grensoverschrijdende milieugevolgen voor buurlanden. Buurlanden moeten daarom op eenzelfde manier worden betrokken bij de mer-procedure als de autoriteiten en het publiek in eigen land. Alhoewel ten tijde van de start van een project niet altijd duidelijk is wat de gevolgen zijn voor buurlanden, is er in onderhavige projectprocedure gekozen om alle landen in een straal van 1000 kilometer te informeren over de start van het project (ten tijde van het VenP). Via de Espoo-contactpunten worden deze landen geïnformeerd over het verloop van de projectprocedure. Daarnaast zijn met Vlaamse en Duitse stakeholders informele gesprekken opgestart om hen te informeren over en te betrekken bij de projectprocedure.

2.12 Participatie

Het ministerie van KGG hecht veel belang aan het op zorgvuldige wijze betrekken van belanghebbenden. De ervaring leert dat intensieve samenwerking met de omgeving veel waardevolle informatie oplevert die de kwaliteit van het proces en de besluitvorming ten goede komt. We krijgen, mede door ingebrachte lokale kennis, beter zicht op zogenoemde koppelkansen en komen tot een betere ruimtelijke inpassing. We hechten daarnaast aan transparantie en consistentie. We zijn dus duidelijk over belangen, taken en het verdere procesverloop. We zorgen voor een bredere informatievoorziening, zodat iedereen kennis kan nemen van waar we staan in de procedure, en hoe we daarin inspraak organiseren. Zo zorgen we ervoor dat door de minister(s) een beslissing kan worden genomen waarin alle relevante belangen zijn meegewogen. Een gedetailleerde beschrijving staat in het participatieplan op de website van RVO. Dit plan wordt gedurende de projectprocedure meermaals geactualiseerd.

3 Individuele beantwoording

Reactie	*Beantwoording*
202500977	
Wat is het bewijs dat kernenergie een bijdrage levert aan vermindering van CO2 uitstoot?	*In een kerncentrale wordt elektriciteit opgewekt door het splijten van uraniumatomen. Dit proces produceert warmte, maar het creëert geen verbrandingsgassen zoals koolstofdioxide, in tegenstelling tot elektriciteitscentrales die draaien op kolen, olie of gas.*
Nederland wordt afhankelijk van brandstof elders.	*Het klopt dat de brandstof uit het buitenland komt. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*
De hoeveelheid kernafval neemt toe en we kunnen dit nog niet veilig en definitief opbergen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De bouw en het vervoer zijn grote CO2 uitstoters.	*Het klopt dat tijdens de bouw en het vervoer CO2 zal worden uitgestoten. Dit geldt in zijn algemeenheid voor grote bouwprojecten. Echter, dit zal zo veel als mogelijk beperkt worden.*
De kosten verhinderen onderzoek naar werkelijke oplossingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Slechte zaak voor volksgezondheid, innovatie en financieel.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu', 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
202500978	
Stop met de dure en onnodige plannen voor kerncentrales. Deze worden op termijn achterhaald door kernfusie. Kijk naar creatieve tussenoplossingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Wie is er verantwoordelijk voor 150.000 jaar afval en wat kost dat. Er zijn geen veilige opbergplaatsen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202500980	
Twee kerncentrales bij de 2e Maasvlakte in Rotterdam en bij de Eemshaven in Groningen. Daar is genoeg koelwater in de buurt en grote slurpende datacentra.	*In de lopende onderzoeken in het kader van de IEA en planMER worden zowel locaties in Zeeland als Maasvlakte en Eemshaven onderzocht. Op basis van de informatie uit deze onderzoeken zal een keuze voor de locatie worden gemaakt. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202500981	
Goed initiatief, zo snel mogelijk actie ondernemen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202500982	
Waarom is er een reactiemogelijkheid voor 4 mogelijke locaties, terwijl er al een voorkeur is voor het Sloegebied (EPZ-terrein Borssele en voormalig Thermphos-terrein in Vlissingen). Risico's ver van Den Haag en weinig kans op protest. Als ze echt zo veilig zijn dan bouw ze op de Dam in Amsterdam.	*In de lopende onderzoeken in het kader van de IEA en planMER worden zowel locaties in Zeeland als Maasvlakte en Eemshaven onderzocht. Deze locaties voldoen op basis van een eerste analyse aan de minimale eisen voor een locatie, zoals de nabijheid van koelwater en voldoende ruimte. Een locatie op de Dam voldoet hier niet aan. Op basis van de informatie uit de onderzoeken zal vervolgens een keuze voor de locatie worden gemaakt. In de brief aan de Tweede Kamer van 16 mei 2025 heeft de minister van Klimaat en*

Reactie	*Beantwoording*
	Groene Groei gezegd dat als het kabinet na het doorlopen van de projectprocedure een keuze heeft tussen geschikte locaties het de voorkeur zal geven aan een locatie in Zeeland. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.
202500983	
Indiener maakt zich zorgen over de toekomst van Groningen en Drenthe. Sluit locatie Eemshaven niet direct uit, ondanks bezwaren van lokale politiek, en denk na over het oplossen van de chronische armoede in het Noorden. De komst van een kerncentrale is hierbij cruciaal. Investeer in plaats van geld geven (Nij Begun). Hierdoor worden kenniswerkers naar het noorden betrokken wat WO-studenten perspectief biedt. Het Noorden moet verder kijken dan het 'leed' wat ons is aangedaan, een kerncentrale biedt kansen. Betrek studenten hierbij.	*In de lopende onderzoeken in het kader van de IEA en planMER worden zowel locaties in Zeeland als Maasvlakte en Eemshaven onderzocht. Zie de thematische beantwoording onder 'locatie'. De komst van kerncentrales heeft impact op een regio. Negatieve effecten zullen zo veel als mogelijk worden gemitigeerd en gecompenseerd. De komst van kerncentrales biedt ook kansen, bijvoorbeeld op het gebied van kennisontwikkeling. Samen met de regio wordt gekeken hoe die zo goed mogelijk kunnen worden benut. Daarbij zullen we in een volgende fase ook jongeren en studenten betrekken.*
202500984	
Spreiding is belangrijk. Geen 3 centrales op 1 locatie i.v.m. veiligheid in oorlogssituatie en belasting kabelnet. Maak stroom waar het nodig is, dus ook op maasvlakte, met weinig bewoners. En Groningen als 3e locatie, om van de andere kant het net te vullen. Daar zijn weinig bewoners en aantrekken industrie.	*In de lopende onderzoeken in het kader van de IEA en planMER worden zowel locaties in Zeeland als Maasvlakte en Eemshaven onderzocht. Op basis van de informatie uit de onderzoeken zal vervolgens een keuze voor de locatie worden gemaakt. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
202500985	
De locatie Maasvlakte (I of II) is logistiek kwetsbaar bij een incident, omdat het een vitaal logistiek knooppunt voor Nederland en Europa is. Dit kan leiden tot ernstige economische schade. De systemische kwetsbaarheid is niet in de cNRD meegenomen als zelfstandig beoordelingscriterium.	*De kwetsbaarheid van vitale infrastructuur is onderdeel van de beoordeling aan de zogeheten SSG-35 veiligheidscriteria. Dit is onderdeel van het MER, en staat in de cNRD benoemd in de tabel met beoordelingscriteria van de SSG-35.*
Evacuatie en bereikbaarheid op de Maasvlakte zijn complex. Dit is zorgwekkend gezien de geïsoleerde ligging, industriële concentratie en het strategisch belang.	*Als onderdeel van één van de beoordelingscriteria van de SSG-35 (haalbaarheid van crisisbeheersing) komt in het MER een beoordeling van alle locaties op bereikbaarheid en potentiële knelpunten bij evacuatie.*
Neem “logistieke en economische kwetsbaarheid bij calamiteiten” op als apart criterium in de IEA en MER. Onderzoek specifiek de gevolgen van een incident op de logistieke functie van de Rotterdamse haven. Wijs de Maasvlakte niet als voorkeurslocatie aan zolang dit risico niet expliciet en diepgaand is onderzocht.	*Dit zit al in het proces verweven in de beoordelingscriteria van de SSG-35.*
202500986	
Kernenergie is gevaarlijk; atomen worden gespleten die heel moeten blijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Afvalproblemen zijn niet opgelost (denk aan Sellafield) en de nadelige gevolgen zijn niet goed meetbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Gevaar voor ongelukken is groot (Tsjernobyl en Fukushima), ook in tijden van oorlog.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er zijn gezonde en goedkopere alternatieven voorhanden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
202500987	
Er zijn geen duurzame en veilige manieren om het afval op te slaan.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De bouw duurt lang dus voorlopig geen kernenergie beschikbaar.	*Dit is bekend. De bouw van kerncentrales duurt inderdaad een hele tijd. In het energiesysteem wordt er daardoor ook vanuit gegaan dat kernenergie voorlopig nog niet beschikbaar zal zijn.*
Veiligheid is niet volledig te garanderen, kerncentrales zijn mooie doelwitten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De bouw leidt af van in ontwikkeling zijnde alternatieven die sneller ter beschikking zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Zet in op energiebesparing door gadgets te beperken en bescherm mentale gezondheid hiermee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202500989	
Het geld dat in kerncentrales geïnvesteerd wordt, kan beter besteed worden aan andere duurzame strategieën.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202500992	
Niet bouwen in dichtbevolkte gebieden. Kies Zeeland, Overijssel, Groningen of Friesland. In de randstad is al de Botlek en veel industrie.	*In de lopende onderzoeken in het kader van de IEA en planMER worden zowel locaties in Zeeland als Maasvlakte en Eemshaven onderzocht. Op basis van de informatie uit de onderzoeken zal vervolgens een keuze voor de locatie worden gemaakt. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
202500996	
Het onderzoek is overbodig want de conclusies zijn al duidelijk op grond van beschikbare wetenschappelijke kennis. Nieuwe kerncentrales zijn ruimtelijk niet veilig inpasbaar in Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De businesscase is uiterst negatief op moment van realisatie, herwinbare energie is dan veel goedkoper.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'alternatieven'.*
Pak met het geld andere grote (ruimtelijke ordenings)uitdagingen aan zoals woningbouw en zoetwaterwinning.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'nut en noodzaak'.*
De lange bouwfase legt een veel te groot beslag op middelen en ruimte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Nederland loopt achter bij het duurzaam opbergen van kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202500997	
Zo snel mogelijk starten. Geen vervuiling en overlast van teveel windmolens.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202500999	
Goed initiatief, kernenergie is essentieel voor power to liquide conversie en voor het halen van de klimaatdoelstellingen. Nu of nooit.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
202501000	
Geen nieuwe kerncentrale want onveilig en we schepen (klein)kinderen op met het afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'radioactief afval'.*
202501001	
Kies een locatie voldoende ver van Natura 2000 gebied en van bevolkte gebieden om ongelukken als Fukushima te voorkomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Wacht met realisatie totdat er een veilige manier is om kernafval onschadelijk te maken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'radioactief afval'.*
202501007	
Kernenergie is veilig en flexibel in te zetten met wind- en zonnestroom.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Covra bewaart het afval goed en veilig. Uitbreiding is mogelijk en wellicht is hergebruik in de toekomst mogelijk.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Geen angst voor ongelukken met EPZ.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Er zal overlast zijn tijdens de bouwperiode maar besturen is doorpakken.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501008	
Zet 1 kerncentrale op de Maasvlakte, een tweede is niet nodig en onbetaalbaar.	*In deze projectprocedure wordt gezocht naar één locatie voor twee kerncentrales. Dit levert kostenvoordelen op.*

Reactie	*Beantwoording*
Niet in Zeeland, daar zijn al veel hoogspanningsmasten. Er is al gezegd dat ondergronds niet kan. Het landschap gaat voorgoed naar de gallemiezen.	*In de lopende onderzoeken in het kader van de IEA en planMER worden zowel locaties in Zeeland als Maasvlakte en Eemshaven onderzocht. Op basis van de informatie uit de onderzoeken zal vervolgens een keuze voor de locatie worden gemaakt. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501011	
Enorme milieubelasting door vrachtverkeer als er een extra kerncentrale in Borsele wordt gebouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Onlogisch om kerncentrale onder zeeniveau aan te leggen gezien de zeespiegelstijging.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202501012	
Verwezen wordt naar het MER maar dijk- en oevervallen in de Westerschelde zijn blijkens de waterbouwkundige geschiedenis niet vooraf te voorspellen of te onderzoeken. Er zijn geen afdoende preventieve maatregelen te nemen of risicoanalyses te maken.	*De veiligheid van de waterkeringen ligt bij de waterschappen. Wij zijn in goed gesprek met hen over de stand van veiligheid van de dijken*
Locatie Maasvlakte blijkt niet mogelijk door het ontbreken van voldoende koelwater, dus de Westerschelde blijft over. Maar dit is de meest kwetsbare locatie, mede doordat er nog verdere verdiepingen van de vaarweg naar Antwerpen gepland zijn. Een MER van toekomstige vaargeulen is niet vooraf te maken.	*Maasvlakte I is afgevallen doordat het koelwater niet efficiënt geloosd kan worden op de havenbekkens, het leidt immers altijd tot recirculatie van warm water. Maasvlakte, Eemshaven en Zeeland zijn andere gebieden die nader onderzocht worden. Mogelijk morfologische veranderingen (die iets zeggen over vaargeulen) worden beschreven in het MER.*
De Westerschelde is een Natura 2000 gebied. Verzwaring van de Westerscheldedijk aan	*De effecten op waterkeringen en de mogelijke aanpassingen eraan worden in het MER verder toegelicht. Mochten*

Reactie	*Beantwoording*
de buitenzijde is niet toegestaan en gezien de steile oevers ook niet mogelijk. Binnendijkse verzwaring is problematisch gezien de reeds bestaande centrale en het opslaggebouw voor kernafval, maar beperkt ook de ruimte voor nieuwe centrales. Binnendijkse verzwaring en de bouw van nieuwe centrales zullen bovendien de druk op de diepgelegen instabiele groenzandlagen onverantwoord doen toenemen.	*aanpassen nodig zijn, dan zal dit altijd in goed overleg gaan met de betreffende waterschappen.*
202501013	
Aardbevingsrisico's in Groningen zijn in het verleden structureel onderschat en ook met de dichtgedraaide gaskraan is er een serieuze kans op aardbevingen. Het bouwen van een kerncentrale in aardbevingsgebied is eng.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202501016	
Kerncentrales zijn duur, voorlopig niet bruikbaar en vreselijk verontreinigd. Er is geen duurzame oplossing voor het afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'radioactief afval'.*
Investeer in windmolens en zonnepanelen.	*Voor de toekomstige energiemix zullen zon- en windenergie erg belangrijk zijn. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501023	
Indiener is positief vanwege de schone, bewezen veilige en betrouwbare technologie met geavanceerde veiligheidssystemen en vrijwel geen CO2-uitstoot.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Er is efficiënt ruimtegebruik in verhouding tot andere duurzame alternatieven.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De visuele impact van een kerncentrale blijft beperkt tot de directe, reeds industriële omgeving waardoor de landschappelijke waarde behouden blijft. Windmolens zijn veel hoger en daarmee beeldbepalender.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Betrouwbare energievoorziening door continue stroom, ongeacht weersomstandigheden of seizoenen en met een beschikbaarheidsfactor van 90%. Betrouwbaarheid is essentieel voor een stabiel elektriciteitsnet.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Er zijn economische voordelen voor de regio door hoogwaardige werkgelegenheid. Dit biedt kansen voor lokale bedrijven en kan een positieve impuls geven aan de regionale economie.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Indiener begrijpt de zorgen maar pleit voor goede informatievoorziening en transparantie over veiligheidsmaatregelen. Zie ervaringen in Frankrijk, Finland en Zweden. Daarom graag positief besluiten. Indiener staat open voor dialoog.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501031	
Kerncentrales zijn geen goed idee want het is duur, het verdringt andere duurzame energiebronnen, er is nog winst te behalen met energiebesparing en het is een concentratie van macht (andere duurzame alternatieven zijn lokaal in te zetten). Een MER is dan ook een fase te ver.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Het afvalprobleem is nog niet opgelost.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
202501033	
Kerncentrales zijn ongewenst. Het radioactieve afval blijft een risco en we zadelen toekomstige generaties ermee op.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'nut en noodzaak'.*
Er is een flexibele inzetbare energiebron nodig, zoals een gascentrale. We hebben na 2040 niks meer aan een kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Belastingbetaler draait op voor de kosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De bouw levert een grote stikstofbijdrage op en er is sprake van overlast tijdens de bouwperiode.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Centrales waar een ramp kan plaatsvinden moeten niet vlakbij bevolkingsconcentraties worden gepland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
202501035	
De bouw van 2 kerncentrales gaat gepaard met ontoelaatbare risico's en hoge kosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'kosten en planning'.*
Opslaan van kernafval is voor latere generaties onoplosbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Een fout kan delen van Nederland (/buurlanden) onbewoonbaar maken en een bombardement is een mogelijkheid. Ook is terrorisme een gevaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202501036	
De kerncentrales moeten op de Maasvlakte worden gebouwd. Laat Borssele met rust.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Blijf van de natuur af.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202501037	
Niet in Borssele. Er is genoeg in Borssele. Op de Maasvlakte heeft niemand er last van.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501049	
Nederland heeft behoefte aan betrouwbare, schone en krachtige energie en kernenergie is de oplossing. Er moeten meer dan 2 centrales worden gebouwd. Het is veilig, C02-vrij en levert continu stroom.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Met 20 centrales kunnen we onafhankelijk worden van fossiele brandstoffen en de klimaatdoelen halen. Frankrijk en Zweden tonen aan dat kernenergie een succesvolle basis vormt.	*In het toekomstig energiesysteem wordt uitgegaan van 3,5 tot 7 GW kernenergie in 2050. Dit zal naar verwachting worden ingevuld met een aantal grote kerncentrales en met Small Modulair Reactors (SMR's). Er zal ook nog steeds een belangrijke rol zijn voor wind- en zonne-energie. in het toekomstig energiesysteem. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De bouw van kerncentrales creëert veel hoogwaardige banen. Afscheid nemen van angstverhalen en investeren in krachtige, schone toekomst.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501050	
Er komt veel op ons af in Hoek. Hier is veel mooie natuur en voor de bouw van 2 kerncentrales is veel ruimte nodig. Waar is hiervoor plaats?	*We onderzoeken of er ruimte is op de Mosselbanken of in de Paulinapolder.*

Reactie	*Beantwoording*
Hoe wordt omgegaan met allerlei soorten hinder tijdens de bouwfase?	*Voor de locaties die zijn opgenomen in de concept NRD worden In de planMER en IEA de belangrijkste te verwachten effecten op hoofdlijnen in beeld gebracht. Dit gaat ook over diverse soorten hinder tijdens de bouwfase. Mede op basis van deze informatie wordt eerst een locatie gekozen. In de volgende fase wordt dit verder uitgewerkt en wordt duidelijk hoe hiermee om zal worden gegaan.*
Komen er koeltorens of kan dat ook zonder?	*Onderzocht is of kerncentrales op de locaties zonder koeltorens kunnen. Technisch gezien is er op dit moment voldoende doorstromend water om het zonder koeltorens mogelijk te maken. Maar in het MER onderzoeken we of dit ook in de toekomst nog mogelijk is, gezien klimaatverandering. Daarnaast wordt ook onderzocht wat de effecten op de ecologie in het water zijn door de warmtelozingen van de kerncentrales.*
Waarom wordt niet gekozen voor micro kerncentrales?	*Hier bedoelt u waarschijnlijk Small Modular Reactors (SMR). Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Het mooie stukje Zeeuws-Vlaanderen moet eraan geloven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501055	
Is een kerncentrale op dit moment de Best Beschikbare Techniek (BBT) voor duurzame energie opwekking?	*Het idee van BBT wordt toegepast op de gekozen installatie zelf, niet op de keuze voor een bepaalde technologie om energie te produceren. De kerncentrales zelf zullen voldoen aan de best beschikbare technieken op dat moment.*
Is een kerncentrale een BBT plus techniek?	*Zie de opmerking hiervoor.*

Reactie	*Beantwoording*
Hoe vergelijken de milieueffecten van 2 nieuwe kerncentrales zich met de milieueffecten van veel meer duurzame alternatieven zon, wind of getijdenenergie (inclusief grondstoffen en afvalverwerking, opbouw en afbreken)	*Geen enkele vorm van energieopwek is vrij van milieueffecten. Allemaal behoeven ze grondstoffen en resulteren ze in afval. Tijdens de energieproductie zijn zowel wind, zon als kernenergie vrij van CO2-uitstoot. Maar elke energiebron heeft eigen effecten. Het ministerie heeft een onderzoek uit laten voeren naar de milieu-impact van kernenergie in de mix. Hieruit komt naar voren dat wind, zon en kernenergie goed naast elkaar kunnen bestaan en weinig milieu-impact hebben in vergelijking met fossiele brandstoffen.*
Wat zijn de milieueffecten van projecten waarbij eenzelfde hoeveelheid energie/jaar wordt bespaard?	*Energiebesparing heeft altijd positieve effecten op het milieu.*
Voor de locatiekeuze van Zeeland, zijn er garanties van energieafname van DOW en YARA voor 2040?	*De inpassing van de opgewekte stroom op het energienet zal nader beschouwd worden in de Integrale Effectenanalyse (IEA).*
202501056	
Maasvlakte is al een groot genoeg risico met de onrust in de wereld. Laat de Maasvlakte met rust.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
Het wildleven is al grotendeels beïnvloed door andere gebieden die gebruikt worden voor bijv. militaire trainingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202501057	
Het is onverstandig om een kerncentrale te bouwen op de Maasvlakte II, aangezien het een gebied is met veel kwetsbare industrie bij elkaar. Het is vlakbij grote steden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Een dunbevolkter gebied is beter, zoals de Eemshaven of Borssele.	
202501059	
Deskundigen hebben al geconstateerd dat er geen kernenergie meer moet bijkomen en zeker niet in Zeeland. Er is geen ruimte, vanwege het natuurgebied, de dorpen en er mag niet worden gegraven. Ook kunnen de arbeiders niet worden gehuisvest.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
202501060	
De overheid moet de pijlen richten op goedkoper wordende hernieuwbare energie. Het project komt te laat, is te duur en past slecht in een systeem veel flexibele opwek.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202501062	
Schandalig dat er nog meer kernenergie komt in Zeeland en in Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
Het is gevaarlijk voor de gezondheid en de Zeeuwen zijn de dupe.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202501066	
Een of meerdere kerncentrales in de prov. Groningen getuigt van grote minachting voor Groningers. Gelet op de gaswinningsschade, kan niet nog een dergelijk project in Groningen landen.	*Alle locaties die een potentie hebben voor kerncentrales worden gelijkwaardig onderzocht. Het beeld op voorhand is niet dat de gaswinning problematisch is voor potentiële kerncentrales. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
	Voor het nemen van een locatiebesluit dat stand houdt bij de rechter is het op grond van Europese regelgeving verplicht redelijkerwijs te beschouwen alternatieven te onderzoeken op milieueffecten. Het gebied Eemshaven voldoet aan de ruimtelijke uitgangspunten die het kabinet heeft gesteld aan de mogelijke vestiging van kerncentrales. Dit betekent dat ook locaties binnen de Eemshaven moeten worden onderzocht. Op voorhand de Eemshaven schrappen uit de projectprocedure, ziet de minister als een te groot juridisch risico. Dit is gebaseerd op onderzoek van de landsadvocaat.
202501071	
Geen goed idee. Er is geen bedrijf dat ze wil bouwen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Bovengrondse opslag is verboden en gevaarlijk. Ondergrondse opslag is riskant, vanwege explosiegevaar en/of vervuiling van grondwater.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De centrale in Borssele is ooit bijna ontploft en de vraag is hoe dat voorkomen wordt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Uranium komt uit landen waar we geen zaken mee moeten doen en de voorraad is beperkter.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'relatie met het buitenland'.*
Thorium is een oplossing en de minicentrales van Rolls-Royces zijn ook geen optie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
Kerncentrales betekenen verspreiding van kernwapens en daar wordt de wereld niet veiliger van.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De kerncentrales komen te laat om iets te betekenen voor het klimaat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Niemand wil een kerncentrale in zijn achtertuin.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Het geld kun je beter gebruiken om accu's te plaatsen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501072	
Radioactief afval blijft lang gevaarlijk en kan alleen diep in de grond worden opgeslagen. Het water dat gebruikt wordt om te koelen gaat opwarmen door de klimaatverandering.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'effecten op milieu'.*
Er komt carbon vrij bij het winnen van uranium en dat is gevaarlijk voor mijnwerkers en het uranium komt uit landen waar we niet van afhankelijk willen zijn. Het kan ook niet aan- en uitgezet worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'relatie met het buitenland'.*
Kerncentrales zijn onbetaalbaar en niemand wil de centrales bouwen. Ook de ontmanteling kost veel geld. Experts zeggen dat het technisch en financieel niet haalbaar is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Vijf nieuwe centrales. Borsele: twee centrales erbij met heel veel meer vermogen, wat vergelijkbaar is met 5 nieuwe centrales. Met de nieuwe kerncentrales krijgen we overbelasting van het netwerk vanwege de aanlanding van wind op zee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnet'*

Reactie	*Beantwoording*
202501109	
Het hoogradioactief afval kan duizenden jaren gevaarlijk blijven en er is geen vertrouwen dat het gaat lukken om voldoende bescherming te bieden tegen de straling afkomstig van de opslag.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Ook de mogelijke ongelukken die kunnen plaatsvinden tijdens de opwekking zijn een zorg. De gevolgen zijn groot.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'*
202501111	
De dorpen Hoek en Biervliet worden niet genoemd. Het lawaai is niet verwaarloosbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Waarom komen er geen kleine centrales? Het gaat nu om hele grote centrales. Waarom wordt niet meer ingezet op waterstof?	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Alles wordt gerealiseerd in Zeeland, aanlanding wind op zee, waterstof, LNG. En wat gaat er gebeuren met het coulissenlandschap boven Hoek?	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'raakvlakprojecten'.*
Wat blijft er over van het Natura-2000 gebied en Natuurgebied Braakman (het vogelparadijs)?	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202501114	
Minister is prematuur met de voorkeur voor Borssele. Er is niet genoeg ruimte met alle andere voorgenomen projecten.	*Er is nog geen locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Kerncentrales moeten veel op- en afregelen door de flexibele vraag en aanbod, dat maakt het economisch onrendabel. Dit	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
kan veel beter met gascentrales die ook op waterstof kunnen draaien.	
TenneT geeft aan dat voor twee kerncentrales geen ruimte is. Er is een artikel bijgevoegd van de NOS met de titel: 'Twee kerncentrales passen niet op Zeeuwse stroomnet'.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnet'*
202501119	
De reactie ziet ook op de Houtskoolschets Omgevingsvisie 2050-2075 van de gemeente Terneuzen. Onderstaand zijn alleen de voor de' cNRD Nieuwbouw kerncentrales' relevante zaken samengevat.	*Uit uw reactie zijn de relevante passages opgenomen die betrekking hebben op de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Nieuwbouw Kerncentrales.*
Geen nieuwe kerncentrales, want er zijn andere manieren om het land van energie te voorzien, waarbij de natuur zijn werk kan doen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Grote industriële plannen bij Biervliet (kerncentrale, MUK-verbinding, gasopslag en 380kV verdeelstation), wat betekent dit voor de regio? Indiener vreest voor nadelige effecten op luchtkwaliteit, geur, laagfrequent geluid en magnetische velden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'raakvlakprojecten'.*
Ook wordt gewezen op de nationale veiligheid die mogelijk in het geding komt, vanwege het aantal schepen dat banden heeft met Rusland en langs de kerncentrale vaart. Een kerncentrale is een makkelijk doelwit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'*
De politieke neutraliteit van de gemeente is van de baan. De gemeente Terneuzen wil de industrie laten groeien. Er zijn veel mensen nodig die het werk kunnen verzetten en die moeten gehuisvest worden.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De bouw van de kerncentrale heeft financiële gevolgen voor de aangrenzende dorpen. Er is veel specialistische kennis nodig voor de bouw van de kerncentrales en veel onderdelen worden door bedrijven aangeleverd en afgemonteerd. Dat is niet door mensen/bedrijven uit de regio. Dus die profiteren daar niet van. De dorpen rondom de centrale in Borssele hebben daar niet financieel van geprofiteerd en alleen maar economische schade ondervonden. Woningprijzen blijven achter en openbare voorzieningen zijn gereduceerd. De charme van Zeeuws Vlaanderen komt onder druk te staan en dat is ook niet goed voor de toerisme sector.	*Naast mitigatie en compensatie van nadelige effecten, zal ook worden ingezet op het benutten van kansen voor de regio, o.a. op gebied van kennisontwikkeling, werkgelegenheid en voorzieningen. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De vraag is of een industriegebied van 250 hectare wenselijk is in de achtertuin van Biervliet. De vraag is ook waarom de kerncentrales niet op de DOW-Chemicals-locaties of op de industriezone tussen Sluiskil en Sas van Gent komen. Het is wel van belang dat de bestaande natuur in stand blijft.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501120	
Het is onverantwoordelijk om kernafval achter te laten voor de komende bewoners van onze planeet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Geen kerncentrales, maar minder gebruik van energie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501129	
Kernenergie bij de Maasvlakte is geen goed idee. Het gebied heeft al veel te verduren gehad met de bouw van de Maasvlakte bij 2 kwetsbare Natura 2000-gebieden. Het is ook een laagvlieggebied voor Defensie. Het gebied is ook	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
gevoelig voor grondverzakkingen door verzilting en afkalvend duinlandschap.	
202501132	
De bouw van kerncentrales is essentieel voor de stabiliteit van het elektriciteitsnet en om de vraag op te vangen als er geen zon- en windenergie is (voorkomen van blackouts).	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Waarom wordt de restwarmte niet beter benut voor (duurzaam) verwarmen van woningen of bedrijven?	*In het MER onderzoeken we of restwarmte van kerncentrales nuttig toegepast kan worden in de omgeving.*
202501133	
Zeeuws Vlaanderen is niet wenselijk voor kerncentrales. De infrastructuur is niet berekend op deze projecten. Ook moet kostbare landbouwgrond en natuur worden gebruikt voor arbeidskrachten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501139	
Waar blijft het radioactieve afval op korte en lange termijn?	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202501141	
Kerncentrales passen nergens in Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De kosten zijn te hoog.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Het afval is een probleem.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
De afhankelijkheid van buitenlandse grondstoffen is een probleem.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'relatie met het buitenland'.*
De consequentie van oorlogsdreiging moet worden meegenomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202501170	
Er wordt gepleit voor een pas op de plaats in het onderzoek naar nieuwe kerncentrales door de rijksoverheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Vanwege het ontbreken van een permanente oplossing voor radioactief afval wordt kernenergie als ongeschikt beschouwd voor de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er wordt gewezen op het blijvende risico van kernrampen, met verwijzing naar historische incidenten zoals Three Mile Island, Tsjernobyl en Fukushima.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'*
De beschikbare middelen kunnen beter worden ingezet voor alternatieve warmte- en koudebronnen, zoals geothermie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er is geen noodzaak om nieuwe locaties voor kerncentrales te onderzoeken en de bestaande centrale in Borssele kan dicht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501173	
De indiener mist de aandacht voor de mogelijkheden van Pumped Hydro Storage (PHS) als bewezen opslagtechnologie. PHS wordt omschreven als goedkoop, robuust, aanslagbestendig, volledig Nederlands, exporteerbaar en zonder risico op kostenoverschrijding. Volgens de indiener is PHS goed te combineren met wind, zon, waterstof en kernenergie en toepasbaar in Nederland. Er wordt verwezen	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
naar het plan Delta21 als concreet voorbeeld van PHS-toepassing.	
De indiener stelt voor om één kerncentrale te vervangen door Delta21, dat 34 GWh opslagcapaciteit en 2–6 GW vermogen biedt, wat volgens hem goedkoper en beter is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Bij de zienswijze is een onderzoek van CE Delft gevoegd naar het Nederlandse energiesysteem en Delta21. De studie onderzoekt de rol van pompwateropslag (zoals Delta21) in het Nederlandse elektriciteitssysteem in 2035 en concludeert dat deze technologie technisch inzetbaar is, maar op basis van de huidige marktverwachtingen niet kosteneffectief is voor de energiefunctie alleen. De maatschappelijke meerwaarde, zoals waterveiligheid, kan echter alsnog een positieve afweging rechtvaardigen, vooral bij een kleinere (2 GW) configuratie die gunstiger uitvalt dan grotere varianten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501189	
De indiener stelt dat de bouw van nieuwe kerncentrales niet verantwoord is zolang de langdurige opslag van kernafval na 2060 niet is geregeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Langdurige opslag van kernafval is niet geregeld en ervaringen uit Frankrijk, Finland en Groot-Brittanië laten zien dat de bouwtermijn en het budget overschreden worden. Volgens de indiener ontbreekt het aan interesse van externe financiers, wat een signaal zou moeten zijn voor de overheid om terughoudend te zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Grootschalige energieopslag, zoals plan Delta21, wordt als realistischer en goedkoper alternatief genoemd, met betrokkenheid van Nederlandse bedrijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener pleit voor betere afstemming binnen het Europese elektriciteitsnet als alternatief voor de bouw van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt betoogd dat Nederland vanwege financieringsproblemen en het afvalvraagstuk minder geschikt is voor kernenergie dan bijvoorbeeld Finland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'kosten en planning'.*
202501191	
De indiener stelt voor om af te zien van de bouw van twee grote kerncentrales en in plaats daarvan te investeren in een netwerk van tien SMR's (Small Modular Reactors) met centrale aansturing. De voorgestelde SMR-locaties zijn strategisch gekozen op basis van bestaande hoogspanningslijnen, industrieterreinen en koelwaterbronnen, met mogelijke uitbreiding naar datacenters, OV-knooppunten en groeigemeenten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Volgens de indiener biedt een netwerk van SMR's meer leveringszekerheid dan twee grote centrales, onder andere bij storingen of geopolitieke spanningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'*
De bouw van SMR's zou sneller en goedkoper kunnen verlopen, mede door gebruik van bestaande infrastructuur en schaalvoordelen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt gewezen op de mogelijkheid van Europese subsidie en export van het SMR-concept, mits gebaseerd op een gestandaardiseerd ontwerp.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener benadrukt dat SMR-productie in Nederland werkgelegenheid en kennisexport kan opleveren via samenwerking met bestaande industriële partijen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501198	
Het is te laat en te duur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
En te gevaarlijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'*
202501204	
De indiener acht de Maasvlakte 2 een ongeschikte locatie voor een kerncentrale vanwege de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen in het gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gewezen op de mogelijke ernstige gevolgen bij een incident op deze locatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Volgens de indiener ligt een keuze voor Borssele meer voor de hand, omdat daar al een kerncentrale staat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501210	
De indiener vindt het onbegrijpelijk dat een dergelijk grootschalig bouwproject zo dicht bij een dorp wordt gepland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gevreesd voor aantasting van de leefomgeving door de lange bouwtijd en omvang van het project, met mogelijke fysieke schade en negatieve gevolgen voor gezondheid en welzijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener uit zorgen over mogelijke planschade als gevolg van het project.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Als alternatief wordt geopperd om een derde Maasvlakte aan te leggen voor de bouw van kerncentrales, in plaats van nabij bestaande woonkernen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501211	
De indiener stelt dat kerncentrales te duur zijn en te laat beschikbaar komen om effectief bij te dragen aan de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Er wordt gepleit voor investeringen in energieopslag, zoals waterstof, warmte en batterijen, in plaats van kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener benadrukt dat het Nederlandse elektriciteitsnet dringend moet worden verbeterd, mede om energie vanuit afgelegen locaties te kunnen transporteren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnet'.*
Er wordt aangegeven dat het vertrouwen in de overheid op dit dossier laag is.	*We doen er als overheid alles aan om een zorgvuldig en transparant proces te doorlopen. We betreuren dat het in dit geval niet leidt tot vertrouwen.*
202501216	
De indiener is inwoner van de gemeente Borssele en maakt gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (cNRD). Daarnaast wordt gereageerd op de Reactienota - Voornemen en voorstel voor participatie en het TPR rapport [Third Party Review, red.]. Indiener geeft aan dat deze documenten elkaar regelmatig tegenspreken. Het ontbreken van de aangekondigde studies	*Het voornemen en voorstel voor particpatie en de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau zijn documenten die zijn opgesteld in het kader van de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. Het klopt dat er nog informatie ontbreekt om een onderbouwde keuze te maken voor de locatie van deze twee kerncentrales. Deze informatie wordt de komende periode gebundeld in het planMER en de Integrale*

Reactie	*Beantwoording*
mbt milieu en inpassing in het energiesysteem maakt een onderbouwde keuze voor kernenergie onmogelijk.	*Effectenanalyse. Op basis van deze informatie zal het kabinet vervolgens een keuze maken over de locatie. Daarnaast zal bij het eerstvolgende besluit (waarschijnlijk bedrijfsduurverlenging Borssele) de ontbrekende milieu-informatie worden gepubliceerd, waarin de milieu-effecten van zon-, wind- en kernenergie in beeld zijn gebracht. Het TPR-rapport is parallel opgesteld en had als doel om meer te weten of kerncentrales in Nederland technisch mogelijk zijn. En of ze fysiek ingepast kunnen worden. Ook was he belangrijk om een betere inschatting te kunnen maken van de kosten en tijd die nodig zijn om twee nieuwe kerncentrales te bouwen.*
De Reactienota - Voornemen voorstel participatie wordt als verwarrend, misleidend en tegenstrijdig ervaren. Daarnaast verwijzen de reacties in hoofdstuk 4 vaak naar de thematische beantwoording, waardoor onduidelijk blijft wat er met opmerkingen gebeurt.	*Het Voornemen en voorstel voor Particpatie (VenP) was het eerste document in het kader van de projectprocedure Nieuwbouw Kerncentrales. In de reactienota waarin is ingegaan op de ontvangen reacties zijn deze zo goed mogelijk geprobeerd te beantwoorden. Daarbij werkt de projectprocedure van grof naar fijn en was er zeker in het begin nog weinig informatie beschikbaar, die van belang is voor de keuzes die worden gemaakt in de projectprocedure. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Nut en noodzaak van kernenergie wordt niet onderbouwd; een studie wordt pas eind 2025 verwacht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Kosten van zon en wind worden benadrukt, terwijl verborgen kosten van kernenergie buiten beeld blijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Toegevoegde waarde van stroomexport voor Nederland is onduidelijk.	*De waarde van export hangt af van het bredere elektriciteitssysteem en de prijsvorming in de regio. In de toekomstige situatie blijven momenten van zowel overschot als schaarste bestaan. Kernenergie draagt hierbij bij aan meer prijstabiliteit en minder afhankelijkheid van import op momenten dat weinig zon en wind beschikbaar zijn. Export op momenten van overschot is onderdeel van normaal marktgedrag in een geïntegreerd Europees systeem. De rol van export en import is integraal meegenomen in de systeemanalyse.*
Streefjaar voor fossielvrije elektriciteit is verschoven van 2035 naar 2040.	*Doelstelling van de regering is volledig CO2-vrije elektriciteitproductie in 2050. Dat is onveranderd.*
Stelling dat kernenergie zon en wind niet beconcurreert, wordt als onjuist beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Kernenergie is waarschijnlijk geen basislastvoorziening vanwege hogere kosten dan zon en wind.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder ‘kosten en planning’*
Batterijopslag wordt als realistischer alternatief gezien voor het balanceren van vraag en aanbod.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De veronderstelde 90% vollast is onrealistisch, zeker bij regelbare centrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder ‘kosten en planning’*
Economische rendabiliteit van kernenergie wordt genoemd, maar tegelijk ook noodzaak van staatssteun.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder ‘kosten en planning’*
Ruimtebeslag van kernenergie wordt onderschat als tijd en afval worden meegenomen.	*"Tijd" is geen kenmerk van ruimtebeslag. De toename van afval wel. Daarover zijn we in gesprek met COVRA, de centrale afval opslag in Zeeland.*

Reactie	*Beantwoording*
Afhankelijkheid van het buitenland blijft bestaan, ook voor Russische leveranties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'relatie met het buitenland'.*
Dunkelflaute wordt niet langer als reden voor kernenergie genoemd, zonder toelichting.	*De rol van kernenergie in perioden met weinig zon en wind (dunkelflaute) blijft onderdeel van de systeemstudies. De nadruk ligt echter op de bijdrage aan een robuust, stabiel en weersonafhankelijk elektriciteitssysteem over het gehele jaar. De systeemanalyse laat zien dat kernenergie de behoefte aan aanvullende flexibiliteit, opslag en import vermindert en daarmee juist bijdraagt aan stabiliteit onder uiteenlopende omstandigheden. Dit bredere perspectief wordt toegelicht onder 'kosten en planning'*
Stelling dat kernenergie leidt tot minder behoefte aan regelbare opwek is in tegenspraak met risico's bij uitval.	*De verminderde behoefte aan regelbare opwek heeft betrekking op de structurele flexibiliteitsbehoefte van het systeem. Uitvalrisico's worden systeembreed opgevangen en gelden voor alle grote productie-eenheden. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning*
Er is sprake van zowel verdubbeling als vervierdubbeling van elektriciteitsvraag.	*We gaan uit van een scenario van een forse toename van de vraag naar elektriciteit. Hier moet consistentie in de teksten in zijn, dus dat herstellen we in de definitieve stukken.*
Verlenging van de kerncentrale in Borssele (KCB) wordt als gegeven aangenomen, terwijl dit onzeker is.	*Het klopt dat bedrijfsduurverlenging van KCB nog niet vaststaat. Maar het is wel een ambitie. Dus dit is een 'worst case'-benadering voor het onderzoek: dit geeft ons inzicht in maximaal ruimtebeslag en afvalproductie van kernenergie.*

Reactie	*Beantwoording*
Nul-optie zou moeten zijn: geen kerncentrales. Energiebesparing wordt ook genoemd, maar effect op totale vraag is beperkt.	*Er is nader onderzoek gedaan naar de milieueffecten van geen kerncentrales. Maar ook naar de bredere milieueffecten van een grotere kernenergieambitie in de energiemix. Hieruit blijkt dat kernenergie beperkte milieueffecten heeft en prima naast wind en zon kan bestaan.*
Complexiteit van kerncentrales maakt ongelukken door samenspel van fouten onvermijdelijk.	*Uiteraard is opleiding van mensen en kennisopbouw noodzakelijk om kerncentrales adequaat te exploiteren. Hier is niet alleen het ministerie mee bezig om op te bouwen, maar ook de beleidsdeelneming die wordt opgericht voor nucleaire energie, NEO. Uitgangspunt is dat kerncentrales enkel in bedrijf kunnen zijn als dit veilig kan: daar hoort goed opgeleid personeel bij.*
10EVA [Een kerncentrale wordt iedere tien jaar geëvalueerd op veiligheid en waar nodig aangepast aan de laatste stand van de techniek, deze toetings heet 10EVA, red.]. leidt slechts beperkt tot aanpassingen; sommige componenten zijn niet te wijzigen.	*Naast de 10EVA monitort de ANVS ook de veiligheid van de kerncentrales.*
Buitenlandse rampen worden ten onrechte afgedaan als gevolg van veroudering.	*Klopt. De tekst passen we aan.*
Hoogradioactief afval blijft tienduizenden jaren gevaarlijk; formulering “soms” is misleidend. Kernenergie is verantwoordelijk voor het moeilijkste deel van radioactief afval.	*Klopt. De tekst passen we aan.*
Kostenramingen zijn gebaseerd op landen met lagere loonkosten; relevante vergelijkingen ontbreken. Bandbreedte	*In de cNRD gaan wij niet in op kostenramingen. We onderzoeken welke locatieonderscheidende elementen*

Reactie	*Beantwoording*
van kosten wordt genoemd als 20-30 miljard, maar kan tot 200% hoger uitvallen.	*relevant zijn voor de locatiekeuze, en kosten in grove bandbreedtes kunnen hier een verschil in maken.*
Stelling dat exploitant opdraait voor ontmanteling is twijfelachtig; eerdere ervaringen tonen het tegendeel. Ontmantelingsfonds voor KCB is momenteel ontoereikend.	*De Kernenergiewet schrijft dit voor.*
Beveiliging van transport en aanlevering van MOX-brandstofstaven met plutonium voldoet niet aan de vereiste hoge veiligheidsnormen.	*Voor transport van radioactief materiaal zijn strenge regels, zowel nationaal als internationaal. Hier ziet de ANVS op toe.*
Plutonium in stralingsarme vorm is een aantrekkelijk doelwit voor terroristen; in de VS wordt daarom afgezien van MOX.	*Voor transport van radioactief materiaal zijn strenge regels, zowel nationaal als internationaal. Hier ziet de ANVS op toe.*
Verantwoordelijkheid voor veilige uraniumwinning wordt ten onrechte bij buitenlandse overheden gelegd; dit is mogelijk strijdig met de wet Internationaal verantwoord ondernemen.	*Er worden in deze procedure geen besluiten genomen over de uraniumwinning. Deze procedure ziet enkel toe op de locatie van de voorgenomen eerste twee kerncentrales.*
Deze zorg over de verantwoordelijkheid voor veilige uraniumwinning werd eerder geuit bij het Voornemen, maar is niet terug te vinden in de Reactienota.	*Er worden in deze procedure geen besluiten genomen over de uraniumwinning. Deze procedure ziet enkel toe op de locatie van de voorgenomen eerste twee kerncentrales.*
In de paragraaf Flexibiliteit wordt kernenergie als oplossing voor dunkelflautes genoemd, terwijl eerder werd gesteld dat kerncentrales daar niet bij helpen.	*De rol van kernenergie in perioden met weinig zon en wind (dunkelflaute) blijft onderdeel van de systeemstudies, maar vormt niet het primaire doel van de inzet van kernenergie. De nadruk ligt op de bijdrage aan een robuust, stabiel en weersonafhankelijk elektriciteitssysteem over het gehele jaar. De systeemanalyse laat zien dat kernenergie de behoefte aan aanvullende flexibiliteit, opslag en import*

Reactie	*Beantwoording*
	vermindert en daarmee juist bijdraagt aan stabiliteit onder uiteenlopende omstandigheden. Dit bredere perspectief wordt toegelicht onder 'kosten en planning'.
De cNRD wordt als misleidend en oppervlakkig ervaren. Paragraaf 1.4 noemt uranium als enige splijtstof, maar vergeet plutonium.	*De cNRD is bedoeld om algemeen publiek mee te nemen in wat er onderzocht zal worden en welk besluit wordt voorbereid. In de meeste gevallen is de splijtstof uranium. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om mengsels van meerdere splijtstoffen toe te passen, bijvoorbeeld met een klein aandeel plutonium.*
Niet alle elektriciteitscentrales zijn gebaseerd op stoomturbines, zoals in ¶1.4 gesteld.	*Eens, dit wordt in de tekst aangepast.*
Paragraaf 1.5 noemt 2040 als streefdatum zonder toelichting op het verlaten van 2035.	*Dit is benoemd in de Kamerbrief van mei 2025.*
Nederland zou door kernenergie minder afhankelijk worden van import, terwijl alle onderdelen uit het buitenland komen.	*In deze context wordt bedoeld dat met eigen opgesteld vermogen zoals met kerncentrales er minder afhankelijkheid bestaat van het buitenland in onze elektriciteitsbehoefte.*
Opnieuw wordt een link gelegd tussen kernenergie en dunkelflautes, ondanks eerdere ontkrachting.	*De rol van kernenergie in perioden met weinig zon en wind (dunkelflaute) blijft onderdeel van de systeemstudies, maar vormt niet het primaire doel van de inzet van kernenergie. De nadruk ligt op de bijdrage aan een robuust, stabiel en weersonafhankelijk elektriciteitssysteem over het gehele jaar. De systeemanalyse laat zien dat kernenergie de behoefte aan aanvullende flexibiliteit, opslag en import vermindert en daarmee juist bijdraagt aan stabiliteit onder uiteenlopende omstandigheden. Dit bredere perspectief wordt toegelicht onder 'kosten en planning'.t*

Reactie	*Beantwoording*
Het aanvullende onderzoek naar milieugevolgen wordt genoemd, maar de relatie met de MER is onduidelijk.	*De conclusies van het aanvullende onderzoek van de milieueffecten van kernenergie in de energiemix landen in het plan-MER, mede als onderbouwing waarom de rijksoverheid inzet op meer kernenergie in de energiemix. Het aanvullende onderzoek is overigens wel een losstaand document, opgesteld in samenwerking met een andere adviesbureau.*
Paragraaf 1.6.1 stelt dat opslag van radioactief afval geen onderdeel is van het project, wat in tegenspraak is met eerdere uitspraken in de NPRA.	*Het nieuwe NPRA loopt tot 2035 en gaat daardoor niet in op de afvalstroom uit de nieuwe kerncentrales. Dat zien we net als u als een hiaat in de informatie. Daarom gaan wij toch wel in op radioactief afval in het MER.*
Paragraaf 1.7 stelt dat kerncentrales overal in Nederland kunnen worden gevestigd, wat onrealistisch is gezien de vele randvoorwaarden.	*In theorie kan een kerncentrale overal worden gevestigd mits aan voorwaarden voldaan wordt. Het punt is vooral dat niet enkel de zogeheten waarborglocaties de enige locaties zijn waar kerncentrales mogelijk zijn.*
Paragraaf 1.9 herhaalt compatibiliteit tussen kernenergie en zon/wind, ondanks eerdere ontkrachting van dunkelflaute-argument.	*Wij controleren de teksten hierop en passen aan waar nodig.*
Beschrijving van reactorveiligheid in ¶1.9 verwart actieve en passieve systemen en mengt verschillende ontwerpen.	*Wij controleren de teksten hierop en passen aan waar nodig.*
Grondoppervlakberekening houdt geen rekening met snijverliezen bij verspreide kavels, zoals in het Sloegebied.	*De invulling en gebruik van de hectare van de locaties wordt verder beschouwd in het MER. Er zit logischerwijs complexiteit in kavels die niet rechthoekig zijn, of verspreid liggen.*
Paragraaf 2 stelt dat er gekozen is voor een MER, terwijl dit wettelijk verplicht is.	*Klopt. Dit passen we aan.*

Reactie	*Beantwoording*
Paragraaf 2.2 noemt energievoorziening als regionaal voordeel, ondanks bestaande netcongestie en gebrek aan walstroom in de Sloehaven.	*Wij controleren de teksten hierop en passen aan waar nodig.*
Paragraaf 2.3 stelt dat de plan-MER moet leiden tot een voorkeurslocatie, terwijl de minister van KGG al een voorkeur heeft uitgesproken.	*Het plan-MER leidt tot de voorkeursbeslissing. De eerdere uitgesproken voorkeur voor Borsele was een 'technische' voorkeur, zodat we met technologieleveranciers aan de slag konden om eerste onderzoeken uit te voeren. De minister geeft in de Kamerbrief van 16 mei 2025 aan dat - als op basis van alle onderzoeksinformatie er een keuze is - het kabinet voor Zeeland zal kiezen.*
Paragraaf 2.5 benoemt dat de minister van KGG zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag is, wat als problematisch wordt gezien.	*Het bevoegd gezag wordt echter gedeeld met de minister van VRO. Daarnaast is er een ambtelijke scheiding van functies aangebracht.*
Paragraaf 5.5 negeert dat Zeeuwse locaties zijn aangewezen als laagvlieggebied voor helikopters, terwijl KCB niet bestand is tegen impact van grotere vliegtuigen.	*Dit komt aan bod in de onderzoeken over omgevingsveiligheid in het MER.*
Paragraaf 6.3 noemt NOx en fijnstof, maar laat radioactieve gassen van kerncentrales buiten beschouwing.	*Dit komt aan bod in de onderzoeken over luchtverontreiniging in het MER*
Paragraaf 6.3 noemt kernenergie duurzaam, terwijl uranium een eindige grondstof is.	*Uranium is niet een grondstof dat niet binnen de verwachte levensduur van de nieuwe centrales uitgeput raakt.*
Paragraaf 6.5 noemt alleen het volume hoogradioactief afval van KCB, terwijl laag- en middelactief afval en afval uit de toeleveringsketen niet worden meegenomen.	*Terecht punt. In het MER nemen we deze andere afvalsoorten overigens wel mee. We passen de tekst in de NRD hierop aan.*

Reactie	*Beantwoording*
De TPR toont aan dat de overheid nog niet klaar is voor een project van deze omvang.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
TPR is kritisch op alle betrokken partijen. KGG heeft onvoldoende sturing en expertise om een succesvolle aanbesteding te organiseren. KGG liet ook leveranciers verslaggeving van bijeenkomsten verzorgen, wat als onprofessioneel wordt beschouwd. Leveranciers waren niet bereid eerder ervaren risico's te delen.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
ANVS [Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming, red.] heeft regelgeving niet in lijn gebracht met Europese normen en is onvoldoende voorbereid. Twijfels of KCB voldoet aan moderne regelgeving. EY levert te generiek werk dat niet aansluit op de Nederlandse situatie en BNPP blijft als enige partij buiten kritiek.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Leveranciers willen bouwen op een 10 meter hoge terp vanwege angst voor herhaling van Fukushima, op basis van een ongetest funderingsconcept.	*Kerncentrales worden op hoogte gebouwd om een droge site te garanderen, ook bij overstromingskansen van 1 op de miljoen jaar.*
Er is geen LCOE bepaald, waardoor nut van kernenergie onzeker blijft.	*De beoordeling van kernenergie vindt plaats op systeemniveau en niet uitsluitend op basis van LCOE-vergelijkingen. De TNO-analyse laat zien dat de totale systeemkosten van scenario's mét kernenergie vergelijkbaar zijn met scenario's zonder kernenergie, doordat minder flexibiliteit, opslag en netverzwaring nodig is. Daarmee wordt het nut van kernenergie op systeemniveau inzichtelijk gemaakt.*

Reactie	*Beantwoording*
	Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'nut en noodzaak'
Kostenindicatie kent een foutmarge van +200%, wat kan oplopen tot 90 miljard euro, exclusief risico-opslag en rentelasten. Kosten voor voorbereiding en toegankelijk maken van de site worden geschat op 3–5 miljard euro, eveneens met +200% foutmarge.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'*
Vertaling van technische teksten leidt tot onlogische zinnen, zoals afhankelijkheid van koelwater bij verscheping.	*We blijven ons inzetten om zinnen en teksten zo duidelijk mogelijk te maken, ook al lukt dat helaas niet altijd.*
TPR adviseert hoe het plan door de Tweede Kamer te loodsen, wat als ongepast wordt ervaren.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
Borssele wordt als voorkeurslocatie beschouwd zonder objectieve vergelijking, ondanks eisen van MER en IAEA.	*Borssele is als 'voorkeurslocatie' geduid voor technische haalbaarheidsonderzoeken. Hiermee heeft KGG kunnen leren van technologieleveranciers en internationale voorbeeldprojecten.*
Voorbereidende werkzaamheden worden tegelijk ontraden en geadviseerd; voorbereiding op twee verschillende centrale-opties is inefficiënt. Appendix I over risico's is niet beschikbaar; onduidelijk of het parlement deze wel kan inzien.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Westinghouse stelt vreemde eisen over intellectueel eigendom en Amerikaanse standaarden; dit leidt in Polen al tot vertraging.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Vanwege eerdere faillissementen van Westinghouse is een escrow-overeenkomst noodzakelijk.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
Afhankelijkheid van een Amerikaanse leverancier is risicovol, zeker onder politieke instabiliteit.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Negatieve impact op gemeente Borsele wordt in positieve termen gepresenteerd.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Twijfels over stabiliteit van 150kV-netwerk, ondanks investeringen in 380kV door Tennet; vraag of prioriteiten juist liggen.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Staatssteun blijkt nodig om kernenergie concurrerend te maken met andere CO_2-vrije alternatieven.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Omliggende industrie in Borsele vormt nu al een probleem; LNG- en ammoniakterminals zijn nog niet meegenomen.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
TPR concludeert dat het technisch mogelijk is mits tijd en kosten geen beperking vormen; dit wordt als absurd beschouwd.	*U reageert op de TPR, terwijl dit buiten de projectprocedure om heeft plaatsgevonden. Deze reactie is daarom ter kennisgeving aangenomen.*
Indiener gaat ook nog in op de inloopbijeenkomst in Heinkenszand. De pie-chart over elektriciteitsproductie in 2035 toont nog steeds een overdreven aandeel kernenergie; eerdere opmerkingen hierover zijn genegeerd. Personeel bij de posters kon geen duidelijkheid geven over het proces of inzage in de aanvulling op de MER voor verlenging van KCB. De ANVS-vertegenwoordiger stelde dat ontwerpen vergunbaar zijn, terwijl het rapport slechts stelt dat er geen aanleiding is om aan te nemen dat ze niet vergunbaar	*We vinden het jammer dat u heeft ervaren dat er tijdens de informatieavond onvoldoende aandacht was voor de inhoud.*

Reactie	*Beantwoording*
zouden kunnen zijn. De presentatie over THS noemde Borssele geschikt voor twee centrales, maar ging niet in op ruimtegebrek of koelwaterproblematiek in het Sloegebied. Er is te veel aandacht voor het proces en te weinig voor de inhoud.	
Tot slot verwijst indiener nog naar een artikel, waarin wordt uitgelegd waarom kernenergie nu een verkeerde keuze is.	*Waarvan akte.*
202501220	
De indiener is tegen kernenergie en acht het geen toekomstbestendige oplossing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt gewezen op het ontbreken van een wereldwijde oplossing voor de opslag van radioactief afval, ondanks decennialange inspanningen. De indiener vindt het onwenselijk om afvalproblematiek door te schuiven naar toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Kerncentrales dragen volgens de indiener niet tijdig bij aan CO_2-reductie, aangezien ze pas over circa 15 jaar operationeel zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Er wordt gepleit voor alternatieven zoals energiebesparing, isolatie en efficiënter energiegebruik, met name in de sociale woningbouw.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener uit zorgen over afnemende subsidies voor verduurzaming van particulieren en pleit voor meer duidelijkheid en betrouwbaarheid.	*Deze procedure gaat niet over subsidies voor particulieren ten behoeve van verduurzaming. Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
Kernenergie wordt als inflexibel beschouwd, omdat het alleen efficiënt is bij continue productie en onvoldoende inspeelt op energiedalingen.	*In de toekomstige energiemix zijn diverse opwekbronnen nodig. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Volgens de indiener is kernenergie structureel afhankelijk van subsidie, terwijl dat geld beter besteed kan worden aan andere energiebronnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'kosten en planning'.*
Er wordt gesteld dat zon, wind en betere opslag voldoende potentieel bieden, waardoor kernenergie overbodig is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De indiener vindt de voorgestelde investering in kernenergie geen goede oplossing, ondanks dat hoge kosten op zichzelf geen bezwaar zouden zijn bij een wél geschikte technologie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501221	
Er wordt vraagtekens gezet bij de keuze om twee nieuwe kerncentrales bij Borssele te bouwen, in plaats van slechts één extra centrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt een alternatief voorgesteld in de vorm van thoriumcentrales bij grote stroomverbruikers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Thoriumcentrales worden gepresenteerd als veiliger, omdat ze zichzelf uitschakelen bij calamiteiten en minder risico's met zich meebrengen. Een bijkomend voordeel van thoriumcentrales is dat ze nauwelijks radioactief afval produceren. Thoriumcentrales kunnen draaien op afval van bestaande kerncentrales, wat bijdraagt aan afvalverwerking.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501223	

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gesuggereerd om in de communicatie duidelijk te maken dat het gaat om één centrale met twee kernreactoren, om misverstanden bij het publiek te voorkomen. Er bestaat mogelijk verwarring onder burgers dat er twee afzonderlijke centrales gebouwd worden, vergelijkbaar met de bestaande centrale in Borssele.	*Het gaat in de huidige projectprocedure om twee kerncentrales die naast elkaar zullen worden gebouwd op één locatie. Beide centrales hebben o.a. een kernreactor, stoomturbine en generator en zullen elektriciteit aan het stroomnet leveren. Ook in Borssele was het aanvankelijke plan destijds om meerdere centrales op dezelfde plek te bouwen. In de huidige projectprocedure worden kerncentrale 1+2 samen genomen, daarmee wordt uitvoering gegeven aan het kabinetsbesluit van Rutte IV in 2022 om twee nieuwe kerncentrales te bouwen in Nederland. Kabinet Schoof heeft de ambitie uitgesproken voor nog eens twee nieuwe kerncentrales. De voorbereidingen hiervoor starten op een later moment.*
202501225	
Er is een dringende noodzaak voor een betrouwbare energievoorziening in de toekomst. De overheid moet stoppen met het toelaten van bezwaren en sneller besluiten nemen. Tijdens de pandemie zijn ook rechten opzijgeschoven; dat rechtvaardigt nu snelle besluitvorming. De bouw van de kerncentrales moet zo snel mogelijk starten.	*Dank u wel voor uw reactie. Door het volgen van de projectprocedure wordt een zorgvuldig en zo snel als mogelijke besluitvorming voorzien.*
202501226	
De indiener is tegen de bouw van nieuwe kerncentrales vanwege de korte termijnvisie achter de technologie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De visuele impact op de provincie wordt als groot ervaren, zowel door de gebouwen als door de infrastructuur zoals stroomlijnen. De provincie als geheel zou volgens de indiener geen voordeel ondervinden van de bouw van de centrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
202501234	
De indiener en diens gezin zijn tegen de bouw van kerncentrales op de Maasvlakte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er zijn zorgen over de risico's en gevaren die kerncentrales met zich meebrengen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Radioactief afval wordt expliciet genoemd als punt van zorg.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202501239	
De doorlooptijd van het project is te lang om tijdig bij te dragen aan het oplossen van de klimaatproblematiek; er is behoefte aan oplossingen die vóór 2030 effect hebben.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Alle beschikbare middelen zouden volgens de indiener moeten worden ingezet op snelle duurzame alternatieven. Pas als alle snelle duurzame opties zijn benut, kan kernenergie eventueel overwogen worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er is zorg over de hoge kosten van kerncentrales; zonder staatssteun of gegarandeerde afname is kostendekkende bouw niet haalbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De oorlogsdreiging maakt kerncentrales tot een potentieel doelwit, vergelijkbaar met een kernwapen; dit risico is onaanvaardbaar in een dichtbevolkt land.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202501240	
De indiener maakt bezwaar vanwege zorgen over radioactief afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er is bezorgdheid over landschapsvervuiling door de bouw van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt verwezen naar eerdere schade in Groningen door aardbevingen, met negatieve gevolgen voor de inrichting van het gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De bouw van kerncentrales zou opnieuw leiden tot het verdwijnen van woningen.	*In Groningen liggen onze zoekgebieden niet op locaties met woningen. Mogelijk zijn wel bijv. geluidwerende maatregelen nodig wanneer woningen dichtbij de bouwlocatie liggen.*
De Eemshaven dreigt volgens de indiener een afvoerputje te worden door de komst van datacenters en nu ook kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501241	
De indiener maakt zich zorgen over de ligging van Hoek van Holland, waar vaak sprake is van zwakke wind; bij een incident zou de omgeving zwaar getroffen worden. De nabijheid van opslag en overslag van chemische, giftige en brandbare stoffen maakt de locatie ongeschikt voor een kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
202501259	
De indiener is 100% tegen kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501263	
De vraag is of het Canadese concept waar tests worden gedaan voor drijvende kerncentrales ook is overwogen. Er	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
wordt door Prodigy Clean Energy onderzoek gedaan naar Transportable Nuclear Power Plants (TNPPs).	
202501266	
Er zijn geen nationaal beschermde erfgoedwaarden in het geding op de vijf voorgestelde locaties voor de bouw van kerncentrales.	*Dank u wel voor uw reactie.*
Voor het volwaardig meenemen van cultureel erfgoed in de plan-mer wordt verwezen naar de nieuwe Handreiking cultureel erfgoed in mer-procedures.	*Bedankt voor de reactie. Deze handreiking wordt gebruikt voor het MER.*
202501275	
Kernenergie wordt als een onzalig plan bestempeld. De kosten van kernenergie worden als hoog en oplopend beschouwd; eerdere schattingen zijn naar boven bijgesteld en worden als onrealistisch gepresenteerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De lange doorlooptijd van procedures maakt kernenergie overbodig tegen de tijd dat de centrales operationeel zijn, vanwege de beschikbaarheid van voldoende duurzame energie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'kosten en planning'.*
De energievraag en -aanbod kunnen volgens de indiener beter worden gemanaged met thuisbatterijen, centrale batterijen en dynamische prijzen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener stelt dat Groningen opnieuw wordt geslachtofferd om de nadelen van de energievoorziening op te vangen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501278	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener is absoluut tegen de bouw van kerncentrales in het Noorden, met name in de provincie Groningen en de Eemsdelta.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gewezen op het aardbevingsrisico, waardoor kernenergie als gevaarlijk wordt beschouwd in deze regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De afwezigheid van een oplossing voor kernafval wordt als belangrijk bezwaar genoemd. De indiener wil ook toekomstige generaties niet opzadelen met extra afvalproblemen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202501279	
De indiener roept op tot het beëindigen van onbetrouwbaar overheidsbeleid.	*Aangenomen wordt dat de indiener hier refereert aan de noodzaak om ook locaties in Eemshaven te onderzoeken. In dat geval wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt verwezen naar de aardbevingsproblematiek in Groningen als gevolg van eerdere overheidskeuzes waarbij economische belangen zwaarder wogen dan het welzijn van bewoners.	*De indiener heeft gelijk dat er in het verleden fouten zijn gemaakt. Voor deze twee kerncentrales wordt momenteel onderzoek gedaan naar verschillende locaties in Nederland. Er is nog geen beslissing genomen over de voorkeurslocatie. Deze beslissing wordt na de zomer in 2026 verwacht.*
De indiener is tegen de bouw van kerncentrales in de provincie Groningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
Ook het opslaan of dumpen van kernafval in Groningen wordt afgewezen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202501286	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener begrijpt niet dat iemand voor kernenergie kan zijn en noemt het de slechtste oplossing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Kernenergie zou alleen geschikt zijn als technologie en menselijk handelen foutloos waren en er geen natuurrampen of kwaadwillenden bestonden. Er wordt gewezen op het risico van overstroming bij Delfzijl, wat de provincie Groningen onleefbaar zou kunnen maken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De indiener is tegen kernenergie in heel Nederland, maar zeker in aardbevingsgevoelige gebieden zoals Groningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er is nog geen procedure voor het omgaan met kernafval, waardoor de kostenpost onbekend is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Een kerncentrale heeft een levensduur van 40 tot 60 jaar, maar de gevolgen duren veel langer. De indiener vindt het onverantwoord om toekomstige generaties op te zadelen met deze problemen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
202501290	
De indiener wil benadrukken dat Groningen momenteel niet in staat is om kerncentrales te ontvangen, mede vanwege de aanhoudende aardbevingsproblematiek.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt benadrukt dat deze situatie mensen ook geestelijk raakt.	*Het wordt onderkend dat de mogelijke komst van kerncentrales tot onduidelijkheid en onzekerheid kan leiden bij betrokkenen. De procedure is erop ingericht om net na de zomer van 2026 een keuze te maken voor de locatie. Verder wordt verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'procedure' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener verwijst naar lopende projecten zoals wind op zee en PAWOZ, die al niet goed verlopen.	*Het is bekend dat er meerdere projecten in deze omgeving plaatsvinden. Met deze projecten is contact om ook in de afstemming met de omgeving tot een gecoördineerde aanpak te komen.*
Volgens de indiener is het belangrijk om eerst rust en orde te creëren in de regio voordat nieuwe projecten zoals kerncentrales worden overwogen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202501304	
De indiener stelt dat de aannames onder het voorstel voor vier kerncentrales volstrekt onrealistisch zijn en beschuldigt de overheid van het bewust verspreiden van foutieve informatie.	*Ons is niet duidelijk welk voorstel de indiener bedoelt. In de lopende projectprocedure worden locaties onderzocht voor kerncentrale 1+2; in het Programma Energiehoofdstructuur (PEH II) wordt gekeken waar aanvullend nucleair vermogen kan worden gerealiseerd, dit betreft een 3e en 4e kerncentrale en small modulair reactors.*
Er wordt kritiek geleverd op het gebruik van een capaciteitsfactor van 90%, wat volgens de indiener 13% hoger ligt dan haalbaar, met verwijzing naar Franse cijfers.	*De beschikbaarheid van 90% is gebruikt als uitgangspunt, gebaseerd op internationale beschikbaarheidsdata van het IAEA, waaruit blijkt dat moderne generatie-III(+) reactoren, langdurig capaciteitsfactoren rond de 90% behalen. Ook in Nederland ligt de beschikbaarheid van Kerncentrale Borssele al jarenlang in dezelfde orde van grootte. Deze cijfers ondersteunen dat een capaciteitsfactor van 90% een realistische aanname is*
Door merit order dispatch zou het inzetpercentage binnen 15 jaar onder de 10% zakken, mede door stijgende kosten van kernenergie en dalende kosten van zon en wind.	*De systeemanalyse laat niet zien dat kerncentrales tot zulke lage inzetpercentages zouden dalen..* *Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*

Reactie	*Beantwoording*
Regelbare kerncentrales zijn volgens de indiener 35–40% duurder dan baseload-centrales, die op hun beurt prijsfluctuaties en netcongestie versterken.	*De opmerking over 35–40% hogere kosten voor regelbare reactoren gaat in op technologie-specifieke projectkosten, terwijl in de besluitvorming wordt gekeken naar de totale systeemkosten. In de systeemanalyse is meegenomen dat moderne kerncentrales binnen bepaalde bandbreedtes kunnen moduleren.* *Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
De begrote ontwerp- en bouwkosten worden als irreëel beschouwd; er wordt verwezen naar Bent Flyvbjerg als bron voor realistische kostenramingen. Een realistische begroting voor twee centrales zou volgens de indiener 53 miljard euro bedragen, met een jaarlijkse kostenstijging van 6%.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
De indiener vraagt waarom de overheid afwijkt van de methode “reference class forecasting”, die bewezen leidt tot betrouwbaardere ramingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
Er wordt opgemerkt dat oplevering vóór 2039 onrealistisch is, waardoor geen bijdrage aan CO_2-reductie in 2035 mogelijk is.	*Het klopt dat oplevering voor 2035 niet realistisch is. Er is op dit moment geen aanleiding aan te nemen dat eind jaren '30 niet haalbaar zou zijn, zoals in de Kamerbrief van 16 mei 2025 is gecommuniceerd.*
De indiener vraagt wanneer de overheid dit zal rectificeren in de communicatie.	*Zodra we planningsverschuivingen verwachten, communiceert de minister dat zo snel mogelijk.*
Er wordt gevraagd welke alternatieven zijn onderzocht, aangezien eerdere scenariostudies concludeerden dat kernenergie geen zinvolle rol speelt.	*Inmiddels zijn er onderzoeksresultaten, zowel op systeem als op milieu, dat kernenergie een zinvolle rol kan spelen in*

Reactie	*Beantwoording*
	de energiemix. Zie ook de Kamerbrief van 16 mei 2025 en de bijlagen daarbij.
De indiener vraagt op welke feitelijke informatie het besluit om door te gaan met kernenergie is gebaseerd, gezien de kostenontwikkeling van kernenergie versus hernieuwbare bronnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
202501305	
De indiener is principieel tegen de bouw van kerncentrales, ongeacht de locatie. Er wordt gesteld dat toekomstige generaties worden opgezadeld met de rotzooi van kernenergie, terwijl er al genoeg schade is aangericht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
De indiener vindt dat Groningen al voldoende heeft bijgedragen aan de energievoorziening van Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt onbegrip geuit over het feit dat de minister overweegt om Groningen opnieuw te belasten, terwijl de gevolgen van de gaswinning nog dagelijks voelbaar zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501306	
De indiener stelt dat kernenergie een verwerpelijke keuze is zolang toekomstige generaties worden opgezadeld met het kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
202501312	
De indiener is tegen de bouw van een kerncentrale in de buurt van Hoek van Holland. Er wordt gesteld dat het milieu in deze regio al ernstig vervuild is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vreest dat verdere vervuiling zal leiden tot een onhoudbare en onleefbare situatie voor mens, dier en natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202501316	
De indiener spreekt zich enthousiast uit vóór de bouw van kerncentrales en roept op tot snelle realisatie.	*Dank u wel voor uw reactie. Deze is voor kennisgeving aangenomen.*
202501321	
De indiener is tegen kernenergie in heel Nederland en stelt dat het land te klein is voor deze technologie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
Er wordt gewezen op het risico dat bij een incident de hele omgeving onherstelbaar beschadigd raakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De voorkeur gaat uit naar energie uit wind of andere alternatieven die geen straling afgeven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501325	
De indiener stelt dat kernenergie duur is en te veel impact heeft.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Zeeland wordt als een onlogische locatie voor een kerncentrale beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt aangegeven dat er goedkopere alternatieven beschikbaar zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Indiener heeft een bijlage toegevoegd met de titel 'Waarom (niet) kiezen voor kernenergie?'. In de bijlage wordt betoogd dat kernenergie vanwege hoge kosten, lange bouwtijd, laag rendement en grote milieu-impact geen verstandige keuze is	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
voor Nederland. Vooral de warmteafvoer in zee en de locatiekeuze (zoals de Paulinapolder) brengen ecologische en infrastructurele problemen met zich mee. Alternatieven zoals kleinschalige, efficiënte gasgestookte warmte-krachtinstallaties bieden volgens de auteur een snellere, goedkopere en maatschappelijk minder belastende oplossing. Daarbij pleit de tekst voor een flexibel energiesysteem met dynamische elektriciteitsprijzen en regionale back-upcapaciteit, zodat Nederland tijd koopt voor betere duurzame technologieën.	
202501335	
Waarom is niet gekozen voor de locatie van de voormalige kolencentrale, aangezien die qua ruimte vergelijkbaar is met de beoogde kerncentrale?	*In Eemshaven onderzoeken we een locatie van een bestaande kolencentrale. Verder hebben we een proces doorlopen om tot de te onderzoeken locaties te komen. Daar zit geen voormalige kolencentrale tussen: de ruimte van twee nieuwe kerncentrales kan groter zijn, of er zijn andere redenen (bevolkingsomvang in de nabijheid, niet voldoende koelwater, etc.) die hebben geleid tot het afvallen van die locaties.*
Er wordt gesuggereerd dat er mogelijk weer langdurige discussies zullen ontstaan over locatiekeuze en aanpak. Er is frustratie over de lange duur van eerdere besluitvorming, zoals bij het openhouden van de bestaande kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Als men direct was begonnen met de bouw van een nieuwe kerncentrale na de sloop van de kolencentrale, waren de kosten mogelijk aanzienlijk lager geweest.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
202501340	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener verblijft al jaren op een rustige camping in het landelijke Oostvoorne en maakt zich zorgen over de mogelijke gevolgen van de bouw en ingebruikname van twee kerncentrales op de Maasvlakte. Er wordt gevreesd dat de rust in de omgeving zal verdwijnen, met name door toename van verkeersdrukte, geluidsoverlast en de huisvesting van duizenden bouwmedewerkers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202501341	
De indieners wijzen op de blijvende risico's van radioactief afval voor huidige en toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Zij wonen al 35 jaar in Zeeuws-Vlaanderen, op circa 11,5 km van de mogelijke locatie Paulinapolder, en maken zich zorgen over de impact op hun leefomgeving. Op basis van ervaringen uit de Oostelijke Mijnstreek vrezen zij dat de aanleg van kerncentrales zal leiden tot blijvende aantasting van infrastructuur en verlies van sociaal-culturele ijkpunten. De bouw zal volgens hen decennialang duren en duizenden arbeiders aantrekken, wat grote gevolgen heeft voor de plattelandsstructuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Zij wijzen op de aanzienlijke CO_2-uitstoot tijdens de aanleg en de negatieve effecten op natuur en leefomgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er is wantrouwen jegens de potentiële bouwers: Franse centrales zouden technisch gebrekkig zijn en Amerikaanse betrokkenheid roept zorgen op over controle en veiligheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De zienswijze sluit af met de waarschuwing dat men deze beslissing maar één keer kan nemen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
202501342	
De indieners stellen dat hun gemeenschap onvoldoende capaciteit heeft om de opgewekte elektriciteit te verwerken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'elektriciteitsnet'.*
Zij onderbouwen hun zienswijze met berekeningen en feitelijke gegevens die aantonen dat hun woonplaats niet geschikt is voor het verwerken van de energieproductie. Zij wijzen op het verschil met de gemeente Rotterdam, die volgens hen wel voldoende draagvlak en infrastructuur heeft om de energie op te vangen zonder verdere opwarming van de zee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Indiener heeft een bijlage toegevoegd met de titel 'Waarom (niet) kiezen voor kernenergie?'. In de bijlage wordt betoogd dat kernenergie vanwege hoge kosten, lange bouwtijd, laag rendement en grote milieu-impact geen verstandige keuze is voor Nederland. Vooral de warmteafvoer in zee en de locatiekeuze (zoals de Paulinapolder) brengen ecologische en infrastructurele problemen met zich mee. Alternatieven zoals kleinschalige, efficiënte gasgestookte warmte-krachtinstallaties bieden volgens de auteur een snellere, goedkopere en maatschappelijk minder belastende oplossing. Daarbij pleit de tekst voor een flexibel energiesysteem met dynamische elektriciteitsprijzen en regionale back-upcapaciteit, zodat Nederland tijd koopt voor betere duurzame technologieën.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'effecten op milieu'.*
202501345	
Ik zie graag antwoorden op de door mij gestelde vragen per e-mail tegemoet.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
202501347	
Zie mijn eerdere verwoordingen, graag zie ik hierop een reactie tegemoet.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501356	
De indiener uit Duitsland uit ernstige zorgen over het voornemen van de Nederlandse overheid om grote publieke investeringen te doen in nieuwe kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Er wordt gewezen op de hoge kosten, lange bouwtijden en risico's van kernenergie, die volgens de indiener geen duurzame oplossing biedt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De indiener pleit voor investeringen in alternatieven zoals energiebesparing, betere isolatie van gebouwen, groene waterstof en opslagtechnologieën.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er is kritiek op het feit dat Duitse burgers geen digitale zienswijze kunnen indienen vanwege beperkingen in het online formulier, wat als ondemocratisch en uitsluitingsmechanisme wordt ervaren.	*Formele inspraak staat ook open voor personen en partijen uit het buitenland.*
De indiener roept op om de investeringen in kernenergie te heroverwegen en te zorgen voor volledige inspraakmogelijkheden voor alle betrokkenen, ongeacht hun woonplaats.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'procedure'.*
20251357	
De indiener wijst op klassieke bezwaren tegen kernenergie zoals hoge kosten, lange bouwtijd en veiligheidsrisico's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Ook wordt het probleem rond de afvalberging aangehaald.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Daarnaast wordt een fundamenteel bezwaar geuit tegen thermische centrales in het kader van klimaatverandering: per eenheid stroom wordt twee eenheden warmte geproduceerd, die niet nuttig wordt ingezet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Deze restwarmte draagt bij aan opwarming van de omgeving, mede doordat CO_2-uitstoot de afvoer via infraroodstraling belemmert.	*In het MER wordt onderzocht wat de potentie van restwarmte is.*
Om die reden pleit de indiener tegen uitbreiding van thermische centrales, zowel fossiel als nucleair (fissie en fusie). Er wordt gepleit voor een volledig energiesysteem gebaseerd op wind, water en zon, aangevuld met sturing, opslag, interconnecties en omzetting.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202501383	
De indiener vraagt waarom gekozen wordt voor de Maasvlakte als locatie voor een kerncentrale, en niet voor een plek waar al een centrale staat en de infrastructuur reeds aanwezig is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt getwijfeld aan de keuze voor een nieuwe kerncentrale en gevraagd waarom er geen onderzoek wordt gedaan naar thoriumcentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De indiener heeft zich enigszins verdiept in thoriumtechnologie en begrijpt dat dit een schoner alternatief zou kunnen zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501384	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener is tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder of nabij de Mosselbanken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Zij wonen zelf in het gebied en maken zich ernstige zorgen over hun toekomst. Er wordt gevreesd voor waardevermindering van woningen, aantasting van de veiligheid en overbelasting van het wegennet tijdens en na de bouw.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'veiligheid'.*
De indiener wijst op een tekort aan zorgcapaciteit en een reeds krappe arbeidsmarkt in de regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er worden negatieve milieueffecten genoemd, waaronder opwarming van de Westerschelde.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De zienswijze eindigt met een duidelijke afwijzing van kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Indiener heeft een bijlage toegevoegd met de titel 'Kernenergie in Zeeuws-vlaamse polder, dit kan toch nooit de bedoeling zijn? Door de bouw van de kerncentrale zal Biervliet nooit meer Biervliet zijn.'. In de bijlage wordt verduidelijkt dat de indiener (uit Biervliet) zich ernstige zorgen maakt over de leefbaarheid, gezondheid en woningwaarde bij realisatie van een kerncentrale in de Paulinapolder. Er wordt gewezen op langdurige overlast door bouwverkeer, geluid, arbeidsmigratie en aantasting van natuur en infrastructuur. Daarnaast wordt het gebrek aan inspraak en transparantie in het proces als onacceptabel ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart', 'effecten op milieu' en procedure.*
202501385	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vindt het onbegrijpelijk en onverantwoord dat het demissionaire kabinet de plannen voor kerncentrales nog wil doorzetten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'procedure'.*
Er wordt gewezen op de hoge kosten, structurele budgetoverschrijdingen, lange bouwtijden en de risico's van kernrampen met mogelijk onomkeerbare gevolgen voor Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'veiligheid'.*
De opslag van radioactief afval wordt als onopgelost probleem benoemd, dat duizenden jaren blijft bestaan.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De overheid wordt verweten niet echt naar burgers te luisteren en burgerparticipatie slechts als formaliteit te behandelen, wat het vertrouwen schaadt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
De indiener vindt het onbegrijpelijk dat een partij als de VVD, die participatie zegt te waarderen, dit proces steunt.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Er wordt gepleit voor veilige, betaalbare en betrouwbare alternatieven voor de energievoorziening.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501386	
De indiener pleit voor het zo snel mogelijk starten met de bouw van kerncentrales. Er wordt gesteld dat verdere ontwikkeling van windmolens en zonneparken voorlopig moet worden stopgezet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202501407	
De indiener vindt het jammer dat bij de locatiekeuze voor kerncentrales in Zeeland niet wordt gekeken naar waar de meeste energie nodig is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gesuggereerd dat energie-intensieve bedrijven in Zeeuws-Vlaanderen beter elders gevestigd kunnen worden, tenzij behoud van voorzieningen zoals het ziekenhuis leidend is.	*De totstandkoming van de onderzoekslocaties is niet direct afhankelijk van de plaats van de energie-intensieve industrie. Het eventueel verplaatsen van deze industrie is geen onderdeel van dit project. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De voorkeur gaat uit naar locaties nabij deze bedrijven of het Sloegebied, terwijl Borssele mogelijk alleen om kostenredenen wordt overwogen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener vraagt zich af wat de Zeeuwse bevolking terugkrijgt als compensatie, zoals een tweede spoorlijn naar de Randstad of betere ziekenhuiszorg.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202501410	
De indiener stelt dat de bouw van een kerncentrale de omgeving onleefbaar maakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt aangegeven dat er al sprake is van vervuiling in de zee en op het strand. Volgens de indiener zal alles in de omgeving worden aangetast door de komst van de centrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202501414	
De indiener uit kritiek op het feit dat de keuze voor kernenergie al is gemaakt zonder serieuze analyse van alternatieven zoals energiebesparing, opslagtechnologieën en hernieuwbare bronnen. Er wordt gepleit voor het opnemen van de “nul-optie” (zonder kernenergie) in de effectbeoordeling, zoals ook onderbouwd in scenario’s van o.a. TNO en PBL.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De maatschappelijke en psychologische effecten op omwonenden en werknemers, zoals stress en onzekerheid, worden onvoldoende meegenomen in de NRD.	*In het proces stellen we een Integrale Effectenanalyse op. Daar is het beeld en beleving van de omgeving een onderdeel van. In de NRD is dit niet opgenomen omdat het niet thuishoort in het MER, maar het wordt wel onderzocht in het kader van het overkoepelende beeld wat de IEA gaat vormen.*
De afhankelijkheid van uranium uit geopolitiek instabiele regio's en van buitenlandse technologieën (zoals EDF en Westinghouse) wordt als risico benoemd. Er wordt gepleit voor een risicoanalyse van geopolitieke afhankelijkheden in de effectbeoordeling.	*Dit onderdeel gaat spelen bij het opstellen van contracten met brandstofleveranciers. Dat gaat buiten de projectprocedure (en dus de cNRD) om.*
Cybersecurity wordt niet genoemd in de NRD, terwijl kerncentrales kwetsbaar zijn voor digitale aanvallen; dit moet als risicofactor worden meegenomen.	*Dit wordt meegenomen in nadere veiligheidsonderzoeken als er een locatie gekozen is. De ANVS ziet hier op toe.*
De NRD biedt onvoldoende financiële transparantie over de rol van publieke middelen en risico's voor belastingbetalers. De indiener vraagt om een gedetailleerde kosten- en risicoanalyse, inclusief verdeling van verantwoordelijkheden en publieke garanties.	*De NRD is een onderzoeksplan over de milieueffecten. Er worden locatie-onderscheidende kosten globaal in beeld gebracht in de Integrale Effectenanalyse. De feitelijke kosten, gedetailleerd, volgt pas in een volgende fase wanneer er een technologieleverancier is gekozen.*
Samenvattend wordt gepleit voor een bredere, transparantere en evenwichtigere analyse van alternatieven, risico's en maatschappelijke effecten.	*Dank. Veel van deze gevraagde transparantie en verdiepende analyses volgen dus nog.*
202501420	
De indiener spreekt zich krachtig uit tegen de bouw van nieuwe kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Op basis van persoonlijke ervaringen met Tsjernobyl en kennis over Fukushima wordt kernenergie als onaanvaardbaar risico beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt benadrukt dat er veilige, duurzame en toekomstgerichte alternatieven bestaan, waar de indiener ook zelf over heeft gepubliceerd. Indiener heeft vervolgens een link naar Amazone van zijn boek opgenomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501421	
De indiener pleit voor de bouw van twee kerncentrales in de Eemshaven vanwege de beschikbare ruimte en de goede aansluiting op het hoogspanningsnet. Er wordt gesteld dat kernenergie veilig is, geen CO_2 of NO_x uitstoot, en dat de regio ervaring heeft met grootschalige bouwprojecten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener adviseert om de N33 en N46 te verdubbelen vóór de bouw vanwege de huidige verkeersdrukte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Ook wordt voorgesteld om een voorlichtingscampagne te starten, omdat veel Groningers volgens de indiener onvoldoende kennis hebben van de voordelen van kernenergie.	*Dit idee nemen we mee naar onze omgevingsmanagers. Het voorlichten van het publiek zien we als belangrijk onderdeel van het proces.*
Het argument van aardbevingsrisico's wordt als onterecht bestempeld, met verwijzing naar Japan. Kernenergie wordt daarnaast gepresenteerd als alternatief voor windmolens, met voordelen zoals lange levensduur, stabiliteit van het net en het voorkomen van black-outs.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501423	

Reactie	*Beantwoording*
Kernenergie wordt als onnodig beschouwd binnen een toekomstbestendige Nederlandse energiemix, waarin hernieuwbare bronnen zoals zon en wind, gecombineerd met opslag en netbalancering, voldoende geacht worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er is onvoldoende brede volksvoorlichting en raadpleging geweest over risico's zoals terroristische aanslagen en radioactief afval.	*Veiligheidsrisico's door bijvoorbeeld terrorisme worden door de ontwikkelaar van de kerncentrales later gemotiveerd in een Veiligheidsrapport, dat getoetst wordt door de ANVS. Radioactief afval brengen we in het MER de effecten van in beeld; daarnaast is er voor radioactief afval ook het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA) waarnaar verwezen wordt.*
De politieke besluitvorming rond kernenergie wordt als beïnvloed door lobby en partijdige kennisvorming ervaren, wat de legitimiteit van het beleidsvoornemen ondermijnt. Wetenschappelijke inzichten van kritische experts worden volgens de indiener onvoldoende serieus genomen in het beleidsproces.	*We doen feitenonderzoek naar de effecten van kerncentrales op de zoeklocaties. Dit is ingegeven door wetenschappelijke inzichten.*
Nederland zou samen met Duitsland een voortrekkersrol kunnen vervullen in het realiseren van een veilige, kernenergievrije samenleving op basis van hernieuwbare energie.	*Nederland heeft de ambitie om kernenergie een grotere rol in de energiemix te geven.*
De bestaande kerncentrale in Dodewaard dient zo snel mogelijk veilig ontmanteld te worden; Borsele kan sluiten aan het einde van de levensduur of eerder.	*Dodewaard wordt zo spoedig mogelijk ontmanteld door COVRA. Voor Kerncentrale Borssele wordt een procedure doorlopen om deze na 2033 een langere bedrijfsduur toe te kennen, mits dit veilig en verantwoord kan.*
202501438	

Reactie	*Beantwoording*
Kernenergie wordt als een inefficiënte besteding van publieke middelen beschouwd, die beter ingezet kunnen worden voor daadwerkelijke duurzame ontwikkeling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'kosten en planning'.*
De aanhoudende onopgeloste problematiek rond radioactief afval wordt als een blijvend veiligheidsrisico gezien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De inzet op kernenergie wordt ervaren als een afleiding van structurele maatregelen voor duurzame energie en als een belemmering voor de voortgang van de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501461	
Het bouwen van kerncentrales in Zeeland wordt als onlogisch beschouwd vanwege het lage rendement; in Zeeuws-Vlaanderen zou dit nog minder logisch zijn dan in Borsele.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Bij de zienswijze is een nadere toelichting gevoegd: Zienswijze ten aanzien van kernenergie. Hierin wordt kernenergie als te duur beschouwd, met een lange bouwtijd en een beperkte bijdrage aan het beperken van klimaatverandering. Ook warmt de aarde op door de afvalwarmte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'kosten en planning' en 'effecten op milieu'.*
De benodigde investeringen verdwijnen grotendeels naar het buitenland en worden bekostigd door belastingbetalers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'relatie met buitenland' en 'kosten en planning'.*
De milieu- en sociale impact rond de bouwplaats wordt als zeer groot ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
Er zijn zorgen over kernafval en het risico op een kernramp, zeker in een dichtbevolkt land als Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Indien toch gekozen wordt voor kernenergie, moet dit op locaties waar restwarmte nuttig kan worden gebruikt; Zeeland en met name Zeeuws-Vlaanderen zijn hiervoor ongeschikt omdat er weinig stedelijke bebouwing is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Als alternatief wordt voorgesteld om te kiezen voor kleinere gascentrales in combinatie met meer inzet op wind- en zonne-energie, omdat deze goedkoper zijn en direct ingezet kunnen worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Indiener heeft zorgen over de betaalbaarheid van de elektriciteit en doet verbetervoorstellen.	*Deze procedure gaat over de ruimtelijke inpassing van twee kerncentrales. Voorstellen voor het verbeteren van de betaalbaarheid van elektriciteit vallen niet binnen deze procedure.*
Er is bouwoverlast en er zijn zorgen over vernietiging van Natura 2000-gebied. Koeltorens zijn groot, lelijk en gevaarlijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
Er zijn zorgen over de veiligheid door de combinatie van kerncentrales met de aanwezigheid van 2 lpg-tanks van Dow en het opslagbedrijf EVOS die petrochemische stoffen opslaat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De infrastructuur is niet toerijkend voor het bouwverkeer en er is geen goede afvoerroute voor het kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Zeeuws-Vlaanderen is qua woonvoorzieningen en infrastructuur niet geschikt om 15 000 arbeidsmigranten op te vangen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202501471	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener respecteert de verduurzamingsopgave en vraagt om recht te doen aan de belangen van inwoners, bedrijven en het publieke havenbedrijf bij het locatieonderzoek voor kerncentrales.	*In de projectprocedure is op diverse momenten sprake van een belangenafweging. Bij deze afweging spelen de belangen van inwoners, bedrijven en havenbedrijven ook een rol. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gepleit voor transparant onderzoek en regelmatige informatievoorziening richting betrokkenen om onzekerheid en onrust te voorkomen. De indiener benadrukt ook dat inwoners en ondernemers behoefte hebben aan duidelijkheid over voortgang, impact en randvoorwaarden van de mogelijke bouw. Daarnaast vraagt de indiener het Rijk om al vóór het locatiebesluit perspectief te bieden aan inwoners en ondernemers en wordt graag meegenomen in het proces naar oplossingsrichtingen.	*We doen feitenonderzoek naar de effecten van kerncentrales op de zoeklocaties. Dit is ingegeven door wetenschappelijke inzichten. Daarnaast komen we meerdere keren tijdens de procedures naar de regio toe met informatieavonden, maar ook in gesprek met regionale partijen.*
De indiener wacht verdere onderzoeken af over de geschiktheid van Mosselbanken/Paulinapolder, alsmede de uitkomsten van het TNO-onderzoek naar de inpasbaarheid van nucleaire energie binnen de energiemix. Er wordt gepleit voor zorgvuldige aanvullende studies met betrokkenheid van gebiedsdeskundigen. En indiener vraagt om prioritering en heldere communicatie van uitkomsten.	*De komende periode zijn nog diverse onderzoeken nodig in het kader van de planMER en Integrale Effectenanalyse (IEA). Deze informatie is nodig om een voorkeurslocatie te kunnen kiezen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener hecht waarde aan participatie en heeft een eigen participatie- en communicatieplan vastgesteld om bij te dragen aan het Rijk-Regiopakket. Voor een effectief participatietraject vraagt de indiener om voldoende financiële en organisatorische ondersteuning vanuit het Rijk. De indiener benadrukt daarbij het belang van een inclusief en laagdrempelig participatieproces om lokaal draagvlak te creëren. Er wordt ook - gelijktijdig met het participatietraject	*Ook wij zien de meerwaarde van een laagdrempelig participatietraject.*

Reactie	*Beantwoording*
- het gesprek aangegaan met havenbedrijf North Sea Port in het kader van het participatietraject.	
De indiener vraagt het Rijk om lokale randvoorwaarden zoals veiligheid, leefbaarheid en economische kansen mee te nemen in de besluitvorming.	*De mate waarin lokale voorwaarden worden meegenomen, daarvoor loopt een eigen procedure met het rijk-regiopakket. Binnen de procedure waar we uw reactie op vragen, gaat het om het milieuonderzoek.*
De indiener verwijst naar een aangenomen motie waarin wordt opgeroepen tot een uitgebreid participatietraject en voorbereiding van maatregelen en investeringen.	*Zie opmerkingen hierboven.*
De indiener behoudt zich het recht voor om op basis van toekomstige bevindingen een definitief standpunt in te nemen over de locatiekeuze.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501493	
De indiener spreekt zich uit tegen de vestiging van een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Het gebruik van kernenergie uitsluitend voor elektriciteitsproductie leidt tot laag rendement en aanzienlijke thermische vervuiling. Door restwarmte van 80–90°C te benutten, kunnen warmtenetten worden gevoed en CO2-uitstoot van woningen en warmtepompen worden beperkt.	*De potentie van restwarmte wordt onderzocht en de conclusies daarvan zullen landen in het MER.*
Zeeland is ongeschikt voor warmtenetten vanwege het ontbreken van stedelijke dichtheid en potentiële afnemers van restwarmte. De Paulinapolder bij Terneuzen is ongeschikt vanwege gebrek aan infrastructuur, voorzieningen en opvangcapaciteit voor arbeidsmigranten. Er is geen	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
diepzeehaven of geschikt spoor aanwezig voor aanvoer van zware onderdelen in de Paulinapolder.	
Koelwaterwinning uit zee is beperkt door Natura 2000-status; koeltorens zijn waarschijnlijk noodzakelijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De nabijheid van grote LPG-tanks en petrochemische opslag vormt een veiligheidsrisico voor kerncentrales in de Paulinapolder. Explosies bij petrochemische installaties kunnen leiden tot uitval van noodsystemen en grootschalige rampen. Alle noodvoorzieningen zouden in bunkers moeten worden ondergebracht om risico's bij calamiteiten te beperken. De locatiekeuze nabij petrochemie en zonder robuuste infrastructuur wordt als onverantwoord beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
Borsele heeft betere infrastructuur, maar benut restwarmte onvoldoende en kent transportverliezen bij elektriciteit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Bij hogere vermogens (1600 MW per centrale) neemt de koelbehoefte en thermische belasting verder toe.	*Dit klopt. Omdat er nog geen keuze is gemaakt over de technologie wordt in de onderzoeken uitgegaan van een "worst case"-situatie, zodat de effecten op milieu niet worden onderschat.*
Kernenergie is inflexibel bij overaanbod op het net; windturbines worden nu al afgeschakeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er moet meer worden ingezet op energieopslag (waterstof, batterijen) om pieken in duurzame opwek op te vangen. Kleine warmtekrachtcentrales zijn flexibeler, goedkoper en eenvoudiger te verwijderen dan kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De bouwkosten van kerncentrales vallen structureel hoger uit dan begroot; 20 miljard euro wordt als buitensporig genoemd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De Paulinapolder is een waardevol recreatiegebied voor bewoners; de bouw zou dit landschap ernstig aantasten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
De visuele impact van koeltorens en gebouwen wordt als zeer negatief ervaren.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De bouw van kerncentrales duurt langer dan gepland en komt te laat om energietekorten en klimaatdoelen tijdig te adresseren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De stikstofimpact op Natura 2000-gebieden zoals Braakman en Paulinaschor maakt bouw in de Paulinapolder juridisch problematisch.	*De stikstofimpact op Natura2000-gebieden is inderdaad een belangrijk onderdeel van de onderzoeken voor het plan-MER. Overigens zijn de Braakman en de Paulinaschor geen Natura2000-gebieden, maar onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland.*
202501503	
De indiener wijst op het trage verloop sinds het besluit in 2022 en pleit voor directe uitvoering in plaats van verdere vertraging.	*In 2024 is gestart met de projectprocedure voor de ruimtelijke inpassing van deze nieuwe kerncentrales. Net na de zomer van 2026 is het de verwachting dat de definitieve locatie zal worden gekozen.*
De succesvolle en langdurige werking van de kerncentrale in Borssele wordt aangehaald als voorbeeld dat snelle realisatie mogelijk is.	*Het klopt dat de huidige kerncentrale in Borssele relatief snel is gerealiseerd. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Volgens de indiener zijn de locaties Borssele en Maasvlakte al voldoende onderzocht, waardoor aanvullende MER-rapportages voor andere locaties overbodig zouden zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Het oplossen van het elektriciteitstekort wordt als nationale prioriteit gezien, wat volgens de indiener directe bouw van kerncentrales rechtvaardigt.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501514	
Eerdere zienswijzen zijn onvoldoende inhoudelijk beantwoord, wat in strijd zou zijn met artikel 6(8) van het Verdrag van Aarhus. De planMER verwijst daarnaast naar de reactienota in plaats van naar de oorspronkelijke zienswijzen, wat volgens de indiener een objectieve beoordeling belemmert. De cNRD bevat volgens de indiener ook bevooroordeeld taalgebruik en onkritische weergave van kernenergiescenario's, met te positieve uitspraken over afval, kosten en veiligheid.	*Artikel 6(8) van Aarhus schrijft voor dat we de input uit publieksparticipatie zoveel als mogelijk meenemen. Dat doen we. Waar relevant passen we stukken aan of voegen we onderdelen toe.*
De planning wordt als onrealistisch beschouwd, omdat de eerste centrale pas rond 2038–2040 operationeel zou kunnen zijn, terwijl in de stukken 2035 wordt genoemd.	*Voortschrijdend inzicht leidt tot een later jaartal dan 2035. Dit passen we aan in de definitieve stukken.*
De nul-variant, een energiesysteem zonder kernenergie, ontbreekt in de analyse en zou per locatie moeten worden doorgerekend op milieu- en sociaaleconomische effecten.	*Hiervoor is een apart rapport opgesteld. De conclusies daarvan belanden in het MER.*
De locatieafweging wordt als onvolledig beschouwd; per locatie ontbreekt inzicht in bouwtijd, infrastructuurwijzigingen, kosten en milieueffecten.	*Dit is precies wat we in deze fase onderzoeken.*

Reactie	*Beantwoording*
De rapportage zou verschillen in afvalbehandeling en opslag per locatie moeten belichten, evenals de impact van transport en bewerking op veiligheid en beveiliging en de consequenties van wel of geen opwerking schetsen.	*De hoeveelheid afval zal per locatie hetzelfde zijn. De transportroutes voor gevaarlijke stoffen in NL bestaan al, daar zal gebruik van gemaakt worden.*
Per locatie moeten de verwachte neveneffecten besproken worden, zoals toegenomen havenactiviteit, industriële vestiging of uitbreiding van COVRA en toekomstige eindberging.	*Klopt. Dit doen we in de Integrale Effectenanalyse.*
De keuze voor twee reactoren per locatie wordt onvoldoende onderbouwd; per locatie is een aparte rechtvaardiging nodig op basis van ruimtelijke, milieutechnische en maatschappelijke criteria.	*Dit voegen we extra toe in de definitieve NRD, het MER en de IEA.*
De planMER gaat niet in op de relatie met andere nucleaire besluitvormingsprocedures, wat het zicht op het totaalbeeld belemmert en vragen oproept over mogelijke salami-slicing.	*Het plan-MER is er nog niet. De IEA gaat in op relatie met andere besluitvormingsprocedures.*
De indiener verzoekt om een grondige herziening van de cNRD, met volledige beantwoording van zienswijzen en een transparante, onafhankelijke milieubeoordeling.	*Waar relevant, passen we de NRD aan en nemen we onderdelen mee in de onderzoeken voor het MER en de IEA.*
202501515	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501516	
De indiener stelt dat Nederland niet zou moeten inzetten op kernenergie, gezien de afweging van voor- en nadelen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
De kosten en de risico's zijn te groot, zeker op de lange termijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'veiligheid'.*
De opslag en verwerking van radioactief afval vormen op lange termijn een onaanvaardbaar risico.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Volgens de indiener kost de bouw, exploitatie en ontmanteling van kerncentrales en opslag van het afval meer energie dan deze ooit zullen opleveren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501517	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501518	
De indiener benoemt thoriumreactoren als een potentieel veiliger en duurzamer alternatief voor conventionele kerncentrales op basis van uranium.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Thoriumreactoren produceren minder langlevend radioactief afval en worden als veiliger beschouwd vanwege passieve veiligheidsmechanismen en lagere proliferatierisico’s.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*
Thorium is beter beschikbaar dan uranium, wat relevant is voor de leveringszekerheid op lange termijn. De technologie rond thoriumreactoren is nog in ontwikkeling en vereist verdere investeringen in onderzoek en infrastructuur.	*De ambitie is om kerncentrales (> 1.000 MW) te ontwikkelen met een bestaande technologie. Thoriumreactors zijn dat (nog) niet.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener impliciet voor het meenemen van thorium als alternatief in de planMER, mede vanwege de potentie op het gebied van veiligheid, afvalbeperking en duurzaamheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202501519	
De indiener acht het concept onvolledig en stelt dat het onvoldoende garanties biedt voor de veiligheid van toekomstige generaties. Er wordt gepleit voor een serieuzere benadering van veiligheidsaspecten dan in de huidige cNRD wordt verondersteld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501520	
De indiener stelt dat kerncentrales niet gebouwd moeten worden en dat bestaande centrales zo snel mogelijk gesloten moeten worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt gewezen op het risico dat kernenergie kan bijdragen aan kernwapenontwikkeling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Het probleem van kernafval wordt benoemd als ernstig en moeilijk oplosbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener noemt gezondheidsrisico's als gevolg van kernenergie als belangrijk bezwaar.	*In het MER gaan we in op de potentiële effecten op de gezondheid.*
Er wordt gepleit voor een snelle afbouw van fossiele energie, energiebesparing en een meer plantaardig consumptiepatroon. Volgens de indiener is een leefbare	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
planeet alleen mogelijk als we fundamenteel anders omgaan met energie en consumptie.	
202501523	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501526	
De indiener stelt dat het bouwen van kerncentrales energetisch gezien te duur is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
202501527	
De indiener verwijst naar onderzoek en stelt dat de voorgestelde energiemix van zon, wind en kernenergie gebaseerd is op een onjuiste inschatting van de onderlinge aanvulbaarheid van deze bronnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
Kerncentrales zijn volgens de indiener financieel alleen rendabel als ze continu kunnen draaien, terwijl ze in een systeem met voorrang voor zon en wind juist vaak moeten worden teruggeschakeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
Het regelvermogen van kerncentrales is beperkt in vergelijking met gascentrales of batterijopslag, wat hun flexibiliteit in het energiesysteem beperkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
De indiener pleit ervoor om de beschikbare middelen te investeren in wind- en zonne-energie en bijbehorende opslagsystemen in plaats van in kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op het tempo waarin China wind- en zonnecapaciteit toevoegt, in contrast met de lange bouwtijd van kerncentrales in Nederland.	*China voegt eveneens in hoog tempo kernenergiecapaciteit toe.*
Volgens de indiener kan met een investering van 20 miljard euro een robuust energiesysteem zonder kernenergie worden gerealiseerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
Het gebruik van thermische processen voor elektriciteitsopwekking is onwenselijk in het licht van klimaatverandering.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202501529	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501533	
De indiener wijst op het bestaan van diverse alternatieven voor kernenergie, zoals groene waterstofproductie en grootschalige stroomopslag, die op meerdere criteria beoordeeld zouden moeten worden. Een nulmeting waarin kernenergie wordt vergeleken met alternatieven is volgens de indiener noodzakelijk voor een verantwoorde besluitvorming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De planning voor de bouw en ingebruikname van twee kerncentrales wordt als onrealistisch beschouwd; operationele oplevering vóór 2038–2040 wordt onwaarschijnlijk geacht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Kerncentrales zijn alleen rendabel bij continue productie, wat leidt tot overaanbod op momenten met veel zon- en windenergie, waardoor duurzame bronnen onbenut blijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De voorkeur zou moeten uitgaan naar opslagoplossingen in plaats van extra kerncentrales die niet flexibel kunnen worden ingezet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De hoge kosten van ontmanteling van kerncentrales, zoals gebleken bij Dodewaard, zouden expliciet moeten worden meegenomen in de afweging van alternatieven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
202501534	
De indiener stelt dat nieuwe investeringen in kernenergie achterhaald zijn, aangezien buurlanden deze vorm van energieopwekking juist afbouwen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Waarom zou Nederland doorgaan met kernenergie terwijl omliggende landen ermee stoppen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'relatie met het buitenland'.*
202501535	
De indiener erkent dat kernenergie veiliger kan zijn dan bijvoorbeeld bruinkool, maar vindt dat alternatieven zoals zon- en windenergie meer aandacht verdienen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Volgens de indiener zijn zon- en windenergie voldoende om in de energiebehoefte te voorzien, waardoor kernenergie en bruinkool overbodig zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501537	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vindt de aanpak rond de bouw van nieuwe kerncentrales onzorgvuldig en onvoldoende doordacht.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er is te weinig aandacht voor de gevolgen voor toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'radioactief afval'*
Het probleem van kernafval wordt volgens de indiener gebagatelliseerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202501539	
De stelling dat kernenergie een belangrijke rol kan spelen in het klimaatneutraal maken van Nederland wordt betwijfeld vanwege de onvoorspelbaarheid van de toekomst.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De snelle technologische vooruitgang in zonne-energie en batterijopslag maakt het waarschijnlijk dat overschotten aan groene stroom binnenkort efficiënt kunnen worden opgeslagen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Kerncentrales die slechts seizoensmatig draaien, zoals alleen in de winter, zijn volgens de indiener economisch niet rendabel. Nieuwe kerncentrales zullen niet op tijd gereed zijn om bij te dragen aan de Europese doelstelling van CO_2-vrije elektriciteitsproductie in 2040. De planning en kostenramingen van generatie III+ kerncentrales worden als onrealistisch beschouwd, mede op basis van ervaringen in andere landen. Het rapport van de Franse Rekenkamer over Flamanville 3 toont aan dat er grote financiële en planningsrisico's zijn bij de bouw van nieuwe kerncentrales. Nederland overweegt de bouw van een oudere generatie	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
kerncentrale (EPR), terwijl Frankrijk deze juist heeft verlaten vanwege slechte ervaringen.	
Er is volgens de indiener geen sprake van een gedegen analyse van nut en noodzaak van kernenergie in het Nederlandse beleid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Het gebrek aan investeringsbereidheid vanuit de markt wijst volgens de indiener op een gebrek aan economisch perspectief voor kernenergie.	*De investeringsbereidheid in kernenergie hangt sterk af van de gekozen financieringsstructuur en risicodeling. Door de hoge aanvangsinvesteringen en lange bouwtijd is het gebruikelijk dat een deel van de risico's publiek wordt gedragen, zoals bij andere grote CO_2-arme projecten. Dit zegt niet dat er geen economisch perspectief is, maar dat voorspelbaarheid en risicobeheersing essentieel zijn voor marktpartijen.* *Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
Er wordt gewaarschuwd voor een scenario waarin centrales wel worden gebouwd maar nooit in gebruik worden genomen, met grote financiële verliezen tot gevolg.	*Ook een dergelijk risico moet worden voorkomen met een zorgvuldige voorbereiding in het project.*
De indiener adviseert om de huidige mer-procedure stop te zetten en de plannen voor nieuwe kerncentrales volledig te heroverwegen.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen en verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak.'*
202501540	
De indiener roept op om te stoppen met het investeren van publieke middelen in kernenergie.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen en verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak.'*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gepleit voor het inzetten van deze middelen in een salderingsregeling voor burgers, waarmee volgens de indiener duurzame vooruitgang kan worden geboekt zonder radioactief afval.	*Dit punt valt buiten de scope van deze projectprocedure.*
De indiener benadrukt dat toekomstige generaties niet belast zouden moeten worden met het verwijderen van radioactief materiaal.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501541	
De indiener verzet zich tegen de bouw van nieuwe kerncentrales vanwege bekende ernstige ongevallen in het verleden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt gewezen op de blijvende problemen rond de opslag van kernafval als reden om geen nieuwe kerncentrales te bouwen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener koppelt het verzet tegen kernenergie ook aan zorgen over uitbreiding van kernbewapening.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202501542	
Indiener is tegen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501544	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener pleit voor investeringen in minder risicovolle energieontwikkelingen dan kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt opgemerkt dat kerncentrales in oorlogstijd extra bescherming vereisen, wat leidt tot hoge bijkomende kosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'veiligheid'.*
202501545	
De indiener verzet zich tegen de bouw van nieuwe kerncentrales.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt gesteld dat er geen oplossing is voor het kernafval en dat toekomstige generaties met dit probleem worden opgezadeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Vanwege de nabijheid tot Borsele leeft er bij de indiener angst dat de energievoorziening bij internationale onrust als eerste doelwit wordt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
De indiener uit zorgen over de toenemende energiebehoefte en de impact daarvan op de natuur, en pleit voor meer bewustzijn rond grenzen aan groei.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202501546	
De indiener stelt dat kernenergie geen duurzame oplossing is vanwege het ontbreken van opslagmogelijkheden en de hoge kosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Er wordt gewaarschuwd voor onbalans in het energiesysteem door overproductie, wat leidt tot inefficiënt terugleveren van energie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnet'.*

Reactie	*Beantwoording*
De voorkeur gaat uit naar energieopwekking via natuurlijke bronnen zoals zon, wind en biogas, die ecologisch beter te verantwoorden zijn. Ook wijst de indiener op snelle ontwikkelingen in batterijtechnologie, waaronder zoutbatterijen, en stelt dat Nederland hierin achterloopt ten opzichte van het buitenland. Volgens de indiener maken huidige wet- en regelgeving het moeilijk om energie efficiënt op te slaan, wat leidt tot verlies. Er wordt gepleit voor de inzet van batterijparken op locaties van voormalige kolencentrales om energieverlies te beperken en netbelasting te verlagen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
20251547	
De indiener is het oneens met de bouw van een kerncentrale in Nederland.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er zijn volgens de indiener veel andere mogelijkheden die biologisch verantwoord zijn en beter passen bij het duurzaamheidsstreven van de overheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener heeft als bijlage het rapport 'Green energy for dummies' bijgevoegd. Hierin wordt o.a. ingegaan op de groei van batterijopslagcapaciteit wereldwijd, waaronder in het VK, VS, Duitsland, Australië en Saudi-Arabië en deze groei toont aan dat grootschalige energieopslag een haalbaar en schaalbaar alternatief is.	*De inzet van batterijen is naar verwachting ook een belangrijk onderdeel van het toekomstige energiesysteem van Nederland. Dus hier wordt ook op ingezet. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Batterijopslag wordt gezien als een cruciale technologie voor het integreren van zonne-energie in het elektriciteitsnet en het stabiliseren van de stroomvoorziening.	*Verwezen wordt naar de beantwoording op bovenstaande reacties.*

Reactie	*Beantwoording*
In Nederland kan batterijopslag bijdragen aan CO_2-reductie, netstabiliteit, sluiting van kolencentrales en lagere stroomtarieven.	*Verwezen wordt naar de beantwoording op bovenstaande reacties.*
De geopolitieke context en zorgen over energiezekerheid leiden tot pleidooien voor behoud van fossiele energiebronnen en terughoudendheid in de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De industrie in Nederland ervaart druk door hoge energieprijzen, wat leidt tot politieke aandacht voor het tempo van verduurzaming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er is een groeiende roep om prioriteit te geven aan energiezekerheid en onafhankelijkheid boven snelle vergroening. De heersende narratief in Nederland lijkt te verschuiven richting behoud van fossiele energie, mede onder invloed van geopolitieke spanningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501553	
De indiener vraagt zich af of er een financieel plafond is vastgesteld voor de bouw van kerncentrales. Er wordt bezorgdheid geuit over het risico van forse kostenoverschrijdingen, bijvoorbeeld van 30 naar 100 miljard euro. De indiener wil dan ook weten of er een moment komt waarop de bouw wordt stopgezet als de kosten te ver uit de hand lopen, of dat er geen grens is vastgesteld.	*In deze fase is er nog geen definitief kostenbedrag vastgesteld, omdat ontwerp, locatiekeuze en aanbiedingen van technologieleveranciers nog niet bekend zijn. De besluitvorming verloopt daarom gefaseerd. Pas na afronding van de aanbesteding, de financiële structurering en het vastleggen van contractvoorwaarden wordt een Final Investment Decision genomen. Daarbij wordt steeds getoetst of de kosten en risico's aanvaardbaar zijn. Een dergelijke stapsgewijze aanpak is er juist op gericht om kostenoverschrijdingen te voorkomen en te kunnen bijsturen voordat tot bouw wordt besloten.*

Reactie	*Beantwoording*
	Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.
202501554	
De indiener ondersteunt zonder voorbehoud de bouw van nieuwe kerncentrales. Er wordt verwezen naar meerdere studies die aantonen dat kernenergie schoon, veilig, krachtig, duurzaam en op lange termijn de goedkoopste optie is.	*Deze positieve reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De indiener erkent dat angst een rol speelt in het publieke debat en verwacht dat dit tot protesten zal leiden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'veiligheid'.*
Er wordt gepleit voor continue voorlichting om angstgevoelens weg te nemen. De indiener stelt ook voor om een overheidsinstantie op te richten die verantwoordelijk is voor objectieve en structurele communicatie over kernenergie.	*We streven naar zoveel als mogelijk met inwoners en belanghebbenden in de regio's te spreken over kernenergie. Daarnaast zijn er de formele participatiemomenten waarop we de dialoog met de inwoners aangaan.*
202501556	
De indiener stelt dat kernenergie onnodig is, omdat er voldoende duurzame energie beschikbaar is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Kernenergie wordt als duur beschouwd vanwege hoge bouw- en afbraakkosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De productie van beton en de winning van uranium worden als niet-duurzaam en milieubelastend aangemerkt. De winning van uranium wordt daarnaast in verband gebracht met lokale milieuschade en gezondheidsrisico’s voor arbeiders.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'relatie met het buitenland'.*

Reactie	*Beantwoording*
Uranium wordt als eindige grondstof beschouwd, vergelijkbaar met fossiele brandstoffen.	*Uranium is inderdaad niet oneindig voorradig.*
De afhankelijkheid van buitenlandse leveranciers van uranium wordt als ongewenst gezien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'relatie met het buitenland'.*
De opslag van radioactief afval wordt als onoplosbaar probleem benoemd, met risico's voor tienduizenden jaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202501557	
De indiener stelt dat kernenergie veel duurder is dan andere energiebronnen en vraagt naar de kosten per kWh voor particulieren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Er wordt gesteld dat veilige opslag van kernafval voor honderdduizenden jaren onmogelijk is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener uit zorgen over het feit dat toekomstige generaties mogelijk niet weten waar het afval is opgeslagen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Opslag van kernafval in zoutkoepels wordt als onverantwoord beschouwd.	*Over de eindberging van radioactief afval is geen keuze gemaakt - dit volgt in een veel later stadium en valt onder het nationaal programma Radioactief Afval (NPRA).*
De veiligheid van kerncentrales wordt in twijfel getrokken, met name in het licht van terrorisme en oorlogsdreiging.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Vanwege deze bezwaren acht de indiener verder onderzoek overbodig.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202501558	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501559	
De indiener stelt dat kerncentrales, zowel bestaand als nieuw, extreem kostbaar zijn en toekomstige generaties opzadelen met radioactief afval, waardoor het energierendement volgens de indiener nul is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'kosten en planning' en 'radioactief afval'.*
Er wordt betoogd dat de veiligheid van kernenergie niet te garanderen is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De plaatsing van kerncentrales zou leiden tot maatschappelijke ontwrichting in de regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De bouwtijd van kerncentrales wordt als te lang beschouwd om effectief bij te dragen aan het tegengaan van klimaatverandering.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De indiener pleit voor investeringen in echt duurzame energie in plaats van kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt ook kritiek geuit op de invloed van de atoomlobby op het energiebeleid.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501560	
De participatie en publicatie rondom de cNRD zijn ondermaats geweest, met name vanwege de beperkte tijd om de stukken van 26e te bestuderen en hierop te reageren. De indiener geeft aan dat de informatievoorziening via	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie' en 'procedure'.*

Reactie	*Beantwoording*
kranten onvoldoende was; slechts een klein bericht in het AD over de informatieavond werd opgemerkt. Er wordt dan ook verzocht om het proces tijdelijk te pauzeren, zodat bewoners meer tijd en ruimte krijgen om een reactie te geven. Een pauzering leidt tot een groter bereik en betere verspreiding van informatie, waardoor mensen in staat zijn om te reageren.	
202501563	
Indiener is tegen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501565	
De indiener uit zorgen over het ontbreken van een serieus plan om energieverbruik te beperken binnen het beleid van het ministerie van KGG. Er is volgens de indiener sprake van energieverspilling door gebrek aan regelgeving, met als voorbeeld de productie van onnodig grote elektrische auto's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De schaarste aan grondstoffen voor de energietransitie wordt onvoldoende meegenomen in het beleid, evenals de sociale gevolgen van grondstofwinning.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'relatie met het buitenland'.*
Het beleid richt zich volgens de indiener te veel op het vergroten van energieproductie in plaats van op het terugdringen van verbruik, wat als kortzichtig wordt beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De indiener verwijst naar een eerder ingediende zienswijze op het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA) en	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
stelt dat het afvalprobleem van kernenergie onvoldoende wordt meegenomen in de huidige procedure.	
Er wordt gepleit voor een integrale benadering van het kernafvalbeleid en de bouw van kerncentrales, gezien de directe samenhang.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener herhaalt zijn bezorgdheid over het kernafvalprobleem, dat toekomstige generaties belast over een periode van duizenden jaren. Het is volgens de indiener onverantwoord om de mensheid op te zadelen met een probleem dat zich uitstrekt over een nauwelijks voorstelbare tijdsperiode.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener verwijst naar het document dat als bijlage is bijgevoegd: 'Zienswijze op het NPRA (Nationaal Programma Radioactief Afval)'.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De indiener benadrukt dat het NPRA onvoldoende inspeelt op actuele beleidswijzigingen en de lange termijnverantwoordelijkheid voor radioactief afval, inclusief internationale aspecten. Er wordt gepleit voor een bredere en zorgvuldiger benadering van milieueffecten, participatie en juridische reikwijdte, waaronder aandacht voor de Nederlandse Cariben. Tot slot wordt bezorgdheid geuit over de impact van kernafval op toekomstige generaties en de noodzaak om dit integraal en transparant te verwerken in het beleid.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501568	
De indiener acht het gebied te dichtbevolkt voor de plaatsing van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op de beperkte evacuatiemogelijkheden in het Westland bij een noodsituatie, vanwege de druk op de toegangswegen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202501569	
De indiener stelt dat kernenergie geen oplossing biedt voor de toekomstige energievoorziening.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Het tijdsframe voor de realisatie van kerncentrales wordt als onrealistisch beschouwd.	*Momenteel mikken we op zo snel mogelijk na 2035. Dit tijdsframe blijft overeind totdat een tegendeel bewezen wordt.*
De kosten van kernenergie worden als buitensporig hoog aangemerkt; het geld zou volgens de indiener beter besteed kunnen worden aan urgente maatschappelijke sectoren zoals zorg, energietransitie, cultuur en onderwijs.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak.*
Daarnaast wordt benadrukt dat het nucleaire afval toekomstige generaties op onverantwoorde wijze belast, mogelijk voor honderden jaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202501570	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501579	
De indiener stelt dat kernenergie geen toekomstbestendige oplossing is, mede vanwege het blijvende probleem van kernafval voor toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt verwezen naar eerdere maatschappelijke protesten tegen kernenergie en kernwapens in de jaren 80, waarbij volgens de indiener toen wel naar de bevolking werd geluisterd.	*Het tijdsbeeld komt niet overeen: de protesten uit de jaren '70 en '80 gingen veelal over kernwapens, en daar is kernenergie zijdelings bij betrokken geraakt.*
De indiener verzet zich specifiek tegen plaatsing van een kerncentrale in de Eemshaven, mede vanwege de nabijheid van datacenters zoals Google.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt ook gewezen op het verhoogde risico in oorlogssituaties als gevolg van strategische belangen in de Eemshaven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
De indiener stelt dat de Eemshaven nodig is als logistieke hub voor materieel en daarom niet belast moet worden met een kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Als alternatief wordt gesuggereerd om Luchthaven Lelystad te overwegen, omdat deze locatie volgens de indiener al milieutechnisch beperkt bruikbaar is en nabij het IJsselmeer ligt voor koelwater.	*Luchthaven Lelystad ligt veel te ver van open water. Het is niet realistisch om koelwaterleidingen over die afstand te realiseren in de bodem van Flevoland.*
202501580	
De indiener vraagt waar het kernafval zal worden opgeslagen.	*Voorlopig bovengronds bij COVRA.*
De indiener geeft aan interesse te hebben in werk bij de kerncentrale en noemt ervaring als teamleider in fabrieken met complexe processen waarbij veiligheid centraal staat.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501581	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501582	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501583	
De opslag van kernafval vereist fysieke ruimte, zorgvuldige behandeling en brengt aanzienlijke kosten met zich mee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Volgens de indiener is kernenergie geen duurzame oplossing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De bouw van kerncentrales wordt daarnaast als langdurig en kostbaar beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Er wordt gewezen op de kwetsbaarheid van kerncentrales voor aanslagen, bezetting, stopzetting en chantage door kwaadwillenden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Afvalwater afkomstig van kerncentrales zou schadelijk zijn voor het milieu.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De fysieke ruimte die kerncentrales innemen wordt als bezwaarlijk ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
Ook benadrukt de indiener dat kernafval niet verdwijnt en dus een blijvend probleem vormt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener concludeert dan ook dat er voldoende redenen zijn om niet over te gaan tot de bouw van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501584	
De indiener verwijst naar recente ontwikkelingen in het VK, waar Rolls-Royce een aanbesteding heeft gewonnen voor de bouw van kleine kernreactoren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De voorgestelde locaties in Nederland, waaronder Borssele, Vlissingen, Terneuzen, Maasvlakte II en Eemshaven, kunnen relatief snel geschikt worden gemaakt voor kernenergieproductie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'kosten en planning'.*
De aanwezigheid van kerncentrales op deze locaties kan bijdragen aan het behoud van industriële activiteiten.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501588	
De indiener verzet zich tegen plaatsing van een kerncentrale in de Paulinapolder vanwege de ligging nabij of binnen een Natura 2000-gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Er wordt gewezen op de verwachte aanzuigende werking van aanvullende infrastructuur in een momenteel rustig gebied, wat volgens de indiener onwenselijk is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
202501589	
De opslag van medisch radioactief afval in Nederland is volgens de indiener chaotisch verlopen, met vermenging van verschillende afvalcategorieën en hoge kosten voor de belastingbetaler.	*Dit project heeft geen medisch radioactief afval als gevolg. In het Nationaal Programma Radioactief Afval wordt ingegaan op medisch radioactief afval, maar dat is een andere procedure dan deze.*

Reactie	*Beantwoording*
De winning van uranium veroorzaakt volgens de indiener aanzienlijke milieuschade vanwege de grootschalige ontginning van schaarse grondstoffen.	*De effecten van uraniumwinning gebeurt elders. De brandstof voor kerncentrale wordt ook niet direct bij de winningslocaties ingekocht, maar bij een andere partij in de keten. De effecten van uraniumwinning zullen dus in het land van winning in beeld moeten worden gebracht.*
Nederland maakt zich volgens de indiener afhankelijk van Rusland voor de winning en verrijking van uranium, wat als ongewenst wordt beschouwd.	*Winning van uranium gebeurt niet in Rusland maar grotendeels in Kazachstan en Niger. De verrijking gebeurt bij Urenco in Almelo.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501590	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501612	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501620	
Het plan bevat weinig concrete informatie.	*Het is een onderzoeksplan. Hierna volgt een plan-MER en IEA waarin alle verzamelde informatie en conclusies uit volgen.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener mist een onderbouwing van het aandeel van kernenergie in de totale energieproductie, dat volgens hem minder dan 10% bedraagt.	*Op dit moment is het ongeveer 3%. In een toekomstige eindsituatie met twee kerncentrales, zal het ongeveer 10% bedragen. Zie ook de Milieuimpactanalyse: https://ce.nl/wp-content/uploads/2025/10/101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
Er wordt opgemerkt dat een economische verantwoording ontbreekt; kernenergie zou over het gehele traject niet rendabel zijn, waarbij kosten voor bouw en ontmanteling op de overheid en belastingbetaler zouden neerkomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De indiener vraagt om gegevens over de tijdsduur en milieugevolgen van straling en radioactief afval.	*In het MER brengen we globaal de effecten van radioactief afval in beeld, als ook een beschrijving van wat radioactief afval is.*
Er wordt gewezen op het ontbreken van informatie over de veiligheid van ondergrondse opslag van kernafval, met name beneden NAP en in relatie tot zeespiegelstijging.	*Dit zijn vragen die horen bij het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA), waarvoor ministerie van IenW verantwoordelijk voor is. Die buigen zich de komende tijd over het komen tot een onderzoeksplan voor een eindberging van radioactief afval.*
De indiener vraagt wie de betrokken partijen zijn en wie belang heeft bij de uitvoering van het project.	*In alle regio's waar we onderzoeken betrekken we breed stakeholders, van overheden tot maatschappelijke organisaties. Het belang wordt gevonden bij de energievoorziening van Nederland in brede zin.*
Er wordt een zorgvuldige motivatie gemist voor het stimuleren van kernenergie.	*In het MER gaan we dieper in op de nut en noodzaak van kernenergie.*
202501622	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener stelt dat kerncentrales geen excuus mogen zijn om het energieverbruik ongebreideld te laten groeien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er wordt gewezen op het potentieel van energiebesparing binnen het huidige verbruikspatroon.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Ook wordt benadrukt dat er voldoende bewezen technologieën en marktkansen zijn om kernenergie als risicovolle en belastende optie te vermijden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202501634	
De indiener pleit voor de bouw van kleinere kerncentrales om risico's te spreiden en flexibiliteit in locatiekeuze te vergroten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt gewezen op de ervaring van Bechtel Corporation met kleine kernreactoren in Amerikaanse marineschepen als voorbeeld van betrouwbare technologie.	*De technologie voor de aandrijving van een marineschip is iets anders dan het opwekken van elektriciteit voor de elektriciteitsvoorziening van een land.*
De spreiding van kleinere kerncentrales over meerdere locaties in Nederland wordt als voordeel gezien voor risicobeheersing.	*Een radioactieve lozing is een radioactieve lozing; in het geval van een calamiteit maakt het dus niet zoveel uit. Het is juist: hoe meer kerncentrales (groot of klein) hoe meer kansen op een calamiteit er geïntroduceerd worden.*
De mogelijkheid om kleine kerncentrales te plaatsen op verlaten boorplatforms in de Noordzee wordt als innovatief alternatief aangedragen.	*De opgewekte elektriciteit moet ook aan land komen. De afstand tot een 380 kV-station is vanaf een verlaten boorplatform veel te groot.*
202501653	
De gehanteerde criteria voor vestigingsplaatsen van kerncentrales zijn volgens de indiener te beperkend en onvoldoende onderbouwd. Afstandscriteria tot	*Voor de afstand tot bevolkingsconcentraties hanteren we een straal van 1 kilometer met maximaal 5.000 inwoners.*

Reactie	*Beantwoording*
bevolkingsconcentraties zouden daarnaast ook heroverwogen moeten worden, gezien de vermeende veiligheid van moderne kerncentrales.	*Dit is conform het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) en wordt niet heroverwogen.*
Het ontbreken van een 380 kV-station zou geen uitsluitingsgrond mogen zijn, aangezien dergelijke infrastructuur nog ontwikkeld kan worden.	*Binnen de kaders van 'bestaande energieopweklocaties' en 'betrouwbaar en snel kunnen realiseren' is het ontbreken van een 380 kV-station een redelijke uitsluitingsgrond van bepaalde gebieden. Het introduceert namelijk een nieuw projectrisico als dit er niet is.*
Locaties nabij grootverbruikers van energie zouden juist als voordeel moeten worden meegewogen.	*De inpassing van de op te wekken elektriciteit is onderdeel van onderzoek binnen deze projectprocedure.*
Bij de locatie Borssele moet expliciet rekening worden gehouden met de beperkte evacuatiemogelijkheden in Midden-Zeeland.	*Dit komt terug in het MER, als onderdeel van de beoordelingscriteria van de zogeheten SSG-35.*
In de beoordeling van ecologische effecten ontbreekt aandacht voor natuurwaarden in niet-beschermde gebieden. De effecten van koelwaterlozingen op visserij en bestaande lozingen moeten ook worden meegenomen in de milieubeoordeling.	*Natuur wordt in het MER breed onderzocht, niet alleen Natura 2000, maar ook Natuurnetwerk Nederland en aan de Omgevingswet.*
De bouw van kerncentrales kan leiden tot langdurige overlast en ruimtegebrek, wat in dichtbevolkt Nederland mogelijk onaanvaardbaar is. De stelling dat Nederland geen luxe heeft om CO_2-neutrale bronnen uit te sluiten wordt als onvoldoende overtuigend en intellectueel gemakzuchtig beschouwd.	*De locaties die onderzocht worden hebben allemaal voldoende ruimte en liggen in minder-bevolkte gebieden.*
Geopolitieke spanningen worden enerzijds als reden voor kernenergie genoemd, maar vormen volgens de indiener juist ook een veiligheidsrisico. De kwetsbaarheid van	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
haventerreinen voor oorlogshandelingen moet worden meegewogen in de veiligheidsbeoordeling.	
De risico's van radioactieve vervuiling van zeeën en estuaria bij een incident worden onvoldoende belicht.	*In het MER voegen we een hoofdstuk over de effecten bij een calamiteit toe.*
De afhankelijkheid van uraniumimport, onder meer uit geopolitiek instabiele regio's, ondermijnt de beoogde energieonafhankelijkheid.	*Uranium is ook te delven in geopolitiek stabiele regio's, zoals Canada en Australië. Op dit moment is het echter goedkoper uit Kazachstan en Niger.*
Er bestaan volgens deskundigen voldoende alternatieven voor kernenergie, waaronder zon, wind, energiebesparing, groene waterstof en gascentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Kerncentrales zijn niet flexibel inzetbaar en inefficiënt bij lage capaciteitsbenutting, wat hun economische haalbaarheid beperkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De bouwkosten van kerncentrales vallen vaak hoger uit dan geraamd; ook afvalopslag en ontmanteling zijn kostbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Het bedrijfsleven toont weinig animo om risicodragend te investeren in kernenergie, wat vragen oproept over de economische haalbaarheid. De verwachting is dat de belastingbetaler zal opdraaien voor de hoge kosten, mogelijk via een kernenergieheffing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Het Experteam Energievoorziening 2050 adviseerde eerder om geen extra kerncentrales te bouwen.	*Het kabinet baseert zich op een breder en recenter pakket aan systeemstudies en scenario's, waaronder het Nationaal Plan Energiesysteem en de TNO-systeemanalyse. Daarbij worden leveringszekerheid, systeemkosten, flexibiliteit en importafhankelijkheid integraal meegewogen. Deze*

Reactie	*Beantwoording*
	inzichten ondersteunen dat kernenergie binnen de toekomstige elektriciteitsmix een rol kan vervullen. *Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning en nut en noodzaak.*
De indiener pleit voor een volwaardig onderzoek naar een energiesysteem zonder kernenergie als alternatief.	*Een systeemvariant zonder kernenergie is reeds separaat onderzocht en maakt onderdeel uit van de systeemanalyse. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning en nut en noodzaak.*
Tot slot wordt de wens uitgesproken voor een toekomst zonder evacuatieplannen en jodiumpillen voor kinderen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202501657	
Kerncentrales komen te laat en ze zijn te duur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Ook is het niet duurzaam, vanwege het kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
202501658	
De indiener wijst op de huidige negatieve stroomprijzen als gevolg van onbalans tussen vraag en aanbod en stelt dat kerncentrales dit probleem niet oplossen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Ook zijn de nieuwe kerncentrales pas beschikbaar als de energietransitie al grotendeels voltooid zijn.	*De nieuwe kerncentrales zijn onderdeel van de energietransitie. De volledige energietransitie is beoogd om in 2050 gereed zijn (doelstelling van regering om CO2-vrij te zijn in 2050)*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener stelt dat het concept van baseload-generatie achterhaald is en juist bijdraagt aan instabiliteit van het elektriciteitsnet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning en nut en noodzaak.*
Er wordt gepleit voor investeringen in grootschalige energieopslag, die binnen één tot twee jaar al kunnen bijdragen aan netstabiliteit, zonder risico's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener stelt dat publieke financiering van kerncentrales onverantwoord is vanwege de grote risico's en het ontbreken van private investeringsbereidheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning*
Er wordt opgemerkt dat windenergie in combinatie met opslag momenteel al de helft kost van nieuwe kerncapaciteit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning*
202501682	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501703	
De indiener stelt dat de Reactienota onvoldoende inhoudelijk ingaat op specifieke punten uit eerder ingediende zienswijzen. Er wordt opgemerkt dat de beantwoording vaak algemeen en niet-inhoudelijk is, wat volgens de indiener in strijd is met artikel 6(8) van het Verdrag van Aarhus.	*Op dit moment is de projectprocedure "Nieuwbouw Kerncentrales" nog in de Verkenningsfase. Dit betekent dat veel inhoudelijk onderzoek nog moet plaatsvinden en er dus op veel vragen nog geen inhoudelijk antwoord kan worden gegeven. Daarom wordt voor veel onderwerpen die in de reacties worden aangesneden een thematisch antwoord gegeven. Verder wordt verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*

Reactie	*Beantwoording*
202501708	
De indiener heeft ernstige bezwaren tegen kernenergie, mede vanwege het jarenlang tegenwerken van duurzame alternatieven door eerdere kabinetten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De zorgen en bezwaren uit eerdere volksraadplegingen over kernenergie zijn volgens de indiener nog steeds actueel en zelfs toegenomen door de oorlogsdreiging in Europa.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er is volgens de indiener geen oplossing voor het kernafvalprobleem en kernenergie is nooit volledig veilig.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*
De mogelijkheid van precisieaanvallen door vijandige mogendheden vormt een toenemend veiligheidsrisico voor kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Kernenergie wordt niet gezien als oplossing, maar als bedreiging voor het voortbestaan van de democratie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Het voorbereiden en voorleggen van het concept wordt gekwalificeerd als ondemocratisch, populistisch en onverantwoord.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'procedure'.*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie nr. 202501514.*
202501709	
De indiener is voorstander van kernenergie, maar acht Maasvlakte 2 ongeschikt als locatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op de geopolitieke dreiging vanuit Rusland; de Rotterdamse haven is volgens de indiener een potentieel doelwit, wat plaatsing van kerncentrales daar onverantwoord maakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De stikstofproblematiek wordt als belemmering genoemd; de Maasvlakte kent al een overschot aan stikstofuitstoot, wat de bouw van kerncentrales bemoeilijkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De zachte zeewering aan de westzijde van de Alexiahaven wordt als risicovol beschouwd vanwege mogelijke stormschade en overstroming; extra waterveiligheidsmaatregelen zouden hoge kosten met zich meebrengen.	*We onderzoeken in deze fase welke maatregelen nodig om een locatie geschikt te maken, zo ook waterveiligheidsmaatregelen.*
De leefbaarheid in Hoek van Holland staat volgens de indiener al onder druk door bestaande industriële activiteiten zoals fijnstof, ammoniak, geluidsoverlast en CO_2-opslag.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
De benodigde oppervlakte van 130 hectare zou mogelijk niet beschikbaar zijn op de Alexiahaven; bovendien is er sprake van ruimtegebrek en een tekort aan huisvesting voor arbeidskrachten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De scope van het Antea-rapport is volgens de indiener te beperkt; bij een iets grotere straal zouden miljoenen inwoners in de regio Rotterdam en Den Haag binnen het risicogebied vallen.	*Nadere duiding van de veiligheidsrisico's en de beoordeling ervan komen in het MER. Ook de grotere stralen met inwoners.*
De plaatsing van kerncentrales zou negatieve gevolgen hebben voor recreatie en woningbouw in de regio, wat de woningcrisis en lokale economie nadelig beïnvloedt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De uitbreiding van de Rotterdamse haven zou worden belemmerd doordat de Alexiahaven als grenslocatie wordt vastgelegd voor kerncentrales, wat toekomstige economische groei en werkgelegenheid beperkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener acht alternatieve locaties zoals Eemshaven en Terneuzen geschikter voor plaatsing van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501710	
De indiener is in principe niet tegen kerncentrales, maar acht Terneuzen ongeschikt als locatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gewezen op de beperkte infrastructuur in de regio, waaronder de Westerscheldetunnel en smalle polderwegen, die problematisch kunnen zijn bij calamiteiten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De medische voorzieningen in de regio worden als onvoldoende beschouwd, met een tekort aan huisartsen en een matig ziekenhuis.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De nabijheid van chemiebedrijf Dow wordt als risicovol ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De indiener acht de Maasvlakte een geschiktere locatie dan Terneuzen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501712	
De indiener protesteert tegen het kernenergieplan vanwege een onrealistische inschatting van planning, kosten en risico’s.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt opgemerkt dat een nulvariant ontbreekt waarin energiebesparing wordt meegenomen als alternatief.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De sociale en milieueffecten van de winning en het transport van uranium worden volgens de indiener niet belicht.	*De effecten van uraniumwinning gebeurt elders. De brandstof voor kerncentrale wordt ook niet direct bij de winningslocaties ingekocht, maar bij een andere partij in de keten. De effecten van uraniumwinning zullen dus in het land van winning in beeld moeten worden gebracht.*
Ook wordt gesteld dat het plan onverantwoorde negatieve gevolgen heeft voor toekomstige generaties.	*Deze negatieve effecten proberen we zoveel als mogelijk te beperken.*
202501716	
De indiener stelt dat het onverantwoord is om toekomstige generaties op te zadelen met radioactief afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
Er wordt opgemerkt dat er al te veel kernafval is geproduceerd.	*Het radioactief afval wordt opgeslagen bij COVRA. Daar is voldoende ruimte voor het afval uit de te bouwen twee kerncentrales.*
Volgens de indiener kunnen de financiële middelen die nodig zijn voor kerncentrales beter worden ingezet voor andere innovaties, zoals alternatieve accu's of waterstoftoepassingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener stelt dat kerncentrales niet bijdragen aan netstabiliteit bij het op- of afschakelen van wind- en zonne-energie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning*
Er wordt gepleit voor inzet van snel regelbare technologieën, zoals waterstofturbines, om het net te stabiliseren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning*

Reactie	*Beantwoording*
202501720	
De indiener acht de bouw van nieuwe kerncentrales onverstandig vanwege de hoge kosten en veiligheidsrisico's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'veiligheid'.*
Er wordt verwezen naar diverse onderzoeken die wijzen op de nadelen van kernenergie. Ook is kernenergie niet een technologie van de toekomst.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501782	
De indiener spreekt zich uit tegen de bouw van kerncentrales, zonder verdere toelichting of onderbouwing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202501784	
De indiener stelt dat de concept-NRD geen objectieve informatie biedt en daardoor burgers niet in staat stelt om op basis van juiste kaders een oordeel te vormen.	*De concept-NRD is een onderzoeksplan en beschrijft de opzet van onderzoeken die nog moeten worden uitgevoerd. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Volgens de indiener is kernenergie niet regelbaar inzetbaar en daarmee ongeschikt als flexibel vermogen in de toekomstige energiemix, zoals vereist volgens TenneT. Daarnaast wordt de bewering dat generatie III+ kerncentrales flexibel inzetbaar zijn, als theoretisch en misleidend bestempeld.	*Dit is geen theoretische mogelijkheid: in Frankrijk wordt load-following door kerncentrales al jarenlang structureel toegepast om variaties in vraag en aanbod op te vangen. Ook moderne generatie III+ reactoren worden ontworpen met vergelijkbare regelmogelijkheden.*
Ook wordt gesteld dat een serieuze afweging van alternatieven ontbreekt, zoals overcapaciteit in zon en wind	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
gecombineerd met tijdelijke opslag. De indiener wijst eveneens op bestaande opslagtechnieken die goedkoper, regelbaar, schaalbaar en decentraal toepasbaar zijn en daarmee superieur aan kernenergie.	
Er wordt betoogd dat nieuwe kerncentrales niet nodig zijn voor de Nederlandse situatie, onderbouwd met verwijzingen naar onderzoeken van TNO en CE Delft.	*Juist die partijen hebben in opdracht van ons aangetoond dat kernenergie prima naast zon en wind kan bestaan en er op systeemniveau en vanuit milieu gegronde redenen zijn in te zetten op meer kernenergie in de energiemix.*
De stelling dat kernenergie Nederland onafhankelijker maakt van buitenlandse energie wordt als onjuist bestempeld; wind- en zonne-energie maken juist onafhankelijker.	*Beide bronnen dragen op verschillende manieren bij aan strategische onafhankelijkheid; het gaat om de combinatie binnen het totale systeem* *Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'*
De afhankelijkheid van uraniumimport en buitenlandse technologie maakt kernenergie volgens de indiener juist kwetsbaarder dan hernieuwbare alternatieven.	*Geen enkele vorm van energieproductie kan zonder grondstoffen uit het buitenland.*
De bewering dat generatie III+ kerncentrales bewezen 24/7 kunnen leveren wordt als feitelijk onjuist aangemerkt, mede op basis van storingen bij Olkiluoto 3.	*In de business case van een kerncentrale wordt rekening gehouden dat een kerncentrale nooit 100% draait: onderhoud, brandstofwissel, en typische storingen leiden tot een wat lagere efficiëntie*
De indiener stelt dat de cNRD door onjuiste en gekleurde informatie de inspraak op onacceptabele wijze beïnvloedt.	*We hebben voor de definitieve NRD het document andermaal op onjuistheden en gekleurde informatie gecontroleerd.*
202501799	

Reactie	*Beantwoording*
De Maasvlakte wordt als ongeschikte locatie beschouwd vanwege de combinatie van zware industrie, beperkte vluchtroutes en het risico op een domino-effect bij calamiteiten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De ligging op een eiland met beperkte ontsnappingsmogelijkheden maakt evacuatie bij een incident met een kerncentrale praktisch onmogelijk. De Maasvlakte is daarnaast strategisch kwetsbaar vanwege haar economische belang en de toenemende dreiging van internationale conflicten en drones.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
De veiligheidseisen voor omliggende bedrijven zullen toenemen, wat leidt tot hoge kosten of beperkingen op de import van gevaarlijke stoffen.	*Zittende bedrijven zijn juist leidend in de locatiekeuze; nieuwe kerncentrales belemmeren zittende bedrijven niet in de bedrijfsvoering.*
De opslag van radioactief materiaal wordt als problematisch gezien vanwege de nabijheid van chemische industrie en transportbeperkingen.	*Voor opslag van radioactief afval zijn strenge (internationale) regels, alsmede voor het transport ervan.*
De Maasvlakte is kwetsbaar voor overstromingen door klimaatverandering; recente stormen tonen aan dat het risico reëel is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De noodzakelijke zandsuppletie en dijkverhoging brengen aanzienlijke kosten met zich mee en maken de locatie ongeschikt voor een kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De energietransitie wordt ondersteund, maar kernenergie op deze locatie wordt als onverstandig en risicovol beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501814	

Reactie	*Beantwoording*
Aanvullend - op de zienswijze zoals verwoord door WISE - wordt bezwaar gemaakt tegen het investeren van publiek geld in een technologie die volgens de indiener nooit goed heeft gefunctioneerd en gevaarlijke straling als afval produceert.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
De afhankelijkheid van mijnbouw voor kernenergie wordt bekritiseerd vanwege de negatieve impact op duurzaamheid en mensenrechten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'splijtstofketen'.*
Kernenergie wordt niet gezien als oplossing voor energiearmoede of energiebesparing. Publieke middelen zouden daarnaast volgens de indiener beter besteed kunnen worden aan hernieuwbare energie en het aanpakken van mondiale ongelijkheid. De voorkeur gaat uit naar energiebesparing, met name in de industrie en landbouw, en het stimuleren van energiecoöperaties en energiecoaches. Er wordt gepleit voor wetgeving die de industrie daadwerkelijk aanzet tot energiebesparing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording van reactie 202501514.*
202501896	
De provincie Belgisch Limburg verzoekt om voldoende onderzoek naar grensoverschrijdende effecten van de voorgenomen kerncentrales.	*Conform het Verdrag van Espoo worden internationale effecten meegenomen in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Daarnaast vraagt de provincie om betrokken te blijven bij het verdere proces.	*De provincie Limburg wordt uiteraard conform het Espoo-verdrag ook in het vervolg geïnformeerd over de ontwikkelingen in de procedure Nieuwbouw Kerncentrales.*
202501915	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501471. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501471.*
202501988	
De indiener vraagt om een scenario zonder kernenergie te onderzoeken als onderdeel van het besluitvormingsproces.	*In het rapport 'Milieuimpactanalyse kernenergie in de energiemix' is onderzoek gedaan naar een scenario zonder kernenergie. De beknopte conclusie hiervan komt ook in het MER. https://ce.nl/wp-content/uploads/2025/10/101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
De komst van kerncentrales in Zeeland wordt als onacceptabel beschouwd vanwege de directe ligging nabij woonkernen zoals Biervliet, Hoek en Terneuzen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De verwachte bouwperiode van circa 20 jaar zou leiden tot langdurige overlast door geluid, licht, verkeersdrukte en schade aan de natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De huisvesting van circa 15.000 arbeiders en de geraamde kosten van 20 miljard euro worden als belastend voor de regio en haar inwoners gezien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De leefbaarheid in Zeeuws-Vlaanderen komt onder druk te staan, met name voor jonge gezinnen die hun toekomst in de regio willen opbouwen. Ook is er zorg over de impact op	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
woningwaarde en de kwaliteit van de leefomgeving door de komst van kerncentrales.	
De informatievoorziening richting bewoners wordt als onvoldoende ervaren; sommige kernen ontvingen pas na afloop bericht over bijeenkomsten. Bij bijeenkomsten zijn bewoners geweigerd wegens ontbrekende aanmelding, wat als onterecht wordt ervaren. De indiener pleit voor serieuze betrokkenheid van bewoners voorafgaand aan besluitvorming.	*De informatievoorziening is erop gericht mensen tijdig te informeren, met meerdere kanalen voor en tijdens de publicatie. Als dat niet tijdig is gelukt, streven we ernaar dat de volgende keer beter te doen. Het punt dat mensen geweigerd zijn om een 'aanmelding' kan enkel onjuist zijn: onze informatieavonden zijn openbaar toegankelijk en aanmelding vooraf is niet nodig.*
De Paulinapolder wordt als ongeschikte locatie beschouwd vanwege de nabijheid van woongebieden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202501996	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk nr. 202501988. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording van reactie 202501988.*
202502064	
De indiener reageert mede namens kinderen, kleinkinderen en bezorgde inwoners van Zeeuws-Vlaanderen op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de nieuwbouw van kerncentrales.	*Dank u wel voor uw reactie namens deze groep.*
De indiener uit zorgen over het gebrek aan energiebesparende maatregelen en het verlenen van vergunningen aan energie-intensieve bedrijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er is bezorgdheid over de beperkte informatievoorziening en inspraakmogelijkheden voor inwoners van Terneuzen. De	*Elke stap als we nieuwe informatie kunnen delen, komen we in de regio met informatieavonden voor de inwoners. Verder*

Reactie	*Beantwoording*
aanname dat er geen bezwaren bestaan onder de Zeeuwse bevolking wordt als voorbarig beschouwd.	*zijn onze omgevingsmanagers dagelijks in de regio's om met overheden en partijen te spreken.*
De indiener vraagt om transparantie over de techniekselectie, kosten en locatiekeuze van de kerncentrale.	*Wij zijn momenteel deze onderdelen aan het onderzoeken. In de tweede helft van 2026 wordt u hier verder over geïnformeerd.*
Ook wil de indiener worden geïnformeerd over de wijze waarop het probleem m.b.t. kernafval opgelost gaat worden.	*Momenteel hebben we daar COVRA voor. De toekomstperspectieven voor opslag ondergronds ligt bij ministerie van IenW en is een ander project.*
Er wordt gepleit voor het serieus onderzoeken van alternatieven, zoals gesmolten zout reactoren en kleinschalige installaties bij bestaande industrieterreinen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De locatie Paulinapolder wordt als ongeschikt beschouwd vanwege de nabijheid van woonkernen, natuurgebieden en beperkte infrastructuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er is zorg over de impact op natuurgebieden zoals het Paulinaschor en Braakman Noord, die onvoldoende aandacht krijgen in de gemeentelijke reactie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De voorkeur gaat uit naar concentratie van kernenergie op bestaande locaties zoals Borsele. Dat is ook logischer omdat de infrastructuur met smalle polderwegen in Zeeuws-Vlaanderen en de Westerscheldetunnel als bottleneck problematisch zijn als een Terneuzen wordt gekozen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De verwachte investering van €20–30 miljard roept vragen op over de financiële haalbaarheid en compensatie voor negatieve gevolgen. Er is onzekerheid over de kosten voor infrastructuur, huisvesting en maatschappelijke voorzieningen voor duizenden werknemers. De indiener	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
vreest dat beloofde compensaties niet waargemaakt kunnen worden in economisch onzekere tijden. Er wordt gewezen op het risico van geldverslindende projecten zonder gegarandeerd maatschappelijk rendement.	
De samenvattende conclusie luidt dat de lasten voor Zeeuws-Vlaanderen te groot zijn, de voordelen onduidelijk en alternatieven onderbelicht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'alternatieven' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202502076	
De indiener acht de Maasvlakte ongeschikt voor een kerncentrale vanwege bestaande overlast in Hoek van Holland, zoals zwart stof, stank en geluid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gewezen op de aanwezigheid van een geplande ammoniakopslag op de Maasvlakte, wat de risico's in de omgeving verder vergroot.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De combinatie van bestaande industriële belasting en de komst van een kerncentrale wordt als onverantwoord beschouwd; de regio wordt omschreven als een 'tijdbom'.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'veiligheid'.*
De indiener vreest voor een kettingreactie bij een incident, met gevolgen tot aan Den Haag en Delft.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt geconcludeerd dat het toevoegen van een kerncentrale aan deze situatie geen goed plan is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202502078	
De indiener spreekt zich uit tegen de bouw van een kerncentrale, zonder verdere toelichting of onderbouwing.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
202502079	
De indiener wijst op het langdurig radioactieve kernafval, dat schadelijk is voor mens, dier en leefomgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er wordt gesteld dat er geen veilige oplossing bestaat voor de opslag van dit afval, waardoor kernenergie als onveilig wordt beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt geconcludeerd dat kernenergie geen verantwoorde keuze is om crises te voorkomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202502081	
De indieners spreken zich uit tegen de bouw van kerncentrales, zonder nadere onderbouwing.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202502092	
De indiener richt zich op de locaties EPZ Noord en Thermphos, omdat andere locaties onvoldoende zijn uitgewerkt in de documentatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener vindt de werkwijze discutabel en vreest dat de locatiekeuze al vaststaat, wat participatie ondermijnt. De cNRD is weinig inhoudelijk en er is dan ook voor het schrijven van de zienswijze vooral gekeken naar de reactienota Kennisgeving Voornemen en voorstel voor Participatie.	*Om tot een locatiekeuze te kunnen komen, zijn er nog diverse onderzoeken nodig. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
Er wordt gewezen op het ontbreken van een onderbouwing voor de noodzaak van kernenergie in de Nederlandse energievoorziening.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
KGG heeft een uitvraag op de markt gezet voor het uitvoeren van de studie “Kernenergie in de energiemix”, waarin milieueffecten in beeld moeten worden gebracht. Deze studie is nog niet beschikbaar, waardoor participatie hierover niet mogelijk is. Het verbaast indiener dat KGG dit niet zelf kan.	*Deze studie is inmiddels beschikbaar: https://ce.nl/wp-content/uploads/2025/10/101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
De indiener verwacht dat deze studie ter inzage wordt gelegd en dat het mogelijk is om hier zienswijzen op in te dienen. Ook verwacht indiener dat het daarna mogelijk is om aanvullende zienswijzen in te dienen op het cNRD.	*De concept-NRD is een onderzoeksplan en beschrijft de opzet van onderzoeken die nog moeten worden uitgevoerd. De resultaten van de onderzoeken (planMER en Integrale Effectenanalyse) worden samen met de ontwerp-Voorkeursbeslissing gepubliceerd en ter inzage gelegd. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Er wordt kritiek geuit op het ontbreken van transparantie en het buitenspel zetten van de Commissie mer.	*De commissie mer wordt op de gebruikelijke momenten in de projectprocedure om advies gevraagd. De commissie mer heeft advies gegeven op de concept NRD. Dit advies is te vinden op https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p39/p3933/a3933rd.pdf.*
De indiener stelt dat kernenergie niet bijdraagt aan een CO_2-neutraal elektriciteitssysteem in 2035.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Het Expertteam Energiesysteem 2050 raadt af om kerncentrales te bouwen op locaties waar al veel energie-infrastructuur samenkomt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Het IPCC en Stanford University stellen dat hernieuwbare energie effectiever, goedkoper en sneller inzetbaar is dan kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De locatie Borssele is volgens het TPR-team van Amentum ongeschikt zonder forse uitbreiding van ruimte en infrastructuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener stelt dat de regering zonder inhoudelijke onderbouwing vasthoudt aan de bouw van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De Borselse Voorwaarden en provinciale voorwaarden verzetten zich tegen koeltorens, nieuwe hoogspanningsmasten en bouwen buiten de Sloerand. Indiener vraagt zich af of de deze voorwaarden worden gerespecteerd.	*We streven ernaar om met zo min mogelijke impact kerncentrales te realiseren. Daarvoor moeten we echter de uitkomsten van de onderzoeken voor plan-MER en IEA afwachten. Dit volgt in 2026.*
De provincie stelt dat als koeltorens of nieuwe bovengrondse kabeltracés noodzakelijk zijn, zij tegen de komst van nieuwe kerncentrales is.	*We onderzoeken op dit moment de impact van kerncentrales in de regio's.*
De informatievoorziening (via informatieavonden, pers, uitspraken van de Minister) is tegenstrijdig. Zo is de conclusie dat koeltorens niet noodzakelijk zijn voorbarig. Er moeten verschillende stappen gezet worden, voordat deze conclusie kan worden getrokken. Ook kan nog niet worden beoordeeld wat de milieueffecten zijn als wel koeltorens nodig zijn. Indiener raad aan om het MER te lezen bij de wijziging van de Kernenergiewet.	*Technisch zijn de koeltorens niet nodig: er is voldoende koelwater aanwezig in de wateren waar we onderzoeken. De effecten op ecologie waren tijdens informatieavonden 2025 nog niet beschikbaar, dus een conclusie kon toen nog niet getrokken worden. In het plan-MER en IEA zullen de resultaten komen van de effecten op ecologie door het koelwater.*
TenneT stelt in haar onderzoek 'Analyse netinpassing nieuwe kerncentrales' dat het inpassen van één kerncentrale in Borssele mogelijk is onder strikte voorwaarden, maar twee centrales leiden tot knelpunten op het hoogspanningsnet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk.*
Voor de locaties in Zeeland zijn waarschijnlijk twee nieuwe hoogspanningsstations nodig, waarvoor extra ruimte in het Sloegebied moet worden gereserveerd. Ook zullen er nieuwe	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk.*

Reactie	*Beantwoording*
hoogspanningsverbindingen moeten komen en daar zijn de provincie en de Borselse Voorwaarden tegen.	
De capaciteit en stabiliteit van het bestaande 150KV-netwerk in het Sloegebied moet worden onderzocht voordat verdere stappen worden gezet.	*De kerncentrales zouden een aansluiting krijgen op het 380kV koppelnet van TenneT. De impact op dit net wordt onderzocht.*
De effecten van uitbreiding of aanleg van 380KV- en 150KV-verbindingen moeten worden meegenomen in de plan-MER.	*De impact op het 380kV hoogspanningsnet is nog onzeker en wordt onderzocht met TenneT. Het eventueel uitbreiden van hoogspanningsinfrastructuur ligt buiten de scope van dit project en van dit onderzoek. Uitbreidingen van hoogspanningscapaciteit liggen binnen de rol en verantwoordelijkheid van TenneT. Wel wordt onderzocht of de inpassing van de kerncentrales zou kunnen leiden tot nieuwe knelpunten op de te onderzoeken locaties. De uitkomsten hiervan en de mogelijke maatregelen om eventuele knelpunten te verhelpen wegen mee in de voorkeursbeslissing.*
De Kaloot moet intact blijven; tunnels onder het strand en bouwactiviteiten met zwaar materieel worden als onaanvaardbaar beschouwd.	*De impact op de Kaloot wordt onderzocht voor het plan-MER.*
De duinen mogen niet beschadigd worden en afsluiting van de Kaloot is ongewenst.	*De impact op de Kaloot wordt onderzocht voor het plan-MER.*
Het ministerie van Defensie heeft Zeeland aangewezen als laagvlieggebied voor helikopters, wat veiligheidsrisico's oplevert voor kerncentrales en hoogspanningsinfrastructuur. Ook vormen NAVO-transporten en laagvliegend materieel in de Sloehaven een extra veiligheidsrisico.	*De omgevingsveiligheidsrisico's worden onderzocht voor het plan-MER.*

Reactie	*Beantwoording*
Explosieve stoffen in de omgeving, zoals LNG-tankers, gaspijpleidingen en olieraffinaderijen, worden als risicovol beschouwd voor nabijgelegen kerncentrales. De minister wordt gevraagd of zij de IAEA-voorschriften over afstand tot gevaarlijke stoffen zal respecteren.	*De omgevingsveiligheidsrisico's worden onderzocht voor het plan-MER.*
Bestaande nucleaire bouwwerken zoals KCB en COVRA kunnen veiligheidsrisico's opleveren voor nieuwe kerncentrales; dit moet met ANVS worden onderzocht. Evacuatie bij calamiteiten is problematisch door beperkte vluchtroutes en infrastructuur in Zeeland. De Zeelandbrug is daarnaast verouderd en niet betrouwbaar als evacuatieroute; alternatieve routes zijn beperkt en afhankelijk van windrichting.	*De omgevingsveiligheidsrisico's worden onderzocht voor het plan-MER.*
De minister wordt gevraagd of zij erkent dat het Sloegebied en Terneuzen ongeschikt zijn voor kerncentrales vanuit veiligheidsoogpunt.	*Op dit moment lopen nog de onderzoeken in het kader van de planMER en IEA. Ik kan op dit moment nog geen uistpraken doen over de geschiktheid van de locaties in het Sloegebied en Terneuzen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Ook vraag indiener zich af waarom veel geld wordt geïnvesteerd in de bouw van kerncentrales om vervolgens de stroom te gaan exporteren naar het buitenland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Ook wordt beweerd dat kernenergie minder ruimte in beslag neemt, maar daarbij wordt vergeten dat de eindberging van radioactief afval ook veel ruimte in beslag neemt. Het beleid om radioactief afval te minimaliseren wordt als tegenstrijdig beschouwd, omdat nieuwe kerncentrales juist tot meer afval leiden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
Kernenergie is alleen rendabel met overheidssteun; marktpartijen investeren niet zelfstandig in kerncentrales. Doordat de gemeente wel veel geld stopt in kerncentrales is niet eerlijk t.o.v. bedrijven die geld stoppen in de realisatie van bijv. windparken. Overheidssteun voor kernenergie verstoort dan ook de energiemarkt, tenzij alle energieopwekking gelijk wordt ondersteund.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Indiener wijst ook op de onduidelijkheid rondom de nul-optie.	*De nuloptie is begin dit jaar in beeld gebracht en gerapporteerd in dit stuk: https://ce.nl/wp-content/uploads/2025/10/101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
Er kan een streep door de locatie in Zeeland, aangezien daar al een kerncentrale is en niet meer behoefte is aan extra stroom.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Ook de bewering dat een kerncentrale bestand is tegen overstromingen en aardbevingen is niet eerlijk. Er moeten namelijk allemaal voorzorgsmaatregelen worden genomen.	*Het klopt dat er voorzorgsmaatregelen getroffen moeten worden. Dit geldt overigens voor alle infrastructuur die wordt aangelegd en zal moeten voldoen aan ontwerpvereisten met het oog op eventuele overstromingen en aardbevingen.*
Ook wordt gesteld dat de kerncentrale ondergronds komt te liggen, terwijl de ontwerpen anders doen vermoeden en daardoor kwetsbaar zijn voor terrorisme.	*De kern van de reactor wordt veelal ondergronds geplaatst, maar niet gegarandeerd.*
Er moet een fonds komen voor ontmanteling én voor eindberging, conform het principe ‘de vervuiler betaalt’. Kostenvergelijkingen met lagelonenlanden zijn daarnaast misleidend; dure projecten zoals Hinkley Point C en Flamanville worden niet genoemd. Exploitatiekosten zijn overigens ook nog onbekend, maar zullen aanzienlijk zijn. De	*De kosten voor ontmanteling zijn geregeld in de Kernenergiewet en ligt bij de exploitant. Het radioactief afval is de verantwoordelijkheid van COVRA; een eindberging is nog onderwerp van discussie bij het ministerie van IenW en nu dus niet te garanderen.*

Reactie	*Beantwoording*
exploitant is waarschijnlijk de staat, waardoor de belastingbetaler indirect opdraait voor ontmantelingskosten en anders wel als stroomafnemer via de stroomprijs.	
De realisatie van een hoogspanningsstation voor windenergie in het Sloegebied laat weinig ruimte over voor aansluiting van kerncentrales, vanwege de aanlanding van windenergie van het windpark Nederwiek-1. Naast het waterstofnetwerk zijn er plannen voor ammoniakterminals, waterstoffabrieken en een LNG-terminal in het Sloegebied, wat de druk op het gebied vergroot.	*We zijn bekend met deze ontwikkelingen. In de planMER en de IEA worden de relatie met deze ontwikkelingen in beeld gebracht. Ook het ruimtegebruik en de verschillen daarin tussen de locaties wegen mee in de voorkeursbeslissing.*
De huisvesting van tienduizenden arbeidskrachten voor de bouw van kerncentrales zal langdurige druk op de zorg en voorzieningen veroorzaken. Vanwege het waarborgingsbeleid mogen dorpen nabij kerncentrales niet sterk uitbreiden, wat tijdelijke huisvesting complex en kostbaar maakt.	*Het waarborgingsbeleid in relatie tot de woonfunctie heeft alleen effect binnen 1 kilometer van de waarborggebieden. We onderzoeken waar kansen en risico's zitten in de huisvestingsopgave in een veel grotere regio; de resultaten hiervan komen in de IEA.*
Aansluiting van twee kerncentrales van 1600 MW op het net veroorzaakt netcongestie, zeker in gebieden met veel zon- en windenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk.*
Kerncentrales leveren stabiele basislast, maar bij uitval is 1600 MW regelbaar vermogen nodig, wat hoge kosten met zich meebrengt.	*Uitvalrisico's worden systeembreed opgevangen en gelden voor alle grote productie-eenheden. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder kosten en planning.*
Kerncentrales zijn beperkt flexibel en kunnen moeilijk meeschalen met de kwartiermarkt; negatieve stroomprijzen beïnvloeden de exploitatie nadelig.	*De kenmerken van kernenergie dienen in het geheel van het energiesysteem te worden bezien, waarbij verschillende elementen complementair zijn aan elkaar. In de TNO-studie is doorgerekend dat kernenergie leidt tot een stabieler elektriciteitssysteem, waarbij de behoefte aan aanvullende flexibiliteit, opslag en netverzwaring afneemt. Kernenergie*

Reactie	*Beantwoording*
	fungeert hier als een constante basislastbron, die continu in bedrijf is en de output niet aanpast aan de behoeften van het systeem. De volcontinue nucleaire output kan in sommige scenario's en omstandigheden leiden tot elektriciteitsoverschotten, die kunnen worden gebruikt om waterstof te produceren. Technisch is het overigens mogelijk om een kerncentrale flexibel te laten opereren – maar dit leidt wel tot hogere jaarlijkse kapitaalslasten per hoeveelheid opgewekte elektriciteit, omdat vaste investeringskosten worden uitgesmeerd over een kleiner aantal vollasturen.
De provincie Zeeland en de Borselse Voorwaarden Groep verzetten zich tegen bovengrondse hoogspanningsverbindingen; ondergrondse aansluiting is vereist.	*Hier gaat TenneT over.*
Inflexibel vermogen van kerncentrales verhoogt de systeemkosten voor hernieuwbare energie, doordat extra voorzieningen nodig zijn.	*De voornaamste conclusie van de TNO-studie is dat het energiesysteem met twee of vier kerncentrales, met in totaal maximaal 6 GW productiecapaciteit, vergelijkbare systeemkosten kent als een systeem waarin deze productiecapaciteit wordt ingevuld door een additionele hoeveelheid wind op zee van 9,5 GW en noodzakelijke flextechnologieën. Verder volgt dat de inzet van kernenergie leidt tot een andere opbouw van de systeemkosten. Kernenergie leidt tot hogere investeringskosten in productiecapaciteit; deze worden echter voor een groot deel of volledig gecompenseerd door lagere kosten voor onder meer netverzwaring, flexibiliteit, elektrificatie, energiebesparing en de importbehoefte van elektriciteit en*

Reactie	*Beantwoording*
	waterstof. De toevoeging van kernenergie heeft daarnaast een stabiliserend effect op de elektriciteitsprijzen, omdat het weersonafhankelijke productie betreft.
Modulatie van kerncentrales leidt tot technische slijtage, zoals metaalmoeheid en corrosie, wat de flexibiliteit beperkt.	*Hoewel het technisch mogelijk is, ligt de meerwaarde van kernenergie niet in het flexibel gebruik ervan. Binnen het gehele energiesysteem fungeert kernenergie als een constante basislastbron, die continu in bedrijf is en de output niet aanpast aan de behoeften van het systeem. Dit mitigeert de genoemde effecten.*
Hoewel kernenergie Nederland minder afhankelijk maakt van energie-import, blijft de afhankelijkheid van buitenlandse kennis, leveranciers en brandstof groot.	*Zoals de TNO-studie concludeert, intensiveert de wereldwijde energietransitie ook de geopolitieke concurrentie om bepaalde grondstoffen en technologieën, wat leidt tot een grotere importafhankelijkheid voor landen als Nederland. De studie vergelijkt tevens de strategische afhankelijkheden van kernenergie en wind op zee en concludeert dat kernenergie vanuit het perspectief van grondstofafhankelijkheid een relatief voordeel heeft. De beheersbare risico's van de uraniummarkt en de lage algehele mineraalbehoefte over de lange levensduur verschillen sterk met de grote afhankelijkheid van windenergie van een door China gedomineerde toeleveringsketen. De inzet van kernenergie vergroot bovendien strategische onafhankelijkheid door diversificatie van technologie en toeleveringsketens, wat de weerbaarheid van het energiesysteem vergroot.*

Reactie	*Beantwoording*
Bij bouw en exploitatie van kerncentrales ontstaat uitstoot, onder meer door uraniumwinning en afvalopslag, wat klimaatneutraliteit ondermijnt.	*Klimaat-neutraliteit over de hele levenscyclus is bij elke energiebron niet realistisch. Tijdens de bedrijfsvoering van minimaal 60 jaar komt er bij de energieproductie in elk geval nauwelijks CO2 vrij.*
Het streven naar een vrij energiesysteem in 2040 is onhaalbaar met kerncentrales die pas jaren later operationeel zijn.	*Het doel van de regering is om in 2050 een CO2-vrije energieproductie te hebben. Kernenergie kan daaraan bijdragen.*
De industrie geeft aan over te stappen op waterstof of ammoniak, of Nederland te verlaten vanwege hoge energiekosten. Waterstofproductie via kernenergie is niet groen en economisch onaantrekkelijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Borssele en omliggende dorpen vormen de dichtstbevolkte locatie van de onderzochte gebieden, wat veiligheidsrisico's vergroot.	*Het gebied voldoet aan de in he Bkl vereiste maximale van 5.000 inwoners in een straal van 1 km rondom het onderzochte gebied.*
De bouwplaats vereist huisvesting en voorzieningen voor tienduizenden mensen, wat vergelijkbaar is met een stad als Middelburg. Daar is geen ruimte voor in het Sloegebied. De benodigde voorzieningen zoals scholen, zorg en recreatie zijn niet realiseerbaar in of nabij Borssele.	*Voor de bouwfase rekenen we met een piek van 10.000 werknemers, niet 'tienduizenden ter grootte van Middelburg'. Over de huisvesting en inpassing in de omgeving dienen in een vervolgfase afspraken gemaakt te worden als de locatie om te bouwen is gemaakt.*
De scheiding tussen de rollen van initatiefnemer en bevoegd gezag wordt als discutabel gezien.	*In de verkenningsfase zijn de rollen van initiatiefnemer en bevoegd gezag in het ministerie van KGG belegd bij verschillende dienstonderdelen. In de volgende fase (planuitwerkingsfase) zal NEO NL de rol als initiatiefnemer overnemen. NEO NL wordt momenteel opgericht.*
Door technologieleveranciers is er onvoldoende ruimte beschikbaar in het Sloegebied.	*Het Sloegebied kent uitdagingen - de resultaten van de onderzoeken komen in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Ook wordt benadrukt dat het plan-mer cumulatieve milieueffecten moet beoordelen, inclusief toekomstige ontwikkelingen.	*Autonome ontwikkelingen worden meegenomen in de onderzoeken.*
Verkeersveiligheid en infrastructuur rond de locaties vragen om zorgvuldige nulmetingen en aandacht voor lokale impact.	*We gaan uit van de beschikbare verkeersintensiteiten, en tellen daar de intensiteiten te verwachten bij de bouw bij op. Mogelijke mitigerende maatregelen komen in het MER.*
Radioactief afval en aansprakelijkheid vereisen actualisatie van beleid en financiële waarborgen.	*Hiervoor verwijzen we u naar het Nationaal Programma Radioactief Afval waar het ministerie van IenW verantwoordelijk voor is.*
Er wordt gepleit voor een herbeoordeling vlak voor exploitatie of een tijdelijke stop op andere ontwikkelingen.	*Ons is niet duidelijk wat met de reactie wordt bedoeld.*
De indiener bekritiseert de gebrekkige en onprofessionele Nederlandse vertaling van technische documenten, wat leidt tot verwarring over de haalbaarheid van het project.	*In het kader van de projectprocedure zijn nog geen technische documenten opgeleverd. Aangenomen wordt dat het hier gaat om de vertalingen van de Technische Haalbaarheidsstudies. Deze studies maken geen onderdeel uit van deze procedure.*
Er is kritiek op de beperkte toepasbaarheid van locatieonderzoeken en het ontbreken van transparantie over de resultaten van de THS-studie.	*Ter kennisgeving aangenomen.*
Ruimtelijke beperkingen en infrastructuurproblemen maken Borssele volgens de indiener ongeschikt, mede door de onrealistische huisvestingsbehoefte van duizenden bouwmedewerkers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gewezen op belangenverstrengeling bij ontwerpverantwoordelijkheden en op tegenstrijdigheden in	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
de communicatie over lokale economische kansen en overlast voor bewoners.	
In de zienswijze wordt stevige kritiek geuit op de inhoudelijke kwaliteit en inconsistenties in de cNRD en bijlagen, waaronder onbegrijpelijke vertalingen en feitelijke onjuistheden. Er wordt getwijfeld aan de betrouwbaarheid van de THS- en TPR-documenten en aan de objectiviteit van het proces, mede door mogelijke belangenverstrengeling bij ontwerpverantwoordelijkheden. Daar komt bij dat de genoemde positieve effecten als misleidend of ongefundeerd worden beschouwd, met name waar ze strijdig zijn met andere bevindingen of lokale realiteit	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
De indiener roept op tot meer transparantie, inhoudelijke controle en realiteitszin in de beoordeling van locaties, effecten en participatie.	*Alle informatie en resultaten worden met u gedeeld zodra deze beschikbaar zijn later bij de terinzagelegging van de ontwerp-voorkeursbeslissing.*
Versterkende milieueffecten van drie kerncentrales op korte afstand van elkaar bij EPZ Noord en Thermphos moeten expliciet worden onderzocht.	*In het MER worden omgevingsveiligheidsrisico's in beeld gebracht.*
Ruimte voor ontmanteling van KCB en een eventuele koeltoren moet behouden blijven; nieuwe bouwplannen beperken deze ruimte aanzienlijk.	*Het klopt dat ruimte voor dergelijke toekomstige ontwikkelingen belangrijk zijn, dus dit nemen we mee in de beoordeling van de locatieonderzoeken.*
Noodkoelsystemen van kerncentrales onttrekken zoetwater uit omliggende polders, wat leidt tot verdere verzilting en negatieve effecten op landbouw. Zoetwaterproblematiek in het Sloegebied vereist extra aandacht bij beoordeling van noodkoelvoorzieningen en hun impact op de omgeving.	*Dit is afhankelijk van hoe het koelwatersysteem is ontworpen. Daar kunnen we nu nog niks over zeggen.*
202502095	

Reactie	*Beantwoording*
De indieners verzetten zich tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als locatie voor kerncentrales vanwege disproportionele risico's voor leefomgeving, landbouw, natuur en cultuurhistorie.	*Op dit moment onderzoeken we de gevolgen voor de leefomgeving, landbouw, natuur en cultuurhistorie indien er kerncentrales in of nabij de Paulinapolder worden gerealiseerd. Verder wordt vrwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Ook verzetten de indieners vanwege het disproportionele risico voor de veiligheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek; smalle landbouwwegen worden intensief gebruikt door kwetsbare verkeersdeelnemers. De toestroom van bouwverkeer en externe arbeidskrachten leidt daarnaat tot gevaarlijke verkeerssituaties, overlast en druk op de woningmarkt.	*We onderschrijven dat de infrastructuur richting de Paulinapolder op dit moment niet geschikt is. We onderzoeken wat de benodigdheden zijn om de aanvoerroute geschikt te maken indien er kerncentrales in de Paulinapolder worden gerealiseerd. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De ligging onder NAP en nabij de Westerschelde brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee; ophoging veroorzaakt kwel en landschapsverstoring.	*De overstromingsrisico's worden in deze fase in beeld gebracht, alsook de effecten ervan. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De locatiekeuze leidt tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed en veroorzaakt langdurige onzekerheid voor bewoners en bedrijven.	*De effecten hiervan worden globaal in beeld gebracht in de IEA. Een verder concrete financiële uitwerking van eventuele waardevermindering van aanwezig vastgoed wordt pas relevant wanneer een locatie gekozen is. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
De agrarische keten wordt ontwricht door uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.	*De effecten hiervan worden in beeld gebracht in de IEA. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De installatie van kerncentrales brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee op het gebied van straling, geluid, brand en explosie.	*Dit onderzoeken we voor het plan-MER. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt de locatie ecologisch kwetsbaar; verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes schaadt biodiversiteit en recreatie.	*Dit onderzoeken we voor het plan-MER. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De aanwezigheid van het Canadees Landingsmonument maakt de locatie cultureel en historisch waardevol; herdenkingen komen onder druk te staan.	*Dit onderzoeken we voor het plan-MER. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Industriële alternatieven zoals het Sloegebied en Maasvlakte II zijn beter geschikt vanwege bestaande infrastructuur, ligging en afstand tot woon- en natuurgebieden.	*In alle regio's hebben we te maken met een bestaande planologische situatie: woningen, wegen, bedrijven, etc. Dit maakt locatie Terneuzen niet onderscheidend. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indieners verzoeken om schrapping van de Paulinapolder als mogelijke locatie vanwege onaanvaardbare sociale, ecologische en economische gevolgen.	*In alle regio's hebben we te maken met een bestaande planologische situatie: woningen, wegen, bedrijven, etc. Dit maakt locatie Terneuzen niet onderscheidend. Het onderzoek voedt de keuze die de ministers van KGG en VRO gezamenlijk maken voor een locatie. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202502096	
De indiener stelt dat de situatie onveilig is voor omwonenden en verwijst naar Fukushima, waar een gebied van 30 km onbewoonbaar werd verklaard.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt opgemerkt dat de komst van een kerncentrale het gebied minder aantrekkelijk zal maken, terwijl het gebied juist in opkomst is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
Schonere lucht in de omgeving van Maasvlakte 2 wordt als wenselijk genoemd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202502099	
De indiener stelt dat het plaatsen van een kerncentrale binnen een straal van 30 km van een dichtbevolkt gebied onverantwoord is. Er wordt verwezen naar historische rampen waarbij hele bevolkingen binnen die straal zijn getroffen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt gepleit voor het zoeken naar andere, veiligere alternatieven voor kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202502113	
De indiener erkent dat kernenergie een rol kan spelen in de energietransitie, maar maakt zich ernstige zorgen over de veiligheid van de locatie Maasvlakte 2. De Rotterdamse haven is een vitaal knooppunt voor Nederland en Europa en vormt daarmee een risicovolle locatie voor een kerncentrale. Een incident op deze locatie zou niet alleen de volksgezondheid, maar ook de nationale economie ernstig kunnen ontwrichten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De bevolkingsdichtheid binnen een straal van 20 km (ruim 250.000 mensen) wordt als zorgwekkend beschouwd, mede gezien ervaringen zoals Fukushima.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener uit zorgen over politieke beïnvloeding van de locatiekeuze, waarbij weerstand in Zuid-Holland minder serieus lijkt te worden genomen dan elders.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Er is sprake van gebrekkige informatievoorziening aan omwonenden, waardoor inspraak en draagvlak worden ondermijnd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure' en 'participatie'.*
De indiener verzoekt om Maasvlakte 2 niet verder te overwegen als locatie en pleit voor prioritering van veiligheid van haven, bewoners en infrastructuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202502138	
De indiener acht de locatie Maasvlakte ongeschikt vanwege de nabijheid tot woongebieden zoals Monster en de gemeente Westland, waar circa 117.000 mensen wonen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er is zorg over de neerslag van vervuilende deeltjes vanuit de Maasvlakte, die nu al zichtbaar zijn op woningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De indiener vreest dat de kerncentrale een risico vormt voor de volksgezondheid, met name vanwege de teelt van voedsel, bloemen en planten in het Westland, mede door de overheersende zuidwestenwind.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
Er wordt gewezen op mogelijke negatieve effecten op de waarde van onroerend goed in de regio. De komst van een kerncentrale zou daarnaast volgens de indiener schadelijk zijn voor de regionale economie, waaronder de export van voedsel en sierteeltproducten. De indiener verwijst naar de ramp in Tsjernobyl als voorbeeld van hoe radioactieve	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
deeltjes over grote afstanden kunnen neerdalen en voedsel ongeschikt kunnen maken voor consumptie.	
De indiener verzoekt om een negatief advies over de bouw van een kerncentrale op de Maasvlakte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202502155	
Hoewel kernenergie als optie voor een duurzamere energievoorziening wordt erkend, zijn er kanttekeningen bij de locatiekeuze.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De bevolkingsdichtheid binnen een straal van 20 km rond Maasvlakte 2 bedraagt meer dan 250.000 mensen, wat volgens de indiener een bredere risicobeoordeling rechtvaardigt .Er wordt hierbij verwezen naar Fukushima, waar een gebied van 30 km onbewoonbaar werd verklaard, als argument voor een ruimere veiligheidsmarge.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De bevolkingsdichtheid binnen een straal van 20 km (ruim 250.000 mensen) wordt als zorgwekkend beschouwd, mede gezien ervaringen zoals Fukushima.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
De indiener uit zorgen over politieke beïnvloeding van de locatiekeuze, waarbij weerstand in Zuid-Holland minder serieus lijkt te worden genomen dan elders.	*De locatiekeuze zal worden gebaseerd op de onderzoeken die worden uitgevoerd voor de planMER en Integrale Effectenanalyse. Er zullen diverse criteria een rol spelen bij de afweging die wordt gemaakt door de minister om tot een keuze te komen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
Er is sprake van gebrekkige informatievoorziening aan omwonenden, waardoor inspraak en draagvlak worden ondermijnd.	*Dank voor deze feedback. Het is in deze fase altijd zoeken aar de balans tussen zo veel mogelijk mensen informeren over de mogelijke komst van twee kerncentrales. Terwijl er*

Reactie	*Beantwoording*
	nog veel onderzoek moet plaatsvinden en er dus ook nog geen antwoorden zijn op veel vragen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.
202502211	
Het college pleit voor een versnelde investering in duurzame energie en ziet kernenergie hooguit als tijdelijke brugtechnologie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er is onduidelijkheid over het einddoel van het Nederlandse kernenergiebeleid, met name over de geplande verdubbeling van de capaciteit tegen 2050.	*Op dit moment is de ambitie van de regering gericht op de realisatie van vier nieuwe kerncentrales (twee locaties met elk twee kerncentrales), en op de inzet vanp Small Modular Reactors (SMR's).*
De locatiekeuze voor Borssele lijkt al vast te staan, ondanks het lopende participatieproces, wat twijfels oproept over de openheid van het proces. De nabijheid van Borssele tot het Belgische Meetjesland baart zorgen, mede omdat de technische studies enkel op deze locatie zijn gericht.	*Wij doorlopen een transparant en feitelijk proces om tot een locatie te komen. Borssele is in het verleden politiek aangewezen als 'voorkeurslocatie' om snelheid te maken, door daar technische onderzoeken uit te voeren, kennis op te doen met technologieleveranciers en te komen tot een Rijk-Regiopakket.*
Er zijn zorgen over de veiligheid van kerncentrales, mede vanwege de risico's op ongevallen en de veroudering van bestaande installaties. De eerdere afwijzing van kernenergieprojecten in 2010 vanwege veiligheids- en economische onzekerheden roept vragen op over de huidige onderbouwing.	*De veiligheid van kerncentrales wordt gemonitord door de ANVS. Daarnaast vindt er elke 10 jaar een evaluatie van de veiligheid plaats en vindt er geregeld onderhoud plaats.*
Er is weinig transparantie over transportbewegingen van splijtstof en afval, en over noodmaatregelen bij incidenten. De opslag en verwerking van radioactief afval blijven	*De diepgang over radioactief afval vindt u bij het Nationaal Programma Radioactief Afval waar het ministerie van IenW*

Reactie	*Beantwoording*
problematisch, met name vanwege het langdurige gevaar van hoogradioactief afval.	*over gaat. Maar in het plan-MER en IEA komt wel een beschouwing van incidenten en radioactief afval.*
De bouw van nieuwe kerncentrales draagt niet bij aan de klimaatdoelen voor 2030, omdat deze pas na die datum operationeel zullen zijn.	*Klopt. Het draagt wel bij op de langere termijn aan klimaatdoelen om in 2050 een CO2-vrij energieproductie te hebben.*
Hernieuwbare energiebronnen zijn inmiddels efficiënter en goedkoper geworden, en vormen een haalbaar alternatief voor kernenergie. De Belgische windparken tonen aan dat grootschalige duurzame energieopwekking mogelijk is; Nederland zou hier meer op moeten inzetten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
De Westerschelde is een ecologisch waardevol gebied met diverse beschermingsstatussen, die mogelijk worden aangetast door de bouwplannen.	*We onderzoeken of en in welke mate instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied worden aangetast. Ook wordt gekeken welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Dit landt in het plan-MER.*
De kosten voor levensduurverlenging en afvalbeheer zijn hoog, terwijl hernieuwbare energie op termijn goedkoper en flexibeler is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Kerncentrales zijn minder geschikt voor een energiemarkt met veel fluctuaties, wat hun economische waarde beperkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De middelen voor kernenergie zouden effectiever kunnen worden ingezet in duurzame technologieën met minder risico's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
De inwoners van Maldegem zijn niet geïnformeerd over het project, ondanks hun nabijheid tot Borssele.	*Via het Espoo-verdrag is België wel op de hoogte gesteld van het project.* *We versterken de communicatie met Vlaanderen. De Directie Kernenergie acht het als initiatiefnemer van belang om direct in contact te zijn met de Vlaamse stakeholders over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden bestuurlijke en (hoog)ambtelijke gesprekken ingepland. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als direct contactpersoon voor bewoners, bedrijven en overheden in Vlaanderen. Dit is aanvullend op de formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo.*
Het lokaal bestuur vraagt om actief geïnformeerd te worden over vervolgstappen en betrokken te worden bij communicatie richting inwoners.	*Zie hierboven.*
Er is brede maatschappelijke bezorgdheid over kernenergie, met name over de veiligheid en langetermijngevolgen.	*Dit komt aan bod in de onderzoeken voor het plan-MER en de IEA.*
Het college vindt het belangrijk dat de stem van de inwoners wordt meegewogen in de besluitvorming.	*Zie hierboven.*
Het lokaal bestuur van Maldegem (België) geeft een ongunstig advies over de plannen van Nederland om de bestaande kerncentrale in Borssele langer open te houden en twee nieuwe kerncentrales te bouwen. Maldegem maakt zich zorgen over veiligheid, milieu, gezondheid, nucleair afval, economische haalbaarheid, en gebrek aan inspraak voor Belgische grensgemeenten. Het pleit voor snellere	*Hartelijk dank voor uw reactie. Wij hebben uw zorgen zorgvuldig meegenomen en waar mogelijk beantwoord.*

Reactie	*Beantwoording*
investeringen in duurzame energie als alternatief voor kernenergie.	
202502236	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording op reactie 202501514.*
202502237	
De indiener erkent het belang van het onderzoeken van alle energiebronnen en ziet kernenergie als een waardevolle optie binnen de toekomstige energiemix van Nederland. De gemeenteraad heeft in 2024 een motie aangenomen waarin kernenergie expliciet wordt genoemd als alternatief voor windenergie, met als doel het landschap te ontzien.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De indiener waardeert de actieve betrokkenheid van het ministerie bij de procedure en benadrukt het belang van vertegenwoordiging van lokale belangen.	*De lokale belangen spelen een rol in de keuze voor de locatie. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'participatie'.*
De nabijheid van de Tweede Maasvlakte als locatie voor kerncentrales tot de gemeentegrenzen maakt dat gevolgen voor de maatschappelijke, ruimtelijke en veiligheidsaspecten ook voor de gemeente relevant zijn.	*Het is terecht dat hier aandacht voor wordt gevraagd. Dit wordt meegenomen in de planMER en Integrale Effectenanalyse. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener vraagt om een duidelijke onderbouwing in de plan-MER en IEA van hoe de inbreng van gemeenten en bewoners wordt meegewogen in de voorkeursbeslissing. Er wordt ook verzocht om transparante rapportage over de verwerking van zienswijzen en participatieopbrengsten in de besluitvorming.	*In de voorkeursbeslissing zal de locatie worden gemotiveerd en zal duidelijk worden op welke wijze de inbreng van gemeenten en bewoners is meegewogen.*

Reactie	*Beantwoording*
Zonder deze waarborgen vreest de gemeente voor afnemend draagvlak, wat de uitvoerbaarheid en legitimiteit van de locatiekeuze kan ondermijnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure' en 'participatie'.*
De indiener vraagt aandacht voor de huisvesting van arbeidsmigranten in een regio met bestaande ruimtedruk.	*Hier hebben we aandacht voor. Opties en 'kansen en risico' van dit vraagstuk landt in de IEA.*
Er wordt verzocht om onderzoek naar transportmogelijkheden over water en de impact op het wegennet, inclusief mogelijke verbreding van de N57.	*We zien geen aanleiding om een verbreding van de N57 te rechtvaardigen met de bouw van twee kerncentrales. De impact op het wegennet wordt onderzocht voor het plan-MER.*
De indiener vraagt aandacht voor het behoud van de zoetwatervoorziening via het Brielse Meer, mede ten behoeve van de glastuinbouw in het Westland.	*Effecten op oppervlaktewater komt in het plan-MER.*
Er is behoefte aan integrale afstemming met andere lopende energietransitieprojecten in de regio.	*Klopt. Hier zijn onze omgevingsmanagers in de regio's mee bezig.*
De indiener benadrukt opnieuw haar positieve houding ten opzichte van kernenergie als essentieel onderdeel van de energiemix.	*Dank u wel.*
202502241	
De indiener verzoekt om geen kerncentrales te bouwen en noemt ze gevaarlijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'veiligheid'.*
202502246	
De indiener spreekt waardering uit voor de investering in kernenergie in Nederland. Er wordt gepleit voor een aanzienlijke uitbreiding van het aantal kerncentrales en voor bredere toepassingen, zoals stadswarmte en	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
waterstofproductie. Volgens de indiener is kernenergie nuttig en noodzakelijk voor de energievoorziening.	
De overheid zou meer moeten investeren in informatievoorziening aan burgers over kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
Burgers moeten niet alleen beter worden geïnformeerd over nut en noodzaak van kernenergie, maar ook worden gewaarschuwd voor desinformatie vanuit de antikernenergielobby. Onderzoek toont volgens de indiener aan dat goed geïnformeerde burgers positiever staan tegenover kernenergie. De overheid heeft volgens de indiener een essentiële verantwoordelijkheid om actief, deskundig en transparant tegenwicht te bieden aan antikernenergiepropaganda, in samenwerking met onderwijs en cultuursector.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202502251	
Deze reactie is inhoudelijk grotendeels gelijk aan reactie 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording op reactie 202501514.*
In aanvulling op reactie 202501514, geeft indiener aan dat de geplande centrales geen oplossing zijn voor het klimaatprobleem.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Ook wordt aangegeven dat het onderzoeken van de nul-variant cruciaal is, omdat verschillende onderzoeken van o.a. TNO aangeven dat een kernenergievrije toekomst mogelijk is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
Tot slot wil indiener dat wordt ingegaan op zijn punten en dat deze op betere wijze aan de orden worden gesteld in een nieuwe versie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure' en 'participatie'.*
202502257	
De indiener acht het inzetten van financiële middelen voor de bouw van kerncentrales onzinnig, omdat deze volgens hem te laat gereed zullen zijn om effectief bij te dragen aan het beperken van klimaatverandering.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Volgens de indiener zou het geld effectiever kunnen worden ingezet op andere manieren die wel tijdig bijdragen aan het voorkomen van verdere opwarming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen wordt naar de beantwoording op reactie 202501514.*
202502258	
De indiener stelt dat een route via zon, wind en waterstof aanzienlijk goedkoper en veiliger is dan kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt gepleit voor internationale samenwerking, waarbij Nederland inzet op energieopwekking in geschiktere gebieden buiten de landsgrenzen, zoals Afrika.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener roept op om de beschikbare 20 miljard euro op een verstandige manier te besteden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De indiener verwijst naar de website zonnekrachtcentrales.nl	*Waarvan akte.*
202502259	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener maakt zich grote zorgen over de mogelijke gevolgen van een kerncentrale op de Maasvlakte, met name bij een incident.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Volgens de indiener is een kerncentrale niet meer van deze tijd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt gesteld dat kernafval zeer schadelijk is voor het milieu.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'radioactief afval'.*
De indiener wijst op het bestaan van alternatieven voor energieopwekking, zoals wind, water en zon.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De locatie Maasvlakte wordt als onzinnig en onverantwoord beschouwd vanwege de nabijheid van de dichtbevolkte regio Rijnmond.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener is volledig tegen het plan om nieuwe kerncentrales te bouwen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202502264	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording op reactie 202501514.*
202502288	
De indiener stelt dat het concept-NRD bevooroordeelde aannames bevat waarin kernenergie bij voorbaat wordt verheerlijkt.	*De NRD wordt nogmaals doorlopen op dergelijke uitspraken. Deze zullen we waar nodig aanpassen.*

Reactie	*Beantwoording*
Er is volgens de indiener geen evenwichtige afweging gemaakt tussen de ernstige nadelen van kernenergie, zoals afval, hoge kosten en veiligheidsrisico's, en de beperktere voordelen.	*De afweging maakt de minister bij de locatiekeuze. In de cNRD is enkel het onderzoeksplan gepresenteerd.*
De indiener wijst op het bestaan van duurzame alternatieven zoals zon- en windenergie, die al in ruime mate beschikbaar zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202502297	
De indiener is tegen de bouw van nieuwe kerncentrales, mede vanwege het ongeluk in Fukushima.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'veiligheid'.*
Er wordt gewezen op recente veelbelovende innovaties voor duurzame elektriciteitsopwekking zonder langdurige ecologische schade.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener benadrukt dat kernafval een radioactieve en kankerverwekkende impact heeft die tot 150.000 jaar kan aanhouden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Volgens de indiener zijn er betere investeringen en projecten mogelijk dan het huidige regeringsvoorstel voor kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202502300	
Deze reactie is inhoudelijk grotendeels gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de beantwoording op genoemde reactie.*
De indiener pleit in daarop voor onmiddellijke afgelasting van de plannen voor nieuwe kerncentrales, ongeacht de schaal.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Volgens de indiener zijn de plannen irreëel en is het investeren van energie, tijd en geld in het onderzoek onverantwoord.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De indiener stelt dat het gebruik van belastinggeld voor dit doel verspilling is en dat deze middelen beter aan andere zaken kunnen worden besteed.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202502303	
De indiener waardeert het zorgvuldige proces en de duidelijke toelichting in de cNRD, inclusief de informatievoorziening aan inwoners.	*Dank u wel.*
De toelichting op de locatiekeuze, methodologie en MER-criteria wordt als helder ervaren.	*Dank u wel voor deze feedback.*
Er wordt verzocht om een actueel en volledig overzicht van autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten.	*Dit landt in de IEA.*
De indiener pleit voor een integrale benadering van grootschalige energieprojecten in Zeeland, met specifieke aandacht voor cumulatieve effecten op landschap, milieu en leefbaarheid.	*Dit is een terecht verzoek. Bij de keuze voor de locatie wordt ook de impact van en op andere projecten meegenomen.*
De informatie over het Sloegebied is deels verouderd en onvolledig; meerdere lopende Rijksprojecten worden niet genoemd of onjuist weergegeven. De indiener vraagt om opname van ontbrekende projecten zoals de 380kV-verbinding Zeeuws-Vlaanderen, het waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, de Zeeland Energy Terminal en de Sloerandvisie.	*We hebben goed contact met regio en vullen de lijst met autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten aan.*

Reactie	*Beantwoording*
Het beoordelingskader in de plan-MER wordt als logisch en robuust beoordeeld en sluit aan bij meerdere Borselse Voorwaarden.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De indiener mist het subcriterium '(extreme) droogte' bij het aspect extreme weersomstandigheden en vraagt om opname hiervan vanwege mogelijke impact op het koelwatersysteem.	*In het onderdeel over de SSG-35 komt droogte aan bod. Dit landt in het plan-MER, IEA en deelrapport Veiligheid.*
De kwetsbaarheid van de Zeeuwse infrastructuur moet worden meegenomen in de beoordeling van verkeersveiligheid en bereikbaarheid.	*Dit nemen we mee in de IEA.*
Er is zorg over het cumulatieve risico in het Sloegebied, met name door het domino-effect van omliggende risicovolle bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes. De indiener vraagt ook om uitbreiding van het onderzoek naar omgevingsveiligheid naar de bouwfase, vanwege het verhoogde groepsrisico. Er wordt verzocht om ook toekomstige energietransitieontwikkelingen en bijbehorende risico's mee te nemen in de beoordeling van omgevingsveiligheid.	*In het onderdeel over de SSG-35 komt externe veiligheid aan bod. Dit landt in het plan-MER, IEA en deelrapport Veiligheid.*
De indiener mist een uitwerking van de vier niet-milieugerelateerde onderwerpen van de IEA en vraagt om toelichting op de beoordelingscriteria voor omgeving, techniek, toekomstvastheid en kosten.	*Dit zijn onderdelen van de mer-procedure waar u op reageert. Deze landen in de IEA.*
De Borselse Voorwaarden en het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" moeten als input dienen voor de ontwerp-locatiekeuze.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'. De nauwe samenhang met en de relevantie van genoemde en andere (lokale) kaders wordt echter zeker onderkend. Zo is er een apart traject rondom het Rijk Regio Pakket, waarin de Borselse Voorwaarden een belangrijke rol spelen.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener wil voorafgaand aan publicatie van het MER en de IEA betrokken worden bij de inhoudelijke voorbereiding. De overlegstructuur in Zeeland wordt gewaardeerd; de gemeente vraagt daarnaast om de uitkomsten hiervan mee te nemen in de IEA.	*De voorbereiding van belangrijke stappen in de projectprocedure zal gecontinueerd worden met de bestaande ambtelijke en bestuurlijke overlegstructuur, zoals die is opgezet in het kader van de projectprocedure nieuwbouw kerncentrales.*
De technische haalbaarheidsstudie laat zien dat de impact per technologieleverancier sterk verschilt; de gemeente vraagt om separate beoordeling per technologie.	*We onderzoeken alles 'worst case', dus bezien vanuit de technologieleverancier met de grootst mogelijke impact.*
De indiener vraagt om ondergrondse aanleg van aanvullende energie-infrastructuur en pleit voor lokaal gebruik van opgewekte energie.	*Deze onderwerpen komen in een latere fase aan de orde. Op dit moment wordt toegewerkt richting de definitieve NRD (onderzoeksopzet) en de voorkeursbeslissing in september. In de huidige fase wordt niet besloten over eventuele ondergrondse aanleg en de afname van energie.*
Er is zorg over verdere vertraging van het proces; de gemeente roept op tot spoedige ontwerp-locatiekeuze om onzekerheid bij inwoners te beperken.	*De locatiekeuze zal zo snel als mogelijk na de onderzoeken worden gemaakt. De verwachting is dat de ontwerp-voorkeursbeslissing in september 2026 zal worden gepubliceerd.*
202502307	
De indiener vindt het onverantwoord om de bouw van kerncentrales op deze manier te stimuleren zonder andere mogelijkheden te overwegen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen wordt naar de beantwoording op reactie nr. 202501514.*
202502309	

Reactie	*Beantwoording*
De risico's van kernenergie, zoals gevaarlijk afval en de gevolgen van een ongeluk of aanval op een centrale, worden in de cNRD onvoldoende meegewogen.	*De cNRD is een onderzoeksplan. In het plan-MER en IEA worden deze onderdelen wel beoordeeld.*
De hoge kosten van de bouw van kerncentrales worden in het concept onvoldoende belicht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Er zijn voldoende kansen in duurzame alternatieven zoals zonne-energie, windenergie en waterstof, die in de cNRD onderbelicht blijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202502316	
De indiener uit kritiek op het vertrouwen in technologische oplossingen en stelt dat structurele oorzaken van problemen vaak niet worden aangepakt.	*We zitten momenteel nog in de onderzoeksfase om tot een locatie te komen. Technologische oplossingen volgen later.*
Er wordt een parallel getrokken met eerdere situaties waarin schadelijke stoffen pas laat als risicovol werden erkend, zoals asbest, PFAS en DDT.	*Onduidelijk is wat met de reactie wordt bedoeld.*
De indiener betwijfelt of kernenergie daadwerkelijk veilig kan worden toegepast, mede gezien eerdere negatieve ervaringen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
In een wereld met toenemende geopolitieke spanningen wordt een kerncentrale gezien als een potentieel doelwit voor vijandige regimes.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De indiener pleit voor toepassing van het voorzorgsprincipe bij de besluitvorming over kernenergie.	*We zitten momenteel nog in de onderzoeksfase om tot een locatie te komen. Milieueffecten en onderwerpen rondom veiligheid worden in de loop van de procedure met een plan-MER en een latere projectMER openbaar gemaakt.*

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de beantwoording op reactie nr. 202501514.*
202502322	
De zienswijze stelt dat kernenergie te duur is en gepaard gaat met te grote risico's, en pleit daarom tegen realisatie van de kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning' en 'veiligheid'.*
202502367	
De zienswijze spreekt zich in algemene bewoordingen uit tegen het plan voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales, zonder nadere onderbouwing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak.*
202502370	
Het voornemen tot de bouw van kerncentrales is een onzalig idee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De bouw van kerncentrales vergt veel tijd, wat de urgentie van de energietransitie onder druk zet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Het probleem van radioactief afval is nog altijd niet opgelost.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er zijn alternatieven beschikbaar die sneller, goedkoper en met minder risico's kunnen voorzien in de benodigde elektriciteit. De indiener dan ook pleit voor investeringen in hernieuwbare energiebronnen zoals zon, wind en water in plaats van kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202502381	

Reactie	*Beantwoording*
Radioactief afval wordt als levensgevaarlijk beschouwd en vormt volgens de indiener een langdurig risico voor toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Duurzame energie wordt aangeduid als veiliger en veel goedkoper dan kernenergie. De indiener leeft sinds 2015 volledig op zonne-energie, met een boiler en warmtepomp, en ziet dit als haalbaar alternatief. Besparen op energieverbruik wordt aangemerkt als de meest effectieve vorm van klimaatbeleid; iedereen zou het verbruik minstens moeten halveren voor 2030.	*In het toekomstige energiesysteem is het niet de ene of de andere vorm van energieopwek, maar wordt ingezet op een mix van zon, wind en kernenergie. Daarnaast is energiebesparing ook nog steeds een belangrijke pijler onder het nationale energiebeleid. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder' nut en noodzaak' en ' alternatieven'.*
Kerncentrales worden als veel te duur beschouwd; indieners van het plan zouden zelf de extra kosten moeten dragen, niet degenen die kiezen voor zon en wind.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
202502386	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202502387	
De indiener waardeert het dat de overheid investeert in nieuwe kerncentrales.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Zowel grote kerncentrales als kleinere SMR’s worden als essentieel beschouwd voor het behoud van industrie en welvaart.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Kernenergie levert volgens de indiener betrouwbare energie zonder CO_2-uitstoot, wat bijdraagt aan de energievoorziening van het land.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202502430	
Indiener roept op om te stoppen met kernenergie vanwege de risico's en hoge kosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder' kosten en planning' en 'veiligheid'.*
Tegen de tijd dat de kerncentrales operationeel zijn, is er volgens de indiener al voldoende duurzame energie beschikbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder' nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Duurzame alternatieven zijn goedkoper en nemen minder ruimte in beslag.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder' nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202502495	
Radioactief afval wordt aangeduid als een eeuwigdurend probleem, wat kernenergie volgens de indiener onduurzaam en ongewenst maakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder' radioactief afval'.*
De hoge kosten van kerncentrales worden als extra bezwaar genoemd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder' kosten en planning'.*
De indiener pleit voor investeringen in duurzame alternatieven zoals waterstof, ook als deze financieel minder aantrekkelijk lijken. Er wordt opgeroepen tot energiebesparing, onder meer door bewustwording en gedragsverandering, zoals efficiëntere datacentra en het dragen van warme kleding.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder' alternatieven'.*
De zienswijze benadrukt het belang van verantwoordelijkheid richting toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
202502516	
De indieners vinden het onaanvaardbaar dat de planMER deel uitmaakt van een versnipperde besluitvormingsprocedure, waarbij essentiële informatie uit parallelle trajecten ontbreekt. Zij pleiten voor opschorting van de planMER-locatiestudie totdat de rechtvaardiging voor de bouw van kerncentrales is afgerond en de interactie met andere procedures is geanalyseerd. De planMER heeft volgens hen impliciet invloed op toekomstige besluiten over extra kerncentrales en SMR's, wat expliciet moet worden benoemd.	*Met het plan-MER zoeken we een geschikte locatie voor twee kerncentrales. Dit kan afzonderlijk plaatsvinden. Er is hiermee namelijk dan nog geen concreet besluit dát er twee kerncentrales komen, dat volgt pas bij de projectprocedure en dat duurt nog meerdere jaren.*
De kwaliteit van de Reactienota op de eerdere participatie wordt als ondermaats beoordeeld; zienswijzen zijn volgens hen onvoldoende serieus genomen. Er wordt gesteld dat het ministerie zienswijzen bagatelliseert of ontwijkt, met verwijzingen die niet inhoudelijk ingaan op de kern van de opmerkingen.	*We trachten zo volledig mogelijk te reageren. Veel mensen hebben dezelfde punten, dus dat behandelen we in thematische antwoorden. Daarnaast is er op veel inhoud nog geen antwoord te geven als de onderzoeken nog lopen. Hopelijk ervaart u deze Reactienota als prettiger en ziet u de resultaten van onze onderzoeken in 2026 tegemoet.*
De indieners bekritiseren het taalgebruik in de cNRD als bevooroordeeld en misleidend, met onjuiste of onvolledig onderbouwde claims over veiligheid, planning en radioactief afval.	*We lopen de cNRD na op dergelijke claims en passen waar nodig aan.*
Zij vragen om een neutraler taalgebruik en een objectieve vergelijking met een nul-scenario waarin geen kernenergie wordt ontwikkeld.	*We lopen de cNRD na op dergelijke claims en passen waar nodig aan.*
De planMER moet per locatie inzicht geven in bouwtijd, ontwerpaanpassingen en locatie-eisen.	*Het plan-MER geeft inzicht per locatie van milieueffecten. Waar u om vraagt zal grotendeels in de IEA landen.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gepleit voor optimalisatie van het energiesysteem in plaats van maximalisatie, met aandacht voor efficiëntie, vraagsturing en infrastructuurdruk.	*Dit is reeds gedaan in de systeemkostenstudie. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'*
De indieners stellen dat essentiële informatie over technologie, plattegronden en kosten beschikbaar moet zijn op grond van het Verdrag van Aarhus.	*Volgens verdrag van Aarhus moet milieu-informatie beschikbaar zijn. Dat gebeurt. De overige zaken waar u om vraagt zullen overigens ook openbaar worden vanaf terinzagelegging van de IEA.*
Zij ondersteunen het meenemen van oorlogshandelingen in de veiligheidsanalyse en pleiten voor realistische brontermen bij zwaarste ongevallen.	*Waar om gevraagd wordt past bij het niveau van een Veiligheidsrapport ter toetsing bij de ANVS in de fase ná de locatiekeuze.*
De keuze voor technologieën zoals de EPR wordt betwijfeld; de planMER moet anticiperen op mogelijke wijzigingen in ontwerpkeuze.	*Zolang ontwerpwijzigingen niet significant groter met meer milieuimpact worden (wat niet logisch is), wordt volstaan met de worst case-benadering die nu in het plan-MER wordt gehanteerd.*
De interpretatie van mer-plicht bij wijziging of uitbreiding van kerncentrales is volgens hen in strijd met de EU MER-richtlijn.	*Er geldt mer-plicht voor oprichting van een kerncentrale.*
De term “zichtjaar 2040” is onduidelijk; milieueffecten moeten over de volledige levenscyclus tot 2140 worden beoordeeld. Ontmanteling moet als integraal onderdeel van het project worden meegenomen in de milieueffectbeoordeling.	*De meeste milieueffecten zijn tijdens de bouw - daarvoor gaan we uit van een periode tot 2040. De gebruiksfase wordt ook onderzocht, maar die effecten zijn op voorhand al aanmerkelijk minder (met uitzondering van omgevingsveiligheid, koelwaterlozingen en toename radioactief afval).*

Reactie	*Beantwoording*
De opslag van radioactief afval bij COVRA is tijdelijk; onzekerheden over eindopslag en locatiegebonden risico's moeten worden meegenomen.	*De discussie over eindberging loopt, maar via ministerie van IenW. Wij gaan uit van opslag bovengronds bij COVRA, daarvoor lopen gesprekken met hen.*
Scenario's met en zonder opwerking van gebruikte brandstof moeten worden geanalyseerd, inclusief verschillen in milieueffecten en transport.	*Dit komt aan bod in het plan-MER.*
De planMER moet per locatie mogelijke spin-off-effecten benoemen, zoals havenuitbreiding of vestiging van eindberging.	*Noodzakelijke ingrepen om het project mogelijk te maken, landen in de IEA.*
Belangrijke internationale kaders ontbreken in de cNRD, waaronder diverse Euratom-richtlijnen en verdragen over nucleaire aansprakelijkheid. De gebruikte bronvermelding (UN 2021) is overigens volgens de indieners onvoldoende betrouwbaar vanwege afhankelijkheid van lobbyorganisaties.	*We lopen de cNRD na op dergelijke claims en passen waar nodig aan.*
202502531	
De zienswijze stelt dat er al meer dan zestig jaar wordt gezocht naar een oplossing voor kernafval, zonder resultaat, waardoor toekomstige generaties met dit probleem blijven zitten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De bouwkosten van kerncentrales worden als onoverzienbaar beschouwd en de stroomprijs per kWh als te hoog.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Kerncentrales zijn volgens de indiener ongeschikt voor het opvangen van piekbelasting.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
In geval van sabotage of oorlog vormen kerncentrales een kwetsbaar en langdurig risicovol doelwit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener wijst op het bestaan van voldoende alternatieven voor energieopwekking die verder ontwikkeld kunnen worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202502551	
De indiener wijst erop dat de planMER inzicht moet bieden in de milieueffecten van zowel één als twee kerncentrales, op één of twee locaties, om een transparante belangenafweging mogelijk te maken.	*De projectprocedure is erop gericht om twee nieuwe kerncentrales op één locatie. In het plan-MER worden verschillende locaties onderzocht.*
Er wordt gepleit voor een Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA) van de locatiekeuze, mede vanwege risico's voor netstabiliteit bij clustering van productiecapaciteit.	*We maken een kosten- en risico-inschatting in de IEA.*
De indiener verwacht dat het planMER de effecten van locatiekeuze op netstabiliteit en leveringszekerheid expliciet in beeld brengt. De grootschalige aansluiting van kerncentrales kan netcapaciteit beperken en daarmee de uitrol van decentrale duurzame energieprojecten belemmeren. Het planMER moet de impact van kerncentrales op netcapaciteit en de interactie met hernieuwbare energieprojecten expliciet analyseren.	*Met TenneT wordt de inpassing van de kerncentrales in het 380kV hoogspanningsnet per locatie beoordeeld. De invoeding van duurzame opwek met hernieuwbare bronnen door bijvoorbeeld aanlandingen van Wind op Zee vormen onderdeel van het onderzoek. Ook de systeemstabiliteit is een aandachtspunt waar in het onderzoek naar wordt gekeken.*
De indiener vraagt daarnaast om een integrale vergelijking van kernenergie met alternatieven zoals zon en batterijen, mede gezien kostenontwikkelingen en realisatierisico's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De aanname dat opwerking van verbruikte splijtstof standaard plaatsvindt in het buitenland is onjuist; het planMER moet ook directe opslag in Nederland als scenario meenemen. Milieueffecten van zowel opwerking als directe	*Effecten van opslag in Nederland komen in het plan-MER.*

Reactie	*Beantwoording*
opslag van verbruikte splijtstof moeten per locatie worden geanalyseerd, inclusief transporteffecten.	
De indiener vraagt om correct gebruik van terminologie rond radioactief afval en verbruikte splijtstof in de cNRD.	*We lopen de cNRD na op dergelijke claims en passen waar nodig aan.*
De mogelijke locatiekeuze voor eindberging van kernafval moet als raakvlakproject worden beschouwd, met aandacht voor ruimtelijke en strategische implicaties.	*Zolang eindberging niet voorzien is binnen de locaties waar wij voor twee nieuwe kerncentrales zoeken, is eindberging geen raakvlakproject.*
De levensduurverlenging of ontmanteling van kerncentrale Borssele moet als raakvlakproject worden meegenomen in de effectbeoordeling. De mogelijke bouw van een derde en vierde kerncentrale moet daarnaast ook als toekomstig raakvlakproject worden beschouwd, met aandacht voor ruimtelijke reservering en netcapaciteit.	*We gaan worst-case uit van dat KCB langer in bedrijf is: dat geeft het maximale beeld van ecologische effecten en toename van radioactief afval bij COVRA. We gaan in de IEA in op kerncentrale 3 en 4.*
De indiener pleit voor inzet van inclusieve, niet-commerciële sociale media om participatie toegankelijker te maken. Documenten op overkernenergie.nl zijn soms niet beschikbaar, slecht leesbaar of niet toegankelijk voor mensen met een visuele beperking. De indiener verzoekt om alle documenten in toegankelijke en leesbare vorm beschikbaar te stellen, conform wettelijke normen voor digitale toegankelijkheid.	*Dank voor het melden over de toegankelijkheid van de website overkernenergie.nl . Deze moet betrouwbaar en transparant de informatie presenteren. We kijken hoe we dit kunnen verbeteren.*
202502588	
De indiener vraagt zich als inwoner van Zeeland af welke compensatie er komt voor de plaatsing van twee kerncentrales in de provincie.	*Dit is onderdeel van een proces rond het Rijk-Regiopakket. Dit wordt pas verder uitgewerkt zodra er een locatie gekozen is.*

Reactie	*Beantwoording*
Als compensatie wordt voorgesteld om een tweede spoorlijn aan te leggen in Zeeland, met een route via Vlissingen, Middelburg, de Zeelandbrug en Zierikzee richting de Randstad. De spoorlijn zou reistijd verkorten en jongeren stimuleren om in Zeeland te blijven wonen. De kosten van deze spoorlijn zouden volgens de indiener door het Rijk gedragen moeten worden, gezien de impact van de kerncentrales op de provincie.	*Dit moment in tijd is te vroeg om het te hebben over de invulling van het Rijk-Regiopakket.*
De indiener stelt dat zonder compensatie in de vorm van een spoorlijn, de kerncentrales niet gerealiseerd zouden moeten worden.	*Dit moment in tijd is te vroeg om het te hebben over de invulling van het Rijk-Regiopakket.*
202502606	
De indiener verwijst naar eerdere bezorgdheden uit maart 2024 en bevestigt dat deze nog steeds van kracht zijn.	*Wij zijn ons bewust van uw bezorgdheden uit maart 2024. Daarop wordt ingegaan bij de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'. . Deze kunnen tevens aan de orde komen in de versterkte communicatie met Belgische en Vlaamse overheden waar wij in de volgende projectfase toe overgaan.*
Voor locaties aan de Westerschelde wordt gewezen op de Scheldeverdragen en de verplichting tot gezamenlijke uitvoering van de Kaderrichtlijn Water; koelwatergebruik mag geen ecologische achteruitgang veroorzaken.	*Dank u voor het onder de aandacht brengen van deze zorg. Wij zijn ons van de door u genoemde verplichtingen bewust en geven hier in het verdere onderzoek in het kader van het plan-MER gevolg aan.*
Bij de beoordeling van veiligheidsrisico's wordt gevraagd om het volledige Schelde-estuarium in beeld te brengen.	*Dank u voor het onder de aandacht brengen van deze zorg. Wij zijn ons hiervan bewust en nemen dit punt mee in het verdere onderzoek in het kader van het plan-MER.*
Voor locatie Terneuzen B wordt gewezen op verdragsrechtelijke beperkingen uit artikel 34 van het	*Dank u voor het onder de aandacht brengen van deze verdragsrechtelijke beperkingen. Wij zijn ons hiervan*

Reactie	*Beantwoording*
verdrag over het kanaal Gent-Terneuzen; netto wateronttrekking is daar niet toegestaan.	*bewust en nemen dit mee in het verdere onderzoek in het kader van het plan-MER.*
Het departement waardeert dat risico's op scheepvaartroutes zijn opgenomen als subcriterium bij risico's door menselijk handelen.	*Dank.*
Er is zorg over het beperkte karakter van de consultatie van Vlaanderen; het departement vraagt om tijdige en volledige informatievoorziening gedurende het hele traject.	*Wij nemen dit ter harte. De communicatie met de Belgische en Vlaamse overheden wordt versterkt. De Directie Kernenergie acht het als initiatiefnemer van belang om direct in contact te zijn met de Vlaamse stakeholders over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden bestuurlijke en (hoog)ambtelijke gesprekken ingepland. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als direct contactpersoon voor bewoners, bedrijven en overheden in België. Dit is aanvullend op de formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo.*
202502623	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202502626	
De indiener wijst op het reeds doorlopen proces en de verwachtingen die zijn gewekt over EPZ-noord als voorkeurslocatie voor nieuwe kerncentrales.	*Deze reactie is ter kennisneming aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
Hoewel EPZ-noord nu als één van zeven gelijkwaardige locaties wordt beschouwd, blijft deze locatie volgens de indiener ruimtelijk en technisch geschikt.	*Dit onderzoeken we en rapporteren we in het plan-MER en de IEA.*
Voor de locatie Thermphos-terrein bestaan conflicterende belangen met lopende vergunningaanvragen voor waterstofeconomie, die waarschijnlijk niet kunnen worden geweigerd.	*Dit onderzoeken we onder omgevingsveiligheid in het plan-MER en in de IEA.*
Het havenbedrijf acht zowel Thermphos als Mosselbanken/Paulinapolder ongeschikt voor kerncentrales vanwege het bedrijfsprofiel en bestaande bedrijvigheid.	*Dit onderzoeken we onder omgevingsveiligheid in het plan-MER en in de IEA.*
De indiener vraagt om voortgang in het proces en een gegronde voorkeursbeslissing, ook onder een demissionair kabinet.	*De minister informeert de Kamer - en zo het Nederlandse publiek - via voortgangsbrieven. De laatste is uit oktober 2025.*
De indiener wil nauw betrokken blijven bij de afweging en besluitvorming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
Er wordt verzocht om in de planMER ook het cumulatieve effect van bouw- en gebruiksfase op CO_2-emissies te onderzoeken.	*We onderzoeken de effecten van de bouw en gebruik op emissies in het plan-MER.*
De indiener vraagt om onderzoek naar de mogelijkheid van Small Modular Reactors (SMR's) als technisch alternatief.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
Leveringszekerheid van verrijkt uranium moet worden meegenomen in de analyse.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofcyclus'.*
Er wordt gevraagd om inzicht in potentiële domino-effecten bij nabijgelegen bedrijfsactiviteiten in geval van calamiteiten.	*Dit onderzoeken we onder omgevingsveiligheid in het plan-MER en in de IEA.*
202502647	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202502699	
De indiener verzoekt om te stoppen met de plannen voor de bouw van twee kerncentrales en geeft aan dat niet iedere inwoner van Zeeland hier blij mee is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
De indiener stelt dat het combineren van de rollen van initiatiefnemer en bevoegd gezag door de minister in strijd is met de rechtsstatelijke beginselen en roept op deze rol neer te leggen.	*De rollen initiatiefnemer en bevoegd gezag zijn binnen het ministerie zorgvuldig van elkaar gescheiden. In het project treedt de Directie Kernenergie op als initiatiefnemer van het voornemen. De Directie Realisatie Energietransitie neemt als bevoegd gezag de Voorkeursbeslissing. Na de voorkeursbeslissing zal de rol van initiatiefnemer belegd worden bij NEO NL, een beleidsdeelneming in oprichting.*
Er is kritiek op de selectie van de zeven locaties, waarbij eerdere toetsingen inconsistent zijn toegepast; de indiener pleit voor een herbeoordeling van alle 70 locaties op uniforme wijze.	*We verduidelijken in de cNRD onze werkwijze. De selectie van de zeven locaties blijft overeind.*
De indiener stelt dat nut en noodzaak van kernenergie nog niet zijn vastgesteld en dat locatieonderzoeken daarom prematuur zijn en moeten worden opgeschort.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er ontbreekt een analyse van een duurzame energievoorziening zonder kernenergie; de indiener vraagt om een volwaardig onderzoek naar alternatieve investeringspaden, inclusief de nuloptie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De effecten van noodzakelijke netverzwaring door TenneT moeten worden meegenomen in de milieueffectanalyse van de kerncentrales.	*Er wordt onderzoek gedaan naar de effecten op het hoogspanningsnetwerk. In de Integrale Effectenanalyse komen de resultaten terug. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
De milieueffecten en risico's van radioactief afval moeten integraal worden meegenomen in de besluitvorming, mede vanwege de intergenerationele verantwoordelijkheid.	*Dit zal worden meegenomen in de planMER en IEA en onderdeel zijn van de beslisinformatie.*
Het beoordelingskader van de cNRD bevat tekortkomingen; de indiener vraagt om onderzoek naar gecombineerde veiligheidsrisico's op industriële complexen.	*Dit valt onder het aspect 'omgevingsveiligheid', maar wordt ook apart getoetst conform internationale richtlijnen van de SSG-35.*
De effecten van kerncentrales op de productie van zonne- en windenergie (curtailment) moeten worden onderzocht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Effectbeoordelingen moeten transparant en feitelijk onderbouwd zijn, niet op basis van subjectieve plussen en minnen.	*Deze reactie is ter kennisneming aangenomen.*
De indiener verzoekt om een gemotiveerde reactie op de zienswijze, vooral indien opmerkingen niet worden verwerkt in de definitieve NRD.	*Deze reactie is ter kennisneming aangenomen.*
202502796	
De indiener spreekt zich uit tegen de bouw van een kerncentrale in de omgeving van Voorne-Putten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202502827	
De indiener vindt het onverantwoord om toekomstige generaties en de aarde op te zadelen met kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gepleit voor investeringen in zogenoemde ‘vrije energie’, die volgens de indiener beschikbaar is vanuit de ether. Volgens de indiener is deze vorm van energie in het verleden tegengehouden om economische redenen, maar zou nu benut moeten worden.	*Deze reactie is ter kennisneming aangenomen.*
202502843	
De indiener maakt bezwaar tegen de mogelijke vestiging van een kerncentrale in of nabij de Paulinapolder bij Terneuzen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener woont in België, nabij de voorgestelde locatie, en wijst op het grensoverschrijdende karakter van het gebied. De regio wordt omschreven als een uniek en kwetsbaar grenslandschap met waardevolle natuur, landbouw en open ruimte. De natuur- en landschapswaarde van het gebied verdient bescherming en geen industrialisering.	*In het plan-MER komt een hoofdstuk over internationale effecten van het project.*
De nabijheid van Belgisch bewoond gebied brengt risico’s met zich mee, terwijl Belgische burgers geen volwaardige inspraak hebben.	*België heeft via het Verdrag van Aarhus en verdrag van Espoo wel degelijk recht op inspraak. Via het verdrag van Espoo moeten inwoners van België op de hoogte worden gesteld; hierin heeft ook de Belgische overheid een rol.*
De bouw en exploitatie van een kerncentrale brengt risico’s mee voor waterkwaliteit, veiligheid en leefbaarheid in de grensstreek.	*Dit klopt. Deze effecten worden onderzocht in de planMER en de Integrale Effectenanalyse. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu', 'veiligheid' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het project kan het imago van de streek schaden, met negatieve gevolgen voor landbouw, woningwaarde en toerisme.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener verzoekt om de Paulinapolder/Mosselbanken te schrappen als potentiële locatie en te kiezen voor een minder ecologisch en maatschappelijk gevoelig alternatief.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202502864	
De zienswijze stelt dat de concept-NRD onvolledig is, omdat deze uitsluitend locatie-alternatieven onderzoekt en geen technische alternatieven op de voorkeurslocatie.	*Er is geen voorkeurslocatie. In het plan-MER onderzoeken we de milieueffecten van de 'worst case'- technologie. In de IEA wordt nog breder gekeken naar technische afwegingen, kosten, etc.*
Het projectdoel in de concept-NRD is te smal geformuleerd, waardoor de scope van het MER beperkt is en alleen locatie-alternatieven worden onderzocht.	*Klopt, het doel is ook om enkel locatie-alternatieven te onderzoeken.*
De zienswijze stelt dat het projectdoel CO_2-neutrale elektriciteitsproductie is bij afwezigheid van zon en wind, waarbij kernenergie slechts één van meerdere mogelijke middelen is.	*Voor een definitie van het projectdoel wordt verwezen naar het VenP.*
Er moet in het MER ook onderzoek worden gedaan naar technische alternatieven op de voorkeurslocatie, zoals centrales op e-methaan of e-methanol.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener wijst op de noodzaak van transparantie in de afweging van alternatieven, zodat belanghebbenden binnen een straal van 1000 km inzicht krijgen in de gemaakte keuzes.	*De landen binnen een straal van 1000 km worden betrokken bij het proces. We voldoen hiermee aan het Verdrag van Aarhus en het verdrag van Espoo.*
Uit het Klimaatplan 2025–2035 blijkt dat de elektriciteitsvraag tot 2050 verviervoudigt, wat vraagt om flexibele oplossingen voor momenten zonder zon en wind.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Kerncentrales dragen met hun beperkte jaarlijkse productie slechts marginaal bij aan de totale elektriciteitsbehoefte in 2050.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De indiener stelt dat e-brandstoffen zoals e-methaan en e-methanol, geproduceerd uit groene waterstof en circulaire CO_2, een realistisch alternatief vormen voor kernenergie. E-methanol is eenvoudig op te slaan en te importeren; e-methaan kan worden opgeslagen in bestaande gasinfrastructuur. De benodigde technologieën voor e-brandstoffen zijn reeds beschikbaar en toepasbaar in bestaande gascentrales met beperkte aanpassingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Een vergelijking van milieuaspecten laat zien dat e-brandstofcentrales op meerdere punten gunstiger scoren dan kerncentrales, waaronder afval, veiligheid, watergebruik en grondstoffen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Ook sociaal-economisch zijn e-brandstofcentrales aantrekkelijker vanwege kortere bouwtijd, lagere kosten, minder geopolitieke afhankelijkheid en betere regelbaarheid van het net.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De afhankelijkheid van uraniumproducerende landen wordt als geopolitiek risico benoemd, zeker in het licht van recente internationale spanningen.	*De situaties in landen met geopolitiek risico worden in de gaten gehouden. Er zijn echter ook uraniumopties in geopolitiek stabiele landen, zoals Australië en Canada.*
De indiener concludeert dat het uitsluiten van technische alternatieven het MER onvolledig maakt en vatbaar voor juridische procedures.	*Technische afwegingen volgen in de IEA. Het plan-MER gaat om milieueffecten van de worst case technologie ten behoeve van de locatiekeuze.*

Reactie	*Beantwoording*
De NRD moet worden uitgebreid met onderzoek naar technisch gelijkwaardige alternatieven op de voorkeurslocatie, in lijn met het doel van een transparant en objectief MER.	*Technische afwegingen volgen in de IEA. Het plan-MER gaat om milieueffecten van de worst case technologie ten behoeve van de locatiekeuze.*
202502909	
De indiener beschouwt deze fase als een volgende stap richting de bouw van nieuwe kerncentrales en spreekt zich daartegen uit. Er wordt verwezen naar eerdere ingediende argumenten tegen kernenergie, die in deze zienswijze niet worden herhaald.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De indiener verwijst naar een recente analyse van adviesbureau Witteveen+Bos, waaruit blijkt dat nieuwe kerncentrales financieel niet rendabel zijn. Volgens deze analyse bedragen de investeringskosten circa €7100 per kW, terwijl rendabiliteit pas wordt bereikt bij kosten onder €4600 per kW.	*De studie zelf benadrukt dat de uitkomsten sterk afhankelijk zijn van aannames over bouwkosten, financieringsvoorwaarden, technologische ontwikkeling en de kosten van alternatieven. Het rapport biedt daarom geen harde grens waarboven kernenergie "niet rendabel" zou zijn, maar laat verschillende scenario's zien met ruime bandbreedtes.* *Daarnaast beoordeelt het kabinet kernenergie niet alleen op project- of LCOE-niveau, maar op het niveau van totale systeemkosten. In de recente TNO-systeemstudie zijn scenario's doorgerekend waarin kernenergie is meegenomen onder zowel gemiddelde als conservatieve, hoge kostenramingen (waaronder kostenniveaus vergelijkbaar met de door Witteveen+Bos gehanteerde €7.100/kW). In al deze varianten laten systemen mét kernenergie vergelijkbare totale systeemkosten zien als*

Reactie	*Beantwoording*
	systemen zonder kernenergie, doordat kernenergie de behoefte aan waterstofproductie, opslag en netverzwaring verkleint.
De indiener onderschrijft de zienswijze van LAKA.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502551. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502551.*
202502912	
De voortdurende beschikbaarheid van een groot elektrisch vermogen van niet-fossiele oorsprong is van vitaal belang voor de duurzame energietransitie van North Sea Port District, het havengebied North Sea Port en de industrie die daarin gevestigd is. Stad Gent is vragende partij voor energiezekerheid in het gehele gebied van North Sea Port, zonder daarbij een voorkeur uit te drukken voor of tegen het inzetten van kernenergie.	*Wij onderschrijven de noodzakelijkheid van niet-fossiele energievormen, niet alleen voor de industrie bij NSP, maar ook voor Nederland in bredere zin.*
Zeehavengronden zijn schaars en Stad Gent verzet zich daarom tegen het gebruik van gronden van North Sea Port voor kerncentrales, in lijn met eerder advies over het STEC-rapport. Stad Gent uit zorgen over de ongelijke behandeling van locatiebelemmeringen in de cNRD en over de vooringenomenheid richting Borssele door het ontbreken van een uitgevoerde haalbaarheidsstudie. Daarnaast sluit Stad Gent zich aan bij zorgen over de cumulatieve veiligheidsrisico's van meerdere reactoren op één locatie en pleit voor een open locatiekeuze op basis van de Integrale Effectenanalyse.	*Borssele is als 'voorkeur' bestempeld om technische haalbaarheidsonderzoeken te kunnen uitvoeren, en kennis en ervaring op te doen. De feitelijke keuze voor de locatie voor twee nieuwe kerncentrales volgt uit de projectprocedure, waarbij navolgbaarheid en transparantie uitgangspunten zijn bij het tot stand komen van de voorkeursbeslissing.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener geeft aan dat de uitbreiding van de opslag van radioactief afval bij COVRA niet wordt benoemd in de cNRD als raakvlakproject of autonome ontwikkeling, terwijl dit wel relevant is voor de referentiesituatie.	*In de referentiesituatie is geenszins uitbreiding van COVRA nodig. Mogelijk wel in de verre toekomst richting het jaar 2100. Dit wordt beschouwd in het plan-MER. Verder is het aan het ministerie van IenW om met hun Nationaal Programma Radioactief Afval in te spelen op toekomstige ruimtevraag voor radioactief afval. Wij zijn continu met hen hierover in gesprek.*
De opslag van radioactief afval is onlosmakelijk verbonden met de bedrijfsvoering van kerncentrales; de effecten hiervan moeten integraal worden onderzocht.	*Dit aspect wordt meegenomen in het plan-MER ,in samenspraak met COVRA en ministerie van IenW.*
De milieueffecten van de ontmanteling van kerncentrales mogen niet worden doorgeschoven naar een latere fase; deze horen bij de beoordeling van de bedrijfsfase.	*In het plan-MER beschouwen we beknopt de effecten van de ontmanteling van kerncentrales. In alle gevallen dient in de toekomst hier een vergunning en milieueffectrapport voor opgesteld te worden; in deze fase doen we enkel een voorzichtige voorspelling van de meest relevante milieueffecten die kunnen optreden bij ontmanteling.*
De effectbeoordeling moet ook het nulalternatief meenemen bij de vergelijking van ontmantelingsscenario's.	*We gaan niet in op ontmantelingsscenario's. De nuloptie voor kernenergie is inmiddels wel nader onderzocht in dit rapport: https://ce.nl/wp-content/uploads/2025/10/101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
De tabel met verwachte milieueffecten (tabel 6-3) komt niet overeen met de toelichtende tekst, wat leidt tot onduidelijkheid over reikwijdte en detailniveau van het onderzoek.	*De cNRD is nagegaan op deze claims en, waar nodig, aangepast.*

Reactie	*Beantwoording*
In het domein ‘duurzame energie’ wordt enkel gekeken naar restwarmtegebruik, terwijl ook koppelkansen met Vlaamse en Belgische energieplannen onderzocht moeten worden.	*Het uitgangspunt is dat de energie idealiter voor de Nederlandse markt wordt toegepast. Grensoverstijgende koppelkansen vallen daarmee buiten de scope van het locatieonderzoek.*
Militaire risico’s moeten niet alleen voor de centrales zelf worden onderzocht, maar ook in samenhang met andere energie-infrastructuur en scheepvaartroutes. De impact van militaire risico’s op scheepvaartroutes moet expliciet worden meegenomen in de beoordeling.	*De impact van militaire risico's op scheepvaartroutes past niet binnen de scope van een locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales.*
Het voornemen tot bouw van kerncentrales in het North Sea Port District valt buiten de reikwijdte van NOVEX, maar heeft wel degelijk impact op ruimtegebruik en energieplanning.	*Klopt. Er zijn goede overleggen tussen dit project en NOVEX North Sea Port District. Dit wordt ook omschreven in het hoofdstuk Toekomstvastheid van de IEA.*
Een vruchtbare uitvoering van het project vereist structureel overleg met alle betrokken actoren aan Vlaamse en Nederlandse zijde.	*Dit onderschrijven we.*
De indiener vraagt om te onderzoeken of bestaande overlegstructuren volstaan voor gecoördineerd grensoverschrijdend overleg.	*De contacten met de Vlaamse partijen worden verstevigd. De Directie Kernenergie acht het als initiatiefnemer van belang om direct in contact te zijn met de Vlaamse stakeholders over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden bestuurlijke en (hoog)ambtelijke gesprekken ingepland. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als direct contactpersoon voor bewoners, bedrijven en overheden in Vlaanderen. Dit aanvullend op de formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo en naast de bestaande overlegstructuren.*

Reactie	*Beantwoording*
202502919	
De indiener wijst op het reeds doorlopen proces en de verwachtingen die zijn gewekt over EPZ-noord als voorkeurslocatie voor nieuwe kerncentrales.	*Verwezen wordt naar reactie 202502626.*
Hoewel EPZ-noord nu als één van zeven gelijkwaardige locaties wordt beschouwd, blijft deze locatie volgens de indiener ruimtelijk en technisch geschikt.	*Verwezen wordt naar reactie 202502626.*
Voor de locatie Thermphos-terrein bestaan conflicterende belangen met lopende vergunningaanvragen voor waterstofeconomie, die waarschijnlijk niet kunnen worden geweigerd. Het havenbedrijf acht zowel Thermphos als Mosselbanken/Paulinapolder ongeschikt voor kerncentrales vanwege het bedrijfsprofiel en bestaande bedrijvigheid.	*Verwezen wordt naar reactie 217 (202502626).*
De indiener vraagt om voortgang in het proces en een gegronde voorkeursbeslissing, ook onder een demissionair kabinet. De indiener wil nauw betrokken blijven bij de afweging en besluitvorming.	*Verwezen wordt naar reactie 217 (202502626).*
Er wordt verzocht om in de planMER ook het cumulatieve effect van bouw- en gebruiksfase op CO_2-emissies te onderzoeken.	*Verwezen wordt naar reactie 217 (202502626).*
De indiener vraagt om onderzoek naar de mogelijkheid van Small Modular Reactors (SMR's) als technisch alternatief.	*Verwezen wordt naar reactie 217 (202502626).*
Leveringszekerheid van verrijkt uranium moet worden meegenomen in de analyse.	*Verwezen wordt naar reactie (202502626).*
Er wordt gevraagd om inzicht in potentiële domino-effecten bij nabijgelegen bedrijfsactiviteiten in geval van calamiteiten.	*Verwezen wordt naar reactie (202502626).*

Reactie	*Beantwoording*
202502922	
De indiener heeft eerder een zienswijze ingediend op het voornemen en voorstel voor participatie en constateert dat deze is beantwoord in de reactienota.	*Verwezen wordt naar reactie 202502626.*
De keuze om het Thermphos-terrein in Vlissingen te onderzoeken als locatiealternatief wordt als navolgbaar beschouwd.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Het beoordelingskader in het plan-MER wordt als volledig ervaren, maar er ontbreekt een integrale benadering van cumulatieve milieueffecten van andere energieprojecten in Vlissingen-Oost. De indiener verzoekt om deze cumulatieve effecten in samenhang te onderzoeken.	*Voor de effectbeoordeling wordt uitgegaan van de op dat moment bekende autonome projecten.*
Er is tevredenheid over de toezegging in de reactienota dat rekening wordt gehouden met de impact van rijksinitiatieven op de leefomgeving in Vlissingen.	*In zowel plan-MER als IEA wordt rekenschap gegeven aan de bekende autonome ontwikkelingen en de raakvlakprojecten.*
De indiener vraagt om meer duidelijkheid over het proces en de inhoud van de Integrale Effectenanalyse (IEA), gezien het belang van deze analyse voor de locatiekeuze. De indiener verzoekt ook om actief betrokken te worden bij de IEA en hierover tijdig geïnformeerd te worden.	*In 2026 worden mede-overheden en relevante partijen verder betrokken bij de inhoud en de resultaten van plan-MER en IEA.*
De indiener vraagt om het toekomstige voorwaardenpakket uit het participatietraject in Vlissingen te betrekken bij de besluitvorming over de locatiekeuze.	*Dit is inderdaad onderdeel van de besluitvorming voor de locatie.*
Gebiedsverbinder Knops heeft geadviseerd om ruimtelijke initiatieven in Vlissingen-Oost goed op elkaar af te stemmen om conflicten te voorkomen. De indiener onderschrijft dit advies en vraagt om een weloverwogen locatiekeuze die	*In zowel plan-MER als IEA wordt rekenschap gegeven aan de bekende autonome ontwikkelingen en de raakvlakprojecten.*

Reactie	*Beantwoording*
rekening houdt met andere ruimtelijke ontwikkelingen in het havengebied.	
202502940	
De indiener geeft aan niet principieel tegen kernenergie te zijn, maar vindt het op dit moment te laat om ermee te starten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt gesteld dat de benodigde leerervaringen te kostbaar zullen zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Windenergie wordt in het huidige energielandschap als logischer alternatief beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De verwachting is dat een nieuwe kerncentrale het budget zal overschrijden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Kerncentrales zijn volgens de indiener moeilijk op- en af te schalen en daardoor ongeschikt voor het opvangen van pieken en dalen in de energievraag.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De conclusie van de indiener is dat men beter niet aan de bouw van nieuwe kerncentrales kan beginnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202503000	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar reactie nr. 202501514.*
202503034	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener stelt dat het kabinet beter kan investeren in het oplossen van netcongestie dan in dure en risicovolle kerncentrales die te laat worden opgeleverd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar reactie nr. 202501514.*
202503072	
De indiener verzoekt om in het projectdossier rekening te houden met de aanwezigheid van bestaande hoogspanningslijnen, kabels en stations in het betrokken gebied. De hoogspanningsinstallaties dienen opgenomen te worden in toekomstige ruimtelijke plannen, zodat deze behouden blijven en veiligheidsvoorschriften kunnen worden nageleefd.	*In het onderzoek zal met de aanwezigheid van bestaande hoogspanningslijnen, kabels en stations rekening worden gehouden. In het hoofdstuk 'toekomstvastheid' van de Integrale Effectenanalyse worden de effecten op de raakvlakprojecten beschreven.*
Er gelden specifieke veiligheidsafstanden voor constructies en werkzaamheden nabij bovengrondse hoogspanningslijnen, zoals bepaald in het Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties. Bij constructies op daken en tijdelijke bouwwerken moet eveneens rekening worden gehouden met deze veiligheidsafstanden. Ook bij werkzaamheden zoals kraanopstellingen, grondverzet en groenaanplanting onder of nabij hoogspanningslijnen gelden beperkingen. De stabiliteit en toegankelijkheid van pylonen moet gewaarborgd blijven; graafwerken en andere ingrepen mogen deze niet in gevaar brengen. Voor ondergrondse leidingen geldt dat diepwortelende begroeiing moet worden vermeden en dat bij storingen de omgeving mogelijk moet worden opengelegd.	*In de bouwfase wordt duidelijker welke veiligheidsafstanden noodzakelijk zijn tot bovengrondse hoogspanningslijnen. Veiligheid op het bouwterrein en de aanvoerroutes heeft dan prioriteit.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vraagt om hun veiligheidsvoorschriften op te nemen in het ontwerp en blijft bereid tot overleg over een optimale inrichting van het plangebied.	*Waarvoor dank.*
Er zijn verschillende bijlagen waarin wordt ingegaan op uitvoeringsvoorschriften.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503120	
De risico's van kernenergie worden weliswaar als klein bestempeld, maar de risico's blijven langdurig bestaan en zijn daardoor kwetsbaar voor toekomstige ontwikkelingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt gewezen op mogelijke toekomstige risico's zoals politieke instabiliteit, economische teruggang, technologische ontwikkelingen in terrorisme en verminderde controle bij veranderende energiemarkten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Het risico wordt als groter beschouwd bij meerdere kleine kerncentrales vanwege het grotere aantal kwetsbare locaties.	*In deze procedure wordt uitgegaan van de bouw van twee "grote" kerncentrales op één locatie.*
Kerncentrales verbruiken volgens de indiener zeer veel water, dat met verhoogde temperatuur terugkeert in het milieu. De uitstoot van waterdamp door kerncentrales wordt genoemd als mogelijk zorgwekkend effect op het klimaat, ook al is dit moeilijk te kwantificeren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202503127	
De indiener verwacht geen directe effecten van de bouw of bedrijfsvoering van de kerncentrales op haar grondgebied, behalve bij ernstige calamiteiten.	*Dit zou kunnen. De effecten van de bouw- en de inbedrijfsfase worden voor de diverse onderzoekslocaties in beeld gebracht. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener waardeert dat veel relevante aspecten zijn meegenomen in de concept-NRD, maar wil twee aanvullende punten onder de aandacht brengen.	*Waarvoor dank.*
Het overstromingsrisico is in het beoordelingskader als een zacht criterium opgenomen; de gemeente pleit ervoor dit als een hard criterium te hanteren vanwege de impact op bereikbaarheid voor hulpdiensten.	*Overstromingsrisico's is vanuit internationale richtlijnen een 'zacht' criterium. Hier wijken we niet van af. Wel dient de overstromingskans bij de gekozen locatie zo laag als mogelijk te zijn.*
De onderbouwing voor het onderscheid tussen harde en zachte criteria in de cNRD is onvoldoende duidelijk.	*Dit volgt uit internationale richtlijn SSG-35.*
De indiener vraagt om evacuatieroutes en schuilmogelijkheden binnen haar grondgebied te onderzoeken, ondanks dat deze buiten de standaardzones van 1,5 en 10 km vallen. Er wordt ook gepleit voor het hanteren van een bredere straal van minimaal 25 km bij het onderzoek naar evacuatie en schuilmogelijkheden.	*In het plan-MER en IEA wordt ingegaan op potentie om adequate crisisbeheersing te implementeren. Hiervoor uitgegaan van een straal van 20 km, waarbij de eerste 5 km relevant is voor directe volledige evacuatie. Tussen 5-20 km zijn de benodigde maatregelen afhankelijk van de windrichting. Hier gaan we in het MER en IEA op in.*
202503128	
De indieners wijzen op de aanwezigheid van bedrijfsmatige assets in of nabij het plangebied, waaronder ondergrondse infrastructuur.	*We brengen alle belemmeringen per locatie in beeld in het MER en de IEA.*
Zij benadrukken dat de keuze voor het Thermphos-terrein mogelijk negatieve gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering van de Sloecentrale. Ook de locatie EPZ Noord kan een aanzienlijke impact hebben op de bereikbaarheid en bedrijfsvoering van de assets. De indieners verzoeken om hun belangen nadrukkelijk mee te nemen in de afweging van locatiekeuzes.	*De effecten van twee kerncentrales op het Thermphos-terrein worden nu in beeld gebracht in het plan-MER en IEA. De resultaten zullen we op termijn delen als alles gereed is.*

Reactie	*Beantwoording*
Er is behoefte aan zorgvuldige afstemming en inspraak bij de bepaling van alternatieven.	*De alternatieven zoals genoemd in de cNRD zijn al in meerdere rondes besproken en gezamenlijk totstandgekomen met overheden en betrokken havenbedrijven.*
Indien het voorkeursalternatief bekend wordt, staan de indieners open voor overleg over de tracering van hoogspanningsverbindingen en mogelijke mitigerende maatregelen.	*Waarvoor dank.*
202503188	
De indiener benadrukt dat er alternatieven nodig zijn voor fossiele energie vanwege de toenemende energievraag.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Volgens de indiener is er in de Eemshaven voldoende ruimte beschikbaar en een goede aansluiting op het elektriciteitsnet.	*De locaties in Eemshaven zullen net zoals de locaties in Zeeland en op de Maasvlakte II onderzocht worden.*
De bestaande netwerkinfrastructuur in de Eemshaven biedt volgens de indiener mogelijkheden voor aansluiting van een kerncentrale als fossiele energie wordt uitgefaseerd.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503195	
De indiener vindt het onacceptabel om een kerncentrale nabij dorpen te bouwen, vanwege de negatieve impact op de leefbaarheid en de toekomst van volgende generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het lozen van afvalwater in de Westerschelde wordt als onbegrijpelijk en zorgwekkend beschouwd, mede vanwege de bijdrage aan opwarming van de aarde.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202503212	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener pleit voor snelle voortgang en stelt dat een schone energievoorziening in Nederland zonder kernenergie niet haalbaar is.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503229	
De indiener acht de bouw van nieuwe kerncentrales ongewenst en stelt dat deze in Nederland niet nodig zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Volgens de indiener zou het beschikbare budget beter besteed kunnen worden aan de energietransitie naar een non-nucleaire elektriciteitsvoorziening.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Kernenergie wordt omschreven als niet duurzaam, zeer vervuilend vanwege uraniumwinning en kernafval, en als te laat beschikbaar om de klimaatdoelstellingen te halen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de reactie nr. 202501514.*
202503247	
Het taalgebruik in de cNRD is bevooroordeeld, waarbij uitspraken over afval, kosten en veiligheid onnodig positief zijn gekleurd en niet onafhankelijk zijn getoetst.	*We lopen de cNRD na op dergelijke claims en passen waar nodig de teksten aan.*
De planning wordt als onrealistisch beschouwd: een grote rol voor kernenergie in 2035 wordt geschetst, terwijl een eerste centrale pas rond 2038–2040 operationeel zou zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De rapportage moet duidelijker ingaan op afval- en veiligheidsrisico's, waaronder verschillen in afvalbehandeling	*Dit valt niet binnen de projectprocedure om tot een locatie te komen voor twee nieuwe kerncentrales. In het MER gaan we wel in op radioactief afval. Maar het onderwerp zelf valt*

Reactie	*Beantwoording*
per locatie, de impact van transport en opwerking, en de gevolgen van wel of geen opwerking.	*onder het ministerie van IenW en haar Nationaal Programma Radioactief Afval.*
De indiener verzoekt om een grondige herziening van de cNRD, met volledige beantwoording van zienswijzen en een transparante, onafhankelijke milieubeoordeling.	*De cNRD is slechts een onderzoeksplan. Beoordelingen e.d. volgen in het plan-MER en de IEA.*
202503265	
De indiener maakt bezwaar tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet vanwege de aantasting van het karakter van West-Zeeuws-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De streek wordt gekenmerkt door landbouw, recreatie en natuur, en is volgens de indiener ongeschikt voor industriële uitbreiding	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De Braakman vormt een natuurlijke grens tussen industrie en landschap; uitbreiding met kerncentrales wordt als onacceptabel beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De bouw zal leiden tot overlast door verkeer, licht, geluid, stof en aanwezigheid van werknemers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het lokale wegennet is niet berekend op intensief bouwverkeer, wat leidt tot gevaarlijke situaties, schade aan wegen en hinder voor landbouwverkeer.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De Westerscheldetunnel is een kwetsbare toegangsweg en vormt een risico bij calamiteiten of stremmingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De kerncentrales verstoren het open polderlandschap en zullen door ophoging van de Paulinapolder zeer zichtbaar zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De leefomgeving en gezondheid worden negatief beïnvloed door geluid, luchtvervuiling, lichtvervuiling en verkeersdrukte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De psychische belasting van omwonenden is groot; de indiener ervaart stress, slapeloosheid en gezondheidsklachten.	*De onzekerheid over de eventuele komst van kerncentrales kan inderdaad erg belastend zijn voor omwonenden. Het is daarom van belang dat op relatief korte termijn een definitieve locatie wordt gekozen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
De nabijheid van chemiebedrijf Dow maakt de combinatie met kerncentrales extra risicovol bij calamiteiten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De natuur in en rond de Paulinapolder, het Paulinaschor en De Braakman zal ernstig worden verstoord. Veranderingen in waterstromen door ophoging en bemaling kunnen leiden tot verzilting van omliggende polders.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De Paulinapolder heeft historische waarde als landingspunt van Canadese bevrijders; het herdenkingsmonument mag niet verloren gaan.	*In het plan-MER gaan we in op cultuurhistorische waarden in het gebied.*
De woning en boerderij van de indiener zijn in waarde gedaald en onverkoopbaar geworden door de plannen; dit geldt ook voor omliggende polders.	*Dit dient nader onderzocht te worden zodra er een locatie gekozen is.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen naar de reactie nr. 202502095.*
202503417	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener benadrukt dat de noodzaak van nieuwe kerncentrales onvoldoende is onderbouwd en dat een nul-optie in de NRD ontbreekt, in strijd met het Verdrag van Aarhus.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'procedure'.*
Er wordt gepleit voor een referentievariant waarin kernenergie volledig wordt uitgesloten, inclusief ontmanteling van bestaande faciliteiten zoals COVRA en de centrale in Borsele.	*In deze procedure wordt geen besluit voorbereid over wel of geen kernenergie. Deze keuze is gemaakt in het Nationaal Plan Energiesysteem. Er wordt in deze procedure uitgegaan van de bouw van twee kerncentrales op één locatie. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'procedure'.*
Het wijzigen van het voornemen van twee naar vier kerncentrales moet integraal worden meegenomen in de NRD en niet via aparte procedures.	*In het programma Energiehoofdstructuur zal onderzoek worden gedaan naar de mogelijke locaties voor kerncentrale 3 en 4. Begin november is voor dit programma de concept NRD gepubliceerd (link).*
De indiener stelt dat het zichtjaar 2040 te optimistisch is en dat vertragingen in realisatie en juridische trajecten realistisch moeten worden meegenomen.	*Op dit moment zijn de planning - en alle onderzoeken - gericht op eind jaren '30.*
Kernenergie wordt niet als onderdeel van de energietransitie beschouwd, gezien de beperkte bijdrage aan de nationale stroomvoorziening in 2040.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er wordt gepleit voor een referentiesituatie waarin energiebesparing centraal staat, met inzicht in de economische en milieutechnische effecten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De indiener vraagt om een referentievariant waarin import van groene energie wordt onderzocht als alternatief voor kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
Kernenergie wordt te rooskleurig voorgesteld; risico's rond kernafval en veiligheid zijn onvoldoende onderbouwd en eindberging ontbreekt wereldwijd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De ontmanteling van de centrale in Dodewaard toont aan dat financiële afspraken niet worden nagekomen; de overheid draagt nu de kosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Er is zorg over het ontbreken van een veiligheidsbenchmark voor de centrale in Borsele en over het vermogen van de overheid om verantwoord toezicht te houden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De indiener stelt dat kerncentrales geen oplossing bieden voor netbalansproblemen en dat deze vandaag al moeten worden aangepakt.	*Het klopt dat oplossingen voor de huidige netbalans en netcongestie vooral liggen in maatregelen die op korte termijn effect hebben, zoals opslag, flexibiliteit, vraagsturing en netverzwaring. Deze trajecten lopen parallel. Kernenergie is geen vervanging van deze kortetermijnmaatregelen, maar draagt op de langere termijn wel bij aan een stabielere, weersonafhankelijke productie, waardoor de structurele balansvraag in het toekomstige systeem afneemt*
Alternatieven zoals gascentrales op waterstof en bi-directionele elektrolyse-installaties zijn flexibeler en beter geschikt voor balancering.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er wordt gepleit voor directe maatregelen zoals tariefaanpassing bij piekproductie en investeringen in netbatterijen.	*Ter kennisgeving aangenomen*
De doelstelling van het project moet helder worden geformuleerd in de NRD en mag niet uitsluitend verwijzen naar kabinetsvoornemens.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De gekozen locaties zijn volgens de indiener ongeschikt vanwege overstromingsrisico's en externe veiligheidsrisico's, zeker in dichtbevolkte en industriële gebieden.	*Dit zijn onderdelen die we onderzoeken in het plan-MER en de IEA.*
De combinatie van kerncentrales met waterstofproductie en CO_2-leidingen wordt als risicovol beoordeeld.	*Dit zijn onderdelen die we onderzoeken in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt gepleit voor een grotere rol van veiligheid in de locatieafweging en voor een duidelijke planning en monitoring van ontmanteling en eindberging.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202503460	
De indiener stelt dat kernenergie intrinsiek antidemocratisch is, omdat het onderdeel uitmaakt van een complex van grootschalige industriële en militaire infrastructuren waar burgers geen invloed op hebben.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Kernenergie wordt als financieel onhoudbaar beschouwd; zonder substantiële overheidssubsidies is het volgens de indiener niet levensvatbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De indiener noemt kernenergie anti-ecologisch en stelt dat de technologie niet past binnen een duurzame omgang met de aarde.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt gesteld dat kernafval eeuwenlang actief gekoeld moet worden en uiteindelijk toch in de biosfeer terechtkomt, wat blijvende schade aanricht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener betwijfelt de noodzaak van kernenergie en stelt dat Nederland prima zonder kan.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gepleit voor het volledig afzien van kernenergie ten gunste van echt duurzame energiebronnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener beschouwt kernenergie als een doodlopende weg, zowel financieel, politiek, technologisch als ecologisch.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De indiener spreekt zich expliciet positief uit over de opkomst van duurzaamheid als maatschappelijke beweging, ondanks tegenwerking van opeenvolgende regeringen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De indiener erkent het gezag van de regering om kerncentrales te bouwen niet, noch politiek, noch moreel.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503472	
In de zienswijze wordt verwezen naar de internationale kennisgeving aan Oostenrijk op grond van de SMB-richtlijn en het SEA-protocol, en benadrukt dat Oostenrijk deelneemt aan de procedure.	*Waarvan akte.*
De indiener beschrijft de rolverdeling tussen ministeries en commerciële partijen in de locatiekeuze en verdere projectontwikkeling.	*Waarvan akte.*
De zienswijze geeft een overzicht van de longlist en shortlist van potentiële locaties, inclusief de beleidsmatige onderbouwing vanuit het ruimtelijk beleid sinds 1986. Er wordt hierbij gewezen op het besluit om Eemshaven niet langer als voorkeurslocatie aan te merken, mede vanwege de aardbevingsproblematiek in Groningen.	*Op basis van de SSG-35 beoordelingscriteria is geen reden om Eemshaven op voorhand af te schrijven als locatie. Dat hoeft enkel bij seismische activiteiten op basis van oppervlaktebreuken. In het geval van Eemshaven gaat het om geïnduceerde bevingen door gasboringen.*
Het belang van een zorgvuldige locatieanalyse wordt benadrukt, mede om grensoverschrijdende milieurisico's te beperken.	*Mee eens, dit zijn we nu aan het opstellen in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt aanbevolen om in de plan-MER expliciet aandacht te besteden aan externe gebeurtenissen zoals aardbevingen, overstromingen en extreem weer.	*Mee eens, dit zijn we nu aan het opstellen in het plan-MER en de IEA.*
De indiener adviseert om de gehanteerde methodologie voor het bepalen van externe gebeurtenissen en veiligheidscriteria transparant te maken. Er wordt verzocht om een onderbouwing van de gehanteerde afstanden voor bevolkingsdichtheid, mede in relatie tot eerdere beleidskaders.	*Mee eens, dit zijn we nu aan het opstellen in het plan-MER en de IEA.*
De indiener stelt voor om in een later stadium een IAEA SEED-review te overwegen als aanvullende kwaliteitsborging.	*Dank voor de suggestie.*
202503492	
De indiener maakt bezwaar tegen de bouw van kerncentrales in of rond de Paulinapolder bij Biervliet vanwege de verwoestende effecten op landschap, natuur en leefbaarheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Het unieke Zeeuwse polderlandschap met elementen zoals weidse luchten, houtwallen, historische boomgaarden en het stadsgezicht van Biervliet wordt volgens de indiener onherstelbaar aangetast. Natuurgebieden zoals het Paulinaschor en omliggende polders met beschermde soorten en habitats worden ernstig verstoord.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De leefbaarheid in de regio komt onder druk te staan door verstoring van de waterhuishouding, geluid, licht en verkeersdrukte, wat wonen en landbouw bemoeilijkt of onmogelijk maakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vreest dat natuur, landschap en agrarisch gebruik blijvend worden beschadigd en dat het gebied ongeschikt wordt voor bewoning.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202503509	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen naar de reactie nr. 202501514.*
202503519	
De zienswijze benadrukt het belang van vroegtijdige afstemming met ProRail vanwege de ligging van alle voorgestelde locatiealternatieven nabij of op het spoornetwerk.	*Het belang van voegtijdige afstemming wordt ook door het ministerie van KGG herkend.*
De indiener vraagt om bij de locatiekeuze rekening te houden met het beperkingengebied rondom de hoofdspoorweginfrastructuur (HSWI) en de toekomstige uitbreidingen van het spoor. Voor de zoeklocaties in het Sloegebied, Terneuzen, Maasvlakte en Eemshaven wordt verzocht om deze als voorkeurslocatie te laten vervallen of maatregelen te treffen ter bescherming van het spoor.	*Waarvoor dank, dit nemen we mee in de onderzoeken voor het plan-MER en de IEA.*
De indiener wijst op de vergunningsplicht en privaatrechtelijke toestemming bij bouwen op of boven de HSWI.	*Waarvoor dank, dit nemen we mee in de onderzoeken voor het plan-MER en de IEA.*
Er wordt gevraagd om in de MER te onderzoeken of vervoer van producten en afval per spoor wordt voorzien, en zo ja, in welke vorm en frequentie.	*De omgang met radioactief afval wordt beknopt aangestipt, mede omdat dit het beleidsterrein van ministerie van IenW is en dit past bij haar Nationaal Programma Radioactief Afval.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vraagt om mogelijke interferentie met elektrotechnische installaties, ERTMS-uitrol en elektrificatie van het spoor te onderzoeken.	*Elektromagnetisme nemen we mee in de onderzoeken als onderdeel van de internationale richtlijn SSG-35-criteria. Dit komt aan bod in het plan-MER / IEA.*
Er wordt verzocht om te onderzoeken of hoogspanningsleidingen beperkingen opleveren voor blusvoorzieningen op ProRail-terreinen.	*Dit is een relevant onderdeel dat speelt in de planuitwerkingsfase, zodra er een locatiekeuze is.*
De indiener vraagt om bij de locatiekeuze expliciet rekening te houden met het beperkingengebied spoor, de handreiking voor veilige kernreactoren en het vervoer van gevaarlijke stoffen. De indiener verzoekt om onderstations en relaiskasten niet in te sluiten of te dicht te bebouwen, en altijd bereikbaar te houden voor hulpdiensten.	*Dit is een relevant onderdeel dat speelt in de planuitwerkingsfase, zodra er een locatiekeuze is.*
Gebruik van gronden in eigendom of beheer van de indiener is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming.	*Dit is een relevant onderdeel dat speelt in de planuitwerkingsfase, zodra er een locatiekeuze is.*
De indiener vraagt om in de MER aandacht te besteden aan externe veiligheid op basis van actuele Basisnet-gegevens.	*Dit nemen we mee in het plan-MER*
Voor geluid vraagt de indiener om gebruik te maken van gegevens uit het geluidregister spoor. Hoewel er geen wettelijke normen zijn voor trillingen, adviseert de indiener om dit aspect wel mee te nemen in de planvorming.	*Trillinghinder komt aan bod in het plan-MER*
De indiener vraagt om risicoanalyses bij wijzigingen in gebruik van overwegen en wijst op de verplichtingen uit de Beleidsagenda Spoorveiligheid.	*Dit is een relevant onderdeel dat speelt in de planuitwerkingsfase, zodra er een locatiekeuze is.*
De stabiliteit van de spoorbaan mag niet worden beïnvloed door infiltratie van hemelwater of andere ingrepen in de ondergrond.	*Dit is een relevant onderdeel dat speelt in de planuitwerkingsfase, zodra er een locatiekeuze is.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vraagt om gronden met de bestemming Spoorwegdoeleinden ook in de toekomst deze functie te laten behouden en geen dubbelactiviteiten toe te staan.	*Dit is een relevant onderdeel dat speelt in de planuitwerkingsfase, zodra er een locatiekeuze is.*
202503520	
Alle voorgestelde locaties liggen onder NAP, wat in combinatie met zeespiegelstijging en onvoldoende onderhoud aan waterkeringen aanzienlijke risico's oplevert. Er is daarnaast grote zorg over de veiligheid van nucleaire installaties in gebieden met veel risicovolle infrastructuur; formele veiligheidsmaatregelen worden als ontoereikend beschouwd.	*Het klopt niet dat alle voorgestelde locaties onder NAP liggen. In de planMER en IEA zal per locatie onderzocht worden in hoeverre kerncentrales veilig in bedrijf kunnen worden genomen en wat dit betekent voor de aanpassingen aan de locaties. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'*
De aanwezigheid van bestaande risicovolle activiteiten in Nederland, gecombineerd met bevolkingsdichtheid en grensoverschrijdende risico's, maakt uitbreiding met kernenergie onwenselijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Vanuit het perspectief van stroomverbruik is de Maasvlakte de meest logische locatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
Er is fundamenteel wantrouwen in de formele veiligheidswaarborgen en het overheidshandelen; het voornemen tot uitbreiding van kernenergie wordt als onverantwoord beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202503521	
De voorgestelde locatie ligt nabij een stiltegebied en een Natura 2000-gebied, wat leidt tot zorgen over aantasting van beschermde natuurwaarden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt bezwaar gemaakt tegen de concentratie van ongewenste voorzieningen in Zeeland, zoals gevangenissen, terwijl andere voorzieningen worden geweigerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De spreiding van kerncentrales wordt als oneerlijk ervaren; indien gewenst zouden deze in andere provincies geplaatst moeten worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener uit sterke regionale frustratie over de wijze waarop Zeeland wordt behandeld in nationale besluitvorming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202503524	
De zienswijze beschrijft dat het plan-MER en de Integrale Effecten Analyse (IEA) samen een breed afwegingskader vormen, waarin ook gezondheidseffecten worden meegenomen.	*Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen.*
De locatie Borssele wordt als bestaand kernenergiegebied benoemd, met aanwezige infrastructuur en ervaring met nucleaire veiligheid.	*Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen.*
De nabijheid van de Belgische grens bij de locaties Borssele en Terneuzen wordt benoemd als relevant voor mogelijke impact op Oost-Vlaanderen. De locatie Maasvlakte II wordt daarnaast als relatief ver van de Belgische grens beschouwd, met een industrieel karakter en weinig directe impact. De locatie Eemshaven wordt als verwaarloosbaar beschouwd qua impact op België vanwege de grote afstand. Het waarborgingsbeleid geldt voor Borssele en (voorheen) Eemshaven, maar niet voor Maasvlakte II en Terneuzen. Aanbevolen wordt om ook deze locaties nader te onderzoeken.	*Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen.* *Wat betreft het waarborgingsbeleid in relatie tot de Tweede Maasvlakte en Terneuzen: ook deze locaties worden inderdaad meegenomen in de onderzoeken.*

Reactie	*Beantwoording*
De cNRD stelt eisen aan de ligging van kerncentrales ten opzichte van bevolkingscentra en veiligheid van omwonenden.	*Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen.*
Generatie III+ reactoren worden genoemd als optie, met verbeterde veiligheidskenmerken en gestandaardiseerde ontwerpen.	*Deze zienswijze is ter kennisgeving aangenomen.*
De zienswijze vraagt om in het plan-MER aandacht te besteden aan chemische stressoren zoals PM10, PM2,5, NO2, roet en CO_2, ook buiten de exploitatiefase.	*Deze luchtverontreinigende stoffen, met uitzondering van roet, worden meegenomen in het plan-MER.*
Er wordt benadrukt dat toetsing aan gezondheidskundige advieswaarden noodzakelijk is, niet alleen aan wettelijke grenswaarden.	*Dit punt wordt meegenomen in het plan-MER. Ook wordt getoetst aan gezondheidswaarden van de WHO.*
Bij gebruik van koeltorens moet het infectierisico door Legionella worden meegenomen, zowel in de exploitatie- als afbraakfase.	*De effecten van verschillende koelwateroplossingen, waaronder koeltorens, worden meegenomen in het plan-MER en in de Integrale Effectanalyse (IEA).*
Fysische stressoren zoals geluid, trillingen, licht, visuele hinder en elektromagnetische straling moeten per locatie worden onderzocht.	*Dit punt wordt meegenomen in het plan-MER.*
De indiener adviseert om het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) te betrekken voor aspecten rond ioniserende straling.	*Bedankt voor de suggestie.*
202503537	
De zienswijze bevestigt de ontvangst van de adviesvraag over de plan-MER voor de locatiestudie van twee nieuwe kerncentrales.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De geselecteerde locaties liggen in grote industrie- en havengebieden op ruime afstand (minstens 20 km) van de Belgische grens.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De indiener concludeert dat er geen ongunstige impact is op beschermd onroerend erfgoed in Vlaanderen.	*Dank u wel voor deze conclusie.*
Er wordt verzocht om op de hoogte te worden gehouden van de verdere behandeling van het plan-MER.	*U zult op de hoogte worden gehouden van het verdere vervolg.*
202503540	
Indiener spreekt zich nadrukkelijk uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als mogelijke locatie voor kerncentrales, vanwege disproportionele schade aan woonomgeving, landbouw, natuur en veiligheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De voorgestelde locatie ligt direct bovenop een boerderij, woning en landbouwgrond, waardoor bewoners zouden moeten verhuizen en agrarische percelen verloren gaan. Van de zeven onderzochte locaties zijn Paulinapolder en één locatie in Eemshaven de enige waar woningen moeten wijken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De locatie Paulinapolder beschikt niet over een bestaand 380 kV station, wat elders als uitsluitingscriterium geldt. Er wordt gevraagd om een onderbouwing van deze inconsistentie.	*Bij het bepalen van de onderzoekslocaties is ook meegenomen of er ten tijde van de realisatie van de kerncentrales naar verwachting wel een 380 kV-station aanwezig zal zijn. Omdat het project 380 kV Zeeuws Vlaanderen is gestart, wordt daarom ook een locatie in Terneuzen onderzocht. Het klopt dat het voor de eventuele bouw van kerncentrales in Terneuzen noodzakelijk deze nieuwe hoogspanningsverbinding er komt.*

Reactie	*Beantwoording*
De infrastructuur in de regio is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek, wat leidt tot verkeersrisico's, overlast en sociale druk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het huidige elektriciteitsnet is onvoldoende voorbereid op de hoge energieproductie en vereist lange transporttrajecten, mogelijk richting België.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
De verwachte afname van elektriciteit door bedrijven in de kanaalzone is onzeker door veranderende economische omstandigheden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
Er wordt gepleit voor kleinschalige SMR's dichter bij gebruikers, wat efficiënter zou zijn dan één grote centrale op afstand.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De ligging onder zeeniveau brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee; EDF en Westinghouse geven voorkeur aan dry-sites.	*We onderzoeken de effecten van een platform op hoogte om de dry site te garanderen. De conclusies landen in het plan-MER / IEA.*
Ophoging van terreinen veroorzaakt kwelproblemen, verzilting van zoetwaterbronnen en verstoring van het landschap, met grote ecologische en juridische gevolgen.	*We onderzoeken de effecten van een platform op hoogte om de dry site te garanderen. De conclusies landen in het plan-MER / IEA.*
De bekendmaking van de locatiekeuze heeft geleid tot waardedaling van vastgoed en ontwrichting van de agrarische keten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Gezondheids- en milieurisico's zoals straling, geluid en explosiegevaar worden als onvoldoende onderzocht beschouwd.	*Deze onderzoeken moeten nog plaatsvinden en de resultaten zullen worden opgenomen in het planMER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt de locatie ecologisch kwetsbaar; opwarming van de Westerschelde en tunnelconstructies kunnen schadelijke effecten hebben. De Paulinapolder heeft cultureel-historische waarde, waaronder het Canadees Landingsmonument, dat bedreigd wordt door industriële ontwikkeling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Alternatieve locaties zoals het Sloegebied en Maasvlakte II zijn beter geschikt vanwege bestaande infrastructuur, ligging en minder impact op bewoners.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt opgeroepen tot onafhankelijk onderzoek naar het draagvlak voor kernenergie in Zeeland.	*Ten behoeve van de IEA vindt er een bewonersonderzoek plaats naar kansen en risico's omtrent kernenergie.*
Er wordt dringend verzocht om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie en vraagt om serieuze behandeling van bezwaren en gebiedskennis.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202503551	
De indiener verzoekt om de locatie Paulinapolder als mogelijke locatie te schrappen vanwege directe en onevenredige impact op hun bedrijf, erf en landbouwgrond.	*De indiener brengt de grote en directe impact van eventuele bouw van kerncentrales bij Terneuzen op zijn bedrijf en woonomgeving onder de aandacht. Keuze van deze locatie betekent beëindiging van zijn bedrijf op deze locatie. Deze gevolgen op bedrijfsniveau maar ook op hele agrarische belang moet daarom scherp in beeld gebracht worden. Dit dient een belangrijke aandacht te hebben in de procedure. Verwezen wordt verder naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener verzet zich dan ook nadrukkelijk tegen aanwijzing van de Paulinapolder als locatie voor kerncentrales vanwege directe en disproportionele schade aan bedrijf, landbouwgrond en woonomgeving. De aangewezen locatie ligt bovenop het erf en landbouwpercelen van het bedrijf, waardoor voortzetting onmogelijk wordt en verplaatsing noodzakelijk is. De Mosselbanken blijken ook ongeschikt, waardoor extra landbouwgrond nodig is, met verdere impact op agrarische bedrijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Daar komt bij dat van de zeven onderzochte locaties de Paulinapolder en één locatie in Eemshaven de enige locaties zijn waar bewoners moeten wijken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De Paulinapolder is de enige locatie zonder bestaand 380 kV station, terwijl dit elders als uitsluitingscriterium geldt.	*Bij het bepalen van de onderzoekslocaties is ook meegenomen of er ten tijde van de realisatie van de kerncentrales naar verwachting wel een 380 kV-station aanwezig zal zijn. Omdat het project 380 kV Zeeuws Vlaanderen is gestart, wordt daarom ook een locatie in Terneuzen onderzocht. Het klopt dat het voor de eventuele bouw van kerncentrales in Terneuzen noodzakelijk deze nieuwe hoogspanningsverbinding er komt.*
De regionale infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek, wat leidt tot verkeersrisico's, overlast en sociale druk.	*De gevolgen voor bereikbaarheid en logistiek worden onderzocht in de planMER en de IEA. Verder wordt verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het elektriciteitsnet is onvoldoende voorbereid op de hoge energieproductie en vereist lange transporttrajecten, mogelijk richting België.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'elektriciteitsnetwerk'.*

Reactie	*Beantwoording*
De verwachte afname van elektriciteit door bedrijven in de kanaalzone is onzeker door veranderende economische omstandigheden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
Er wordt gepleit voor kleinschalige SMR's dichter bij gebruikers, wat efficiënter zou zijn dan één grote centrale op afstand.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De ligging onder zeeniveau brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee; EDF en Westinghouse geven voorkeur aan dry-sites.	*We onderzoeken de effecten van een platform op hoogte om de dry site te garanderen. De conclusies landen in het plan-MER / IEA.*
Ophoging van terreinen veroorzaakt kwelproblemen, verzilting van zoetwaterbronnen en verstoring van het landschap, met grote ecologische en juridische gevolgen.	*We onderzoeken de effecten van een platform op hoogte om de dry site te garanderen. De conclusies landen in het plan-MER / IEA.*
De locatiekeuze leidt tot waardedaling van vastgoed, uitstel van investeringen en ontwrichting van agrarische samenwerking.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er worden vragen gesteld over compensatie, verplaatsingsmogelijkheden, vergunningen, en vergoeding van kosten bij onteigening.	*Duidelijkheid hierover volgt pas in de fases nadat er een locatie is gekozen.*
Gezondheids- en milieurisico's zoals straling, geluid en explosiegevaar worden als onvoldoende onderzocht beschouwd.	*Deze onderzoeken moeten nog plaatsvinden en de resultaten zullen worden opgenomen in het planMER en de IEA.*
De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt de locatie ecologisch kwetsbaar; opwarming van de Westerschelde en tunnelconstructies kunnen schadelijke effecten hebben.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De Paulinapolder heeft cultureel-historische waarde, waaronder het Canadees Landingsmonument, dat bedreigd wordt door industriële ontwikkeling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Alternatieve locaties zoals het Sloegebied en Maasvlakte II zijn beter geschikt vanwege bestaande infrastructuur, ligging en minder impact op bewoners.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt opgeroepen tot onafhankelijk onderzoek naar het draagvlak voor kernenergie in Zeeland.	*Ten behoeve van de IEA vindt er een bewonersonderzoek plaats naar kansen en risico's omtrent kernenergie.*
De zienswijze verzoekt dringend om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie en vraagt om serieuze behandeling van bezwaren en gebiedskennis.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202503552	
De voorgestelde locatie ligt in een open, landelijke polder met agrarische functie; dit roept zorgen op over aantasting van het landschap en het lokale leefmilieu.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gepleit voor alternatieve locaties waar reeds industrie aanwezig is, om aantasting van relatief ongerepte gebieden te voorkomen.	*Bij het bepalen van de onderzoekslocaties is breed beschouwd welke locaties in Nederland geschikt zouden kunnen zijn voor nieuwe kerncentrales. In deze reactie wordt niet een specifieke locatie aangedragen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De nabijheid van de locatie tot woonkernen wordt als ongewenst ervaren; de kerncentrales zouden duidelijk zichtbaar zijn vanuit de directe leefomgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er heerst het gevoel dat Zeeland, en specifiek Zeeuws-Vlaanderen, wordt gekozen vanwege de afstand tot de besluitvormers en de beperkte lokale tegenstand.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De regio ervaart al een hoge concentratie van industrie en vervuilende activiteiten, wat leidt tot weerstand tegen verdere belasting van het gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202503577	
De plaatsing van een kerncentrale in de Paulinapolder wordt als onaanvaardbaar beschouwd vanwege de aantasting van het open agrarische landschap en de nabijheid van een beschermd natuurgebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De ligging onder zeeniveau wordt als een onaanvaardbaar veiligheidsrisico gezien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
De nabijheid van de centrale tot het ouderlijk huis en de verbondenheid met het gebied veroorzaken stress en zorgen binnen de familie.	*De onzekerheid over de eventuele komst van kerncentrales kan inderdaad erg belastend zijn voor omwonenden. Het is daarom van belang dat op relatief korte termijn een definitieve locatie wordt gekozen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Er zijn zorgen over de gezondheids- en veiligheidsrisico's van een kerncentrale, waaronder straling, geluidshinder en risico op brand of explosie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De verwachte bouwoverlast en noodzakelijke aanpassingen aan de infrastructuur worden als zeer belastend ervaren. De waarde van het familiebezit, waaronder een woning en boerderij, is sterk gedaald; toekomstige leefbaarheid en aantrekkelijkheid van het gebied staan onder druk. De aanwezigheid van een monument ter herdenking van de	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
bevrijding door Canadese soldaten wordt als cultureel waardevol beschouwd en mag niet verloren gaan.	
Er wordt opgeroepen om te kijken naar alternatieve vormen van energieopwekking of locaties die minder ontwrichtend zijn voor hun omgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De indiener roept op om de leefbaarheid van de Paulinapolder te behouden en het bestaande polderlandschap te beschermen, zoals te zien is op de bijgevoegde afbeelding.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202503581	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202503603	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202503606	
De indiener uit twijfel over het nut van het opstellen van een MER en IAE zolang er nog geen besluit is genomen over het toepassen van kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'procedure'.*
Er wordt opgemerkt dat de inleiding van de cNRD gebruikt wordt om het gebruik van kernenergie te propageren. Om die reden voelt de indiener zich gerechtvaardigd om inhoudelijke tegenwerpingen tegen kernenergie te maken, ook al vallen	*De inleiding van de cNRD wordt gebruikt om aan te geven waarom de rijksoverheid dit project aangaat. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
deze mogelijk buiten het projectplan zoals omschreven in paragraaf 1.6.	
De indiener stelt dat kernenergie niet nodig is en dat alternatieven zoals waterstof, aardgas met CCS en energiebesparing beter en sneller kunnen bijdragen aan de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202503638	
Er wordt betreurd dat opnieuw natuurgebied moet wijken, terwijl eerder al delen van de Paulinapolder zijn ingenomen door industriële ontwikkeling zoals Dow.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202503651	
De geplande kerncentrale wordt als te groot ervaren voor het open akkerbouwgebied met historische waarde en nabijheid van een Natura 2000-gebied. Het ophogen van de grond met acht meter wordt gezien als een ernstige aantasting van het landschap van West-Zeeuws-Vlaanderen.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De verwachte kosten en lange bouwtijd van het project worden als nadelig beoordeeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Er wordt gepleit voor kleinere kerncentrales, zoals in China, die minder ruimte innemen, goedkoper zijn en sneller gerealiseerd kunnen worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202503660	

Reactie	*Beantwoording*
De Paulinapolder wordt als onlogische locatie beschouwd voor kerncentrales, mede omdat de opgewekte stroom lokaal niet nodig is.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De regio kent al een hoge dichtheid aan hoogspanningsleidingen, wat verdere belasting onwenselijk maakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnet'.*
De Paulinapolder is een waardevol agrarisch gebied, gelegen nabij een natuurgebied, wat leidt tot zorgen over aantasting van landschap en natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De verwachte overlast tijdens de bouw wordt als aanzienlijk ervaren voor de omgeving rond Biervliet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202503662	
De indiener verzet zich tegen de bouw van een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen en Zeeland in het algemeen.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er is volgens de indiener geen sprake geweest van inspraak voor inwoners; de besluitvorming wordt als top-down ervaren.	*Er vindt momenteel nog onderzoek plaats. Op basis van deze informatie zal naar verwachting in 2026 een keuze worden gemaakt voor de locatie. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
De indiener vraagt om een eerlijke vergelijking van energieopties en stelt dat kernenergie duur, traag en problematisch is vanwege nucleair afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'radioactief afval'.*
Er wordt gepleit voor een referendum onder Zeeuws-Vlamingen, waarbij stemmen van omwonenden zwaarder zouden moeten wegen. De indiener hekelt de neutrale	*Dit gaat buiten de reikwijdte van de rijksoverheid. Hiervoor heeft u de gemeente Terneuzen nodig.*

Reactie	*Beantwoording*
houding van de gemeente Terneuzen en benadrukt het belang van lokale inspraak.	
Er wordt gewezen op de impact op woon-werkverkeer van familieleden bij grootschalige bouw in de regio. De woningmarkt zal volgens de indiener ook onder druk komen te staan door de komst van duizenden grensarbeiders.	*We onderzoeken de impact van de beoogde workforce tijdens de bouwfase van de kerncentrales.*
De Paulinapolder wordt gewaardeerd als recreatief en natuurlijk gebied dat behouden moet blijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er is vrees voor overlast en spanningen in dorpen zoals Philippine door de komst van duizenden tijdelijke arbeidskrachten.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De sociaal-maatschappelijke effecten van de bouw en exploitatie van een kerncentrale op de omgeving wordt nader onderzocht. Hiervoor wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder "leefbaarheid en brede welvaart".*
De locatiekeuze wordt als onlogisch beschouwd vanwege het ontbreken van lokale energiebehoefte en infrastructuur.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'electriciteitsnet'*
De indiener pleit voor plaatsing van een kerncentrale op de Maasvlakte, dichter bij de afnemers van energie. De indiener benadrukt dat de Paulinapolder behouden moet blijven en verzoekt om geen kerncentrale in deze regio te realiseren.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'electriciteitsnet'*
202503664	
De indiener bekritiseert de communicatie in de cNRD en roept op tot feitelijke en transparante informatievoorziening.	*We lopen de cNRD na op dergelijke uitingen en passen waar nodig de teksten aan.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gesteld dat Nederland afhankelijk blijft van het buitenland voor uranium en technologie, ondanks uitsluiting van Rusland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*
Wind- en zonne-energie worden als effectievere middelen gezien om energieonafhankelijkheid te bevorderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Kernenergie wordt niet als duurzame energiebron beschouwd vanwege de lange termijn risico's van kernafval en proliferatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'radioactief afval'.*
De regelbaarheid van kerncentrales wordt betwijfeld; ze draaien vooral op vollast en verhogen mogelijk de elektriciteitskosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'*
De bijdrage van kernenergie aan de elektriciteitsvraag in 2035 wordt als beperkt en kostbaar beoordeeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'*
Zonder investeringen in opslag en netwerken blijft centraal opgewekte energie problematisch.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
Er is geen definitieve oplossing voor radioactief afval; de lasten worden doorgeschoven naar toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Volgens de minister is kernenergie pas na 2040 operationeel, waardoor het geen bijdrage levert aan de klimaatdoelen tot 2050. Ook wordt gesteld dat 100% duurzame dekking in 2040 vereist is, en dat kernenergie hierin geen rol speelt.	*Hoewel nieuwe kerncentrales pas in de tweede helft van de jaren 2030 of rond 2040 beschikbaar komen, dragen zij vervolgens structureel en gedurende meerdere decennia bij aan een stabiele, CO_2-vrije elektriciteitsvoorziening. Daarmee ondersteunen zij de klimaatdoelen ná 2035 en vooral de robuuste realisatie van een volledig CO_2-vrij energiesysteem in 2050.*

Reactie	*Beantwoording*
	Daarnaast is er geen beleidsuitspraak dat in 2040 een systeem moet bestaan uit uitsluitend zon en wind.
Het Nationaal Programma Energiesysteem (NPE) wordt als achterhaald beschouwd en zou geactualiseerd moeten worden.	*Het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) wordt binnen de nationale beleidscyclus Klimaat & Energie gemonitord, geëvalueerd en geactualiseerd. Dit versterkt de regie vanuit het kabinet op het behalen van gestelde doelen en borgt de controlerende taak van het parlement. De monitoring en actualisatie sluit in de ritmiek aan bij de bestaande cyclus voor klimaatbeleid zoals vastgelegd in de Klimaatwet (met INEK, Klimaatplan, monitor klimaatbeleid, KEV en klimaatnota). Beiden sluiten aan op de begrotingscyclus. Het NPE wordt ten minste elke vijf jaar in zijn geheel geactualiseerd. Dit sluit aan bij de in de Klimaatwet vastgelegde cyclus voor het vaststellen van het Klimaatplan en de in EU-verband vastgelegde verplichting om een Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan (INEK) in te dienen bij de Europese Commissie. Eventuele veranderingen van het plan of ontwikkelrichting naar 2050 moeten stevig inhoudelijk onderbouwd worden alvorens deze worden doorgevoerd in een nieuwe versie van het NPE. Tussentijds wordt in de periode van vijf jaar in principe een keer een update opgesteld van het NPE om tussentijds bij te kunnen sturen en ingrijpende ontwikkelingen mee te kunnen nemen.*
Er wordt gepleit voor meer aandacht voor opslagtechnologieën zoals waterstof en batterijen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De kans op ernstige incidenten met kerncentrales wordt als groter ingeschat dan gepresenteerd, ondanks strenge veiligheidseisen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202503668	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202503664. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202503664.*
202503677	
Er wordt principieel bezwaar gemaakt tegen kernenergie; het wordt niet als groen, duurzaam of financieel verantwoord beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven.*
Uraniumwinning wordt als ongezond en problematisch gezien, mede vanwege afhankelijkheid van niet-democratische landen en beperkte, speculatieve voorraden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*
De productie van radioactief afval wordt als onverantwoord beschouwd, mede vanwege het ontbreken van een structurele oplossing en de langdurige opslagproblematiek.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De volledige kosten van kernenergie, inclusief opslag en ontmanteling, moeten transparant worden meegenomen in de berekeningen en niet worden doorgeschoven naar toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Zeeuws-Vlaanderen wordt gezien als een relatief ongerept gebied met landschappelijke en recreatieve waarde; aantasting door kerncentrales wordt als onwenselijk ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De aanleg van kerncentrales in een vakantiegebied met beperkt ontwikkelde infrastructuur wordt als onveilig en ongepast beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'veiligheid'.*
Er wordt gewezen op mogelijke schade aan de biotoop van de Westerschelde.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er is behoefte aan transparantie over de hernieuwde keuze voor kernenergie, gezien eerdere beleidskeuzes in de jaren ’80 om hiervan af te zien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202503679	
Er wordt bezwaar gemaakt tegen aantasting van het Zeeuwse landschap door de bouw van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202503682	
Er wordt bezwaar gemaakt tegen de bouw van één of twee kerncentrales in de Paulinepolder.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
De Paulinepolder wordt als ongeschikt beschouwd vanwege de noodzaak tot grondafname en de nabijheid van natuur. De regio Zeeland heeft al te maken met fijnstofproblematiek; een kerncentrale zou deze belasting vergroten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Het risico op overstroming wordt als reëel en zorgwekkend aangemerkt. In een geopolitiek instabiele wereld wordt een kerncentrale als een kwetsbaar en risicovol object gezien. De scheepvaart in de regio wordt daarnaast al als risicovol ervaren; extra risico’s worden als ongewenst beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De bouw van een kerncentrale zou leiden tot gedwongen verhuizing van bewoners en verlies van waardevolle	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
landbouwgrond. De rust en ruimte in het gebied, die steeds schaarser worden in Nederland, zouden blijvend worden aangetast.	
202503685	
Er wordt gesteld dat kerncentrales niet nodig zijn voor de Nederlandse energievoorziening; het huidige systeem kent al overcapaciteit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'*
De Paulinapolder wordt als ongeschikt beschouwd vanwege de aantasting van natuurwaarden en het verlies van open landschap. Er is bezorgdheid over het verdwijnen van het laatste duingebied rond Biervliet ten gunste van grootschalige projecten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt kritiek geuit op het gebrek aan waardering voor de inzet van lokale agrariërs en bewoners ten opzichte van grootschalige infrastructurele plannen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202503686	
De indiener spreekt zich uit tegen de bouw van kerncentrales vanwege de aantasting van waardevolle polders en de impact op gezinnen en bedrijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202503690	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener uit kritiek op het voornemen om kerncentrales in Zeeland te realiseren en ervaart dit als een vorm van ongelijke behandeling ten opzichte van de Randstad. Er wordt bezwaar gemaakt tegen de locatiekeuze, waarbij West-Zeeuws-Vlaanderen als onterecht aangewezen wordt gezien.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener stelt dat het wegennet in de regio niet toereikend is voor de komst van nieuwe kerncentrales. Er wordt gewezen op een negatieve impact op de leefbaarheid, mede door de nabijheid van bestaande installaties zoals Doel en Borssele.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De indiener suggereert alternatieve locaties zoals Den Haag of het Groene Hart, en stelt dat Zeeland disproportioneel wordt belast.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt verwezen naar eerdere overheidsprojecten in Zeeland (zoals de marinierskazerne en het kenniscentrum) die niet zijn doorgegaan of als mislukt worden beschouwd.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De indiener roept op tot meer aandacht voor de mening van burgers en pleit voor een meer democratisch proces. Er wordt frustratie geuit over het gevoel dat besluiten top-down worden opgelegd zonder voldoende participatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie' en 'procedure'.*
202503695	
De indiener uit kritiek op de bouw van kerncentrales vanwege aantasting van natuur, gezinnen en bedrijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gesteld dat kerncentrales vooral bedoeld zijn voor toekomstige datacenters en kunstmatige intelligentie, wat als misleidend wordt ervaren.	*De elektriciteit is bedoeld voor de elektrificatie van Nederland om CO2-vrij energie te kunnen produceren.*

Reactie	*Beantwoording*
De overheid wordt verweten een schimmenspel te spelen en belastinggeld te verspillen aan prestigeprojecten en onderzoeksopdrachten.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De Ruimtelijke Strategie Datacenters, 'Routekaart 2030 voor de groen van datacenters in Nederland', is gevoegd als bijlage. De ruimtelijke strategie voor datacenters is ontstaan uit overleg binnen REOS en met sectorpartijen, en richt zich op het strategisch omgaan met groei, energie-infrastructuur en restwarmte. Er is consensus over het versterken van bestaande clusters in de MRA en het benutten van locaties als Middenmeer en Eemshaven, met aandacht voor latency, energievoorziening en veerkracht. Voor de lange termijn wordt uitbreiding nabij duurzame energiebronnen aanbevolen, terwijl decentrale opslag nog te onzeker is voor ruimtelijke planning.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503718	
De indieners verzoeken om het ontwikkelingsperspectief van de CCS-projecten (Porthos, Aramis, CO2next en Delta Rhine Corridor (DRC West)) expliciet te betrekken bij de locatieafweging voor de kerncentrales, zodat de (toekomstige) CCS-keten niet in gevaar komt. Er wordt gevraagd om per CCS-project de gevolgen van de bouw en exploitatie van de kerncentrales te onderzoeken, inclusief afstemming met de projectorganisaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.* *De samenhang met de CCS-projecten wordt in beeld gebracht in het hoofdstuk Toekomstvastheid. Hiervoor heeft er een gesprek plaatsgevonden met de Directie Kernenergie van het ministerie van KGG en heeft u informatie aangeleverd. Hartelijk dank voor uw constructieve houding en samenwerking hierin.*
De impact van koelwateronttrekking door de kerncentrales op bestaande vergunningen, zoals die van Porthos, moet worden meegenomen in de milieustudies.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'. Volledigheidshalve wordt gewezen op*

Reactie	*Beantwoording*
	hoofdstuk 6 van de concept-NRD, waarin beschreven wordt welke (milieu-)onderwerpen worden onderzocht.
De veiligheidsrisico's van langdurige aanwezigheid van personeel nabij CO_2-infrastructuur moeten worden onderzocht, inclusief verblijfsaantallen per bouwjaar.	*Omgevingsveiligheidrisico's wordt meegenomen in het plan-MER en IEA.*
Er wordt gevraagd om de impact van de kerncentrales op de elektriciteitsvoorziening voor de CCS-keten op de Maasvlakte te analyseren een aan te geven of onderbrekingen te verwachten zijn.	*De impact op het elektriciteitsnet van de regio wordt beschouwd in de IEA.*
De indieners bieden hun inhoudelijke expertise aan voor het opstellen van het Plan-MER en spreken hun bereidheid tot samenwerking uit.	*Verwezen wordt naar de reactie onder a.*
202503719	
De indiener maakt bezwaar tegen de impact van de kerncentrales op de directe leefomgeving, met name vanwege de nabijheid tot woonkernen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gewezen op risico's voor de bodemgesteldheid en funderingen van historische gebouwen in Biervliet, door verstoring van het grondwaterpeil.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De indiener uit zorgen over het gebrek aan vertrouwen in overheidsmaatregelen, verwijzend naar de situatie in Groningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Er wordt nadruk gelegd op de ecologische waarde van het Natura 2000-gebied Paulinapolder, met schorren en slikken als natuurlijke bescherming tegen overstromingen. De verwachte opwarming van het Westerscheldewater wordt	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
genoemd als bedreiging voor het kwetsbare habitat en de bescherming van het achterland.	
De indiener stelt dat aantasting van het Natura 2000-gebied in strijd is met Europese verplichtingen en dat dit habitat uniek is in Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt gewezen op ernstige gezondheidsrisico's voor mens en dier door langdurige bouwactiviteiten en verstoringen in de omgeving. De indiener stelt dat de maatschappelijke impact van het project niet te compenseren is en dat burgers hier niet om hebben gevraagd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er worden zorgen geuit over de financiële haalbaarheid van het project, met verwijzing naar kostenoverschrijdingen in het buitenland. De indiener stelt dat het project Nederland financieel kan ondermijnen en dat de lasten bij burgers komen te liggen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Het plan wordt als disproportioneel en destructief omschreven, met name gezien de schaal en locatie nabij kwetsbare natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
202503732	
De indiener verzet zich tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder vanwege de verwachte aantasting van het landschap, erfgoed en leefomgeving. Het erf van de indiener in de aangrenzende Elisabethpolder bevat waardevolle Zeeuwse landschapselementen en wordt actief onderhouden in samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Zeeland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De bouw van een kerncentrale zou leiden tot geluid-, licht-, stof- en verkeersoverlast, en veroorzaakt nu al stress en waardedaling van onroerend goed.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De nabijheid van het Amerikaanse bedrijf DOW wordt als extra veiligheidsrisico gezien, mede vanwege geopolitieke spanningen en mogelijke doelwitten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De Paulinapolder wordt omschreven als een waardevol agrarisch en natuurlijk gebied, grenzend aan Natura 2000-gebied, dat behouden moet blijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202503749	
Ik ben tegen de plaatsing van kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener woont aan de rand van de Paulinapolder en vreest zijn woning kwijt te raken.	*Op dit moment is nog niet duidelijk waar de twee kerncentrales komen en dus kan er helaas ook nog geen duidelijkheid worden gegeven aan de bewoners die in de nabijheid van de verschillende onderzoekslocaties wonen. We begrijpen dat dit erg vervelend is. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*

Reactie	*Beantwoording*
202503750	
De indiener spreekt zijn grote bezorgdheid uit over de plannen voor nieuwe kerncentrales in Borssele en/of Terneuzen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gevraagd om een kwalitatieve beschrijving van de hoeveelheden radioactief afval en gebruikte stoffen die vrijkomen bij exploitatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener vraagt om een beschrijving van de risico's en veiligheidsaspecten van nucleaire transporten, met aandacht voor mogelijke routes via Oost-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er wordt verzocht om de impact van zeespiegelstijging op de ingepolderde terreinen en de regio te onderzoeken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De indiener vraagt aandacht voor cybersecurity en risico's bij oorlog of terreur. Er wordt ook gevraagd om de stralingsimpact bij calamiteiten op het grondgebied van Assenede in beeld te brengen. Daarnaast wenst de indiener inzicht in noodprocedures en crisiscommunicatie bij calamiteiten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De indiener en haar inwoners willen geïnformeerd worden over alle stappen in de procedure en betrokken worden bij participatiemomenten.	*We versterken de communicatie met Vlaanderen. De Directie Kernenergie acht het als initiatiefnemer van belang om direct in contact te zijn met de Vlaamse stakeholders over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden bestuurlijke en (hoog)ambtelijke gesprekken ingepland. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als direct contactpersoon voor bewoners, bedrijven en*

Reactie	*Beantwoording*
	overheden in Vlaanderen. Dit is aanvullend op de formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo.
Het standpunt van de indiener wordt gecommuniceerd aan de besturen van Borssele en Terneuzen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503761	
De indiener acht Terneuzen (Biervliet) ongeschikt als locatie voor een kerncentrale vanwege de perifere ligging.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gewezen op gebrekkige infrastructuur in de regio als belemmering voor realisatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De indiener verwacht dat hooggekwalificeerd personeel niet bereid zal zijn om in deze afgelegen regio te werken.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503773	
De indiener maakt bezwaar tegen de locatiekeuze voor de kerncentrales in de Paulinapolder bij Biervliet vanwege de verwachte impact op het dorp en de omgeving.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gewezen op de historische waarde van Biervliet en de vrees dat deze verloren gaat door industrialisering. De indiener verwacht dat toerisme zal afnemen door de nabijheid van een industrieterrein, wat negatieve gevolgen heeft voor lokale ondernemers. Fietsroutes rond het dorp zouden minder toegankelijk worden, wat recreatieve waarde vermindert. Er wordt gesteld dat jonge gezinnen bewust voor Biervliet kiezen vanwege betaalbare woningen, en dat wonen naast een kerncentrale onaantrekkelijk is. De infrastructuur	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
in de regio wordt als onvoldoende beschouwd voor een project van deze omvang.	
Er wordt gewezen op de nabijheid van een Natura 2000-gebied en zorgen geuit over aantasting van natuurwaarden. De vervuiling van de Westerschelde wordt genoemd als extra reden om geen kerncentrale in dit gebied te bouwen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De indiener uit zorgen over mogelijke onteigening van agrarische gronden in het gebied.	*Indien Terneuzen gekozen wordt als voorkeurslocatie zal dat forse impact hebben voor agrarische belangen. Allereerst voor de bedrijven met grond(gebruik) in deze polder. De belangen brengen we goed in beeld om hier in de grondverwerving en compensatie zo goed mogelijk rekening mee te houden. Inzet is om in goed overleg tot overeenstemming te komen met betrokken eigenaren.*
Het plan wordt samenvattend als een slecht idee beoordeeld, gezien de combinatie van negatieve effecten op natuur, leefomgeving en lokale gemeenschap.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
202503774	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202503775	
De indiener waardeert de betrokkenheid bij de procedure en benadrukt het belang van een transparante besluitvorming.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De nabijheid van de Maasvlakte tot Westland vereist dat de belangen van inwoners, bedrijven en instellingen volwaardig worden meegewogen.	*Dit doen we in ons participatieproces. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
De toegepaste methodiek wordt als degelijk ervaren, maar op onderdelen is nadere uitwerking nodig. Zo wordt de interpretatie van harde en zachte veiligheidscriteria niet eenduidig ervaren; de scheidslijn is bij een locatie nabij zee discutabel. Overstromingsrisico's zouden als hard criterium moeten gelden; de weging van de vier KNMI-klimaatscenario's in de risicoanalyse moet dan ook transparant worden toegelicht.	*Overstromingsrisico's is vanuit internationale richtlijnen een 'zacht' criterium. Hier wijken we niet van af. Wel dient de overstromingskans bij de gekozen locatie zo laag als mogelijk te zijn.*
Er is ook zorg over evacuatiemogelijkheden bij calamiteiten; de beoordeling van evacuatiecapaciteit en betrokkenheid van hulpdiensten moet expliciet worden uitgewerkt.	*Dit doen we in een proces met de Veiligheidsregio's. Dit landt in het plan-MER en de IEA.*
De koelwaterproblematiek op de Maasvlakte is onderbelicht; er is behoefte aan een onderbouwde analyse van technische, milieukundige en ruimtelijke gevolgen.	*Dit landt in het plan-MER en de IEA.*
De indiener vraagt om inzicht in de ruimtelijke effecten van mogelijke koeltorens.	*Dit landt in het plan-MER en de IEA.*
Er is zorg over politieke beeldvorming waarin Zeeland als voorkeurslocatie wordt gepresenteerd; dit ondermijnt het vertrouwen in een open afweging. De indiener roept op tot actieve communicatie dat er nog geen voorkeurslocatie is vastgesteld. De indiener wil zichtbaarder aanwezig zijn in het proces en vraagt om formele inspraakmogelijkheden. De invloed van bewoners op de besluitvorming is onvoldoende geborgd; de weging van participatieopbrengsten moet transparanter worden gemaakt.	*Dit beeld begrijpen wij. Alle locaties worden gelijkwaardig onderzocht en beoordeeld. Een goed onderbouwde locatiekeuze volgt op basis van uitkomsten van het plan-MER en de IEA in een ontwerp-voorkeursbeslissing.*

Reactie	*Beantwoording*
De uiteindelijke locatiekeuze moet gebaseerd zijn op objectieve, toetsbare criteria en niet op politieke voorkeuren. Eemshaven moet worden meegenomen als volwaardig alternatief in de MER en IEA.	*Het belang van een locatiekeuze op basis van objectieve criteria onderschrijven wij. Dit is dan ook het uitgangspunt van de plan-MER en IEA. Eemshaven is in 2025 toegevoegd aan het locatieonderzoek, zoals ook gesteld is in de cNRD.*
De indiener vraagt om transparantie over hoe objectieve criteria worden gewogen in relatie tot het toekomstige energiesysteem.	*Dit landt in het plan-MER en de IEA.*
De indiener benadrukt het belang van verdere uitwerking van veiligheidsrisico's en participatie.	*Dit landt in het plan-MER en de IEA.*
De indiener spreekt waardering uit voor de constructieve houding van het Rijk en ziet uit naar verdere samenwerking.	*Hartelijk dank voor uw positieve reactie op het proces om te komen tot de locatiekeuze en de participatiemogelijkheden hierin. We gaan door op deze weg, zoals ook omschreven staat in het participatieplan.*
202503778	
De indiener wijst erop dat de locatie Mosselbanken/Paulinapolder geen bestaand industriecluster is en dat het onterecht is deze onder die noemer te scharen.	*Correct, enkel de Mosselbanken zijn industrie. We passen waar nodig de teksten aan.*
Het ruimtebeslag in de Paulinapolder heeft grote impact op natuur, leefbaarheid en bestaande functies; dit vraagt om een zorgvuldige afweging.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu', 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'procedure'.*
De CO_2-uitstoot van opwerking en opslag van radioactief materiaal wordt ten onrechte buiten beschouwing gelaten in de beoordeling van CO_2-neutraliteit. De verantwoordelijkheid voor eindberging van radioactief afval wordt doorgeschoven naar toekomstige generaties; dit roept vragen op over de onderbouwing van deze keuze.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
Containerbegrippen als ‘ruimtelijke kwaliteit’ en ‘landschapskwaliteit’ worden gebruikt zonder duidelijke criteria; dit maakt de selectieprocedure willekeurig.	*De cNRD geeft een voorzet wat er onder deze termen wordt geschaard. In het plan-MER en de IEA zal dit nader uitgewerkt en beoordeeld zijn.*
Kostenbeoordelingen lijken geen rekening te houden met schade aan natuur of effecten van koelwaterchemicaliën; dit moet transparanter worden gemaakt.	*Kosten worden verder beschouwd en beoordeeld in de IEA.*
De impact op Natura 2000-gebieden wordt beperkt tot stikstofeffecten; andere ecologische waarden, zoals het Paulinaschor, blijven onderbelicht. Het Paulinaschor is een uniek estuarien natuurgebied met hoge biodiversiteitswaarde en UNESCO-status; aantasting is onacceptabel.	*De impact op Natura2000-gebieden worden in het planMER breder onderzocht dan alleen de eventuele effecten als gevolg van stikstof. Daarnaast worden ook de effecten op andere gebieden, zoals Natuurnetwerk Nederland, in beeld gebracht. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De keuze voor locatie Terneuzen A is onvoldoende onderbouwd; de geografische afbakening van het ruimtebeslag in de Paulinapolder ontbreekt.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De bestaande agrarische bestemming van de Paulinapolder staat industriële ontwikkeling niet toe; wijziging vereist een goede ruimtelijke onderbouwing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De locatiekeuze leidt tot versnippering van natuur en ondermijnt ecologische verbindingen, in strijd met het beleid van het Natuurnetwerk Zeeland.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er staan geen windturbines op de Mosselbanken; eerdere plannen voor windturbines in de Paulinapolder zijn ingetrokken vanwege ecologische bezwaren.	*We lopen de cNRD langs op onjuiste teksten en passen deze waar nodig aan.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener roept op tot een eerlijke en redelijke besluitvorming waarin ook niet-kwantificeerbare waarden zoals natuur en landschap worden meegewogen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202503780	
De indiener is tegen de locatiekeuze voor een kerncentrale in de Paulinapolder nabij Terneuzen.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De bouwlocatie is volgens de indiener ongeschikt vanwege hinder voor fietsverkeer van scholieren en werknemers richting Terneuzen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De wegen naar de beoogde locatie zijn volgens de indiener niet geschikt voor intensief werfverkeer.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er is volgens de indiener weinig draagvlak in de regio; andere locaties zoals de Maasvlakte zouden meer maatschappelijk geaccepteerd zijn.	*Dit moet blijken uit de IEA.*
De aanwezigheid van boerengezinnen en dorpsbewoners in het gebied leidt tot zorgen over onzekerheid en aantasting van de leefomgeving. De indiener vreest dat de komst van een kerncentrale de aantrekkelijkheid van het dorp ondermijnt, terwijl juist recent is geïnvesteerd in voorzieningen. De kerncentrale kan negatieve gevolgen hebben voor het toerisme in Zeeuws-Vlaanderen, dat belangrijk is voor de regionale economie en voorzieningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De indiener sluit zich aan bij zienswijzen van dorpsgenoten en bewoners van omliggende polders, waarin alternatieve locaties als geschikter worden aangeduid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verder wordt verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202503789	
De indiener (Stedin) benadrukt dat de plannen directe gevolgen kunnen hebben voor hun infrastructuur en netinvesteringen. Het is onduidelijk in hoeverre bij de locatiekeuze rekening is gehouden met bestaande en geplande infrastructuur van Stedin.	*Er wordt rekenschap gegeven aan effecten op onder- en bovengrondse infrastructuur in het plan-MER en de IEA.*
De indiener vraagt waarom locaties zonder 380 kV-infrastructuur of koelwater toch worden meegenomen in de beoordeling.	*Dit is niet het geval. Alle locaties liggen aan koelwater. En alle locaties hebben ofwel al aanwezige 380 kV-infrastructuur of hebben in de toekomst mogelijk 380 kV-aansluitingen (Terneuzen).*
Er is daarnaast behoefte aan toelichting op de keuze om locaties met ruimtegebrek of reeds vergunde ontwikkelingen toch op de longlist te plaatsen. De consistentie van beoordelingscriteria wordt in twijfel getrokken, bijvoorbeeld bij de beoordeling van Terneuzen.	*Naar aanleiding van reacties en adviezen op de concept NRD is het selectieproces naar de huidige kandidaatlocaties nader toegelicht. Daarbij is het zo dat voor een project van deze omvang mogelijk bestaande activiteiten verplaatst moeten worden. In de planMER en IEA wordt in beeld gebracht wat dit zou betekenen.*
De indiener vraagt of ondergrondse infrastructuur is meegewogen bij de beoordeling van alternatieven.	*Er wordt rekenschap gegeven aan effecten op onder- en bovengrondse infrastructuur in het plan-MER en de IEA.*
Er lijkt onvoldoende aandacht te zijn voor de plannen van de indiener, zoals uitbreidingen bij het station Vlissingen Oost.	*We beoordelen de locaties ook op bekende autonome ontwikkelingen en op raakvlakprojecten in de toekomst. Dit voedt de beoordelingen in het plan-MER en de IEA.*
Het thema ‘kabels en leidingen’ ontbreekt in de beoordelingskaders, terwijl dit voor de indiener essentieel is.	*De aanwezigheid van kabels en leidingen is geenszins onderscheidend tussen de locaties. Die zitten overal. We*

Reactie	*Beantwoording*
	geven vooral rekenschap aan die kabels en leidingen die een veiligheidsrisico vormen voor nieuwe kerncentrales en vice versa.
De impact van clustering van energie-intensieve industrie op netcapaciteit is onderbelicht; cumulatieve effecten moeten worden meegenomen.	*Met TenneT wordt de inpassing van de kerncentrales in het 380kV net op elke locatie beoordeeld. Daarbij worden ontwikkelingen aan de vraag en aanbodzijde meegenomen alsook de geplande netuitbreidingen.*
De indiener waarschuwt voor lock-in-effecten die toekomstige aanpassingen aan het energiesysteem kunnen belemmeren.	*Ter kennisgeving aangenomen.*
De relatie met andere programma's zoals het 380 kV-net en VAWOZ is onduidelijk; gevolgen voor infrastructuur moeten worden toegelicht.	*Er bestaan in Zeeland raakvlakken met het programma VAWOZ en het project 380kV Zeeuws Vlaanderen. De planMER en de IEA bevatten een beschrijving van deze raakvlakken. Besluitvorming over deze ontwikkelingen wordt integraal benaderd.*
De indiener vraagt of de capaciteit van bestaande en geplande verbindingen toereikend is en waarom aanvullende verbindingen niet zijn meegenomen.	*Met TenneT wordt de inpassing in het 380kV-net op alle locaties beoordeeld. Indien er knelpunten worden verwacht bij deze locaties zijn aanvullende maatregelen nodig. Aanvullende verbindingen zij daarbij een ingrijpende maatregel.*
De indiener verzoekt om hun belangen nadrukkelijk mee te wegen in de besluitvorming en is bereid tot overleg.	*Dank voor de reactie en het uitten van het belang. Indiener wordt betrokken in het vervolg.*
Zij behouden zich het recht voor om de zienswijze aan te vullen met nadere argumenten.	*Waarvoor dank.*
202503791	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener pleit voor een focus op wind- en zonne-energie in plaats van kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Kernenergie wordt als duurder en vervuilender beschouwd dan windenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De bouw van kerncentrales loopt vaak fors uit, waardoor klimaatdoelstellingen niet tijdig gehaald worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De indiener stelt dat de overheid werkt met modellen en denkwijzen die niet aansluiten bij de werkelijkheid.	*Modellen proberen de realiteit na te bootsen. Er is altijd een afweging en analyse nodig van de resultaten van een model. Dit doen we zorgvuldig voor het plan-MER en de IEA.*
Er zijn zorgen over de hoge kosten, onvoorspelbare bouwtijd en onzekerheid van investeringen in kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De indiener wijst op veiligheidsrisico's en het ontbreken van een definitieve oplossing voor kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'radioactief afval'.*
Er is kritiek op het gebruik van modellen en aannames die volgens de indiener niet aansluiten bij de werkelijkheid.	*Verwezen wordt naar de reactie bij d.*
De indiener stelt dat besluiten over energievoorziening gebaseerd moeten zijn op lange termijnbeleid, niet op politieke of commerciële belangen.	*Ter kennisgeving aangenomen.*
Er wordt gepleit voor transparantie over planning, risico's en economische effecten over de gehele levensduur van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
De Maasvlakte wordt als ongeschikte locatie beschouwd vanwege ruimtegebrek, intensief gebruik en kwetsbaarheid van de haven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locaties'.*
De indiener wijst op het uitblijven van natuurcompensatie voor Maasvlakte II.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er zijn zorgen over de ruimtelijke impact van de bouw, zoals extra infrastructuur en druk op de woningmarkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De aanwezigheid van expats wordt genoemd als factor die het gemeenschapsgevoel onder druk zet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202503797	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie met nr. 202502095.*
202503801	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202503718. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202503718.*
202503805	
De indiener waardeert het zorgvuldige proces en sluit zich aan bij de zienswijze van de gemeente Borsele.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De indiener verzoekt om aanvullende energie-infrastructuur ondergronds aan te leggen vanwege de beperkte ruimte in de gemeente.	*De energie infra wordt door TenneT aangelegd, dat valt buiten de scope van een locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener vraagt om de effecten van toegenomen verkeersbewegingen ook voor Reimerswaal in de NRD te onderzoeken.	*Verkeerseffecten worden in het plan-MER en IEA beoordeeld.*
Er wordt verzocht om de kwetsbaarheid van de Zeeuwse infrastructuur mee te nemen in de plan-MER, mede vanwege risico's bij calamiteiten.	*Risico's bij calamiteiten wordt meegenomen in het plan-MER en de IEA.*
De indiener stelt vragen over de reikwijdte van de effectbeoordeling en de betrokkenheid van Stedin bij de impactanalyse.	*Stedin participeert mee in het proces. Zij worden betrokken bij gesprekken met onze omgevingsmanagers.*
Er wordt gevraagd naar de impact van de kerncentrales op de energie-infrastructuur in Zeeland en de noodzaak van extra 380 kV-stations.	*Dit wordt beoordeeld in de IEA.*
De indiener wil dat ondergrondse aanleg van hoogspanningskabels technisch en financieel wordt onderzocht, inclusief buitenlandse ervaringen.	*De energie infra wordt door TenneT aangelegd, dat valt buiten de scope van een locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales.*
De indiener vraagt om landschappelijke inpassing van nieuwe energie-infrastructuur in omliggende gemeenten.	*De energie infra wordt door TenneT aangelegd, dat valt buiten de scope van een locatiekeuze voor twee nieuwe kerncentrales.*
Er wordt gevraagd naar de kosten van een verhoogd risicoprofiel voor de omgeving.	*Onduidelijk is over welk verhoogd risicoprofiel de indiener spreekt.*
De impact van de kerncentrales op de uitbreiding van het elektriciteitsnet moet worden onderzocht.	*Dit wordt beoordeeld in de IEA.*
De indiener vraagt of de regio de opgewekte stroom eerst zelf kan gebruiken voordat deze wordt doorgeleverd aan het landelijke net.	*Het is technisch niet mogelijk om onderscheid te maken in wie welke opgewekte stroom afneemt en wanneer.*

Reactie	*Beantwoording*
	Opgewekte stroom wordt direct op het landelijke net ingevoed.
Er wordt gevraagd naar compensatiemogelijkheden voor verhoogde druk op het wegennet, bijvoorbeeld via openbaar vervoer.	*Verkeerseffecten worden in het plan-MER en IEA beoordeeld.*
De indiener vraagt om een inschatting van de druk op de woningmarkt door huisvesting van personeel en mogelijke oplossingen.	*Dit wordt beoordeeld in de IEA.*
Er wordt gevraagd om meekoppelkansen en een duidelijke afbakening van het plangebied en invloedsgebied.	*Dit wordt meegenomen in het plan-MER en de IEA.*
Tot slot vraagt de indiener om een integraal beeld van de optelsom van grootschalige energieprojecten in Zeeland, met aandacht voor landschap, milieu en leefbaarheid.	*Hiervoor lopen binnen het ministerie van KGG en medeoverheden trajecten.*
202503811	
De indiener dient een zienswijze in vanwege de mogelijke impact van kerncentrales op de omgeving van de Eemshaven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De indiener benadrukt het belang van een goede beoordeling van luchtkwaliteit, geluidsbelasting en omgevingsveiligheid op de gezondheid van omwonenden.	*Dit wordt onderschreven. Deze onderwerpen komen dan ook aan bod in het plan-MER en in de IEA. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Sociale omgevingsvraagstukken zoals draagvlak, mentale en fysieke gezondheid moeten uitgebreid worden onderzocht, zowel tijdens de bouw als na ingebruikname.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'. Dergelijke sociale vraagstukken komen aan bod in het IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Het vertrouwen in het landelijk bestuur staat onder druk in Groningen, mede door de gaswinning; dit kan leiden tot weerstand tegen nieuwe risico's.	*Dit nemen we mee in de IEA.*
De indiener sluit zich aan bij het advies van de Wetenschappelijke Klimaatraad om een klimaatadaptatietoets uit te voeren die minstens 100 jaar vooruitkijkt.	*Dit onderzoeken we voor het plan-MER en de IEA.*
Vanwege de buitendijkse ligging aan de Waddenzee wordt extra aandacht gevraagd voor klimaatbestendigheid.	*Dit onderzoeken we voor het plan-MER en de IEA.*
De indiener vraagt nadrukkelijk om omgevingsvraagstukken mee te nemen in de afwegingen in het plan-MER en de besluitvorming.	*Dit onderzoeken we voor het plan-MER en de IEA.*
202503812	
De indiener meldt dat de gemeenteraad op 26 juni nog zal spreken over de reactie van het college, waardoor de definitieve zienswijze als nazending zal worden verstuurd.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503816	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
202503817	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
202503818	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
202503820	

Reactie	*Beantwoording*
Zie 202502095	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
202503829	
De indiener maakt bezwaar tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder vanwege de grote impact op leefomgeving en natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Er wordt gesteld dat West-Zeeuws-Vlaanderen onvoldoende ruimte biedt voor grootschalige energieprojecten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De veiligheid en gezondheid van inwoners worden als kwetsbaar aangeduid door de nabijheid van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De bestaande wegeninfrastructuur wordt als ontoereikend beschouwd voor het verwachte bouwverkeer, met risico's voor lokaal verkeer.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er worden zorgen geuit over huisvesting van tijdelijke werknemers en overlast door geluid en licht, met negatieve effecten op fauna.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De indiener verwacht economische schade voor landbouwers en bewoners door onteigening en waardedaling van eigendommen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gepleit voor realisatie van energieprojecten op locaties met minder impact op mens, dier en milieu.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De voorkeur gaat uit naar plaatsing in grotere industriële gebieden die beter zijn toegerust voor dergelijke installaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202503842	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener acht plaatsing van kerncentrales in de Paulinapolder ongeschikt vanwege de aanwezigheid van cultureel en historisch erfgoed.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Er wordt gewezen op aantasting van natuurwaarden als gevolg van de voorgenomen locatiekeuze.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De ligging van de Paulinapolder onder zeeniveau wordt als onveilig beschouwd voor de bouw van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
202503848	
De indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van landbouwgrond voor de bouw van kerncentrales.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gesuggereerd om kerncentrales op zee te bouwen in plaats van op land.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202503849	
De indiener geeft aan geen kerncentrale in de eigen omgeving te willen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202503850	
De indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van landbouwgrond voor de bouw van kerncentrales.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt voorgesteld om kerncentrales op zee te bouwen in plaats van op land.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
202503851	
De indiener maakt bezwaar tegen het gebruik van landbouwgrond voor de bouw van kerncentrales.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt voorgesteld om kerncentrales op zee te bouwen in plaats van op land.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202503855	
De indiener acht de Paulinapolder en haven Mosselbanken ongeschikt voor plaatsing van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er worden alternatieve locaties genoemd die beter zijn uitgerust: Thermos-terrein in Vlissingen-Oost, Maasvlakte II en de Eemhaven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De infrastructuur in deze alternatieve gebieden wordt als veel beter beoordeeld dan die in Zeeuws-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt bezwaar gemaakt tegen het herhaaldelijk opofferen van landbouwgrond in Zeeuws-Vlaanderen voor natuurcompensatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener noemt eerdere projecten zoals Prosperpolder, Braakman-Noord/Zuid en Waterdunen als negatieve voorbeelden.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Er wordt frustratie geuit over het structureel aanwijzen van Zeeuws-Vlaanderen als locatie voor grootschalige projecten ten koste van de regio.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202503874	

Reactie	*Beantwoording*
De cNRD gaat uit van een beleidsaanname over kernenergie zonder voorafgaande objectieve systeemanalyse, wat strijdig is met zorgvuldigheidseisen en Europese milieurechtelijke verplichtingen.	*Voor een milieuafweging van kernenergie in de Nederlandse energiemix, zie ook dit document: https://ce.nl/wp-content/uploads/2025/10/101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
Een alternatief zonder kernenergie is ten onrechte uitgesloten, terwijl studies aantonen dat een volledig hernieuwbaar energiesysteem technisch en economisch haalbaar is.	*Voor de nultopie, zie ook dit document: https://ce.nl/wp-content/uploads/2025/10/101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
Het beoordelingskader van de cNRD is gebaseerd op verouderde aannames en houdt onvoldoende rekening met recente technologische en economische ontwikkelingen.	*Onduidelijk is wat met deze reactie wordt bedoeld.*
De participatie is beperkt tot locatiekeuzes, waardoor fundamentele beleidskeuzes over kernenergie buiten beschouwing blijven, in strijd met het Verdrag van Aarhus.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie' en 'procedure'.*
Tijdelijke, cumulatieve en indirecte milieueffecten van bouw en exploitatie zijn onvoldoende uitgewerkt, evenals de gevolgen van radioactief afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu', 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*
De systeembenadering uit het Nationaal Plan Energiesysteem wordt niet toegepast, waardoor alternatieven niet gelijkwaardig worden beoordeeld.	*We onderzoeken op welke locatie er twee kerncentrales gebouwd kunnen worden.*
Grootschalige elektriciteitsopslag als alternatief voor netverzwaring en kernenergie is niet onderzocht, ondanks de technische en economische haalbaarheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De locatieafweging is gebaseerd op verouderd beleid en ondoorzichtige criteria, waardoor de selectie van voorkeurslocaties onvoldoende onderbouwd is.	*Juist dat oudere beleid hebben we nog eens tegen het licht gehouden in de Actualisatierapport dat ten grondslag ligt aan de te onderzoeken locaties in de cNRD.*

Reactie	*Beantwoording*
De cNRD voldoet niet aan fundamentele Europese milieurechtelijke normen, waaronder de SMB-richtlijn, het Verdrag van Aarhus en artikel 191 VWEU.	*Zie reactie hieronder.*
Ondertekenaars verzoeken om aanpassing van de cNRD zodat deze voldoet aan nationale en Europese juridische vereisten, inclusief opname van een alternatief zonder kernenergie.	*We onderzoeken niet of kernenergie een goed idee is, we onderzoeken op welke locatie twee kerncentrales gerealiseerd kunnen worden. De alternatieven passen bij het niveau van het onderzoeken dat we uitvoeren.*
202503934	
Indiener wijst erop dat kostbare landbouwgrond niet beschikbaar zou moeten worden gesteld voor de bouw van de kerncentrale, terwijl er in Borssele voldoende industrieterrein beschikbaar is. Er wordt ook zorg uitgesproken over de mogelijke gedwongen verhuizing van bewoners van de Paulinapolder, zonder dat duidelijk is waar zij naartoe kunnen.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202503943	
Indiener maakt zich ernstige zorgen over de bouw van de kerncentrale en geven aan dat de behoefte aan elektriciteit vooral vanuit de industrie komt, niet vanuit de lokale bevolking.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De industrie kan zelf kleinschalige kerncentrales op eigen terrein realiseren, waarbij zowel kosten als lasten door de gebruiker worden gedragen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Indiener is bang voor langdurige overlast van de bouwperiode, die naar verwachting circa 15 jaar zal duren, zonder dat bewoners enige compensatie ontvangen	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De Maasvlakte wordt aangedragen als meest geschikte locatie, mede vanwege de mogelijkheid om restwarmte daar efficiënt te benutten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202503971	
Indiener is tegen de locatiekeuze Paulinapolder, omdat hun bedrijf binnen de contouren van de voorkeurslocatie valt en daardoor onherstelbare schade zal lijden.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Het bedrijf is biologisch gecertificeerd en afhankelijk van de nabijgelegen natuurgebieden voor natuurlijke plaagbestrijding en biodiversiteit, wat essentieel is voor de bedrijfsvoering. De bouw van de kerncentrale zal het landschap zodanig veranderen dat de ecologische samenhang en biodiversiteit verdwijnen, wat voortzetting van het bedrijf onmogelijk maakt.	*De gevolgen van eventuele bouw van kerncentrales bij Terneuzen worden in beeld gebracht in de planMER en de IEA. De gevolgen voor het toekomstperspectief van uw bedrijf dienen in de latere procedure meegewogen te worden. Verder wordt verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De recente verhuizing naar de Paulinapolder vergde investeringen die nog niet zijn terugverdiend. Een nieuwe verhuizing zou opnieuw hoge kosten en hercertificering vereisen.	*De locatie is nog niet gekozen. Over eventuele nadeelcompensatie (het vroegere planschade) kan pas iets gezegd worden na de locatiekeuze.*
De locatiekeuze ondermijnt het toekomstperspectief van het bedrijf, inclusief geplande bedrijfsopvolging binnen tien jaar. De verwachte fysieke en visuele hinder van de bouwactiviteiten tast de beleving van klanten aan. De bereikbaarheid van het bedrijf zal verslechteren, wat negatieve gevolgen heeft voor klanten en transporteurs van levende producten. Dit kan leiden tot omzetverlies.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indieners verzoeken met klem om af te zien van aanwijzing van de Paulinapolder als locatie voor	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
kerncentrales, vanwege de onomkeerbare gevolgen voor hun biologische familiebedrijf.	
20253988	
Er wordt verzocht om onderzoek naar de hinder van laagfrequent geluid, met name voor ouderen, waarbij dB(Z) als meeteenheid wordt aanbevolen.	*Onder 'geluid' wordt ingegaan op industrielawaai en wegverkeerslawaai, allemaal gerelateerd aan de bouw- en bedrijfsfase van kerncentrales. Er is geen aanleiding om op laagfrequent geluid in te gaan.*
Er wordt aandacht gevraagd voor mogelijke zwerfstroom die door de kerncentrale wordt veroorzaakt. Ook wordt om inzicht gevraagd in de total CO2-uitstoot van ontwerp tot ingebruikname van de centrale. Daarnaast moet de mogelijke verstoring van ondergrondse zoetwaterbellen, essentieel voor landbouw worden onderzocht.	*Het beoordelingskader in de cNRD gaat in op welke onderdelen we het MER inrichten.*
Neem alternatieven voor traditionele kernenergie mee in de afweging. De mate waarin energiebesparing in Nederland mogelijk is, moet worden onderzocht. De opslag van energie bij bedrijven en particulieren moet worden gestimuleerd, onder meer via subsidies.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Het effect van opgewekte (rest)stroom door bedrijven op het stroomnet te laten leveren moet worden onderzocht. Bedrijven daarvoor stimuleren.	*Dit valt buiten de scope van het onderzoek. Er wordt vanuitgegaan van de geproduceerde elektriciteit voor de Nederlandse markt is.*
De impact van elektromagnetische velden op bestuivers zoals bijen en vlinders moet worden onderzocht, inclusief veldonderzoek bij hoogspanningslijnen	*Elektromagnetische interferentie wordt relevant geacht bij effecten tussen bedrijven onderling. Dit onderzoeken we in het kader van omgevingsveiligheid.*

Reactie	*Beantwoording*
De effecten tot 25 jaar na oplevering van de centrale moeten per tijdvak worden onderzocht op diverse maatschappelijke domeinen.	*De effecten in de bedrijfsfase worden in beeld gebracht over de hele bedrijfsduur van de kerncentrales.*
De veilige opslag van radioactief afval gedurende de volledige schadelijke periode moet worden gewaarborgd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er wordt gewezen op mogelijke opwarming van bodem en omgeving door transport van restwarmte via leidingen en de effecten bij toepassing van koeltorens op landbouw en natuur vanwege stoomwolken uit de torens. De neerslag van schadelijke stoffen uit koeltorens, waaronder PFAS, in natuur en leefomgeving moet ook worden onderzocht.	*Restwarmte wordt onderzocht in het kader van het plan-MER. Ook wordt ingegaan op mogelijke effecten van koeltorens.*
Onderzoek de kans naar verhoogde constructies en hoogspanningslijnen.	*De impact op het hoogspanningsnet wordt beschouwd in de IEA.*
De beschikbaarheid van voldoende stroom op het net tijdens de bouw moet worden gegarandeerd.	*De beschikbaarheid van voldoende stroom tijdens de bouw wordt beschouwd in de IEA.*
Er wordt gewezen op extra belasting van het wegennet, met name rond de Westerscheldetunnel.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Ook wordt het risico van de financiële gevolgen als investeerders zich tijdens de bouw terugtrekken aangehaald. Indiener vraagt daarnaast om inzicht in de kosten per burger per jaar gedurende de volledige bedrijfsduur van de centrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Hoeveel restwarmte gaat er verloren en kan niet benut worden? Indiener verzoekt ook om locatie-specifieke CO_2-besparingsanalyses bij benutting van restwarmte.	*Restwarmte wordt in het kader van het plan-MER onderzocht.*

Reactie	*Beantwoording*
De productiezekerheid in oorlogssituaties en de logistiek rond splijtstoffen en kernafval moet worden onderzocht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen' en 'veiligheid'.*
Indiener vraagt om evacuatieanalyses per plaats en gehucht, inclusief scenario's waarin vluchten via België niet mogelijk is. De verantwoordelijkheid en borging van het periodiek verstrekken van jodiumpillen moet worden verduidelijkt.	*In het kader van het plan-MER en IEA wordt ingegaan op de haalbaarheid van crisisbeheersing in alle te onderzoeken regio's. Hier wordt ingegaan op knelpunten bij mogelijke evacuatie en het verstrekken van jodiumprofilaxe.*
Monitor structureel de volksgezondheid nu en in de toekomst. Indiener maakt zich zorgen over zorgen over het verlies de cultuur van Zeeuws-Vlaamse door instroom van werknemers van buiten de regio en de druk op natuurgebieden door recreatie van bouwpersoneel en indirect betrokkenen.	*De impact op gezondheid en ook de impact van de instroom aan arbeidskrachten wordt onderzocht in het kader van het plan-MER en de IEA.*
Er wordt gevraagd om compensatie van ingenomen oppervlakte door aanleg van nieuw natuurgebied in Zeeuws-Vlaanderen.	*De noodzaak te compenseren wordt pas relevant wanneer er een locatie is gekozen. Dit wordt dan pas meegenomen in een zogeheten Rijk-regiopakket (afspraken tussen rijk en de regio waar lusten en lasten verdeeld worden)*
Onderzoek de verstoring van dieren die navigeren via het aardmagnetisch veld en de effecten op vogels met vaste vliegroutes over de beoogde locatie, de verstoring van bodem- en waterleven door trillingen, met mogelijke gevolgen voor visstand en migratie. Maak daarnaast een risicoanalyse van lozing van koelwater in de Westerschelde en het aantrekken van exotische soorten. Indiener vraagt inzicht in welke dieren het gebied zullen ontvluchten door bouwactiviteiten.	*Ten behoeve van het plan-MER en IEA worden effecten op ecologie in beeld gebracht.*

Reactie	*Beantwoording*
Onderzoek het psychisch effect op omwonenden van de aanwezigheid van een kerncentrale en het aantal geboren Zeeuws-Vlamingen dat binnen 15 km van de centrale woont en mogelijk zal verhuizen vanwege de kerncentrale.	*Dit is niet passend bij een locatieonderzoek waar de onderscheidende elementen van de te onderzoeken locaties naast elkaar worden afgewogen.*
Wat zijn de effecten op Belgische grensbewoners, waaronder mogelijke economische gevolgen als zij Nederland gaan mijden?	*Het is onduidelijk wat het verband tussen het project en deze reactie is.*
Indiener uit zorgen dat Zeeuws-Vlaamse ondernemers weinig profijt zullen hebben van bouwlieden, die mogelijk in België inkopen doen en hij vraagt zich dan ook af of er een 'prijzenoorlog' zou kunnen ontstaan.	*Het is onduidelijk wat het verband tussen het project en deze reactie is.*
Indiener benoemt zorgen over toename van criminele activiteiten zoals smokkel en drugshandel.	*Het is onduidelijk wat het verband tussen het project en deze reactie is.*
Er wordt gewezen op het belang van tijdige en duidelijke schadeloosstelling en het effect daarvan op maatschappelijke weerstand.	*Dit wordt in een vervolgfase, zodra de locatie bekend is, onderzocht.*
Hoe is de veiligheid en bedrijfszekerheid van een kerncentrale bij sabotage of dijkdoorbraak, en de risico's van overstroming. hoe lang kan een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen stroom blijven leveren bij overstroming, en wat de gevolgen zijn als deze lager ligt dan NAP? Er wordt bezwaar gemaakt tegen plaatsing van zendmasten nabij de centrale vanwege elektromagnetische straling.	*Er wordt ingezet op een zogeheten 'dry site', dus de kerncentrales op voldoende hoogte (of achter voldoende bescherming van een dijk) zodat deze bij zeer hevige stormen en waterstijgingen als nog droog blijft.* *De relatie met zendmasten wordt echter niet gedeeld.*
Zeeuws-Vlaanderen is ongeschikt voor kerncentrales vanwege het verlies van restwarmte, dat in stedelijk gebied beter benut kan worden. Als alternatieve locatie wordt Willem	*Restwarmte en de potentie ervan wordt onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Leopoldpolder bij Retranchement voorgesteld, vanwege beperkte bewoning en betere evacuatiemogelijkheden.	
202503998	
De indiener maakt bezwaar tegen de bouw van een kerncentrale in de Paulinapolder, een gebied met persoonlijke betekenis en emotionele waarde.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De Paulinapolder wordt omschreven als een prachtig natuurgebied met zeer vruchtbare akkerbouwgrond, grenzend aan Natura 2000-gebieden. De bouw van kerncentrale vernietigt de natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er zijn betere alternatieve locaties beschikbaar zijn dan de Paulinapolder.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De bouw van een kerncentrale op deze locatie is kapitaalvernietiging	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
202504010	
Indiener staat positief tegenover kernenergie als bron van CO_2-vrije stroom en ziet hierin een meerwaarde voor de productie van duurzame waterstof.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De aanwezigheid van kernenergie in Zeeland vraagt om grootschalige elektriciteitsafname; waterstofproductie kan hieraan bijdragen en netverzwaring beperken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnet' en 'alternatieven'.*
Indiener ontwikkelt een waterstoffabriek op het voormalig Thermphos-terrein, waarvoor vergunningen en subsidies zijn verkregen of aangevraagd. Bij locatiekeuze voor kerncentrales moet rekening worden gehouden met	*De impact voor waterstofcentrales op het Thermphos-terrein worden nader onderzocht in de IEA. Duidelijk is dat*

Reactie	*Beantwoording*
bestaande en geplande waterstofontwikkelingen, zodat deze niet worden geblokkeerd. De aanwijzing van het Thermphos-terrein als zoeklocatie voor kerncentrales creëert onzekerheid voor het waterstofproject van indiener, wat investeringsbeslissingen bemoeilijkt.	*er rekening gehouden wordt met bestaande en geplande ontwikkelingen.*
De participatie in het vergunningentraject is te sterk gericht op burgers; bedrijven worden onvoldoende betrokken. Indiener pleit voor een formele rol van North Sea Port als gebiedsregisseur om ook bedrijfsbelangen te waarborgen.	*Vanuit KGG vindt veel overleg plaats met North Sea Port – in samenwerking met hen is tot de te onderzoeken locaties gekomen.*
Indiener wijst op de onzekerheden rond de realisatie van kerncentrales en roept op om te voorkomen dat deze vertraging veroorzaken in de ontwikkeling van waterstofprojecten en infrastructuur. De ontwikkeling van waterstof is cruciaal voor de verduurzaming van Nederland	*De verwachting is dat er halverwege 2026 meer zekerheid is over de locatie waar twee nieuwe kerncentrales gebouwd worden.*
202504018	
Waterschap Noorderzijlvest sluit zich aan bij het standpunt van de Provincie Groningen en de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta dat de locatie Eemshaven ongeschikt is voor nieuwe kerncentrales.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Het waterschap benadrukt dat waterkwaliteitsaspecten afzonderlijk moeten worden onderzocht voor grondwater en oppervlaktewater, met onderscheid tussen binnendijks en buitendijks gebied. Ook waterkwantiteitsaspecten moeten apart worden onderzocht voor grond- en oppervlaktewater, inclusief effecten op het regionale watersysteem en het buitenwater.	*Ten behoeve van het plan-MER worden watergerelateerde aspecten beoordeeld op de relevante onderdelen waar een impact op te verwachten is.*

Reactie	*Beantwoording*
Waterveiligheidsaspecten dienen afzonderlijk te worden beoordeeld voor binnendijkse en buitendijkse locaties, inclusief de impact op de primaire waterkering.	*De kerncentrales moeten te allen tijde veilig staan, zo ook achter de waterkering. Effecten van en op waterkeringen wordt meegenomen in het plan-MER en IEA.*
Het regionale watersysteem van Noorderzijlvest kan geen grote hoeveelheden koelwater leveren of verwerken; koeling met zeewater is daarom noodzakelijk.	*We gaan uit van koeling met zeewater.*
Voor alle genoemde aspecten moet onderscheid worden gemaakt tussen effecten tijdens de bouwfase en de bedrijfsfase.	*In het onderzoek van plan-MER en IEA wordt onderscheid gemaakt tussen de bouw- en bedrijfsfase.*
202504048	
Een keuze voor kernenergie betekent een energiekeuze voor de komende vijftig jaar, wat voor internationaal opererende industriële bedrijven problematisch kan zijn vanwege afhankelijkheid van wereldwijde energieprijzen. Grote industriële bedrijven willen daarnaast ook flexibiliteit in hun energievoorziening en geen opgelegde overstap naar volledig elektrisch. Een uitbreiding met twee kerncentrales in Zeeland is ongewenst vanwege de noodzaak om overtollige stroom af te voeren naar andere regio's of het buitenland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak, 'locatie' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
De uitsluiting van de Eemshaven als locatie is politiek gemotiveerd en niet gebaseerd op economische realiteit, wat afbreuk doet aan de geloofwaardigheid van de locatiekeuze.	*Locaties in Eemshaven worden in deze fase van de projectprocedure onderzocht en zijn niet uitgesloten. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Van de voorgestelde locaties ligt alleen de Paulinapolder op landbouwgrond. De geschiktheid van de ondergrond voor een kerncentrale is nog onbekend.	*De geschiktheid van de ondergrond wordt onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Het gebruik van landbouwgrond voor industriële ontwikkeling wordt als problematisch gezien, vanwege negatieve gevolgen voor de agrarische sector en verplaatsing van investeringen naar het buitenland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Overweeg alternatieve methoden zoals inpoldering of opspuiting, zoals bij de Maasvlakte, om nieuwe industriegebieden te creëren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Een kerncentrale in de Paulinapolder leidt tot een ingrijpende verandering van het landbouwgebied en de kern Biervliet, die op slechts 3 km afstand ligt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Tijdens de bouw van een centrale wordt aanzienlijke overlast verwacht, waaronder stof-, geluid-, licht- en verkeersoverlast gedurende een periode van 12 tot 15 jaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Na de bouw wordt de nabijheid van Dow Chemicals en een mogelijk LNG-depot als risicovol beschouwd vanwege mogelijke kettingreacties bij calamiteiten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De aanleg van kabel- en leidingtracés voor stroomtransport wordt als ongewenst gezien in een agrarisch gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
Het ophogen van de bodem voor een kerncentrale tot een dry-site van circa 10 meter veroorzaakt ongewenste kwel in omliggende polders, wat de waterhuishouding ernstig verstoort.	*De impact van platformophoging wordt onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA.*
Een kerncentrale dient te worden gebouwd in een industrieel gebied of ver verwijderd van woonkernen en landbouwgrond.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504071	

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt dringend verzocht om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energieprojecten	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De verwachte sociaal-economische gevolgen van een kerncentrale in de Paulinapolder worden als onaanvaardbaar beschouwd en wordt als strijdig gezien met het streven naar zorgvuldig en rechtvaardig ruimtegebruik.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Volgens de indiener zijn er passendere alternatieve locaties beschikbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504090	
Indiener maakt zich zorgen over het grote aantal energie-infrastructuurprojecten in Zeeland vanwege het ruimtebeslag en de gevolgen voor woningbouw, landschap en bedrijvigheid in de zeehavengebieden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'raakvlakprojecten' en leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er worden kanttekeningen geplaatst bij de uitgangspunten voor het toekomstige energiesysteem zoals gehanteerd in de cNRD.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'elektriciteitsnet'.*
Indiener heeft eerder aandacht gevraagd voor de samenhang en cumulatieve effecten van energieprojecten. Het verzoek is om de brugnotitie bij elke stap in het planvormingsproces van de drie projecten (380 kV Zeeuws-Vlaanderen, Nieuwbouw kerncentrales en VAWOZ) te actualiseren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'raakvlakprojecten'.*
Er wordt getwijfeld aan de juistheid van de uitgangspunten van het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), zoals opgenomen in paragraaf 1.5 van de cNRD.	*Niet duidelijk is waarom er getwijfeld wordt over deze uitgangspunten.*

Reactie	*Beantwoording*
De verwachte toename van elektriciteitsvraag tot 2050 is namelijk sterk afhankelijk van maatregelen in de industrie, waarvoor nog nauwelijks maatwerkafspraken zijn gemaakt.	*In de TNO-studie is gerekend met verschillende scenario's om klimaatneutraliteit in 2050 te bereiken, waarbij de (industriële) vraag ook verschilt. De voornaamste conclusie is dat het energiesysteem met twee of vier kerncentrales, met in totaal maximaal 6 GW productiecapaciteit, in de meeste scenario's vergelijkbare systeemkosten kent als een systeem waarin deze productiecapaciteit wordt ingevuld door een additionele hoeveelheid wind op zee van 9,5 GW en noodzakelijke flextechnologieën. In een scenario met een aanzienlijk lagere energievraag (vooral veroorzaakt door lagere industriële vraag) is er minder vraag naar benodigde opwekcapaciteit vanuit zowel kernenergie als wind op zee. Wanneer in dit lage-vraagscenario toch 6 GW kernenergie aan het systeem wordt toegevoegd, resulteert dit volgens de modeluitkomsten in ongeveer 0,7% hogere systeemkosten. Bij een kleinere industriële vraag en importvrijheid is de systeeminrichting flexibeler, waardoor de resultaten echter gevoeliger zijn voor aannames over kosten, potentieel en flexibiliteit.*
Het PBL heeft opgemerkt dat plannen van industrieclusters zich nog in de beoordelings- en selectiefase bevinden en dat er nog geen sluitende businesscase is voor elektrolysers.	*De gehele energietransitie is omgeven met onzekerheden. In systeemstudies wordt daarom gerekend met verschillende scenario's. Er wordt gewerkt aan de randvoorwaarden, onder meer vanuit het Klimaatfonds. Zie ook de meest recente kamerbrief over de voortgang van het waterstofbeleid.*
Indiener vraagt om herijking van de uitgangspunten van het NPE bij het opstellen van de milieueffectrapportage voor de kerncentrales.	*De uitgangspunten van het NPE, maar ook het PEH, blijven gehanteerd voor het onderzoek.*

Reactie	*Beantwoording*
202504093	
De indiener beschrijft een persoonlijke droom over een kernramp vóór Tsjernobyl, die later opvallende overeenkomsten bleek te vertonen met de werkelijkheid. De droom wordt gepresenteerd als een mogelijke waarschuwing, mede omdat de indiener vaker gebeurtenissen heeft voorzien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'veiligheid'.*
De vraag wordt gesteld waarom een kerncentrale niet in een dichtbevolkt gebied zoals Rotterdam wordt geplaatst als deze werkelijk veilig is. De locatiekeuze voor Borssele wordt als impliciet ingegeven door bevolkingsdichtheid beschouwd, wat als oneerlijk wordt ervaren.	*De eisen aan een locatie voor kerncentrales zijn opgenomen in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt getwijfeld aan de veiligheid van kerncentrales, mede vanwege de noodzaak tot noodmaatregelen zoals jodiumtabletten. De indiener wijst op het risico dat kerncentrales doelwit kunnen worden bij oorlog of bombardementen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er is onvoldoende tijd geweest om alle stukken te bestuderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
De indiener sluit zich grotendeels aan bij de zienswijze van WISE, met enkele aanvullingen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De reactienota gaat onvoldoende inhoudelijk in op specifieke zienswijzen, wat in strijd is met het Verdrag van Aarhus. De oorspronkelijke zienswijzen zijn ook niet opgenomen in de planMER, wat een objectieve beoordeling belemmert. De cNRD bevat daarnaast bevooroordeeld taalgebruik en een	*Verdrag van Aarhus ziet toe op de toegankelijkheid van milieuinformatie en dat men betrokken wordt bij de besluitvorming. Men is in dit geval betrokken bij de cNRD, en men mag erop reageren. Indien een reactie tot*

Reactie	*Beantwoording*
onkritische weergave van informatie over afval, kosten en veiligheid.	*aanpassing leidt, wordt dit meegenomen in de definitieve NRD.* *Daarnaast controleren we de NRD op de juistheid van de teksten en passen deze waar nodig aan op basis van uw opmerkingen.*
De planning voor kernenergie wordt als onrealistisch beschouwd; de eerste centrale zou pas rond 2038–2040 operationeel kunnen zijn.	*Dit past bij de informatie uit de Kamerbrief van oktober 2025.*
Er ontbreekt een nulvariant waarin een energiesysteem zonder kernenergie wordt doorgerekend.	*De nuloptie (géén kernenergie in de energiemix) is beschouwd in een aanvullend onderzoek. Dit rapport is hier te vinden: 101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*
De locatietoets is onvolledig en mist informatie over bouwtijd, infrastructuur, kosten en milieueffecten per locatie.	*Deze informatie vullen we aan in zowel de NRD als in het plan-MER en IEA.*
Ook mist informatie over de kosten per locatie.	*De locatiespecifieke kosten – en verschillen per locatie – onderzoeken we voor de IEA.*
En er mist informatie over de milieueffecten per locatie.	*Klopt. De cNRD is een onderzoeksopzet. De resultaten van de milieueffecten landt in het plan-MER.*
De rapportage gaat onvoldoende in op verschillen in afvalbehandeling, transportveiligheid en opwerkingsopties.	*Deze onderdelen beschouwen we kort, maar hiervoor loopt het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA) wat onder het ministerie van IenW valt.*
Cumulatieve effecten zoals havenactiviteit en uitbreiding van COVRA worden niet per locatie besproken. De keuze voor twee reactoren per locatie wordt onvoldoende gemotiveerd. De wisselwerking met andere nucleaire	*We passen de NRD aan op basis van uw punten. Ook de Commissie mer heeft enkele van deze punten benoemd. We komen met een duidelijk overzicht van besluitvormingstrajecten van andere nucleaire projecten, en*

Reactie	*Beantwoording*
besluitvormingsprocedures blijft onduidelijk. De indiener verzoekt tot slot om herziening van de cNRD en een transparante, onafhankelijke en volledige milieubeoordeling. Bij voorkeur zou de hele procedure worden afgebroken.	*motiveren waarom we twee reactoren willen bouwen in het plan-MER en de IEA.*
202504094	
De GGD benadrukt het belang van het beoordelen van luchtkwaliteit, geluidsbelasting en omgevingsveiligheid vanwege mogelijke gezondheidseffecten voor omwonenden. De GGD adviseert om hierbij het beoordelen van gezondheidseffecten de gezondheidskundige richtlijnen van de GGD te hanteren, omdat wettelijke milieunormen onvoldoende bescherming bieden.	*Hier sluiten we in het plan-MER en de IEA bij aan.*
De GGD wijst op het belang van het meenemen van stress en gevoelens van onveiligheid als gezondheidsfactoren in de beoordeling. Ook wordt expliciet aandacht gevraagd voor sociale omgevingsvraagstukken zoals draagvlak en mentale gezondheid, zowel tijdens de bouw als na ingebruikname van de kerncentrales. In de bijgevoegde bijlage is een nadere toelichting (zienswijze) opgenomen.	*Er worden bewonersonderzoeken uitgevoerd over kansen en risico's die zij zien bij de realisatie van twee kerncentrales. Als zij onveiligheid en gezondheidsfactoren als belemmerend zien, dan komt dat terug in de IEA.*
Er is een zienswijze ingediend over de impact van kerncentrales op de leefomgeving van Maasvlakte II. De zienswijze benadrukt het belang van volksgezondheid en wijst op de invloed van kerncentrales op leefomgeving en gemoedstoestand van omwonenden.	*We onderschrijven het belang van gezondheid, ook bij de bouw en bedrijf van een kerncentrale.*
Het is van belang dat luchtkwaliteit, geluid en omgevingsveiligheid worden beoordeeld vanwege mogelijke gezondheidseffecten. Gezondheidskundige richtlijnen zouden	*Dit wordt onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
als kader moeten dienen, omdat wettelijke milieunormen onvoldoende bescherming bieden.	
In de IEA moet ook aandacht zijn voor zorgen en effecten vanuit de omgeving.	*Onderdeel van de Integrale Effectenanalyse is het hoofdstuk omgeving. Hierin worden uitgebreid omschreven:* - *De issues die er in de omgeving spelen in relatie tot de impact van de bouw van kerncentrales;* - *De zorgen die bewoners hebben en kansen die zij zien.* - *De sociaal-economische impact van de tijdelijke arbeidskrachten die tijdens de bouw in de omgeving werken en wonen.*
Uit gesprekken met omwonenden blijkt dat de komst van een kerncentrale gevoelens van onveiligheid versterkt.	*Zie hierboven.*
De Rotterdamse haven wordt gezien als potentieel doelwit voor aanslagen, met risico op kettingreacties bij incidenten.	*Dit wordt onderzocht ten behoeve van de IEA.*
Zorgen over risico's en onveiligheid kunnen stress veroorzaken en daarmee de gezondheid negatief beïnvloeden. Er wordt gevraagd om sociale omgevingsvraagstukken zoals draagvlak, mentale en fysieke gezondheid mee te nemen in de afwegingen. De komst van tijdelijke werknemers legt druk op de woningmarkt en infrastructuur; goede voorzieningen zijn noodzakelijk. Instroom van tijdelijke werknemers kan leiden tot spanningen en druk op voorzieningen; maatregelen voor sociale samenhang zijn gewenst.	*Dit wordt onderzocht ten behoeve van de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Een integrale MER moet ook de cumulatieve milieubelasting van andere industriële initiatieven in de regio meenemen.	*Dit wordt op gepast niveau onderzocht ten behoeve van de IEA.*
Er is behoefte aan een evaluatie van crisisstructuren en aanvullende maatregelen om de zelfredzaamheid van bewoners te vergroten.	*Dit wordt op gepast niveau onderzocht ten behoeve van de IEA.*
De bereikbaarheid van de Rotterdamse haven is nu al een knelpunt en kan verder onder druk komen te staan.	*Dit wordt gepast niveau onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA.*
Hoewel het belang van het project wordt erkend, wordt gevraagd om een zorgvuldige afweging van de gezondheidsbelangen van de lokale gemeenschap.	*Dit belang onderschrijven we. We blijven met u in contact over de vorderingen.*
202504110	
De Paulinapolder heeft volgens de indiener historische waarde die nu genegeerd wordt en mogelijk verloren gaat	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Alternatieve locaties zoals de Maasvlakte en het Sloegebied zijn geschikter vanwege bestaande infrastructuur en grotere afstand tot woon- en natuurgebieden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener begrijpt niet waarom zonnepaneelbezitters moeten betalen voor teruglevering van schone energie, terwijl er tegelijkertijd plannen zijn voor kerncentrales.	*Dit gaat buiten de projectprocedure om.*
Er wordt dringend verzocht om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie vanwege de verwachte schade aan het gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
202504119	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504128	
Indiener spreekt zich uit tegen aanwijzing Paulinapolder als locatie voor de bouw van één of twee kerncentrales en bijbehorende energie-infrastructuur.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De keuze voor deze locatie brengt disproportionele risico's en schade toe aan de leefomgeving, landbouw, natuur en cultuurhistorie van onze regio	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Ook brengt het disproportionele risico's mee t.a.v. de veiligheid van onze regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504129	
De Paulinapolder is ongeschikt als locatie vanwege risico’s voor gezondheid en veiligheid.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
De locatiekeuze leidt tot aantasting van natuur en recreatie in het gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De plannen veroorzaken onomkeerbare schade aan cultureel en historisch erfgoed.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504130	
De indiener is tegen de bouw van kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er is onbegrip over de keuze voor een locatie dicht bij een dorp en natuurgebied. Indiener vraagt waarom niet is gekozen voor een plek waar omwonenden minder hinder ondervinden.	*De eisen aan een locatie voor kerncentrales zijn opgenomen in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Indiener maken zich zorgen over mogelijke gezondheidsrisico's voor omwonenden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Bewoners zijn bewust naar deze plek verhuisd vanwege rust en natuur, die nu bedreigd worden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
De overheid lijkt volgens indiener de leefkwaliteit van een heel dorp op het spel te zetten, terwijl er betere alternatieven beschikbaar zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'alternatieven'.*
202504132	
Er wordt betwijfeld of kernenergie noodzakelijk of wenselijk is voor de energietransitie; hernieuwbare bronnen worden als sneller, goedkoper en beter schaalbaar beschouwd.	*Zie onder meer de Kamerbrief over de voortgang nieuwbouw kernenergie (oktober 2025), waarin ook wordt stilgestaan bij de meerwaarde van kernenergie in de energiemix. Het kabinet kiest nadrukkelijk voor een groter aandeel kernenergie in de elektriciteitsmix om de CO2-vrije*

Reactie	*Beantwoording*
	elektriciteitsproductie te diversifiëren en minder weersafhankelijk te maken. Daarmee kiest het kabinet voor een robuust energiesysteem met een mix van (onder andere) kernenergie, windenergie en zon-pv waardoor de strategische onafhankelijkheid van Nederland wordt vergroot.
De uitbreiding van het aantal geplande kerncentrales van twee naar vier wordt als zorgwekkend ervaren.	*De impact en mogelijkheid om vier kerncentrales in te passen, wordt onderzocht. Niet alleen binnen de projectprocedure, maar ook bij Programma Energiehoofdstructuur (PEH II)*
De voorkeur voor vestiging in Zeeland wordt ecologisch onverantwoord genoemd vanwege de nabijheid van kwetsbare Natura 2000-gebieden. Er wordt verzocht om heroverweging van de locatiekeuze op basis van actuele ecologische criteria en toepassing van het voorzorgsbeginsel. Een onafhankelijke ecologische effectbeoordeling van het Sloegebied en Terneuzen wordt noodzakelijk geacht, inclusief cumulatieve effecten.	*De impact op de ecologie wordt onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA.*
De regio Zeeland wordt al zwaar belast door andere energieprojecten; cumulatieve effecten op leefomgeving, natuur en ruimtegebruik worden onvoldoende integraal afgewogen. Er wordt gepleit voor een gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak en samenhang van projecten transparant worden beoordeeld.	*We zijn in breed overleg met provincie Zeeland, gemeenten Terneuzen, Borsele en Vlissingen, en met North Sea Port.*
Het participatieproces rond de locatie Terneuzen wordt als onzorgvuldig en ontoereikend beoordeeld; deze locatie is zonder voorafgaande inspraak toegevoegd.	*De totstandkoming en toevoeging van Terneuzen aan de lijst met zoeklocaties komt voort uit participatie op het VenP*

Reactie	*Beantwoording*
	en een herbeoordeling van energiebeleid sinds de jaren ’80, zoals is gesteld in de cNRD.
Er wordt gevraagd om transparantie over de motieven voor uitbreiding van het aantal locaties en om een aanvullende effectenanalyse voor Terneuzen.	*De uitbreiding van het aantal zoekgebieden komt voort uit participatie op het VenP, en op een herbeoordeling van gemaakte keuzes in het energiebeleid sinds de jaren ’80. De effectenstudies vinden nu plaats en worden gerapporteerd in het plan-MER.*
Lokale belanghebbenden moeten alsnog actief worden betrokken bij de besluitvorming over Terneuzen.	*Er vindt ruim participatie plaats in Terneuzen: het heeft zelfs geleid tot meer financiële middelen voor de gemeente, alsook het oprichten van een Voorwaardengroep.*
Er is behoefte aan meer aandacht voor veiligheidsaspecten zoals overstromingsrisico’s, opslag van kernafval, ontmanteling en sabotage.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
De langdurige bouwfase roept zorgen op over ruimtelijke en maatschappelijke impact, waaronder huisvesting van arbeidskrachten en verkeersdruk.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt gevraagd om een volledige milieubeoordeling van de bouwfase, inclusief effecten op natuur, landschap en leefomgeving.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
De huisvesting van arbeidskrachten moet expliciet worden meegenomen in de integrale impactanalyse.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt gepleit voor een duurzame, veilige en natuurinclusieve energietoekomst en om de zienswijze serieus te betrekken bij verdere besluitvorming.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
202504133	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener acht de Paulinapolder ongeschikt voor de bouw van één of twee kerncentrales vanwege de schaal van het project. Er wordt gepleit voor een alternatieve locatie met minder impact op milieu, natuur en omwonenden.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De voorkeur gaat uit naar een locatie waar bouwoverlast en veiligheidsrisico's voor omwonenden beperkt blijven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504136	
Er wordt geen standpunt ingenomen over kernenergie als energiebron, maar wel over de impact op de omgeving in de bouw- en gebruiksfase.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Cumulatieve effecten van energie- en defensieprojecten op landschap, natuur en ruimtegebruik worden onvoldoende integraal afgewogen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'raakvlakprojecten' en 'effecten op milieu'.*
Er wordt gepleit voor een gebiedsgerichte benadering waarin nut, noodzaak en samenhang van projecten transparant worden beoordeeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak, 'raakvlakprojecten' en 'procedure'.*
Ecologie moet breder worden benaderd dan alleen soorten en gebieden; ook ecosystemen en onderlinge relaties verdienen aandacht.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA. We beoordelen dit op o.a. Natura 2000 en het NNN.*
Er wordt gevraagd om rekening te houden met verminderde natuurkwaliteit door externe werking van werkzaamheden. Effecten op mariene ecosystemen moeten nadrukkelijk onderdeel zijn van het beoordelingskader, inclusief toetsing aan de Kaderrichtlijn Water. De impact van koelwaterinname en -lozing op internationaal beschermde wetlands wordt als potentieel desastreus beschouwd. Benodigde uitbreiding van energie-infrastructuur, zoals hoogspanningsverbindingen,	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
moet worden meegenomen in de plan-MER. Effecten van de bouwfase moeten al in de plan-MER worden meegewogen, gezien de omvang en duur van de werkzaamheden.	
De extra benodigde ruimte voor de bouwfase wordt gezien als een industrieterrein en vereist een mer-beoordeling.	*We nemen dit mee in het plan-MER. Later wordt de extra benodigde ruimte voor de bouwfase ruimtelijk vastgelegd.*
Natuur is niet tijdelijk te verplaatsen; bestaande natuurgebieden moeten zorgvuldig worden beschermd. Er wordt gewezen op de internationale beschermingsstatus van het Waddengebied en het UNESCO Geopark Schelde Delta. Extra drukfactoren door aanleg en onderhoud van kerncentrales in deze gebieden moeten worden gemitigeerd of gecompenseerd. Mitigerende en compenserende maatregelen moeten tijdig en effectief worden uitgevoerd, voorafgaand aan andere werkzaamheden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504138	
De installatie van kerncentrales brengt gezondheids- en milieurisico's met zich mee, waaronder straling, geluidshinder, brand- en explosiegevaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
202504146	
De indiener maakt zich zorgen over de planning van kerncentrales in de Paulinapolder. De regio Terneuzen staat al onder druk door bestaande industriële activiteiten. Het volbouwen van nog een polder wordt als onwenselijk beschouwd.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt de voorkeur gegeven aan clustering van nieuwe kerncentrales rond de bestaande centrale in Borssele.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
De komst van extra hoogspanningsmasten roept zorgen op over de leefbaarheid van de omgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
202504147	
Indiener verzoekt om verziltingsrisico's expliciet mee te nemen in de veiligheidsbeoordeling binnen de NRD. Bij het heien voor kerncentrales bestaat het risico dat zoutwater via heipalen omhoog komt en de zoetwaterbel aantast. Een aanvullend verziltingsonderzoek is noodzakelijk vanwege de mogelijke impact op de landbouw.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Indiener benadrukt dat Groningen een landbouwprovincie is en dat hoogwaardige teelten zoals pootaardappelen daar plaatsvinden. Indiener verwijst daarbij specifiek naar locatie 1 op bijgevoegde afbeelding. De aanleg van een kerncentrale in de Eemshaven onttrekt opnieuw waardevolle landbouwgrond, wat voedselzekerheid onder druk zet. De NRD moet rekening houden met het belang van landbouwgrond en voedselzekerheid in de regio. Al deze ontwikkelingen, dus ook de aanleg van een kerncentrale, staan haaks op het beleidsvoornemen om Groningen als landbouwprovincie te bestempelen. In het kader van 'voedselzekerheid' is het onverantwoord om nog meer areaal af te snoepen van de landbouw.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Indiener verwacht dat de ingebrachte punten worden meegenomen in de definitieve NRD en de MER.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
202504154	

Reactie	*Beantwoording*
De voorgestelde locatie is volgens de indiener ongeschikt vanwege het gebrek aan koelwater.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Koeltorens zijn noodzakelijk voor voldoende koeling, maar zijn uitgesloten in de huidige plannen. Zelfs de bestaande centrale moet op warme dagen worden afgeregeld vanwege te hoge inlaat- en uitlaattemperaturen. De bestaande noodvoorziening voor koeling is nu al ontoereikend; het is onduidelijk hoe dit bij een grotere centrale wordt opgelost. Welke bronnen wil men aanboren voor een noodsysteem van een veel grotere centrale?	*Koeltorens zijn niet op voorhand uitgesloten: in het plan-MER en IEA onderzoeken wat de inpassing van een koeltoren behelst.*
Tijdens de bouw van de huidige centrale in de jaren 70 was de overlast voor omwonenden al groot; er wordt nu nog grotere hinder verwacht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er zijn zorgen over de afvoer van stroom, aanvoer van bouwmateriaal, huisvesting van personeel en beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
De bereikbaarheid van Zeeland bij calamiteiten wordt in twijfel getrokken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202504156	
Indiener reageert niet op de keuze voor kernenergie als energiebron, maar richt zich op de impact op de omgeving in de bouw-, gebruiks- en ontmantelingsfase.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Er zijn ernstige zorgen over de cumulatieve effecten van energieprojecten en defensieplannen op natuur, landschap en erfgoed in Zeeland. De cumulatieve effecten op landschap, natuur en ruimtegebruik worden onvoldoende integraal	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
afgewogen. Er wordt gepleit voor een gebiedsgerichte benadering.	
Indiener verzoekt af te zien van een voorkeurslocatie in Zeeland als blijkt dat de cumulatieve effecten te groot zijn.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Ecologie moet breder worden beoordeeld dan alleen beschermde soorten en gebieden; ook ecosystemen en onderlinge relaties verdienen aandacht. Er wordt verzocht om ook externe effecten op natuurkwaliteit mee te nemen in de beoordeling, zowel op korte als lange termijn. Effecten op estuariene en mariene ecosystemen moeten nadrukkelijk worden meegenomen, gezien de ligging nabij internationaal beschermde Natura 2000-gebieden. Er wordt verder verzocht om toetsing aan de Kaderrichtlijn Water op te nemen in het beoordelingskader.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
De door een kerncentrale opgewekte energie moet via het energienetwerk gedistribueerd wordt. Op sommige voorgestelde locaties is het huidige energienetwerk hiervoor niet toereikend en is uitbreiding nodig. De benodigde aanpassingen aan het energienetwerk, zoals extra hoogspanningsverbindingen, moeten worden meegenomen in de plan-MER.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
De effecten van de bouwfase zijn aanzienlijk en moeten al in de plan-MER worden onderzocht en meegewogen bij de keuze voor een voorkeurslocatie. Over de bouwfase blijven in de fase van het plan-MER onzekerheden, omdat de bouwfase pas uitgewerkt wordt na keuze voor het voorkeursalternatief. Gezien de omvang van de extra benodigde ruimte (60-70 ha)	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
voor de bouwfase én de duur van de bouwfase van 10-15 jaar is dit onbegrijpelijk.	
Natuur is niet tijdelijk te verplaatsen. Er wordt opgeroepen tot zorgvuldige omgang met bestaande natuurgebieden en open agrarisch gebied.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Participatie rond locatie Terneuzen wordt als onzorgvuldig en ontoereikend beoordeeld. Deze locatie was eerder niet als optie benoemd.	*Sinds Terneuzen als optie is gepresenteerd, zijn er meerdere informatiebijeenkomsten (zowel door rijk als gemeente) georganiseerd. Dit blijven we doen de komende periode.*
Er zijn zorgen over risico's voor kwetsbare natuurgebieden in de omgeving van Terneuzen, zoals de Westerschelde en Paulinaschor.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Er zijn ook zorgen over de aantrekkende werking van kerncentrales op nieuwe industrie en de impact daarvan op het open agrarisch landschap.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt verzocht om transparantie over de motieven en criteria voor uitbreiding van het aantal onderzochte locaties en opname van Terneuzen.	*Dit is te vinden in Hoofdstuk 3 van de cNRD.*
De locatie Terneuzen dient niet verder in procedure te worden gebracht zonder volwaardige participatie en integrale effectenanalyse. Lokale belanghebbenden moeten alsnog actief worden betrokken bij besluitvorming over locatie Terneuzen.	*Verwezen wordt naar thematische beantwoording van 'locatie' en 'participatie'.*
Er wordt verzocht om een overzichtelijke presentatie van alle plannen en hun cumulatieve effecten op natuur, landschap en erfgoed in Zeeland.	*Dit gaat buiten de scope van dit project om.*

Reactie	*Beantwoording*
Een overzichtskaart van alle provinciale, rijks- en defensieplannen in Zeeland wordt dringend verzocht om inwoners inzicht te geven.	*Dit landt in de IEA.*
Wat zijn de ecologische en landschappelijke effecten van koelwateronttrekking en -lozing in de Westerschelde? En wat zijn de effecten van het onttrekken en lozen van koelwater op en in het leven in de Westerschelde?	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt verzocht om de (in)directe en cumulatieve (a)biotische effecten van koelwatergebruik mee te nemen in MER en IEA.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt gevraagd naar de landschappelijke impact van huisvesting van arbeidsmigranten tijdens bouw- en gebruiksfase.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Rust, ruimte en openheid worden als unieke Zeeuwse waarden benoemd. Deze dienen als zwaarwegend criterium te worden meegenomen.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
202504157	
Indiener ontwikkelt op het Thermphos-terrein in Vlissingen een importterminal voor groene ammoniak, waarmee duurzame waterstof beschikbaar komt voor industrie in Nederland en Noordwest-Europa. De locatiekeuze voor het Thermphos-terrein is gebaseerd op strategische ligging, bestaande infrastructuur en aansluiting op de nationale waterstofbackbone. Het bedrijf van indiener draagt bij aan nationale en Europese energie- en waterstofdoelstellingen en versterkt de regionale energie-infrastructuur en werkgelegenheid.	*De mogelijke ontwikkelingen in de nabijheid van de diverse onderzoekslocaties wordt in de Integrale Effectenanalyse (IEA) in beeld gebracht en meegewogen in de keuze voor het voorkeursalternatief.*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener maakt zich zorgen over ruimtelijke onzekerheid en infrastructurele belemmeringen die voortvloeien uit mogelijke kerncentraleontwikkeling op of nabij het Thermphos-terrein. Onzekerheid over veiligheidscontouren en ruimtelijke inpasbaarheid kan leiden tot risico's voor vergunningen, exploitatie, contractuele verplichtingen en supply chains. Zonder duidelijkheid over de bestemming van het terrein is een investeringsbeslissing niet haalbaar; investeerders mijden projecten met juridische onzekerheid. Klanten en investeerders kunnen uitwijken naar alternatieve locaties zoals Antwerpen, waar vergelijkbare infrastructuur wordt ontwikkeld. Gebruik van het terrein als bouwlocatie voor een kerncentrale kan leiden tot logistieke verstoring, verminderde bereikbaarheid en risico's voor aansluiting op de waterstofbackbone.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Indiener verzoekt om alle genoemde elementen mee te nemen in de beoordeling van de geschiktheid van het Thermphos-terrein als locatie voor een kerncentrale.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
De keuze voor het Thermphos-terrein raakt aan het bredere belang van tijdige investeringen in hernieuwbare energie en importcapaciteit voor waterstof.	*Hiervan zijn we ons bewust. Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Alleen bij een zorgvuldige en integrale afweging kan de energietransitie voortgang vinden met behoud van vertrouwen van investeerders, bedrijven en burgers.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
202504163	

Reactie	*Beantwoording*
Indiener vraagt aandacht voor het cumulatief effect van meerdere energie-infrastructuurprojecten in de regio. Er is zorg over ruimtelijke druk, verkeersveiligheid bij calamiteiten en de belasting van bestaande infrastructuur.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA, maar wel binnen de bandbreedte van het project.*
Ondergrondse aanleg van nieuwe energie-infrastructuur zou als uitgangspunt moeten gelden.	*Dit gebeurt in overleg met de netbeheerder en is niet wat het onderzoek voor de locatiekeuze drijft.*
De NRD biedt onvoldoende informatie over leefbaarheid, toekomstvastheid en sociaaleconomische effecten. Indiener verzoekt om volledige uitwerking van alle vijf thema's van de Integrale Effecten Analyse (IEA) en het Impactrapport "Lasten en Lusten in Balans" en de Borselse Voorwaarden moeten integraal worden betrokken.	*De cNRD is ook enkel bedoeld voor de mer-procedure. De onderdelen die indieners hier benoemt landen in de IEA.*
De cumulatie van risico's in het Sloegebied is benoemd, maar nog onvoldoende doorgerekend. De bouwfase moet expliciet worden meegenomen in de risicoanalyse en het domino-effecten bij calamiteiten moet worden opgenomen in plan-MER.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Indiener pleit voor een gebiedsgerichte benadering waarin ook ervaren leefbaarheid wordt meegewogen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er is behoefte aan echte participatie, transparantie over afwegingskaders en erkenning van lokaal draagvlak. Indiener wil voorkomen dat bovenregionale keuzes ten koste gaan van lokale leefbaarheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
Er wordt opgeroepen tot integraliteit, transparantie en zorgvuldigheid in de verdere uitwerking van het project.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202504168	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202504163. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202504163.*
202504171	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202503718. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202503718.*
202504175	
Indiener maakt bezwaar tegen de bouw van een kerncentrale in de Paulinapolder, gemeente Terneuzen.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er zijn zorgen over gezondheid, veiligheid en geluidoverlast voor omwonenden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
De bouw zou leiden tot aantasting van natuurwaarden in het gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De voorkeur gaat uit naar een industrieterrein in plaats van een natuurgebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener hoopt dat er zorgvuldig naar deze bezwaren wordt gekeken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202504178	
De indiener wijst op het historische belang van het gebied. De bouw van een kerncentrale zou leiden tot verlies van waardevolle landbouwgrond. Bewoners die er al generaties	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
wonen, zouden moeten verdwijnen. Het project legt een zware last op het historische dorp.	
202504181	
Indiener benadrukt het belang van een zorgvuldig en integraal proces rond de locatiekeuze voor nieuwe kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
De indiener brengt aandachtspunten in vanuit het perspectief van fysieke veiligheid, crisisbeheersing en hulpverlening.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Indiener spreekt de bereidheid uit om haar expertise in te brengen in het vervolgproces.	*Waarvan akte.*
Een afschrift van de zienswijze is gedeeld met relevante regionale overheden en veiligheidsregio's.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De Veiligheidsregio Zeeland benadrukt het belang van een zorgvuldig en integraal proces rond de locatiekeuze voor de kerncentrales, vanuit het perspectief van fysieke veiligheid en crisisbeheersing.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Bij de beoordeling van overstromingsrisico's moet worden meegenomen dat de locaties in het Sloegebied buitendijks liggen en niet beschermd worden door een primaire waterkering. De verhoogde ligging van het buitendijkse havengebied beperkt de overstromingsdiepte tot circa één meter, maar dit houdt nog geen rekening met zeespiegelstijging tot 2050. De impact van (ernstige) droogte op de koelwatersystemen van de kerncentrales dient te worden onderzocht, gezien de verwachte toename van droogteperioden volgens KNMI-klimaatscenario's.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
De toename van verkeersstromen door bouwactiviteiten kan leiden tot een hogere ongevalsfrequentie en verminderde bereikbaarheid, wat gevolgen heeft voor hulpdiensten en medische sector. De beperkte ontsluitingsroutes in Zeeland vergroten de kans op verkeersinfarcten, wat ook problematisch is bij grootschalige evacuaties. De interactie tussen bouwverkeer en transport van gevaarlijke stoffen vergroot de kans op transportongevallen, met risico's voor de omgeving. De toename van transportbewegingen van gevaarlijke stoffen door de opkomst van de waterstofindustrie versterkt deze risico's.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Omgevingsveiligheid moet niet alleen in de bedrijfsfase, maar ook in de bouwfase worden beoordeeld vanwege het verhoogde groepsrisico door duizenden werknemers nabij risicovolle bedrijven.	*Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
Bij de beoordeling van omgevingsveiligheid dienen ook toekomstige risico's te worden meegenomen, zoals ontwikkelingen rond waterstof en energietransitie in het Sloegebied.	*Mee eens. Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
De beoordeling van domino-effecten moet verder gaan dan $PR10^{-6}$-contouren en ook brand- en explosieaandachtsgebieden en effectafstanden van windturbines omvatten.	*Mee eens. Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*
De impact van een calamiteit met ioniserende straling moet breder worden beoordeeld dan alleen bevolkingsdichtheid; ook de gevolgen voor vitale energie-infrastructuur moeten worden meegenomen. De ligging van de kerncentrales nabij toekomstige energievoorzieningen zoals waterstoffabrieken	*Mee eens. Dergelijke aspecten worden onderzocht en op gepast niveau in beeld gebracht in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
en hoogspanningsstations vergroot het risico op langdurige ontwrichting bij een incident.	
De bouw van kerncentrales leidt tot extra belasting van hulpdiensten en medische voorzieningen in de regio, waaronder brandweer, ambulance, politie en ziekenhuizen. De beschikbare capaciteit van hulpdiensten en medische voorzieningen in Zeeland staat nu al onder druk en moet worden meegenomen in de locatiebeoordeling.	*Dit wordt vooral in de fase na locatiekeuze nader uitgewerkt. Wel wordt er inzicht in de benodigdheden en mogelijke opties gegeven in de IEA.*
De bouw van de kerncentrales is een langdurig project dat leidt tot extra druk op alle schakels van de veiligheidsketen, vooral in een regio met reeds hoge veiligheidsrisico's.	*Hiervan zijn we ons bewust. Dit wordt vooral in de fase na locatiekeuze nader uitgewerkt.*
202504182	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202503718. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202503718.*
202504185	
De indiener verzet zich tegen het opnemen van Eemshaven als mogelijke locatie voor kerncentrales in het plan-MER.	*Eemshaven is een redelijkerwijs te beschouwen alternatief. De landsadvocaat heeft dit eveneens bevestigd. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt verwezen naar een eerdere brief van de provincie Groningen met juridische contra-expertise die aantoont dat Eemshaven redelijkerwijs uitgesloten kan worden.	*Zie de reactie hierboven en de toelichting op de locatieselectie van de cNRD.*
De reactie van de Minister op deze brief wordt als teleurstellend en onvoldoende inhoudelijk beschouwd.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt verzocht om de contra-expertise opnieuw te beoordelen en Eemshaven buiten het locatieonderzoek te houden.	*Eemshaven is een redelijkerwijs te beschouwen alternatief. De landsadvocaat heeft dit eveneens bevestigd. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'. Een extra contra-expertise voegt in dit stadium dan ook niks toe.*
De indiener vraagt om een gebied-specifieke Integrale Effecten Analyse (IEA) die rekening houdt met bestaande druk op de leefomgeving.	*In de IEA wordt per gebied (en zelfs per alternatief) ingegaan op de effecten, rekening houdend met de bestaande druk op de leefomgeving.*
Er is zorg over cumulatie van effecten door andere energie- en industrieprojecten in Eemshaven, zoals waterstofproductie, windparken, datacenters en defensie.	*In de IEA wordt nader ingegaan op allerlei autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten en de verhouding met kerncentrales.*
De visuele impact van kerncentrales op het Groningse landschap en de ruimtelijke kwaliteit wordt onderbelicht, met name in relatie tot toerisme en het Unesco Werelderfgoed Waddenzee.	*Er komen visualisaties (3D) in het plan-MER en IEA. Daarnaast is het goed om te vermelden dat de Waddenzee vanuit Unesco meerder 'oustanding universal values' heeft, maar dat 'visuele impact' (of iets soortgelijks) daar geen onderdeel van uit maakt.*
Er wordt verzocht om ruimtelijke kwaliteit als indicator op te nemen in het plan-MER.	*Dit valt onder de noemer 'landschap' in het plan-MER.*
De maatschappelijke impact, waaronder sociale en mentale gezondheidseffecten, moet worden onderzocht, zeker gezien de bestaande druk door aardbevingen en andere grootschalige ontwikkelingen.	*Er vindt een bewonersonderzoek plaats voor in de IEA. We gaan in op mentale gezondheidseffecten in het hoofdstuk Omgeving als blijkt dat dit onder de bewoners speelt.*
Het belang van een brede en gebiedsgerichte benadering wordt benadrukt in het MER-proces.	*Hier sluiten we ons volledig bij aan.*
202504187	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202504212	
De voorkeur gaat uit naar een locatie dichter bij de snelweg vanwege reeds aanwezige geluidsbelasting.	*De locaties liggen veelal op of naast bestaande industrieterrein, eveneens locaties met een reeds aanwezige geluidbelasting.*
Andere voorgestelde locaties liggen in waardevolle cultuurlandschappen, waaronder polders met recreatieve functies. Het gebied heeft potentie voor herontwikkeling tot stedelijk uitloopgebied en toeristische bestemming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'*
De aanwezigheid van Romeinse sporen en historische structuren zoals kerkenpaden en singels pleit tegen industrialisering. Het open landschap biedt kansen voor culturele en recreatieve ontwikkeling, vergelijkbaar met gebieden als de Hatertse Vennen. De bouw van een kerncentrale zou deze ontwikkelingsmogelijkheden blokkeren en leiden tot verlies van cultureel erfgoed. De indiener pleit voor behoud en versterking van het landschap als cultureel waardevolle en recreatieve ruimte en dit project niet te verwezenlijken middenin een open gebied, dat volledig ingericht kan worden middels passende oplossingen.	*In het plan-MER wordt ingegaan op de impact op landschap, cultuurhistorie, archeologie en historische waarden.*
202504216	
De indiener spreekt zich krachtig uit tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als locatie voor kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
De bouw van kerncentrales brengt disproportionele schade toe aan leefomgeving, landbouw, natuur en veiligheid in de regio. De aanleg van kerncentrales vereist grootschalige aanpassingen zoals nieuwe wegen en tijdelijke woonvoorzieningen, wat het landschap ingrijpend verandert.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De schade aan natuurgebieden zoals de Paulinaschor vereist compensatie, waardoor een groter gebied wordt aangetast dan alleen het bouwterrein.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De nabijheid van Biervliet tot het industriële complex tast de leefbaarheid van het dorp ernstig aan.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er zijn bestaande industriegebieden zoals Maasvlakte II die beter geschikt zijn voor dit soort grootschalige projecten. De overheid zou eerst bestaande industriegronden moeten benutten voordat landbouw- en natuurgebieden worden opgeofferd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504219	
De indiener wenst niet dat een waardevol natuurgebied wordt aangetast voor de bouw van een kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De locatie ligt volgens de indiener te dicht bij woongebieden	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504224	
De gemeente Nissewaard onderkent het belang van het onderzoeken van alle mogelijke energiebronnen en ziet kernenergie als een potentieel waardevolle optie binnen de toekomstige energiemix. De gemeenteraad van Nissewaard heeft in 2023 een motie aangenomen waarin kernenergie als	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
mogelijke optie in de duurzame energiemix wordt ondersteund.	
De gemeente wijst op het grote ruimtebeslag van kerncentrales op Maasvlakte II, wat ten koste kan gaan van zeehavengebonden activiteiten die essentieel zijn voor de regionale economie.	*Dit onderschrijven we. We doen onderzoek naar de impact van kerncentrales op deze ruimte in de IEA.*
De regio kent al een hoge ruimtevraag door projecten zoals Wind op Zee, waterstoffabrieken en infrastructuur voor duurzame energie, wat leidt tot cumulatie van ruimtelijke en veiligheidsrisico's.	*Dit onderschrijven we. We doen onderzoek naar de impact van kerncentrales op deze ruimte in de IEA.*
Vanwege het belang van ruimte voor havenactiviteiten en energietransitieprojecten acht de gemeente Maasvlakte II geen logische locatie voor kerncentrales.	*Dit onderschrijven we. We doen onderzoek naar de impact van kerncentrales op deze ruimte in de IEA.*
Bij keuze voor Maasvlakte II moet onderzocht worden of arbeidsmigranten op aanvaardbare wijze gehuisvest kunnen worden in een regio met grote ruimtedruk.	*Dit onderschrijven we. We doen onderzoek naar de impact van de tijdelijke arbeidskrachten en als onderdeel daarvan de potentieel benodigde ruimte voor huisvesting in de regio. Deze sociaal-economische rapportage is onderdeel van het hoofdstuk Omgeving in de Integrale Effectenanalyse.*
De gemeente vraagt aandacht voor cumulatieve externe veiligheidsrisico's door bestaande en toekomstige risicovolle activiteiten in de havenregio.	*Dit onderschrijven we. We doen onderzoek naar de impact van kerncentrales op dergelijke risico's in de IEA.*
De beschikbaarheid van koelwater is al beperkt; kerncentrales mogen niet leiden tot verslechtering van het aanbod van zoetwater in de gemeente.	*We gaan uit van koelen met – in dit geval – koelwater uit de Noordzee. Zoetwater wordt hier niet voor gebruikt.*

Reactie	*Beantwoording*
Een integrale afweging van alle energietransitieprojecten is noodzakelijk; kernenergie moet worden meegenomen in het NOVEX-traject voor de Rotterdamse haven.	*Dit is eveneens onderdeel van de hoofdstuk Toekomstvastheid in de IEA.* *Als de uiteindelijke keuze op de Maasvlakte valt, wordt de bouw van de twee grote kerncentrales meegenomen in NOVEX Rotterdamse Haven. Tot de besluitvorming hebben de Rijksoverheid, provincie en gemeenten nauwe afstemming over de ontwikkelingen die een (ruimtelijke) impact hebben op de Rotterdamse Haven.*
Een nucleair incident in de dichtbevolkte agglomeratie Rotterdam kan grote economische schade veroorzaken; dit moet worden meegewogen in de locatiekeuze.	*Mee eens. Dit brengen we conform internationale richtlijn SSG-35 in beeld in het plan-MER en de IEA.*
202504225	
De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) stelt dat kernenergie geen noodzakelijke of wenselijke rol hoeft te spelen in de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De bouw van kerncentrales is kostbaar, tijdrovend en heeft een grote ruimtelijke impact, terwijl zon en wind sneller, goedkoper en schaalbaarder zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'kosten en planning'.*
Onderzoek van TNO en het Expertteam Energiesysteem toont aan dat een energiesysteem zonder kernenergie haalbaar is, met inzet van opslag en vraagsturing.	*Het kabinet kiest voor een groter aandeel kernenergie in de elektriciteitsmix om de CO2-vrije elektriciteitsproductie te diversifiëren en minder weersafhankelijk te maken. Daarmee kiest het kabinet voor een robuust energiesysteem met een mix van (onder andere) kernenergie, windenergie en zon-pv waardoor de strategische onafhankelijkheid van Nederland wordt vergroot. De systeemanalyse van TNO laat zien dat kernenergie de behoefte aan aanvullende flexibiliteit, opslag en import vermindert en daarmee juist*

Reactie	*Beantwoording*
	bijdraagt aan stabiliteit onder uiteenlopende omstandigheden. De inzet van kernenergie vergroot bovendien strategische onafhankelijkheid door diversificatie van technologie en toeleveringsketens, wat de weerbaarheid van het energiesysteem vergroot.
De NMZH uit zorgen over de beleidsmatige focus op vier kerncentrales, wat de voortgang van de energietransitie kan belemmeren.	*cNRD is de onderzoeksopzet voor de verkenning naar geschikte locaties voor twee kerncentrales.*
De Maasvlakte is volgens NMZH een ongeschikte locatie vanwege de beperkte ruimte, kwetsbare natuur en de lopende energietransitie in de haven.	*Dit wordt onderzocht en locaties worden vergeleken in de IEA.*
De komst van kerncentrales kan de duurzame ontwikkeling van de Rotterdamse haven frustreren.	*In de IEA wordt per locatie in beeld gebracht wat de impact van de bouw en operatie van kerncentrales is. Onderdeel hiervan is ook wat het effect is op andere (voorgenomen) ontwikkelingen en projecten. Dit wordt beschreven in het hoofdstuk Toekomstvastheid.*
De cNRD gaat onvoldoende in op veiligheidsaspecten zoals overstromingsrisico's, kernafval, ontmanteling, sabotage en combinatie met chemische processen.	*De NRD presenteert wat er onderzocht gaat worden. Overstromingsrisico's zit daar al in. Radioactief afval en ontmanteling beschouwen we in het MER kort maar valt buiten de scope van deze projectprocedure. Sabotage en de combinatie met chemische processen valt onder 'omgevingsveiligheid' en komt ook aan bod in zowel plan-MER als in de IEA.*
De langdurige bouwfase van kerncentrales heeft grote impact op landschap, leefomgeving en natuur. Er zijn ook zorgen	*Dergelijke aspecten worden allemaal onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
over huisvesting van arbeidskrachten, verkeersdruk, luchtkwaliteit en tijdelijke infrastructuur.	
De NMZH vraagt om een volledige milieueffectbeoordeling van de bouwfase, inclusief huisvesting en cumulatieve effecten.	*Dergelijke aspecten worden op passend detailniveau onderzocht ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Bijvoorbeeld: volledig zicht op waar de huisvesting plaats zal vinden komt niet in deze fase, maar in de vervolgfase. Hierdoor konden we in de cNRD-fase enkel aandachtspunten meegeven.*
De NMZH pleit voor een duurzame, veilige en natuur inclusieve energietoekomst en vraagt om serieuze betrokkenheid van hun zienswijze in het vervolgproces.	*Onze omgevingsmanagers gaan graag met u in gesprek. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als direct contactpersoon voor bewoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden. De Directie Kernenergie hecht er als initiatiefnemer namelijk aan om direct in contact te zijn met belanghebbenden over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden diverse gesprekken georganiseerd. Zoals de rondetafelgesprekken in maart 2025 waar u ook vertegenwoordigd was en tijdens een-op-een gesprekken zoals in afgelopen augustus. In 2026 geven we graag een vervolg aan deze gesprekken.*
202504227	
Indiener constateert dat het proces van locatieverkenning zorgvuldig is doorlopen en onderschrijft expliciet de keuze om Tiengemeten niet langer als potentiële locatie te beschouwen.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
Er wordt gewezen op het risico van zeespiegelstijging voor de vijf overgebleven locaties nabij de Noordzee, met het	*In het plan-MER en IEA wordt ingegaan op de effecten van zeespiegelstijging.*

Reactie	*Beantwoording*
verzoek om in de definitieve NRD expliciet aandacht te besteden aan de mogelijke effecten en noodzakelijke mitigerende maatregelen.	
Indiener wijst op de geopolitieke kwetsbaarheid van de resterende locaties in het licht van het Nederlandse en Europese defensiebeleid en pleit voor een locatie-specifieke analyse van deze risico's en mogelijke mitigerende maatregelen.	*Hiervan zijn we ons bewust. Dit stippen we aan in het plan-MER en IEA.*
Indiener spreekt waardering uit voor het tot nu toe doorlopen proces en de geboden mogelijkheden tot participatie.	*Hartelijk dank voor uw positieve reactie op het proces om te komen tot de locatiekeuze en de participatiemogelijkheden hierin. We gaan door op deze weg, zoals ook omschreven staat in het participatieplan.*
202504244	
Indiener vraagt om in het plan-MER en de IEA expliciet de mogelijke impact op Vlaams grondgebied te onderzoeken en mee te nemen in de locatieverkenning. Er wordt op gewezen dat de Vlaamse gemeente Zelzate nabij de Axelse vlakte ligt, maar in de c-NRD niet wordt genoemd.	*Conform Verdrag van Espoo wordt dit meegenomen in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt verzocht om mogelijke grensoverschrijdende effecten op luchtkwaliteit, waterkwaliteit, veiligheid en biodiversiteit – waaronder Vlaamse Natura 2000-gebieden – in kaart te brengen, inclusief de cumulatieve effecten van beide centrales.	*Conform Verdrag van Espoo wordt dit meegenomen in het plan-MER en de IEA.*
De mogelijke impact op de grensoverschrijdende haven North Sea Port District dient zowel tijdens aanleg als exploitatie te worden onderzocht om de werking van de haven niet te belemmeren.	*Conform Verdrag van Espoo wordt dit meegenomen in het plan-MER en de IEA*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener dringt aan op informeel bestuurlijk overleg met Vlaanderen gedurende het verdere traject en verzoekt om betrokken te worden bij latere consultaties en participatiemomenten.	*De Directie Kernenergie acht het als initiatiefnemer van belang om direct in contact te zijn met de Vlaamse stakeholders over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden bestuurlijke en (hoog)ambtelijke gesprekken ingepland. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als directe contactpersoon voor bewoners, bedrijven en overheden in België. Dit is aanvullend op de formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo.*
202504261	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504264	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504278	
Er wordt gevraagd naar de exacte locatie van de geplande oversteek van de Maas, aangezien deze nog onbekend is.	*Onduidelijk is wat indiener hiermee bedoelt.*
De indiener signaleert dat gemeentelijke betrokkenheid in het project ontbreekt en benadrukt dat op bijeenkomsten een vertegenwoordiger van de daadwerkelijk betrokken gemeente aanwezig zou moeten zijn.	*Ook hier is niet duidelijk wat indiener bedoelt. De gemeenten rondom de zoeklocaties zijn allen betrokken bij het project.*

Reactie	*Beantwoording*
202504292	
Deze reactie is inhoudelijk grotendeels gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie 202501514.*
Aanvullend op hetgeen dat gelijk is aan reactie 202501514 stelt indiener dat iedere kerncentrale een strategisch militair risico vormt en verwijst naar recente oorlogshandelingen in onder andere Iran en Oekraïne als bewijs voor het reële en ernstige risico op rampzalige gevolgen. Er wordt gewezen op verontrustende politieke ontwikkelingen wereldwijd en in Nederland, met instabiele regeringen en autocratische leiders	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De indiener noemt het ethisch onaanvaardbaar om toekomstige generaties op te zadelen met radioactief afval en de kosten van ontmanteling, enkel voor de huidige energiebehoefte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De stelling dat kernenergie schoon en veilig zou zijn, wordt als misleidend bestempeld; mensen zijn feilbaar en sommige leiders zijn niet te vertrouwen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*
Er wordt gepleit voor een heroverweging van het nut en de noodzaak van kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De suggestie dat kernenergie leidt tot energieonafhankelijkheid wordt betwist, aangezien Nederland geen eigen uraniummijnen heeft en deels afhankelijk is van import uit Rusland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*

Reactie	*Beantwoording*
De gevolgen van de ramp in Tsjernobyl worden aangehaald als bewijs dat radioactieve fall-out ook Nederland raakt en langdurige effecten heeft op natuur en voedsel.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
In België worden jodiumtabletten verstrekt tot in Nederland, wat volgens de indiener wijst op reële risico's. Menselijke fouten en oorlogshandelingen worden genoemd als niet te vermijden risico's, die grote gevolgen kunnen hebben. Nederland is volgens de indiener te klein om te evacueren bij een kernramp, wat de risico's extra urgent maakt. De huidige geopolitieke situatie wordt bewijst dat kerncentrales grote risico's met zich meebrengen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202504296	
De indiener stelt dat het niet verantwoord is om de Eemshaven als potentiële locatie voor een kerncentrale te handhaven vanwege bestuurlijk verzet, geologische, ecologische en veiligheidsrisico's, en financiële en juridische bezwaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Ook niet vanwege veiligheidsrisico's en financiële bezwaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'kosten en planning'.*
Er wordt gewezen op de aanhoudende onveilige situatie in Groningen door aardbevingen en het uitblijven van versterking van woningen, wat een kerncentrale extra risicovol maakt. De Tweede Kamer heeft via meerdere moties uitgesproken dat de Eemshaven ongeschikt is voor een kerncentrale. Groningen is seismisch actief door gaswinning, wat de kans op schade aan een kerncentrale vergroot	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
De nabijheid van de Waddenzee, een kwetsbaar UNESCO-werelderfgoed, maakt de locatie ecologisch risicovol. Het gebruik van koelwater door een kerncentrale kan leiden tot opwarming van het zeewater en schade aan het ecosysteem van de Waddenzee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De indiener verzoekt om de Eemshaven definitief uit te sluiten als mogelijke locatie voor een kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202504301	
De indiener verzet zich tegen de bouw van een kerncentrale, energie-infrastructuur en industrie in de Paulinapolder vanwege de oorspronkelijke functie als groene bufferzone.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De aanleg leidt tot verlies van waardevolle landbouwgrond en langdurige verstoring van rust voor omwonenden en natuur. Na de bouw blijft er sprake van toegenomen verkeersdrukte en blijvende horizonvervuiling door hoogspanningsmasten en mogelijk koeltorens.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Indien koeltorens ontbreken, zal koelwater in de Westerschelde leiden tot opwarming van het water.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De Maasvlakte wordt als beter alternatief genoemd vanwege beschikbare ruimte, bestaande infrastructuur en mogelijkheid tot benutting van restwarmte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De locatie nabij DOW en opslagtanks op mosselbanken wordt als extra risicovol beschouwd bij calamiteiten. Daarnaast verhoogt de ligging onder NAP het risico bij stijging van de zeespiegel of bij dijkdoorbraak.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op waardevermindering van woningen in de omgeving en de vermindering van de historische, culturele en recreatieve waarde van Paulinapolder	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De komst van een kerncentrale leidt tot druk op huisvesting, onderwijs en zorg	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er is zorg dat personeel wordt weggetrokken bij bestaande bedrijven in de regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Indiener geeft aan geen vertrouwen te hebben in het proces en vreest dat bewoners tegen lage vergoedingen worden uitgekocht.	*Met de projectprocedure wordt een navolgbaar proces gevoerd dat tot een juridisch houdbaar besluit moet leiden. Op de projectwebsite van RVO en op de website overkernenergie.nl is*
De gemeente Terneuzen heeft financieel belang bij de ontwikkeling, ondanks de impact op het buitengebied.	*Onderkend wordt dat er zorgen leven in het gebied, maar dat er kansen liggen, bijvoorbeeld in termen van werkgelegenheid of ander economisch perspectief.*
De indiener hoopt dat het gezonde verstand zal zegevieren en het gebied behouden blijft als rustige leefomgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504314	
De indiener merkt op dat Leefbaarheidsgroep Hernen en Leur als stakeholder niet is vermeld, ondanks dat dit wel het geval zou moeten zijn.	*Er is goed contact met allerlei bewonersgroepen in de nabije omgeving van zoeklocaties. Uw groep bevindt zich echter aan de andere kant van Nederland. Wij zien niet in hoe u stakeholder bent in dit project. Uiteraard staat u vrij als belangstellende te reageren en mee te denken.*
Er wordt verzocht om informatie over de locatie van het project, inclusief tekeningen van de zoeklocaties met straatnamen. Indiener vraagt om een duidelijk en helder	*U kunt het project volgen op www.overkernenergie.nl*

Reactie	*Beantwoording*
beeld van de situatie, zowel per e-mail als per post toegezonden.	
202504317	
De indiener benadrukt het belang van leefbaarheid voor 's-Heerenhoek en pleit voor een integrale benadering via de Integrale Effecten Analyse (IEA).	*We stellen een plan-MER en IEA op.*
Er zijn zorgen over cumulatieve gezondheidsrisico's door geluid, emissies, lichtvervuiling en straling. Monitoring en gezondheidsmetingen worden voorgesteld als vergunningsvoorwaarde.	*We gaan nog niet in op vergunningsvoorwaarden in deze fase. Eerst moeten er een locatie gekozen worden. De milieueffecten op de omgeving brengen we in beeld in het plan-MER en IEA.*
De Dorpsraad pleit voor een Gezondheidsoverleg met GGD, overheid en bewoners op basis van participatieplicht.	*We hebben contact met GGD voor dit project.*
Negatieve risicoperceptie kan leiden tot waardedaling van woningen; een garantieregeling en transparante compensatie worden voorgesteld.	*Compensatie wordt nog niet geregeld in deze fase. Eerst moet er een locatie worden gekozen.*
Sociale cohesie wordt als kwetsbaar aangeduid; opname in het plan-MER en structurele inzet van dorpsraden en burgerpanels wordt gevraagd.	*Het sociale onderdeel landt in de IEA.*
Verkeersdruk door bouwverkeer baart zorgen; voorkeur gaat uit naar vervoer via water/spoor, nachtverbod en verkeersveiligheidsplan.	*De verkeerseffecten landen in het plan-MER.*
Bereikbaarheid van voorzieningen en vluchtroutes moet worden geborgd via investeringen en afspraken met vervoersmaatschappijen. De nabijheid van een kerncentrale roept daarnaast gevoelens van onveiligheid op; structurele	*De haalbaarheid van crisisbeheersing is een onderdeel dat landt in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
publiekscommunicatie en veiligheidsdialoog worden voorgesteld.	
Het landschap wordt bedreigd door visuele en ruimtelijke impact; groene buffers, architectonisch ontwerp en beperking tot industrieterrein worden aanbevolen.	*De impact op het landschap wordt meegenomen in het plan-MER.*
De Dorpsraad vraagt om transparante en participatieve aanpak, verankering van maatregelen in vergunningen en naleving van de 'Borselse Voorwaarden'.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
202504345	
Indiener is tegen de bouw van 2 kerncentrales in de Paulinapolder in Terneuzen	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504348	
De indiener vraagt wat de gevolgen zijn voor de omgeving bij de start van het project, met name op het gebied van geluid, inclusief niet-hoorbare tonen die invloed kunnen hebben op de gemoedstoestand.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gevraagd naar de effecten van weersomstandigheden zoals mist op het functioneren van de kerncentrale, vooral als dit veel bedrading bevat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt gevraagd wat de bredere gevolgen zijn voor industrialisering in de omgeving als het project doorgaat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er is onduidelijkheid over de criteria die gelden wanneer het project binnen een bepaalde afstand van woningen of andere functies wordt gerealiseerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gevraagd of er sprake is van een jaarlijkse vergoeding, wat de hoogte daarvan is en welke criteria hiervoor gelden.	*Compensatie wordt nog niet geregeld in deze fase. Eerst moet er een locatie worden gekozen.*
Er wordt gevraagd of het project in de toekomst kan worden uitgebreid, bijvoorbeeld binnen een termijn van 10 tot 20 jaar. Er wordt opgemerkt dat de drie onderzochte locaties ook voorkeurslocaties zijn voor windmolenparken volgens gemeentelijk beleid, en gevraagd of per locatie ook windenergie wordt overwogen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt gevraagd of er nieuwe leidingen worden aangelegd en of bestaande gasleidingen kunnen worden hergebruikt voor elektriciteit.	*Dit past niet binnen de scope van het project.*
Er wordt gevraagd of er is nagedacht over de risico's van luchtaanvallen op het project.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202504357	
Er wordt opgemerkt dat er momenteel geen toegangsweg naar de projectlocatie is en gevraagd waar deze zal worden aangelegd.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gevraagd of het perceel van het project nog zal draaien en wanneer hierover informatie beschikbaar komt.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202504358	
Er wordt bezwaar gemaakt tegen de komst van kerncentrales in Groningen, mede vanwege de bestaande belasting van de regio door gaswinning.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op de aanhoudende gaswinning in kleine velden en de onveiligheid van de Waddenzee en Noordzee.	*De veiligheidsrisico's (en mogelijk mitigerende maatregelen) brengen we in beeld in het plan-MER en de IEA.*
Er moet eerst een oplossing zijn voor het probleem van radioactief afval voordat gekozen wordt voor kernenergie. De indiener geeft aan dat afval niet gewenst is in Friesland, Drenthe of Groningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er wordt gesteld dat kernenergie financieel onhaalbaar is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording 'Kosten en planning'.*
Er is onvoldoende stikstofruimte voor de bouw.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt bezwaar gemaakt tegen kernenergie in het algemeen, met de stelling dat Groningers zich niet opnieuw willen lenen voor een slecht idee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
Er wordt gewezen op het risico dat kerncentrales doelwit kunnen worden van bombardementen in een geopolitiek instabiele wereld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202504360	
Kernenergie is niet de juiste keuze vanwege de hoge kosten van bouw, transport en beveiliging.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning', 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*
Er zijn zorgen over de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van personeel, waaronder scholing, screening en risico op omkoping.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De opslag van kernafval wordt als langdurig, kostbaar en risicovol beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op de afhankelijkheid van landen zoals de VS voor de levering van uranium.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*
Kerncentrales worden gezien als potentiële doelwitten in conflictsituaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Indiener betoogt dat de financiële middelen beter besteed kunnen worden aan de ontwikkeling van groene energie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De investeringen in publieke voorzieningen zoals onderwijs, zorg en openbaar vervoer leveren maatschappelijk meer op. Het levert weinig op voor de gewone ambachtsman, omdat vooral specialisten profiteren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Indiener pleit voor energiebesparing in plaats van het faciliteren van 24/7 stroomgebruik, met nadruk op gedragsverandering en educatie. Ook wordt gesteld dat het uitgangspunt van steeds toenemend stroomverbruik fundamenteel ter discussie moet worden gesteld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202504365	
Indiener is tegen kernenergie vanwege het risico dat bij verlies van controle de gevolgen voor mens en milieu onherstelbaar en extreem groot kunnen zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
De indiener verwijst naar bestaande voorbeelden van ernstige incidenten om de risico's te onderstrepen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt gepleit voor het kiezen van minder schadelijke en veiligere alternatieven voor energieopwekking.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202504369	

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt bezwaar gemaakt tegen kerncentrales in Nederland vanwege het ontbreken van een goede oplossing voor kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
Er wordt benadrukt dat kernenergie geen hernieuwbare energiebron is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De indiener noemt wind, zon, getijdenstroom en energiebesparing als betere en goedkopere alternatieven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Er wordt gesteld dat het kernafvalprobleem niet mag worden doorgeschoven naar toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202504371	
Deze reactie is inhoudelijk grotendeels gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
Daarnaast worden door indiener ook de volgende argumenten aangehaald. De aanwezigheid van kerncentrales in Biervliet vermindert de aantrekkelijkheid van het dorp voor woningzoekenden, met name jongeren, sterk. De indiener verwacht dat jongeren zich elders zullen vestigen, wat leidt tot vergrijzing en bevolkingskrimp in Biervliet. De bouw van kerncentrales wordt gezien als een bedreiging voor de leefbaarheid en toekomst van het dorp.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
aanvullend stelt indiener dat door de verwachtezeespiegelstijging het onverstandig wordt geacht om in dit kwetsbare gebied een kerncentrale te bouwen. Er wordt opgemerkt dat dijken niet onbeperkt verhoogd kunnen	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
worden en dat een kerncentrale niet eenvoudig verplaatst kan worden als de situatie verslechtert.	
De indiener uit zorgen over nevenprojecten die gepaard gaan met de aanleg van de kerncentrale, zoals aanpassingen aan weg- en energie-infrastructuur. Er wordt opgemerkt dat volgens wettelijke normen een dijkversterking bij de Paulinapolder noodzakelijk is.	*De veiligheid van een kerncentrale achter een waterkering wordt onderzocht in het plan-MER en de IEA.*
Dijkversterkingsprojecten worden als langdurig en belastend voor de omgeving beschouwd.	*Belasting op de omgeving wordt zo veel als mogelijk beperkt.*
De indiener wijst erop dat inwoners van Zeeland via waterschapsbelasting financieel bijdragen aan de dijkversterking.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
aanvullend stelt indiener dat vruchtbare landbouwgrond verloren gaat. Er wordt kritisch gevraagd of het acceptabel is dat inwoners financieel verlies lijden door waardevermindering van hun eigendom.	*De impact op bestaande functies wordt beschouwd in het plan-MER en de IEA.*
aanvullend stelt indiener dat de recreatieve functie van het Paulinastrand, waaronder zwemmen, kitesurfen en hengelen, wordt als belangrijk voor de lokale gemeenschap beschouwd en moet behouden blijven. Het Paulinastrand is de enige geschikte locatie in Zeeuws-Vlaanderen voor pierenspitten en wordt intensief gebruikt door sportvissers uit de regio en België; behoud en bereikbaarheid zijn essentieel.	*De impact op recreatieve functies worden beschouwd in de IEA.*
202504384	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504385	
Er wordt met klem bezwaar gemaakt tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als locatie voor kerncentrales vanwege disproportionele risico's voor leefomgeving, landbouw, natuur, cultuurhistorie en veiligheid.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De hengelsportvereniging heeft directe belangen in het gebied die in het geding komen bij realisatie van het project.	*De impact op recreatieve functies worden beschouwd in de IEA.*
Het Paulinastrand is de enige geschikte locatie in Zeeuws-Vlaanderen voor pierenspitten en wordt intensief gebruikt door sportvissers uit de regio en België. Behoud en bereikbaarheid zijn essentieel.	*De impact op recreatieve functies worden beschouwd in de IEA.*
De nabijheid van Natura 2000-gebieden maakt de locatie ecologisch kwetsbaar; verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes schaadt de biodiversiteit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Het Paulinastrand wordt veel gebruikt voor recreatie zoals zwemmen, kitesurfen en hengelen; behoud en bereikbaarheid zijn belangrijk voor de gemeenschap.	*De impact op recreatieve functies worden beschouwd in de IEA.*
Er wordt gewezen op beter passende alternatieve locaties zoals het Sloegebied en Maasvlakte II, die reeds zijn ingericht voor grootschalige energievoorziening en verder van woon- en natuurgebieden liggen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener verzoekt om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie en roept op tot een zorgvuldige afweging van bezwaren en gebiedskennis in het MER-proces.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202504389	
De indiener woont tussen de kerncentrales van Borssele en Doel en vindt de komst van een derde centrale in de regio een te groot veiligheidsrisico. Er wordt gewezen op de verhoogde dreiging van oorlog en de kwetsbaarheid van kerncentrales in dat licht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De kosten van noodzakelijke dijkverhoging worden als zeer hoog ingeschat.	*Ruimtelijke ingrepen in waterlichamen die het land tegen water beschermen is een grote financiële uitgave.*
Er wordt verwezen naar een incident bij Dow Terneuzen waarbij 40 ton etheen vrijkwam, als voorbeeld van bestaande industriële risico's in de regio. De combinatie van chemische industrie (zoals Yara), drukke scheepvaart op de Westerschelde en de nabijheid van Belgische industriegebieden wordt als risicovol beschouwd. De indiener stelt dat de veiligheid in Zeeuws-Vlaanderen onder druk staat door de concentratie van risicofactoren op een klein grondgebied.	*In het plan-MER en de IEA wordt ingegaan op de veliigheidsrisico's van omliggende industrie.*
202504390	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504394	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener stelt dat alle voorgestelde locaties Natura 2000-gebieden in gevaar brengen en dat er sprake is van zwaarwegende bezwaren bij elke locatie. Het is geen kwestie van de beste locatie, maar van de minst slechte locatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Er wordt betoogd dat kernenergie onnodig is vanwege betere alternatieven die natuur, veiligheid en gezondheid minder belasten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De voorkeur van de minister voor Zeeland bij gelijke geschiktheid wordt als onverdedigbaar beschouwd, mede vanwege de concentratie van kerncentrales in één regio.	*De veiligheidsrisico's per regio worden beschouwd in het plan-MER en de IEA.*
De spreiding van belasting op het elektriciteitsnet over Nederland wordt als veiliger en robuuster beschouwd dan concentratie in één regio.	*De impact op het elektriciteitsnet wordt beschouwd in de IEA.*
De indiener uit zorgen over het gebrek aan draagvlak in de gemeente Terneuzen, met name voor de locatie Mosselbanken/Paulinapolder.	*We zijn in overleg met zowel gemeenten als inwoners van gemeente Terneuzen.*
Er wordt bezwaar gemaakt tegen het feit dat de locatie nooit als waarborggebied is aangemerkt, waardoor bewoners niet voorbereid waren op deze ontwikkeling.	*Het waarborgingsbeleid zegt niks over waar kerncentrales mogen komen. Het zegt enkel dat bepaalde ontwikkelingen in een gebied niet mogen om zo de eventuele komst van een kerncentrale niet te belemmeren. In theorie – mits aan alle veiligheidsvoorschriften en milieuregelgeving kan worden voldaan – kan een kerncentrale overal in Nederland worden gerealiseerd.*
De ligging van de locatie beperkt toekomstige uitbreidingsmogelijkheden van de gemeente Terneuzen, wat onwenselijk is gezien de woningnood. De geschiktheid van de	*Binnen 1 kilometer ligt het bewonersaantal lager dan 5.000. Dat is één van de criteria geweest om tot een mogelijk geschikte locatie te komen.*

Reactie	*Beantwoording*
locatie wordt betwijfeld vanwege de bevolkingsdichtheid binnen de straal van 1 km.	
Er wordt gewezen op het ontbreken van een 380 kV-station en mogelijke conflicten met andere energieprojecten zoals wind op zee.	*Er is een afhankelijkheid tussen de kerncentrales en het voorgestelde 380 kV-station nabij Terneuzen.*
De bestaande industrie in het kanaalgebied veroorzaakt al overlast en vervuiling; verdere belasting door een kerncentrale wordt onwenselijk geacht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De bereikbaarheid voor rampenbestrijding wordt als onvoldoende beoordeeld, mede door beperkte infrastructuur en toeristische drukte.	*In de cNRD is nog niks beoordeeld. Dit gebeurt in het plan-MER en IEA. Crisisbeheersing is daar een onderdeel van.*
De Westerscheldetunnel is de enige verbinding met de rest van Nederland en zou door bouwverkeer overbelast raken.	*Dit onderzoeken we in het plan-MER.*
De indiener stelt dat natuur- en cultuurhistorische waarden in Zeeuws-Vlaanderen te gemakkelijk worden genegeerd.	*Dit wordt niet genegeerd. We onderzoeken de effecten erop in het plan-MER.*
De Paulinapolder wordt gezien als waardevol agrarisch en cultuurhistorisch gebied dat niet opgeofferd mag worden.	*We onderzoeken de effecten op de Paulinapolder in het plan-MER en de IEA.*
Het Verdronken Land van Saeftinghe, een uniek brakwatergebied, mag niet bedreigd worden door koelwater van kerncentrales.	*De effecten op omliggende waterlichamen en natuurgebieden is onderdeel van het plan-MER en IEA.*
De indiener roept op tot een kritische heroverweging van de plannen en vraagt om gelijke behandeling van Zeeland.	*Elk zoekgebied in het onderzoek wordt gelijkwaardig behandeld, zo ook Zeeland.*
202504410	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener maakt ernstig bezwaar tegen de vestiging van kerncentrales in de Eemshaven vanwege de reeds bestaande industriële belasting.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Het gebied kent al vier elektriciteitscentrales, LNG-installaties, windparken, datacenters en diverse andere industriële activiteiten, wat leidt tot visuele vervuiling en geurhinder.	*De visuele impact en milieuhinder wordt onderzocht in het plan-MER.*
De aanwezigheid van meerdere 380 kV hoogspanningsleidingen wordt als zeer ontsierend ervaren en vormt een aantasting van het landschap. De leefbaarheid staat onder druk door cumulatieve effecten van industriële activiteiten, zonder dat daar voordelen tegenover staan.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De komst van kerncentrales zou leiden tot extra hoogspanningsinfrastructuur, wat de ruimtelijke druk verder vergroot. Het gebied wordt ook getroffen door aardbevingen als gevolg van gaswinning, wat de zorgen over veiligheid versterkt. Decennialange bouwwerkzaamheden veroorzaken licht- en luchtvervuiling, geluidsoverlast en sluipverkeer.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
De tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten leidt tot sociale ontwrichting en druk op de woningvoorraad. De indiener stelt dat brede welvaart in het gebied structureel ten koste gaat van welzijn en leefomgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt een dringend beroep gedaan op medemenselijkheid om af te zien van kerncentrales in de Eemshaven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
202504413	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener stelt dat het onhoudbaar is om toekomstige generaties op te zadelen met de gevolgen van de huidige, ongeremde consumptiedrang en energiebehoefte. Er wordt kritiek geuit op het idee dat energie altijd onbeperkt beschikbaar moet zijn, mede vanwege de groei van energie-intensieve toepassingen zoals AI en cryptovaluta.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De indiener pleit voor matiging van energiegebruik en stelt dat maatschappelijke gedragsverandering noodzakelijk is voordat nieuwe grootschalige energieopwekking wordt overwogen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Kernenergie wordt als duur en risicovol beschouwd, met een overdaad aan vergaderstructuren, protocollen en een groot beslag op technisch personeel dat elders nodig is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'kosten en planning'.*
De indiener roept op om te stoppen met energie-intensieve industrieën en dienstverlening, en om de wereld te beschermen tegen de driften van deze tijd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
202504419	
De Paulinapolder wordt als ongeschikte locatie beschouwd vanwege het ontbreken van infrastructuur, wat zou leiden tot buitensporige overlast voor de omgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De directe regio zou onevenredig worden belast zonder enig voordeel voor de lokale gemeenschap, die afhankelijk is van agrarische activiteiten en bijbehorende industrieën. De komst van tijdelijke werknemers zou de leefbaarheid in de regio aanzienlijk aantasten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
Een locatie binnen een bestaand industriecluster, zoals de Tweede Maasvlakte, wordt als geschikter beschouwd vanwege directe consumptie van elektriciteit en betere benutting van restwarmte.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
Koeling met water uit de Westerschelde wordt als onwenselijk beschouwd vanwege de ecologische waarde van dit Natura2000-gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202504420	
De infrastructuur in de polders rond Biervliet is ongeschikt voor intensief bouw- en werkverkeer, wat leidt tot gevaarlijke situaties en schade aan wegen en bermen. Vermenging van landbouwverkeer met bouwverkeer wordt als ongewenst en risicovol beschouwd, met negatieve gevolgen voor de bedrijfsvoering van agrariërs. De verwachte toename van sluipverkeer zal leiden tot verkeersontwrichting in het gehele buitengebied van Biervliet, inclusief omliggende dorpen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het ophogen van de Paulinapolder en bijbehorende bemalingen kunnen leiden tot verzilting en verstoring van grondwaterstromen, met negatieve gevolgen voor gewasgroei en zoetwateropslag.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Verlies van vruchtbare landbouwgrond en verzilting bedreigen de bedrijfsvoering en toekomstbestendigheid van landbouwbedrijven in de regio. De komst van een kerncentrale zal leiden tot het verdwijnen van boerenbedrijven en daarmee ook tot het wegvallen van samenwerking en sociale cohesie in de agrarische gemeenschap.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De nabijheid van industrieën zoals North Sea Port en Dow wordt als risicovol beschouwd, zowel vanwege geopolitieke spanningen als mogelijke keteneffecten bij incidenten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De onzekerheid over de toekomst van het gebied belemmert investeringen en financiering voor agrarische bedrijven, wat leidt tot zorgen over continuïteit en bestaanszekerheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De bijgevoegde bijlage is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504423	
De indiener ervaart weinig tot geen draagvlak onder burgers voor de bouw van een kerncentrale in Terneuzen en verwacht aanzienlijke weerstand.	*We zijn in overleg met zowel de regio als de inwoners van Terneuzen.*
De locatie lijkt vooral voordelen te bieden voor gevestigde industrieën zoals Dow en Yara, die al verantwoordelijk zijn voor milieu- en landschapsvervuiling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De voorkeur van de minister voor Zeeland bij gelijke geschiktheid wordt als stigmatiserend ervaren en roept het gevoel op dat Zeeland als tweederangs wordt behandeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie' en 'participatie'.*
De aanvoer van bouwmateriaal over de weg is problematisch vanwege smalle wegen, rotondes en beperkte capaciteit, wat vertraging en extra kosten kan veroorzaken.	*De effecten op het wegennet worden in het plan-MER en IEA onderzocht.*
De beperkte infrastructuur in Zeeuws-Vlaanderen, waaronder het ontbreken van een goed treinspoor en de kwetsbaarheid van de Westerscheldetunnel, vormt een praktisch bezwaar. Ook na de bouw van een kerncentrale zou deze beperkte infrastructuur nog steeds een probleem vormen. Gaat het	*Door heel Nederland liggen routes waar radioactief afval overheen vervoerd wordt.*

Reactie	*Beantwoording*
radioactieve afval dan ook allemaal door de tunnel, of via de 90-100 weg tussen Terneuzen en Gent?	
Het is onduidelijk hoe de benodigde energie voor de bouw van de centrale geleverd zal worden, gezien het volle stroomnet in de regio. De benodigde 380 kV-verbinding is nog niet aanwezig en de locatie overlapt met een mogelijke tracékeuze, wat ruimtelijke en juridische knelpunten oplevert.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnet'.*
Bezwaren tegen de realisatie van een 380 kV-verbinding kunnen ook de bouw van de kerncentrale vertragen of blokkeren, wat een risico vormt voor de uitvoerbaarheid.	*Het klopt dat er een afhankelijkheid tussen beide projecten zit: de kerncentrales zijn afhankelijk van de uitvoering van de uitbreiding van het 380 kV-net.*
De nabijheid van vervuilde industrieterreinen zoals Dow en de verontreinigde Westerschelde roept zorgen op over bodemverontreiniging en hoge saneringskosten.	*De effecten op verontreinigingen landt in het plan-MER en de IEA.*
Maasvlakte II wordt als beter alternatief genoemd vanwege de aanwezige industrie, infrastructuur en mogelijkheden voor benutting van restwarmte en waterstofproductie.	*We beschouwen elke locatie op dit moment gelijkwaardig. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504432	
De indiener spreekt zich uit tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder vanwege de aantasting van het open polderlandschap.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er zijn voldoende alternatieve locaties beschikbaar zijn, waardoor deze locatiekeuze onnodig lijkt. De nabijheid van de geplande kerncentrale tot de bebouwde kom van Biervliet wordt als ongewenst ervaren.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener uit zorgen over het verdwijnen van bestaande bedrijven in het gebied, wat als onrechtvaardig wordt beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504447	
De huidige energie-infrastructuur is onvoldoende om opgewekte duurzame energie goed te verdelen, wat leidt tot verspilling en frustratie bij burgers en bedrijven. De problemen liggen niet bij de hoeveelheid beschikbare energie, maar bij het beheer, de distributie en het politieke beleid dat commerciële belangen lijkt te bevoordelen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
Het gebrek aan consistent energiebeleid ondermijnt het vertrouwen van burgers, vooral nu zij financieel worden benadeeld bij teruglevering van zelf opgewekte energie. De liberalisering van de energiemarkt heeft geleid tot hoge winsten voor bedrijven, zonder dat burgers daar profijt van hebben.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
Hoewel kernenergie relatief schoon is, brengt het aanzienlijke risico's met zich mee, waaronder de mogelijkheid van ernstige ongelukken. Kerncentrales horen niet thuis in of nabij bewoond gebied vanwege risico's zoals nucleaire fall-out.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De voorgestelde locaties in Zeeland zullen grote gevolgen hebben voor de leefomgeving, natuur, recreatie en rust. De bouw van kerncentrales zal leiden tot langdurige verstoring van het landschap door werkzaamheden zoals grondverplaatsing en dijkversterking.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
De gevolgen van kerncentrales zullen generaties lang doorwerken en vormen geen nalatenschap om trots op te zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'radioactief afval'.*
In oorlogstijd kunnen kerncentrales een doelwit vormen, wat extra veiligheidsrisico's met zich meebrengt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De Zeeuwse bevolking is onvoldoende geïnformeerd en betrokken bij de besluitvorming over de kerncentrales. De communicatie over de voorlichtingsbijeenkomsten was gebrekkig en kwam te laat, wat duidt op slechte participatie en mogelijk onbehoorlijk bestuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
De kosten van kerncentrales zijn waarschijnlijk veel hoger dan begroot en het is onzeker of deze ooit worden terugverdiend.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Kerncentrales zijn te groot in omvang, risico en afvalproductie en staan de ontwikkeling van hernieuwbare energie in de weg. Centrales zijn daarnaast overbodig om de klimaatdoelen te halen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
De unieke Zeeuwse leefomgeving wordt bedreigd, duurzame energieprojecten verdienen prioriteit.	*De impact op de leefomgeving wordt onderzocht in het plan-MER en IEA.*
Er moet worden voorkomen dat er koeltorens, bovengrondse hoogspanningslijnen of extra belasting van de Westerschelde komen.	*De impact op de leefomgeving wordt onderzocht in het plan-MER en IEA.*
De grenzen van bestaande industriegebieden moeten worden gerespecteerd en de leefomgeving van inwoners beschermd.	*De impact op de leefomgeving wordt onderzocht in het plan-MER en IEA.*
De Zeeuwen moeten daadwerkelijk zeggenschap krijgen over de komst van kerncentrales in hun provincie.	*De impact op de leefomgeving wordt onderzocht in het plan-MER en IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
202504449	
De indieners exploiteren een melkveebedrijf en maken zich zorgen over het toekomstperspectief als landbouwgrond rond hun bedrijf wordt bestemd voor de bouw van een kerncentrale. Landbouwgrond is essentieel voor de winning van ruwvoer; het verlies ervan bedreigt de bedrijfsvoering.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
Er is onzekerheid over de mogelijke invloed van straling op het dierwelzijn van melkvee, wat tot bezorgdheid leidt.	*Impact van ioniserende straling (in geval van een calamiteit) op de omgeving wordt beschouwd in het plan-MER en IEA.*
202504463	
Indiener vraagt om in het plan-MER voldoende aandacht te besteden aan mogelijke grensoverschrijdende radiologische milieueffecten richting België.	*Impact van ioniserende straling (in geval van een calamiteit) op de omgeving wordt beschouwd in het plan-MER en Integrale Effectenanalyse.*
Indien noodplanningzones ook Belgisch grondgebied omvatten, moet de impact op samenwerking met Belgische autoriteiten worden beschreven, inclusief communicatie en rampencoördinatie.	*Calamiteiten en de reikwijdte ervan wordt beschouwd in het plan-MER en de IEA.*
De transportbewegingen van bestraalde splijtstof en radioactief afval moeten worden geanalyseerd, met specifieke aandacht voor transporten via Belgisch grondgebied. Radiologische lozingen tijdens normale werking en incidenten moeten worden onderzocht, met kwantitatieve berekeningen voor blootgestelde gebieden in België in een latere fase.	*Dit past bij het Nationaal Programma Radioactief Afval, onder het ministerie van IenW. Zij zijn beleidsmatig verantwoordelijk voor de omgang met radioactief afval.*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener verzoekt om blijvende betrokkenheid bij het project en vraagt om bij toekomstige consultaties en participatiemomenten te worden geïnformeerd.	*Het Federaal Agentschap voor Nucleaire Control wordt ook in het vervolg geïnformeerd over de ontwikkelingen in de procedure Nieuwbouw Kerncentrales en bijbehorende communicatie- en participatiemomenten.* *Daarbij wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
202504474	
De indiener maakt bezwaar tegen de plaatsing van kerncentrales in de Paulinapolder vanwege de impact op het familiebedrijf, het landschap en het verlies van vruchtbare landbouwgrond.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De bouw van kerncentrales wordt als financieel onverantwoord beschouwd; de kosten zijn hoog en de belastingdruk voor burgers zal toenemen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Kerncentrales zijn volgens de indiener gevaarlijk, mede vanwege de nabijheid van chemische installaties en gasopslag bij Dow.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De opslag van radioactief afval wordt als een onopgelost probleem gezien dat toekomstige generaties belast.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er zijn volgens de indiener voldoende alternatieven voor kernenergie, zoals decentrale opwekking en SMR-technologie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Nederland mist volgens de indiener de kennis om zelfstandig kerncentrales te bouwen, wat leidt tot afhankelijkheid van het buitenland.	*Voor de bouw hebben we op dit moment goede contacten met de Fransen en de Amerikanen.*

Reactie	*Beantwoording*
De verkeersdruk in en rond de Paulinapolder zal fors toenemen, wat leidt tot gevaarlijke situaties, overbelasting van wegen en hinder voor landbouwverkeer.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De komst van kerncentrales zal het open polderlandschap ernstig verstoren, in strijd met gemeentelijk en provinciaal beleid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'*
De leefomgeving en gezondheid van bewoners worden negatief beïnvloed door geluid, licht, luchtvervuiling en psychische druk. De komst van arbeidsmigranten veroorzaakt extra druk op de woningmarkt, infrastructuur en voorzieningen, en leidt tot concurrentie op de arbeidsmarkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De natuur in en rond de Paulinapolder, waaronder Natura 2000-gebieden, zal ernstig worden aangetast, onder meer door stikstofuitstoot en opwarming van de Westerschelde	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De cultuurhistorische waarde van de Paulinapolder als bevrijdingslocatie wordt bedreigd; het herdenkingsmonument moet behouden blijven. De waarde van woningen en boerderijen is nu al gedaald en verkoop is vrijwel onmogelijk geworden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'*
Er is volgens de indiener geen draagvlakonderzoek of referendum gehouden over kernenergie in Zeeland, ondanks beweringen over breed draagvlak.	*Dit gebeurt ten behoeve van de IEA.*
De onzekerheid over de plannen heeft een grote impact op het gezinsleven, de gezondheid en de bedrijfsvoering van de indiener.	*Er wordt gewerkt om zo snel mogelijk meer duidelijkheid over de gekozen locatie te kunnen verschaffen.*
202504475	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202504474. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie bij de reactie met nummer 202504474.*
202504482	
De Maasvlakte is ongeschikt als locatie voor een kerncentrale vanwege de aanwijzing als host nation support-gebied in het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
De combinatie van militaire havencapaciteit en een kerncentrale op dezelfde locatie brengt risico's met zich mee op het gebied van kwetsbaarheid en omgevingsveiligheid. De Maasvlakte is al intensief in gebruik met risicovolle industrie en grote hoeveelheden scheepvaart, wat de toevoeging van een kerncentrale onaanvaardbaar maakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De Maasvlakte ligt in een dichtbevolkte regio met veel werkgelegenheid; een calamiteit zou grote menselijke en economische gevolgen hebben. Het economisch belang van de Maasvlakte als toegangspoort tot Europa maakt het risico van een kerncentrale op deze locatie onwenselijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Eerdere rapporten, zoals van KPMG en TenneT, wijzen Borssele aan als geschiktere locatie vanwege draagvlak, koelwater en netinpassing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Volgens recente politieke ontwikkelingen is er in Groningen inmiddels wel draagvlak voor een kerncentrale, ondanks eerdere uitsluiting als locatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504492	

Reactie	*Beantwoording*
Indiener volgt het proces rond de mogelijke kerncentrales in de Paulinapolder nauwgezet vanwege de nabijheid tot haar grondgebied.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
Sluis vraagt om recht te doen aan de belangen van inwoners, ondernemers en de leefomgeving, met nadruk op veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De gemeente onderschrijft het belang van een open en transparant proces, met tijdige en begrijpelijke communicatie richting alle betrokken partijen. Sluis vraagt om voldoende tijd, middelen en mogelijkheden voor lokale inbreng, onder meer via het Rijk-Regiopakket.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
De gemeente stelt zich op dit moment neutraal op en behoudt zich het recht voor om op een later moment een standpunt in te nemen.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen.*
202504503	
Hoewel kernenergie niet afhankelijk is van het weer, wordt het niet gezien als een zinvolle investering vanwege de hoge aanlegkosten en langdurige exploitatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De langdurige inzet van kerncentrales maakt dat goedkopere, toekomstige energiebronnen niet optimaal benut kunnen worden.	*Het kabinet kiest voor een groter aandeel kernenergie in de elektriciteitsmix om de CO2-vrije elektriciteitsproductie te diversifiëren en minder weersafhankelijk te maken. Daarmee kiest het kabinet voor een robuust energiesysteem met een mix van (onder andere) kernenergie, windenergie en zon-pv waardoor verschillende energiebronnen juist optimaal worden benut en de strategische onafhankelijkheid van Nederland wordt vergroot.*

Reactie	*Beantwoording*
Het probleem van kernafval wordt volgens de indiener onderschat en legt een zware last op toekomstige generaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Een basisvoorziening met kernenergie vergroot de bestaande elektriciteitsoverschotten bij veel zon en wind.	*Om de klimaatdoelen te halen en aan de groeiende energievraag te voldoen, dient het energiesysteem te worden verduurzaamd, waarbij verschillende elementen complementair zijn aan elkaar. Kernenergie kan in Nederland bijdragen aan leveringszekerheid en prijsstabiliteit doordat kerncentrales weersonafhankelijke, continue productie kunnen leveren. In de TNO-studie is doorgerekend dat kernenergie leidt tot een stabieler elektriciteitssysteem, waarbij de behoefte aan aanvullende flexibiliteit, opslag en netverzwaring afneemt. Kernenergie fungeert hier als een constante basislastbron, die continu in bedrijf is en de output niet aanpast aan de behoeften van het systeem. De volcontinue nucleaire output kan in sommige scenario's en omstandigheden leiden tot elektriciteitsoverschotten, die kunnen worden gebruikt om waterstof te produceren.*
De focus zou moeten liggen op opslag en omzetting van elektriciteit, zoals betere batterijen, elektrolysers, waterstofproductie en opslag in ammonia. Er is volgens de indiener voldoende zon en wind beschikbaar om in de energiebehoefte te voorzien, eventueel aangevuld met internationale samenwerking.	*Ook daarop ligt de beleidsmatige focus van het kabinet. Zie onder meer het Nationaal Plan Energiesysteem en de Energie- en Klimaatnota.*
Investeren in opslag en omzetting levert meer op voor Nederland in termen van kennis, werkgelegenheid en efficiënt budgetgebruik dan de aankoop van kerncentrales uit het buitenland.	*Ook daarop ligt de beleidsmatige focus van het kabinet, onder meer via de ondersteuning vanuit de energie-innovatiebudgetten. Zie onder meer het Nationaal Plan Energiesysteem en de Energie- en Klimaatnota.*

Reactie	*Beantwoording*
202504504	
Indiener heeft op 27 september 2024 een ongunstig advies uitgebracht over de wetswijziging voor verlenging en nieuwbouw van kerncentrales in Nederland.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
Indiener uit zorgen over radiologische en niet-radiologische effecten van storingen en ongevallen, met name voor het lokaal bestuur en het kanaal Gent-Terneuzen.	*De haalbaarheid van crisisbeheersing is onderdeel van het plan-MER en de IEA.*
Er zijn zorgen over de mobiliteit en veiligheid bij transport van bestraalde splijtstof en radioactief afval, inclusief risico's bij ontsporing en botsingen.	*Dit past binnen het Nationaal Programma Radioactief Afval onder het ministerie van IenW, beleidshouder op dit veld.*
De interactie tussen Nederlandse en Belgische kerncentrales en de cumulatieve milieueffecten worden als zorgpunt benoemd.	*Internationale effecten worden in het plan-MER in beeld gebracht, conform Verdrag van Espoo.*
Bij calamiteiten is er risico op stralingsimpact voor Zelzate en omliggende gemeenten, met gevolgen voor noodprocedures en crisiscommunicatie.	*Internationale effecten worden in het plan-MER in beeld gebracht, conform Verdrag van Espoo.*
Lekken van gecontamineerd koelwater kunnen de waterkwaliteit aantasten, wat gevolgen heeft voor bedrijven in de haven die afhankelijk zijn van dat water.	*Internationale effecten worden in het plan-MER in beeld gebracht, conform Verdrag van Espoo. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De verwerking en transport van kernafval in de omgeving van Zelzate wordt als risicovol beschouwd.	*Internationale effecten worden in het plan-MER in beeld gebracht, conform Verdrag van Espoo.*
Er zijn zorgen over de milieueffecten van grondstofontginning en productie voor kernenergie.	*Internationale effecten worden in het plan-MER in beeld gebracht, conform Verdrag van Espoo.*

Reactie	*Beantwoording*
De noodzaak tot extra opslag van radioactief afval en de toekomstige ontmanteling van centrales worden als problematisch gezien.	*Dit past binnen het Nationaal Programma Radioactief Afval onder het ministerie van IenW, beleidshouder op dit veld.*
Menselijk handelen en oorlogvoering vormen extra risico's, zeker in combinatie met andere ontwikkelingen in de omgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Indiener herbevestigt het eerder uitgebrachte ongunstige advies en heeft dit besluit formeel overgemaakt via het RVO-platform.	*Hartelijk dank voor uw reactie. Wij hebben uw zorgen zorgvuldig meegenomen en waar mogelijk beantwoord.*
202504510	
Indiener wil geen nieuwe kerncentrales in nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Kernenergie is een doodlopende weg	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202504513	
De indiener stelt dat alleen duurzame hernieuwbare energieprojecten zoals wind- en zonne-energie zinvol zijn, mede vanwege lagere productiekosten en mogelijkheden voor opslag.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Kernenergie wordt niet als duurzaam beschouwd, onder meer vanwege de lange bouwtijd, onopgeloste afvalproblematiek en CO_2-uitstoot bij nieuwbouw.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op de gevaren van kernenergie, met verwijzing naar incidenten zoals Harrisburg en Tihange, en de risico's van radioactief afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*
De indiener uit zorgen over de bouw van kerncentrales in dichtbevolkte gebieden zoals de Randstad, Maasvlakte, Zeeland en nabij België en het Duitse Ruhrgebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
Er wordt kritiek geuit op het besluitvormingsproces, waarbij de Tweede en Eerste Kamer volgens de indiener buitenspel zijn gezet, wat als ondemocratisch wordt ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202504514	
Publicatie van zienswijzen van havenbedrijven vóór die van andere partijen wordt als voorkeursbehandeling ervaren en roept vragen op over transparantie. Indiener vraagt de zienswijze binnen twee weken te publiceren op uw website (op overkernenergie.nl of op de projectenpagina van rvo.nl). Indien bevoegd gezag daar niet toe bereid bent, dan ontvangt indiener graag binnen twee weken uw reflectie op deze misstap.	*De integrale reacties zijn in een inspraakbundel gepubliceerd op de website van RVO:* http://www.rvo.nl/nieuwbouw-kerncentrales
Reactienota op eerdere opmerkingen bevat geen nieuwe informatie en herhaalt slechts eerdere uitleg. Indiener verzoekt met klem als reactie op deze zienswijze niet in herhalingen te vervallen, maar inhoudelijk op onze opmerkingen in te gaan. Technische haalbaarheidsstudies en Third Party Review zijn niet openbaar, wat leidt tot een ondoorzichtig besluitvormingsproces.	*Resultaten van de TPR zijn wel degelijk openbaar. Daarnaast wordt er nu veel onderzocht waardoor niet alle informatie nog beschikbaar is.*
TNO-studie over nut en noodzaak is niet gepubliceerd, waardoor de basis voor besluitvorming ontbreekt.	*Dergelijke stukken worden pas na informeren van de Kamer gepubliceerd. Dit is gebeurd in oktober 2025.*

Reactie	*Beantwoording*
Er ontbreekt een overkoepelende visie op samenhangende energieprojecten, wat leidt tot ruimtelijke conflicten. Indiener verzoekt een heldere visie te ontwikkelen op de samenhang van ruimtelijk concurrerende projecten in de energietransitie, alvorens deze in een lokale ruimtelijke procedure tegen elkaar uit te spelen.	*Rijk, provincie en gemeenten werken nauw samen binnen allerlei verbanden om de samenhang tussen de energieprojecten te borgen.*
Minister vervult zowel rol van initiatiefnemer als bevoegd gezag, wat strijdig is met principes van goed bestuur. Indiener verzoekt de rol als bevoegd gezag in dit dossier te neer te leggen op grond van de heldere principes van de Nederlandse rechtsstaat, zoals benadrukt in het hoofdstuk 'Goed Bestuur' in het vigerende regeerakkoord.	*De bevoegd gezag-rol is gedeeld tussen ministerie van KGG en VRO. Binnen het ministerie van KGG is een passende scheiding van functies en rollen aangebracht, waarbij Directie Kernenergie initiatiefnemer is en Directie Realisatie Energietransitie de bevoegd gezag-taken draagt.*
Selectie van locaties is onvolledig en inconsistent. Criteria zijn willekeurig toegepast en leiden tot onvergelijkbare beoordelingen. Er zijn locaties buiten beschouwing gelaten en er zijn locaties gepreciseerd op een ondeskundige wijze. Bevolkingscriteria zijn niet eenduidig toegepast, wat de objectiviteit van locatiebeoordeling ondermijnt.	*De doorlopen de criteria in de cNRD nogmaals. In de definitieve NRD zullen mogelijke inconsistenties eruit zijn gehaald.*
Veiligheidscriteria zoals bereikbaarheid zijn willekeurig toegepast en leiden tot feitelijk onjuiste beoordelingen.	*De doorlopen de criteria in de cNRD nogmaals. In de definitieve NRD zullen mogelijke inconsistenties eruit zijn gehaald.*
Nabijheid tot Natura2000-gebieden wordt inconsistent beoordeeld, wat objectiviteit ondermijnt.	*De doorlopen de criteria in de cNRD nogmaals. In de definitieve NRD zullen mogelijke inconsistenties eruit zijn gehaald.*
380kV-criterium is arbitrair en onvolledig. Transportcapaciteit en netconfiguratie worden niet meegenomen. De willekeur die in deze toetsing is geslopen, ondermijnt de noodzakelijke objectiviteit in de beoordeling.	*De doorlopen de criteria in de cNRD nogmaals. In de definitieve NRD zullen mogelijke inconsistenties eruit zijn gehaald.*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener acht het onaanvaardbaar dat een onderling onvergelijkbare beoordeling van de locaties aan de basis ligt van de cNRD. Wij verzoeken u daarom met klem in de cNRD de selectie van alle locaties in zijn geheel over te doen en daarbij één meetlat te gebruiken, zodat de selectie voldoet aan de basisvoorwaarden voor een consistente beoordeling.	*De doorlopen de criteria in de cNRD nogmaals. In de definitieve NRD zullen mogelijke inconsistenties eruit zijn gehaald.*
Nut en noodzaak van kernenergie is nog niet aangetoond. Eerdere rapporten adviseren tegen bouw bij hoge kosten. Expertteam Energiesysteem 2050 stelt dat kernenergie te laat en te duur is om klimaatdoelen te halen.	*Dergelijke stukken worden pas na informeren van de Kamer gepubliceerd. Dit is gebeurd in oktober 2025.*
Afhankelijkheid van buitenlandse uraniumleveranciers, waaronder Rusland, wordt als risico benoemd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*
Locatiekeuze is onlosmakelijk verbonden met besluit tot bouw kerncentrales en kan niet los worden gezien.	*Dit onderscheid is bekend.*
Indiener verzoekt de procedure voor de nieuwbouw van kerncentrales pas dan voort te zetten als het nut en de noodzaak van kernenergie in het Nederlandse energiesysteem onomstotelijk is aangetoond op basis van kennis van het (internationale) energiesysteem en de aansluiting van de productie met kerncentrales bij de ontwikkeling van vraag en aanbod van energie.	*Dergelijke stukken worden pas na informeren van de Kamer gepubliceerd. Dit is gebeurd in oktober 2025.*
Alternatieven voor kernenergie, inclusief de nuloptie, worden niet onderzocht, wat strijdig is met het Verdrag van Aarhus. Indiener verzoekt met klem het alternatief van alternatieve investeringen die tot een CO2-vrije energievoorziening leiden te onderzoeken als onderdeel van de NRD.	*Dergelijke stukken worden pas na informeren van de Kamer gepubliceerd. Dit is gebeurd in oktober 2025. Zie ook 101462991-Bijlage-2-Pondera-en-CE-Delft-Project-Split.pdf*

Reactie	*Beantwoording*
Verzwaring van het hoogspanningsnet is noodzakelijk en heeft milieu-effecten die niet in de cNRD zijn opgenomen. Indiener verzoekt de effecten van de noodzakelijke uitbreiding van de hoogspanningsinfrastructuur in de NRD voor de nieuwbouw van kerncentrales op te nemen, omdat deze effecten van grote invloed kunnen zijn op een locatiebesluit.	*Hoogspanningsnet wordt verder behandeld in de IEA, niet in het plan-MER.*
Afvalproblematiek wordt genegeerd. Uitbreiding van COVRA en eindberging hebben grote milieu-impact. Risico dat radioactief materiaal in verkeerde handen komt wordt niet benoemd in de cNRD. Indiener verzoekt milieu- en andere effecten van de opslag van het afval van de nieuwe kerncentrales in de NRD op te nemen, zowel bij COVRA als in de beoogde eindberging. Indien dat op dit moment niet mogelijk is, dat verzoeken wij u met klem de procedure voor de nieuwbouw van kerncentrales pas dan voort te zetten als in het belendende programma NPRA deze effecten geheel zijn onderzocht en dat daarbij afdoende is aangetoond is dat een voor mens en milieu veilige eindberging van radioactief afval mogelijk is, inclusief locatiekeuze en kostenraming.	*Radioactief afval wordt op gepast detailniveau extra toegevoegd aan het plan-MER. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Effecten van uraniumketen (mijnbouw, verrijking, opwerking) worden niet onderzocht. Ontmanteling van kerncentrales vereist ruimte en veilige opslag; effecten worden niet benoemd. Indiener verzoekt in de NRD het onderzoek naar de effecten van de verschillende activiteiten in de uraniumketen expliciet te benoemen en het onderzoek naar de vereisten en effecten van de ontmanteling van de nu nog te bouwen kerncentrales expliciet te benoemen.	*De uraniumketen wordt op gepast detailniveau verder uitgewerkt in het plan-MER en de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Domino-effect tussen kerncentrales en nabijgelegen chemische fabrieken wordt niet meegenomen in beoordeling.	*Wel degelijk, het valt onder de term 'omgevingsveiligheid' (externe veiligheid) en landt in het plan-MER en de IEA.*
Gezondheidsrisico's door straling in operationele fase worden niet expliciet benoemd. Curtailment van duurzame energie door kerncentrales wordt niet meegenomen in beoordeling.	*Voor het antwoord op deze vraag wordt verwezen naar het antwoord op 202504503 d.*
Beoordelingsschema met plussen en minnen is te vaag. Concrete kwantificering van effecten wordt aanbevolen.	*Het is een combinatie: kwantificeren waar nodig, gevolgd door een vertaling naar plussen en minnen.*
Verzoek om op de hoogte gehouden te worden van behandeling van zienswijze.	*Waarvan akte.*
202504516	
De bouw van kerncentrales in de nabijheid van Driewegen bedreigt de rust en aantrekkelijkheid van het gebied, dat geliefd is bij toeristen. Een bouwperiode van 15 tot 20 jaar zal leiden tot voortdurende overlast van lawaai, licht, stof en trillingen. De toename van vrachtverkeer en pendelverkeer zal de schaarse Zeeuwse wegen overbelasten en leiden tot verkeersdrukte. Deze ontwikkelingen zijn zeer nadelig voor het toerisme, een belangrijke economische sector in Zeeland.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202504523	
De NGO benadrukt dat kerncentrales significante grensoverschrijdende risico's kennen, vooral bij ernstige ongevallen, en pleit daarom voor volledige grensoverschrijdende participatie. Er wordt gevraagd om een	*Het ministerie is zich bewust van de (mogelijke) grensoverschrijdende effecten en risico's van nieuwe kerncentrales. Er is vanuit initiatiefnemer structureel contact en overleg met relevante publieke partijen uit de*

Reactie	*Beantwoording*
Engelstalige website en e-mailadres voor het indienen van zienswijzen, aangezien het huidige formulier alleen in het Nederlands beschikbaar is. De NGO stelt voor om een online hoorzitting met vertaling te organiseren, zodat Europese burgers en organisaties effectief kunnen deelnemen. Alle relevante documenten moeten ten minste in het Engels beschikbaar zijn om internationale participatie mogelijk te maken.	*buurlanden. Daarnaast is er de mogelijkheid tot formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo.*
Kernenergie wordt als ongeschikt beschouwd voor het oplossen van de klimaatcrisis vanwege hoge kosten en risico's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak' en 'Kosten en planning'.*
Daarnaast wordt kernenergie als ongeschikt beschouwd voor het oplossen van de klimaatcrisis vanwege onduidelijke afvalverwerking en lange realisatietijd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning' en 'Radioactief afval'.*
De plan-MER moet alternatieven voor kernenergie beoordelen, inclusief energie-efficiëntie, besparing en hernieuwbare bronnen, en ook een nulalternatief.	*Deze procedure buigt zich over de locatieafweging. De alternatieven die in deze procedure en de milieueffectrapportage worden beoordeeld betreffen locaties. De keuze om wel of niet een kerncentrale te bouwen en welke afwegingen daarbij spelen maken geen onderdeel uit van dit besluit.*
Er wordt gevraagd om ook onwaarschijnlijke maar ernstige ongevallen te analyseren, met gevolgen voor heel Europa.	*Voor het vergelijk tussen de locaties is dit niet onderscheidend. Naast dat dergelijke situaties heel onwaarschijnlijk zijn is ook de impact van dergelijke ongevallen heel onzeker en ook nog sterk weersafhankelijk.*

Reactie	*Beantwoording*
Onder het criterium waterkwantiteit moet worden onderzocht wat de impact is van watertekorten en concurrentie met andere sectoren zoals landbouw.	*In het MER wordt ingegaan op waterkwantiteit en de beschikbaarheid ervan. Relevant om te vermelden is wel dat voor het koelen van de kerncentrales er wordt uitgegaan van zout water uit dan wel de Waddenzee, Noordzee of Westerschelde. Dit concurreert weinig met de zoetwaterbehoefte voor landbouw.*
In het licht van oorlog en terrorisme moet worden aangetoond dat kerncentrales bestand zijn tegen denkbare aanvallen.	*Dergelijke beoordelingen spelen op dit moment nog geen rol in de locatieafweging. Wel moet dit worden aangetoond in de fase na de locatiekeuze om een vergunning te kunnen verkrijgen van de ANVS.*
De afvalverwerking moet al in de plan-MER worden aangetoond, inclusief alle fasen van opslag en verwerking.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De NGO wijst op het geplande Nederlandse einddatum van 2130 voor een eindopslag, wat als onverantwoord wordt beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Er wordt gevraagd om een reactie op hoe deze zienswijze wordt meegenomen in het proces.	*Uw reactie wordt, net als alle andere tijdig en correct ingediende reacties, door het ministerie betrokken in de projectprocedure door per aangevoerd punt een reactie te geven. Dat kan met een separate inhoudelijke reactie of door verwijzing naar teksten in de meer algemene thematische beantwoording. Waar van toepassing kunnen ontvangen reacties leiden tot aanpassing of aanscherping van de onderzoeksopzet voor het uit te voeren plan-MER. Als daarvan sprake is, beschrijven we dat.*
202504530	

Reactie	*Beantwoording*
Indiener wil geen extra kerncentrales in Zeeland	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504534	
Kernenergie wordt gezien als een verouderde keuze uit de 20e eeuw die te lang duurt om energie op te leveren en blijvend afval en risico's achterlaat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'alternatieven' en 'radioactief afval'.*
De indiener wijst op het risico van kernrampen zoals Tsjernobyl en de blijvende problematiek van radioactief afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Wind- en zonne-energie worden als betere alternatieven beschouwd, mede vanwege hun duurzaamheid en beschikbaarheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202504542	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504546	
De indiener is tegen de bouw van extra kerncentrales in Borssele of elders in Zeeland.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Kernenergie wordt als te duur, te laat en een onnodige geldverspilling beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De voorkeur gaat uit naar het stimuleren van energiebesparing, fietsen, vakantie in eigen land en het	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
gebruik van wind- en zonne-energie door energie-intensieve bedrijven.	
202504547	
Kerncentrales moeten continu energie leveren om betaalbaar te blijven, wat leidt tot structurele kosten voor belastingbetalers omdat bedrijven anders niet willen investeren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Door hun constante productie dragen kerncentrales niet bij aan het oplossen van pieken en dalen in duurzame energieproductie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
Kernenergie vergroot de afhankelijkheid van het buitenland, omdat de brandstof wordt gewonnen in landen met omstreden regimes en onder slechte omstandigheden. De voorraad uraniumerts is beperkt, wat kernenergie ongeschikt maakt voor grootschalige groei.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*
De bouw van kerncentrales duurt te lang en leidt tot verlies van kostbare tijd in de strijd tegen klimaatverandering.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Er is nog steeds geen definitieve oplossing voor de opslag van kernafval, wat het risico vergroot.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Kerncentrales vormen een groot risico in oorlogstijd en zijn niet kleinschalig te beheren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De ontmanteling van kerncentrales is duur en complex; de kosten komen uiteindelijk bij de belastingbetaler terecht, terwijl aandeelhouders profiteren van eerdere subsidies.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Fouten tijdens exploitatie kunnen leiden tot radioactieve besmetting, wat in een dichtbevolkt land als Nederland onverantwoord wordt geacht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202504552	
De indiener vindt de bouw van kerncentrales ecologisch en economisch onaanvaardbaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'effecten op milieu' en 'kosten en planning'.*
Vergroening moet volgens de indiener plaatsvinden via het recht op zonnepanelen en batterijopslag voor iedere burger, ook op huurwoningen. Economisch gezien zijn zonnepanelen met gelijke jaarlijkse opbrengst goedkoper en onderhoudsarmer dan kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Kernenergie maakt industriële energievoorziening duurder, waardoor Nederland internationaal minder concurrerend wordt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording 'Kosten en planning'.*
Ecologisch gezien blijft het afvalprobleem van kernenergie onopgelost; ook al zijn zonnepanelen lastig te recyclen, daar zou wetgeving op moeten worden ontwikkeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202504554	
De cNRD bevat veel technisch jargon en lange zinnen, waardoor de tekst moeilijk te begrijpen is voor burgers zonder voorkennis. Begrippen zoals “plan-MER” en “Voorkeursbeslissing” worden niet toegelicht. De cNRD is opgesteld in taal die het gangbare B1-niveau overstijgt, waardoor een groot deel van de bevolking wordt uitgesloten van deelname. De participatieprocedures zijn onvoldoende	*Een dergelijk complex project als kernenergie kan helaas niet eraan kunnen ontsnappen om veel jargon toe te passen. Samenvattingen en verklarende teksten zullen wel in B1-niveau worden opgesteld.*

Reactie	*Beantwoording*
toegankelijk door beperkte inspraakmogelijkheden, korte reactietermijn en gebrek aan terugkoppeling.	
De cNRD toont een voorkeursbias richting kernenergie door alternatieve CO2-vrije technologieën uit te sluiten van de probleemdefinitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Milieu- en afvalaspecten zijn nog onvoldoende uitgewerkt. Risico's bij calamiteiten en eindberging worden niet concreet behandeld.	*De cNRD is een onderzoeksopzet. De effecten worden gerapporteerd in het plan-MER en de IEA.*
De cNRD toont een voorkeursbias richting Maasvlakte II en Borssele, waardoor andere locaties mogelijk onterecht buiten beeld blijven. Technische haalbaarheidsstudies en leveranciersgesprekken vinden uitsluitend plaats in Borssele, wat de indruk wekt van een vooringenomen locatiekeuze.	*In de cNRD zijn juist vier zoekgebieden opgenomen. Daar is geen voorkeur benoemd, de gebieden (en alternatieven daarbinnen) worden gelijkwaardig behandeld en beoordeeld.*
Kostenramingen voor de bouw van kerncentrales zijn niet onderbouwd en missen internationale vergelijkingen, wat transparantie belemmert. De keuze voor een technologie van het type generatie III+ (zoals EPR of AP1000) gepaard gaat met grote financiële risico's, zoals blijkt uit recente Europese projecten.	*Een onderscheidend kostenoverzicht volgt in de IEA, zoals is aangekondigd in de cNRD.*
202504557	
Het bedrijf van indiener ontwikkelt het Green Point Valley project voor import en opslag van groene ammoniak, wat bijdraagt aan de energietransitie. De uitbreiding van het bedrijf op het voormalige Thermphos-terrein is onderdeel van een bredere energiehub in het Sloegebied. Het gesaneerde terrein is in ontwikkeling voor circulariteit en energietransitie. Meerdere bedrijven hebben hierin geïnvesteerd.	*Ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener is verrast dat het voormalige Thermphos-terrein als mogelijke locatie voor kerncentrales wordt onderzocht, ondanks bestaande en geplande bedrijvigheid. NSP beschouwt het voormalige Thermphos-terrein als onrealistisch voor kerncentrales vanwege lopende ontwikkelingen.	*Ter kennisgeving aangenomen.*
Indiener is niet persoonlijk benaderd voor participatiemogelijkheden en informatieavonden, ondanks expliciete vermelding in de cNRD. Daarom wordt verzocht individueel op de hoogte te worden gehouden van publicaties en vervolgstappen in het besluitvormingsproces.	*Het is helaas niet praktisch uitvoerbaar om een ieder individueel op de hoogte te stellen van specifieke informatiemomenten. Hiervoor gebruiken we algemene kennisgeving. Waar mogelijk wijzen we wel op aankomende relevante momenten in gesprekken of onderlinge contacten die met bepaalde stakeholders onderhouden worden.*
Indiener vreest dat haar bedrijfsvoering moet wijken voor het ruimtebeslag van kerncentrales, ook tijdens de bouwfase.	*Op dit moment is het nog te vroeg om daar conclusies over te trekken. We richten ons nu op de locatiekeuze.*
Het trechteringsproces voor locatiekeuze maakt niet inzichtelijk hoe bestaande bedrijvigheid is meegewogen. Indiener stelt dat haar locatie niet beschikbaar is voor kerncentrales vanwege investeringsbesluiten en lopende uitbreidingen. De conclusie dat het Thermphos-terrein een redelijk alternatief is, wordt door indiener betwist en moet volgens haar worden geschrapt van de longlist.	*Sommige ontwikkelingen zijn al wel voorgenomen door burgers, bedrijven, door medeoverheden of door het Rijk zelf, maar zijn nog niet dusdanig gevorderd dat deze in de ruimtelijk ordening zijn vastgelegd. Dit geldt ook voor het voormalige Thermphos terrein. Op alle locaties spelen bestaande belangen op verschillende manieren een rol. Afspraken met het havenbedrijf over voorgenomen ontwikkelingen vallen ook onder dergelijke belangen, maar zijn geen reden om een locatie in dit stadium al te laten afvallen.*
202504559	
De gemeente Kapelle waardeert het zorgvuldige proces en de duidelijke opbouw van de cNRD.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
Kapelle vraagt om de Borselse Voorwaarden en het voorwaardenpakket Kernenergie Provincie Zeeland actief en volledig te betrekken bij de verdere planvorming.	*De Borsele en provinciale voorwaarden zijn een centraal punt in de gesprekken over een eventueel rijk-regiopakket.*
De gemeente benadrukt dat de voorkeursbeslissing van de minister onlosmakelijk verbonden moet zijn met het Rijk-Regiopakket.	*Mee eens.*
In de reactie op het VenP én in andere projectprocedures hebben wij reeds aandacht gevraagd voor de optelsom van grootschalige energieprojecten in Zeeland.	*Waar relevant gaan we op cumulatieniveau in op de grootschalige energieprojecten in de omgeving in het hoofdstuk Toekomstvastheid in de IEA.*
Er wordt aandacht gevraagd voor de cumulatieve risico's van omliggende bedrijven en gevaarlijke stoffenroutes, met name in het Sloegebied.	*Dit onderdeel valt onder 'omgevingsveiligheid' en landt in het plan-MER en IEA.*
De gemeente pleit voor een bredere benadering van omgevingsveiligheid, inclusief het risico op domino-effecten en de bouwfase.	*Dit onderdeel valt onder 'omgevingsveiligheid' en landt in het plan-MER en IEA.*
Er wordt ook aangedrongen op integrale beoordeling van grootschalige energieprojecten in Zeeland.	*Dit valt de buiten de scope van puur dit project.*
Kapelle vraagt expliciet aandacht voor toekomstige toeleidende hoogspanningsinfrastructuur en pleit voor ondergrondse aanleg. Dit is ook al aangegeven in reactie van Kapelle op het VenP. In de cNRD wordt hier niets over vermeld.	*De nadere uitwerking van aansluiting op het hoogspaninngsnet is voor de vervolgfase.*
De voorkeur gaat uit naar lokaal gebruik van opgewekte energie, bijvoorbeeld via elektrificatie van de industrie.	*Ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De gemeente wijst op onzekerheid en ongerustheid bij inwoners over projectgerelateerde ontwikkelingen en vraagt om zorgvuldige communicatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'participatie'.*
202504560	
De indiener maakt bezwaar tegen de bouw van kerncentrales in de Paulinapolder en acht andere verkenningslocaties, met name Borssele, geschikter.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Ondernemers, boerenbedrijven en bewoners in de Paulinapolder zouden ernstig worden benadeeld door de plannen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De Paulinapolder is onderdeel van een Natura 2000-gebied en daarmee beschermd vanwege de aanwezige natuurwaarden, zoals flora en fauna.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202504566	
Er wordt gesteld dat kernenergie Nederland minder afhankelijk maakt van energie-import, maar er wordt door de indiener vooral gewezen op de risico's van transport van splijtstof en kernafval door de regio. Er wordt gewezen op de beperkte opslagcapaciteit bij Covra en het ontbreken van een definitieve oplossing voor kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen' en 'radioactief afval'.*
Import van duurzame stroom uit de EU wordt als positief alternatief genoemd, mede vanwege netwerkstabiliteit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Indiener ziet kernenergie niet als oplossing vanwege lange bouwtijd, beperkte duurzaamheid van uranium, hoge kosten en slechte regelbaarheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gevraagd hoe de overheid de overlast tijdens de bouwperiode minimaliseert en hoe klimaatdoelen worden gehaald als de centrales pas na 2035 operationeel zijn. De indiener vraagt om een realistische financiële onderbouwing, inclusief kosten voor eindberging en ontmanteling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
Er wordt gepleit voor een volwaardige analyse van duurzame alternatieven zoals zonne- en windenergie, waterstof, batterijopslag en lokale energieopwekking. Indiener wijst op juridische verplichtingen om alternatieven te onderzoeken en stelt dat het uitsluiten van een alternatief zonder kernenergie mogelijk juridisch onhoudbaar is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'procedure'.*
Er wordt ook gewezen op de impact op UNESCO Geopark Schelde Delta en het ontbreken van visualisaties om landschappelijke effecten te beoordelen. De nabijheid van Natura 2000-gebieden zoals de Westerschelde en Paulinaschor vraagt om zorgvuldige beoordeling van milieueffecten, waaronder warmtelozing. De zienswijze vraagt om een grondige ADC-toets en bescherming van ecologische corridors zoals de Braakman.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid'.*
Er wordt gewezen op negatieve effecten op biodiversiteit, leefomgeving en economische waarde van onroerend goed.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid'.*
Indiener vraagt om bufferzones rond Biervliet als afscherming van industriële ontwikkeling.	*Impact op het landschap en mogelijke mitigerende maatregelen landen in het plan-MER.*
Er wordt gevraagd of nieuwe kansrijke locaties zoals Terneuzen en Maasvlakte II volwaardig worden meegenomen in de MER.	*De locaties, zoals die zijn beschreven in de concept NRD, worden volwaardig en gelijkwaardig meegenomen. Er is nog geen keuze gemaakt voor een locatie. Op basis van de*

Reactie	*Beantwoording*
	informatie uit de planMER en de Integrale Effectenanalyse zal een definitieve locatie worden gekozen.
De locatiekeuze Paulinapolder/Mosselbanken wordt als voorbarig beschouwd vanwege afhankelijkheid van het 380kV station, dat nog niet definitief is.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gevraagd waarom alternatieve locaties zoals Plot B (Axel) zijn afgevallen.	*De argumentatie bij deze eerste trechter is terug te vinden in de bijlagen bij de NRD. Voor de locaties bij Axel speelt dat hier onvoldoende koelwater beschikbaar is.*
Indiener vraagt om inzicht in het totale ruimtebeslag van de bouw en bijbehorende infrastructuur.	*Dit zit ten dele in de cNRD. We verduidelijken dit in het plan-MER en IEA.*
Er wordt gewezen op knelpunten in de infrastructuur en risico's voor bereikbaarheid en evacuatie.	*Dit omvat crisisbeheersing en landt in het plan-MER en IEA.*
De visuele impact van koeltorens, hoogspanningsmasten en verhoogde bouw wordt als storend ervaren. Verlies van cultuurhistorische elementen zoals monumenten en herdenkingsplaatsen wordt als zorgelijk benoemd. Er wordt gevraagd naar gezondheidseffecten op kinderen, mensen met luchtwegaandoeningen en mentale gezondheid.	*Impact op landschap, cultuurhistorie en gezondheid zijn onderdeel van het plan-MER en IEA.*
De veiligheid van de leefomgeving wordt als belangrijk punt genoemd, mede vanwege arbeidsmigratie en risico's bij calamiteiten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'effecten op milieu'.*
Het woongenot wordt bedreigd door langdurige bouwactiviteiten, visuele verstoring en mogelijke grondwaterproblemen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op geluidsoverlast en het overschrijden van geluidsnormen in stiltegebieden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'*
Indiener benoemt maatschappelijke gevolgen zoals verlies van agrarische bestemming, aantasting van toerisme en beperkte maatschappelijke acceptatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid'.*
202504567	
De Maasvlakte is ongeschikt als locatie voor een kerncentrale vanwege de aanwijzing als host nation support-gebied in het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
Geopolitieke spanningen maken de Rotterdamse haven tot een risicogebied; een kerncentrale verhoogt deze dreiging. De Maasvlakte is daarnaast een intensief gebruikt en kwetsbaar economisch knooppunt; een calamiteit zou grote gevolgen hebben. De omgeving bevat ook risicovolle en explosieve industrieën, wat leidt tot onaanvaardbare veiligheidsrisico's bij plaatsing van een kerncentrale. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de grote aantallen mensen die in het havengebied werken en verblijven. Het aantal zee- en binnenvaartschepen in het gebied is zeer hoog en zal sterk toenemen, wat de risico's vergroot.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Een incident op deze locatie zou ook enorme economische schade veroorzaken.	*De impact van een calamiteit wordt meegenomen in het plan-MER en IEA.*
De Maasvlakte is in ontwikkeling als Europese waterstofhub; een kerncentrale zou deze energietransitie belemmeren. In 2021 is de Maasvlakte al uitgesloten als locatie vanwege focus op waterstof, volgens een KPMG-rapport.	*De impact op de ambities van het Havenbedrijf Rotterdam worden meegenomen in het onderzoek en landt in de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
Een studie van TenneT toont aan dat Borssele beter geschikt is dan de Maasvlakte voor netinpassing van kerncentrales. Kernafval wordt opgeslagen bij COVRA in Zeeland, wat pleit voor een locatie in de buurt. Groningen is eerder uitgesloten om politieke redenen, maar inmiddels is er lokaal draagvlak voor een kerncentrale.	*De inpassing op het hoogspanningsnet landt in de IEA. Het argument over opslag radioactief afval gaat niet op: hoogradioactief afval wordt sowieso eerst via Frankrijk verwerkt waarna het terugkeert in Nederland, dus de transportlijn is aanmerkelijk langer.* *Verder onderzoeken we de locaties gelijkwaardig.*
202504571	
De indiener is tegen kernenergie in het algemeen vanwege de langdurige belasting voor toekomstige generaties door kernafval en de onzekere veiligheid, mede door klimaatverandering en oorlogsdreiging.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'veiligheid'.*
Kernenergie wordt als achterhaald beschouwd, zeker met het oog op toekomstige technologieën zoals kernfusie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De locatie Borssele wordt als ongeschikt gezien voor twee grote extra centrales vanwege ruimtegebrek, aantasting van het landschap en gebrek aan woonruimte.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De bouw van grote centrales maakt het gebied onaantrekkelijk voor langdurige vestiging van gezinnen, zeker na vertrek van tijdelijke werknemers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Door klimaatverandering en stijgende zeespiegel wordt de locatie als risicovol beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
De indiener stelt dat de provincie Groningen ten onrechte wordt uitgesloten als serieuze locatie, terwijl Zeeland relatief weinig landoppervlak heeft.	*Locaties in Eemshaven worden in deze fase van de projectprocedure onderzocht en zijn niet uitgesloten. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er is al grote ruimtelijke druk in Zeeland door toerisme, hoogspanningsmasten en windmolens. Extra kerncentrales zouden het landschap verder aantasten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De realisatie van kerncentrales in Borssele is zeer kostbaar vanwege noodzakelijke aanvullende maatregelen zoals dijkverhoging en infrastructuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
De locatie grenst aan een nationaal landschap dat al sterk is aangetast; verdere aantasting moet worden voorkomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De bijdrage van kerncentrales aan werkgelegenheid voor Zeeuwen wordt als gering ingeschat. Vooral buitenlandse arbeidskrachten zullen worden ingezet.	*Inzicht in benodigde arbeidskrachten landt in de IEA.*
De Westerschelde wordt genoemd als ecologisch kwetsbaar gebied dat al zwaar onder druk staat; kleinschalige natuurcompensatie wordt als onvoldoende beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202504580	
De indiener beschrijft een persoonlijke en historische binding met de Paulinapolder, waar het familiebedrijf al vier generaties actief is in de akkerbouw.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*
Het plan voor kerncentrales in de Paulinapolder is zonder consultatie of draagvlakonderzoek aangekondigd, wat leidt tot stress en onzekerheid bij bewoners.	*Er is nog geen locatie gekozen. Dit onderdeel van de procedure ís juist de consultatie en biedt mogelijkheid voor een bewonersonderzoek over kansen en risico's.*
De bestaande infrastructuur in de Paulinapolder is ongeschikt voor grootschalige bouwactiviteiten en de verwachte toestroom van werknemers.	*De benodigde infrastructurele aanpassingen worden beschouwd in het plan-MER en IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
De ecologische ligging nabij Natura 2000-gebieden en onder NAP maakt de locatie kwetsbaar voor overstromingen en ecologische verstoring. Het ophogen van terreinen veroorzaakt risico's zoals kwelproblemen en verstoring van het landschap.	*Deze onderdelen onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
De komst van kerncentrales leidt tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed, en heeft negatieve gevolgen voor toerisme en recreatie. De agrarische keten wordt bedreigd door uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond. Het Canadees Landingsmonument en jaarlijkse herdenkingen worden bedreigd door de industriële invulling van het landschap.	*Deze onderdelen onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
Alternatieve locaties zoals het Sloegebied en Maasvlakte II zijn beter geschikt vanwege bestaande infrastructuur, ligging en afstand tot woon- en natuurgebieden. Er wordt dan ook verzocht om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie vanwege onaanvaardbare sociale, ecologische en economische gevolgen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202504587	
De Paulinapolder is de enige voorgestelde locatie buiten een bestaand industriegebied, wat grote ruimtelijke en juridische gevolgen heeft.	*Ook in de Eemshaven is een locatie waar buiten industriegebied wordt gekeken. Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
De ligging onder zeeniveau maakt de Paulinapolder kwetsbaar voor overstromingen, met risico op instabiliteit van de ondergrond en gevolgschade.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*

Reactie	*Beantwoording*
Stikstofneerslag door bouwactiviteiten heeft langdurige impact op nabijgelegen Natura 2000-gebieden zoals de Westerschelde en de Braakman.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
De omzetting van schone agrarische grond naar industriegrond veroorzaakt directe vervuiling en planschade, terwijl alternatieve locaties op vervuilde grond beschikbaar zijn.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
De locatie ligt buiten bestaande geluidszonering, waardoor geluidsoverlast veel groter is dan op andere locaties, mede door het open landschap. Lichtvervuiling zal sterk toenemen in een gebied dat nu vrijwel duister is, met gevolgen voor omwonenden en natuur. De natuur in de Braakman wordt verstoord door licht, geluid en verkeer, met risico's voor broedseizoen en vogeltrek. Bouwstop in deze periodes wordt voorgesteld.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
De nabijheid van BRZO-bedrijven en opslagtanks met gevaarlijke stoffen vergroot het risico op kettingreacties bij rampen. Bereikbaarheid voor hulpdiensten is beperkt. Er is onvoldoende lokale kennis en capaciteit voor incidenten met kerncentrales. Afhankelijkheid van hulpdiensten buiten Zeeuws-Vlaanderen is risicovol.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
De logistiek voor bouwmaterialen is problematisch door beperkte bereikbaarheid via de Westerscheldetunnel en spoor. Dit veroorzaakt extra overlast.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
Transport van brandstof en kernafval is logistiek onhaalbaar via tunnel of spoor, wat veiligheidsrisico's en operationele beperkingen oplevert.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*

Reactie	*Beantwoording*
De locatie is ongeschikt voor koelwaterinname door slibvorming en beperkte stroming, wat risico's geeft op verstopping en oververhitting.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
Volgens internationale verdragen (Aarhus en Espoo) moet België worden betrokken bij besluitvorming vanwege grensoverschrijdende effecten.	*Dit gebeurt al.*
Vliegroutes boven de locatie vergroten risico's bij incidenten. Clustering van centrales is veiliger dan spreiding aan beide zijden van de Westerschelde.	*Deze impact onderzoeken we ten behoeve van het plan-MER en de IEA. Een keuze volgt daarna pas.*
Situering buiten industrie- en geluidszones vergroot planschade, bezwaarprocedures en vertraging, dit verhoogt kosten en juridische complexiteit.	*De mate waarin kosten en complexiteit toenemen onderzoeken we een vervolgfase.*
202504589	
De indiener maakt zich ernstige zorgen over het kernafval dat toekomstige generaties langdurig zal belasten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Volgens de indiener is het gebruik van kernenergie onnodig als mensen bereid zouden zijn minder energie te verbruiken, bijvoorbeeld door minder te reizen of minder apparaten te gebruiken. De voorkeur gaat uit naar het beperken van kernenergie tot strikt medisch noodzakelijke toepassingen, waarbij zelfs daar alternatieve therapieën beschikbaar zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504590	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202504187. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202504187.*
202504593	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202504227. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202504227.*
202504596	
Indiener benadrukt het belang van de Eemshavencentrale voor leveringszekerheid en het realiseren van negatieve emissies via biomassa en CCS-technologie.	*Ter kennisgeving aangenomen*
De Eemshavencentrale kan circa 10 Mton negatieve emissies per jaar realiseren en daarmee substantieel bijdragen aan de nationale klimaatdoelen.	*Ter kennisgeving aangenomen*
De centrale is regelbaar en speelt een belangrijke rol in de leveringszekerheid van elektriciteit in Nederland.	*Ter kennisgeving aangenomen*
Indiener ontwikkelt nabij de Eemshavencentrale nieuwe projecten, waaronder elektrolyzers voor groene waterstof, die ruimte en milieuruimte nodig hebben. De komst van een kerncentrale zou deze projecten kunnen belemmeren. Indiener vraagt daarom om bestaande en geplande energietransitieprojecten te beschermen.	*We zijn in contact met de indiener en zijn bekend met deze ontwikkelingen. Bestaande en geplande ontwikkelingen moeten naast elkaar worden afgewogen. Raakvlakken met andere ontwikkelingen worden in het hoofdstuk Toekomstvastheid beoordeeld.*
202504597	
Kernenergie is inefficiënt vanwege de complexe omzettingsketen van atoomenergie naar elektriciteit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording ‘Kosten en planning’, ‘Alternatieven’ en ‘Elektriciteitsnet’.*

Reactie	*Beantwoording*
Duurzame alternatieven zoals windenergie worden als beter en efficiënter beschouwd. Kernenergie is geen duurzame energiebron.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De opslag van kernafval blijft een groot probleem.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
Kerncentrales vormen een potentieel doelwit voor oorlog of cyberaanvallen. De omgeving van een kerncentrale blijft decennialang risicovol, met verwijzing naar Tsjernobyl.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De kosten per kWh van kernenergie worden als zeer hoog beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning'.*
De indiener uit zorgen dat kernenergie ten onrechte als duurzaam wordt gepresenteerd en daardoor wind- en zonne-energie verdringt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202504598	
Indiener benadrukt het belang van een zorgvuldige en integrale afweging van de locatiekeuze, waarbij rekening wordt gehouden met bestaande industriële en logistieke functies in de Eemshaven.	*Zorgvuldigheid en navolgbaarheid van de locatiekeuze staat hoog in het vaandel. Er wordt rekening gehouden met bestaande, maar ook toekomstige functies binnen de Eemshaven.*
De Eemshaven speelt een cruciale rol in het Nederlandse en Europese energiesysteem, met grootschalige energieopwekking, offshore-wind, datacenters en toekomstige waterstofproductie. De Eemshaven levert ongeveer een derde van de Nederlandse elektriciteit en zal een belangrijk knooppunt worden voor waterstofimport en CO_2-export. Een kerncentrale kan invloed hebben op het	*Ter kennisgeving aangenomen*

Reactie	*Beantwoording*
lokale en nationale energiesysteem, waaronder capaciteit, prijsvorming en betrouwbaarheid van energievoorziening voor de industrie. De constante stroomproductie van een kerncentrale kan leiden tot congestieproblemen op het elektriciteitsnet in een regio met al veel energieaanlanding.	
Alternatieven zoals biomassacentrales met CO_2-afvang (BECCUS) kunnen flexibel vermogen leveren en negatieve emissies genereren.	*Ter kennisgeving aangenomen*
De vestiging van een kerncentrale kan ruimtelijke beperkingen opleggen aan bestaande en toekomstige bedrijven in de Eemshaven. Strategische kavels in de Eemshaven zijn schaars en grotendeels al uitgegeven of in optie, waardoor concurrentie ontstaat met andere duurzame industrieprojecten.	*De ruimtelijke effecten van de vestiging van de kerncentrales worden met dit onderzoek in beeld gebracht. Mogelijke concurrentie met andere ontwikkelingen in het gebied komen terug in het hoofdstuk Toekomstvastheid van de Integrale Effectenanalyse.*
De locatie van Equinor's blauwe waterstoffabriek is als redelijk alternatief aangemerkt en speelt een cruciale rol in de energietransitie. Blauwe waterstof is op korte termijn betaalbaarder dan groene waterstof en kan sneller bijdragen aan verduurzaming van industrie en elektriciteitssector. De blauwe waterstoffabriek van Equinor is naar verwachting operationeel in 2029, aanzienlijk eerder dan een kerncentrale.	*Ter kennisgeving aangenomen.*
Koelwatergebruik door een kerncentrale nabij de Waddenzee kan ecologische effecten veroorzaken, zoals thermische vervuiling.	*De ecologische impact van koelwater wordt onderzocht en landt in het plan-MER en de IEA.*
De beschikbaarheid van koelwater is beperkt door bestaande en geplande gebruikers, wat economische impact kan hebben.	*De beschikbaarheid van voldoende koelwater is een vereiste voor kerncentrales, en zal dus ook uitvoerig onderzocht worden ten behoeve van het plan-MER en IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
De industriële omgeving van de Eemshaven vraagt om een zorgvuldige risicoanalyse van veiligheidsaspecten bij vestiging van een kerncentrale. De nabijheid van kwetsbare natuur en andere industriële activiteiten vereist aandacht voor omgevingsveiligheid.	*De omgevingsveiligheidsrisico's zijn onderdeel van de locatiekeuze, en worden uitvoerig onderzocht ten behoeve van het plan-MER en IEA.*
Zowel provincie Groningen als gemeente Het Hogeland hebben aangegeven geen kerncentrale in de Eemshaven te willen.	*Hiervan zijn we ons bewust.*
Indiener benadrukt het belang van transparantie, goede informatievoorziening en participatie van lokale stakeholders.	*Onze omgevingsmanagers voeren veel gesprekken met belanghebbenden en belangstellenden in de omgeving, zo ook met u. Daarnaast organiseren we geregeld informatiebijeenkomsten waar we inwoners informeren en informatie ophalen.*
Een zorgvuldige afweging van alle genoemde aspecten is essentieel voor het nemen van een voorkeursbeslissing over de locatie.	*Dit wordt onderschreven.*
202504601	
De inschatting dat kerncentrales in 2035 9 tot 13 procent van de elektriciteitsvraag dekken, wordt als te optimistisch beschouwd; 2040 lijkt realistischer vanwege bouwvertragingen door complexe techniek.	*In de definitieve NRD en het plan-MER en IEA passen we teksten waar nodig aan hierop.*
De stelling dat elke energiebron nadelen kent, wordt betwist; sommige bronnen zoals lichaamseigen warmte zouden geen nadelen hebben.	*Het nadeel van lichaamseigen warmte is dat het niet een heel land van elektriciteit kan voorzien.*
Kernenergie kent grote nadelen, met proliferatierisico's (risico van de verspreiding van nucleaire kennis, materialen,	*Nederland heeft het non-proliferatieverdrag ondertekend en handelt hier ook naar.*

Reactie	*Beantwoording*
infrastructuur) als belangrijkste zorg; deze vereisen diepgaand onderzoek vanuit meerdere invalshoeken.	
Wetenschappelijke inzichten uit de jaren ’80 wijzen op het risico van een nucleaire winter bij kernoorlog, met mogelijk uitsterven van soorten en zelfs de mens.	*In het plan-MER en IEA wordt beknopt ingegaan op potentiële effecten bij een calamiteit.*
De nucleaire activiteiten van Iran illustreren het risico dat kerntechnologie relatief eenvoudig kan worden ingezet voor kernwapens; dit vraagt om expliciete veiligheidsanalyses.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
Er moet onderzocht worden wat de milieueffecten zijn van een energiesysteem zonder kernenergie, met meer batterijopslag en elektrische auto's die terugleveren. Een scenario waarin Nederland maximaal inzet op energiebesparing, zoals het gebruik van plafondventilatoren in plaats van airco, moet ook worden geanalyseerd om te bepalen of kernenergie dan nog nodig is.	*Er is een onderzoek uitgevoerd naar de effecten van een energiesysteem zonder kernenergie, in diverse samenstellingen.*
De politieke context is veranderd door de val van het kabinet; een toekomstig kabinet met PvdA en GroenLinks zou kernenergie ter discussie stellen, wat in de MER moet worden meegenomen. Er wordt gewaarschuwd voor een eenzijdig politiek gemotiveerd onderzoek als de MER geen rekening houdt met veranderende politieke verhoudingen.	*Politieke draaiingen of wensen hebben geen plaats binnen een mer-procedure; de procedure gaat uit van feitelijke milieueffecten van het voornemen om twee kerncentrales te realiseren op één locatie.*
202504602	
Indiener ziet kansen voor kernenergie als CO_2-vrije energiebron binnen een robuuste energiemix, mits vraag en aanbod regionaal worden afgestemd.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De stroomvraag in Zeeuws-Vlaanderen groeit sterk; dit gebied verdient nadrukkelijke overweging in de planMER en IEA.	*In de IEA wordt ingegaan op de inpassingsmogelijkheden op het hoogspanningsnet.*
De projectdoelstelling in de cNRD is niet consistent met nationale ambities en roept vragen op over vermogen, bouwtijd en scope. De huidige scope van twee kerncentrales sluit niet aan bij het overheidsbeleid dat inzet op vier centrales; dit creëert onzekerheid voor havenontwikkeling.	*De eerste twee kerncentrales is een uitwerking vanuit kabinet Rutte IV; de andere twee komt uit het regeerakkoord van Kabinet Schoof. Het zijn twee aparte procedures, waarbij voor de extra twee binnen de procedure van PEH wordt gezocht naar ruimte.*
Indiener pleit voor opname van SMR's en cumulatieve effecten in de planMER en IEA.	*SMR's is een andere doelstelling dan de realisatie van twee conventionele grote kernenergiecentrales.*
De gehanteerde ruimtelijke uitgangspunten zijn niet realistisch; de benodigde oppervlakte ligt eerder tussen 80–95 ha dan de genoemde 30 ha. Indiener vraagt om herziening van locatiebeoordelingen op basis van realistische ruimteclaims. Watergebonden terreinen in het havengebied zijn schaars en strategisch; deze moeten worden beschermd tegen vestiging van kerncentrales.	*In de cNRD wordt uitgegaan van 50-60 ha voor het permanente terrein, en 60-70 voor tijdelijke werkterreinen. De 30 ha geldt enkel voor het nuclear island: de twee reactorgebouwen bij elkaar.*
Indiener verzoekt aanvullende criteria in Zeef 1, waaronder bescherming van kavels met kadevoorziening en minimale impact op bestaande bedrijvigheid. De beschrijvingen van het Sloegebied en Terneuzen bevatten feitelijke onjuistheden; aangeleverde informatie is niet correct verwerkt.	*Eventuele onjuistheden wordt gecorrigeerd in de definitieve NRD en haar bijlagen.*
Indiener vraagt om duidelijke begrenzing van potentiële locaties en afzonderlijke beoordeling van Paulinapolder en Westelijke Mosselbanken.	*In de definitieve NRD volgen kaartjes en figuren met de onderzoeksbegrenzingen.*

Reactie	*Beantwoording*
De toepassing van beoordelingscriteria is niet eenduidig; koelwater wordt als uitsluitingscriterium gehanteerd, maar impact op havenontwikkeling niet.	*Vanuit internationale richtlijnen (SSG-35) is de beschikbaarheid van koelwater essentieel voor de veiligheid van een kerncentrale. Daarom is dit – conform SSG-35 – een uitsluitend criterium.*
Indiener pleit voor opname van havenimpact als uitsluitingscriterium en sluit vestiging op Thermphos en Westelijke Mosselbanken uit.	*Impact op havenactiviteiten is onderdeel van het onderzoek en landt in de IEA.*
EPZ-Noord en Paulinapolder worden onder voorwaarden als redelijke alternatieven beschouwd, mits havenontwikkeling niet wordt belemmerd. Het ontwikkelperspectief van Deep-C Circular en Westelijke Mosselbanken is onvoldoende meegenomen in de referentiesituatie.	*Alle bekende autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten zijn met alle stakeholders afgestemd en landen in de IEA.*
Indiener vraagt om gelijke behandeling van vergelijkbare ontwikkelingen in verschillende havengebieden als autonome ontwikkeling of raakvlakproject.	*Alle bekende autonome ontwikkelingen en raakvlakprojecten zijn met alle stakeholders afgestemd en landen in de IEA.*
De locatieafweging mag niet geïsoleerd plaatsvinden; systeemeffecten op het gehele havensysteem moeten worden meegewogen.	*Met TenneT wordt de inpassing in het energiesysteem onderzocht. Dit betreft een landelijke analyse waarbij ook toekomstige vraag en aanbod in de betreffende regio's worden gemodelleerd.*
Indiener stelt impactparameters voor, waaronder fysieke ruimte, systeemintegratie en waardeketens van waterstof, circulaire economie en logistiek.	*Fysieke ruimte en systeemintegratie zijn onderdeel van het onderzoek. Voorzover deze concreet zijn worden taakvlakken met andere ruimtelijke ontwikkelingen beschreven.*
Indiener pleit voor integrale beoordeling van havenimpact in combinatie met andere rijksinitiatieven zoals 380kV, waterstofbackbone en wind op zee.	*De keuze voor een locatie voor de twee kerncentrales wordt in samenhang gemaakt met andere besluiten, met name met het project 380kV Zeeuws Vlaanderen en het programma VAWOZ waar deels parallel besluitvorming over*

Reactie	*Beantwoording*
	plaatsvindt. Ook raakvlakken met andere concrete besluitvormingstrajecten worden betrokken in het besluit.
Het Meerwaardemodel van indiener kan bijdragen aan objectieve beoordeling van brede welvaart en strategische havenontwikkeling.	*We overleggen met u als stakeholder over hoe beide belangen zorgvuldig worden af- en meegewogen.*
Indiener vraagt om structurele betrokkenheid in overlegstructuren rond de projectprocedure, zowel ambtelijk als bestuurlijk.	*U bent al onderdeel van deze overlegstructuren.*
De zienswijze zal uiterlijk 1 september 2025 worden aangevuld met resultaten van een impactstudie.	*Waarvan akte.*
Indiener benadrukt het belang van samenwerking tussen Rijk en Regio om ruimte voor economie en energie in balans te ontwikkelen.	*We overleggen met u als stakeholder over hoe beide belangen zorgvuldig worden af- en meegewogen.*
Een afgestemde governance-structuur is nodig waarin indiener een gelijkwaardige positie heeft.	*We overleggen met u als stakeholder over hoe beide belangen zorgvuldig worden af- en meegewogen.*
Indiener wil actief betrokken blijven bij de verdere procedure en hoopt op een constructieve samenwerking.	*U bent al onderdeel van deze overlegstructuren*
202504604	
ENGIE heeft kennisgenomen van de concept-NRD en reageert op de vermelding van de Eemscentrale als mogelijke locatie voor kerncentrales.	*Waarvan akte.*
Indiener wijst erop dat er geen voornemen is tot afbouw van de gasgestookte (elektriciteitsproductiecentrale, zijnde de) Eemscentrale ; er loopt een studie naar levensduurverlenging tot 2035 of 2040.	*Ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
Ook wordt gewezen op een fout in de locatieaanduiding op pagina 36 van de concept-NRD: de conclusie zou moeten verwijzen naar locaties C en D.	*Dank voor de opmerking.*
De veronderstelling dat fossiele centrales afgebouwd worden ten gunste van kernenergie is volgens ENGIE niet in lijn met het beleid; verduurzaming van gascentrales is juist een beleidsprioriteit.	*Waar op gedoeld wordt is het beleid om in 2035 CO2 vrij neutraal elektriciteit op te wekken. In algemene zin betekent dit een afbouw van de inzet op fossiele energie. Hier wordt niet concreet gedoeld op welke centrale dan ook.*
ENGIE investeerde in verduurzaming van de Eemscentrale, waaronder een e-boiler voor CO_2-reductie. De impact van het sluiten van gascentrales op leveringszekerheid wordt ook onvoldoende meegenomen; de Eemscentrale levert circa 2 GW regelbaar vermogen. Volgens TenneT is er na 2030 een tekort aan regelbaar vermogen; sluiting van gascentrales is geen onderdeel van rijksbeleid.	*De impact van het sluiten moet niet in de cNRD worden verwacht, maar wordt in het onderzoek meegenomen en als effect behandeld. We herkennen daarbij de stelling dat er in algemene zin waarde moet worden toegekend aan het hebben van regelbaar vermogen in een energiesysteem met overwegend veel hernieuwbare bronnen. Desondanks wordt in beeld gebracht of deze locatie kansrijk is voor de vestiging van kerncentrales. De genoemde impact wordt meegewogen in het besluit.*
Indiener heeft daarnaast meerdere lopende projecten op het terrein van de Eemscentrale, waaronder waterstofproductie, groen gas, batterijopslag en repowering van windmolens.	*Waarvan akte. In het plan-MER en de IEA worden alle bekende en relevante projecten en ontwikkelingen in kaart gebracht en eventuele raakvlakken met een mogelijk nieuwe kerncentrale geïdentificeerd.*
Ook wordt benadrukt dat deze projecten bijdragen aan verduurzaming en leveringszekerheid en dat vertraging door locatieonderzoek voor kernenergie onwenselijk is.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
De Eemscentrale blijft voor ENGIE een strategisch belangrijke locatie binnen het toekomstige energiesysteem.	*Waarvan akte.*
202504606	

Reactie	*Beantwoording*
TenneT waardeert de mogelijkheid tot reactie en benadrukt haar rol als beheerder van het landelijke hoogspanningsnet zonder waardeoordeel over kernenergie.	*Ter kennisgeving aangenomen*
De zienswijze is locatie-neutraal en gericht op technische en ruimtelijke inpasbaarheid van toekomstige aansluitingen op het elektriciteitsnet. Binnen de zoekgebieden bevinden zich bestaande en geplande hoogspanningsinfrastructuur die essentieel zijn voor netstabiliteit en verduurzaming. TenneT verzoekt om rekening te houden met bestaande en voorziene vitale infrastructuur bij de verdere uitwerking van het project. De energietransitie vereist aanzienlijke netuitbreidingen en aanpassingen; ruimtelijke plannen moeten hiermee rekening houden. Het Investeringsplan 2024–2033 bevat relevante toekomstige netontwikkelingen; het nieuwe plan verschijnt begin 2026.	*We zijn bekend met deze ontwikkelingen. Deze worden meegenomen in het onderzoek.*
Meerdere nationale energieprojecten overlappen qua ruimtevraag en planning; dit vraagt om integrale afstemming.	*Dit onderkennen we. Met het oog op de nauwe samenhang tussen projecten is bijvoorbeeld een Integrale projecten aanpak ontwikkeld voor projecten in Zeeland, om goede afstemming en de juiste integrale weging te kunnen borgen.*
TenneT waardeert dat impact op ondergrondse en bovengrondse energienetwerken wordt meegenomen in het beoordelingskader van het plan-MER.	*Waarvan akte.*
De aansluiting van kerncentrales op het hoogspanningsnet kan leiden tot extra verbindingen en stations; dit vereist tijdige afstemming en onderzoek. De afstand tot bestaande netinfrastructuur en de benodigde capaciteit zijn bepalend voor de netimpact van de locatiekeuze. Naast ruimte voor de	*De noodzaak tot vroegtijdige afstemming en onderzoek op dit punt wordt onderkend.*

Reactie	*Beantwoording*
kerncentrale zelf is ook fysieke ruimte nodig voor nieuwe hoogspanningsstations en verbindingen.	
TenneT verzoekt expliciet om deze ruimtelijke eisen mee te nemen in de planvorming en locatieafweging.	*Het voorgaande zullen we meenemen in de verdere planvorming.*
TenneT waardeert de betrokkenheid en ziet uit naar voortzetting van de samenwerking en afstemming over netimpact.	*Wij danken u voor uw reactie.*
202504607	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504608	
De zienswijze pleit voor een gedetailleerde analyse van het nulalternatief, inclusief kostenvergelijking met hernieuwbare energiebronnen en hun CO_2-uitstoot over de levenscyclus. Er wordt gesuggereerd om te onderzoeken hoeveel hernieuwbare capaciteit met het budget van het kernenergieproject gerealiseerd kan worden, uitgedrukt in euro/MWh.	*Dit is te gedetailleerd binnen dit project. Op advies van Commissie voor de mer, en op basis van reacties van inwoners, zijn de milieueffecten van een nul alternatief in beeld gebracht.*
De bouwtijd van kerncentrales (15–20 jaar) wordt als argument genoemd om hernieuwbare energie als mogelijk beter alternatief te beschouwen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
De afhankelijkheid van geïmporteerd uranium wordt als zorgpunt benoemd; circa 60% komt uit geopolitiek instabiele regio's zoals Rusland, Kazachstan en Niger. De zienswijze	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Splijtstofketen'.*

Reactie	*Beantwoording*
vraagt om een analyse van welke nucleaire componenten, zoals splijtstofstaven, geïmporteerd moeten worden.	
Er wordt gepleit voor een uitgebreide veiligheidsanalyse van kerncentrales in oorlogssituaties, mede naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne. De kwetsbaarheid van kerncentrales bij moderne oorlogsvoering, zoals drone-aanvallen, wordt als aandachtspunt genoemd.	*Een uitgebreide veiligheidsanalyse op een specifieke locatie volgt nadat er een locatiekeuze is geweest.*
De hoge grondwaterstanden in Nederland en de verwachte stijging door klimaatverandering maken veilige eindberging van radioactief afval extra complex. Een veilige en permanente eindberging wordt als noodzakelijke voorwaarde gezien voor verdere investeringen in kernenergie.	*Er loopt een apart onderzoek naar een potentiële locatie voor een eindberging van radioactief afval. Verantwoordelijk hiervoor is ministerie van IenW.*
202504609	
De Natuur en Milieufederatie Groningen stelt dat kernenergie geen noodzakelijke of wenselijke rol hoeft te spelen in de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder ‘nut en noodzaak’.*
De bouw van kerncentrales is kostbaar, tijdrovend en heeft een grote ruimtelijke impact, terwijl zon en wind sneller, goedkoper en schaalbaarder zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder ‘nut en noodzaak’ en ‘kosten en planning’.*
Onderzoek van TNO en het Expertteam Energiesysteem toont aan dat een energiesysteem zonder kernenergie haalbaar is, met inzet van opslag en vraagsturing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder ‘Nut en noodzaak’ en ‘Kosten en planning’, meer in het bijzonder de teksten daarin over het in oktober gepubliceerde onderzoek van TNO naar de kosten van een systeem met en zonder kernenergie.*

Reactie	*Beantwoording*
De NMG uit zorgen over de beleidsmatige focus op vier kerncentrales, wat de voortgang van de energietransitie kan belemmeren.	*Het voornemen maakt onderdeel uit van de energietransitie. Er is in die zin geen sprake van belemmering. Wel kan het zijn dat er binnen dit thema afwegingen nodig zijn. Deze zorg wordt ter kennisgeving aangenomen.*
De organisatie pleit voor het schrappen van de Eemshaven als mogelijke locatie in het onderzoek. De aardbevingsproblematiek en schadeafhandeling in Groningen hebben het maatschappelijk vertrouwen aangetast; het opnemen van Eemshaven schaadt dit verder. De Tweede Kamer heeft moties aangenomen om kerncentrales in Groningen uit te sluiten; het opnemen van Eemshaven in het onderzoek staat hier haaks op. Het schrappen van Eemshaven als waarborglocatie is juridisch verdedigbaar en wordt ondersteund door juridisch advies van de provincie Groningen.	*Het schrappen van waarborggebied Eemshaven heeft geen invloed op of er wel of geen kerncentrales in de Eemshaven mogen komen. Dit wordt geregeld onterecht gedacht. In de NRD wordt aan dit punt uitvoerig aandacht besteed.* *Het gebrek aan vertrouwen in de overheid vanuit de maatschappij in Groningen betreuren wij. We werken hard eraan om zo transparant en navolgbaar mogelijk de inwoners van Groningen te betrekken bij de onderzoeken.*
De Eemshaven grenst aan de Waddenzee, een UNESCO-Werelderfgoed en Natura-2000 gebied; extra drukfactoren door kerncentrales zijn ongewenst. Koelwaterinname en -lozing kunnen desastreuze effecten hebben op het mariene ecosysteem van de Waddenzee.	*De effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura2000 en de universele waarden van Unesco worden onderzocht in het plan-MER en de IEA.*
Er wordt verzocht om toetsing aan de Kaderrichtlijn Water en nadrukkelijke aandacht voor mariene ecologie in het beoordelingskader.	*Zowel de KRW als aquatische ecologie zitten in het beoordelingskader; onder aspect Water en aspect Ecologie.*
De ruimte in de Eemshaven is beperkt en grotendeels gereserveerd voor bedrijven die bijdragen aan de energietransitie; kerncentrales belemmeren deze ontwikkeling. De Eemshaven heeft strategische waarde voor	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
defensie; overlappende belangen maken vestiging van kerncentrales onwenselijk.	
Uitwijken naar de Emmapolder is ruimtelijk ongewenst vanwege uitbreiding aan de zuidkant van de Eemshaven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Aan de landszijde liggen hoogwaardige landbouwgronden, belangrijk voor pootaardappelteelt; een calamiteit kan grote schade veroorzaken. De impact op landbouwgronden in de Emmapolder is eveneens een bezwaar tegen vestiging van kerncentrales.	*De impact op bestaande functies en activiteiten wordt onderzocht in zowel het plan-MER als in de IEA.*
Ecologie gaat verder dan soortenbescherming; ecosystemen en onderlinge relaties moeten worden meegenomen in de beoordeling. Er wordt verzocht om spaarzaam om te gaan met bestaande natuurgebieden en ecologische samenhang zwaar mee te wegen.	*Dit onderschrijven we. De effecten op ecologie in bredere zin (dus Natura 2000, soorten, habitattypen, en ook NNN) volgen in het plan-MER.*
De cNRD besteedt te weinig aandacht aan veiligheidsaspecten zoals overstromingsrisico's, kernafvalopslag, ontmanteling en sabotage. Combinatie met opslag van gevaarlijke stoffen en defensieactiviteiten in de Eemshaven vergroot veiligheidsrisico's.	*Veiligheidsrisico's worden naar onderzocht in het plan-MER en de IEA.*
De benodigde uitbreiding van energie-infrastructuur, zoals extra hoogspanningsverbindingen, moet worden meegenomen in de plan-MER. De recent aangelegde 380kV-verbinding toont de ruimtelijke impact van netuitbreiding; dit moet onderdeel zijn van de locatieafweging.	*De inpassing van twee kerncentrales op het hoogspanningsnet is onderdeel van het onderzoek in de IEA. Het plan-MER ziet enkel toe op milieueffecten.*
De organisatie pleit voor een duurzaam, veilig en natuurinclusief energiesysteem en vraagt om serieuze betrokkenheid van hun zienswijze in de besluitvorming.	*Dank voor uw reactie. U wordt op de hoogte gehouden van de vorderingen.*

Reactie	*Beantwoording*
202504610	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504613	
De indiener wijst erop dat er nog geen veilige permanente opslag is geregeld voor het kernafval van de huidige centrale in Borssele. Er wordt kritiek geuit op het feit dat permanente afvalopslag geen voorwaarde is geweest bij eerdere besluitvorming en ook nu niet als harde randvoorwaarde wordt gesteld. De lange-termijnrisico's van kernafvalopslag worden onvoldoende meegewogen in de besluitvorming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De veiligheid van Borssele als locatie wordt in twijfel getrokken, mede vanwege zeespiegelstijging en de verhoogde kans op overstroming aan de Zeeuwse kust.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
De indiener vraagt zich af hoe zorgvuldig de besluitvorming is, nu politici zonder inhoudelijke kennis kerncentrales promoten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Er wordt gewaarschuwd tegen het nemen van besluiten die toekomstige generaties kunnen schaden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
202504629	
De ANVS benadrukt dat zij niet verantwoordelijk is voor de locatiekeuze, maar wel beoordeelt of een locatie geschikt is voor veilige bouw en exploitatie van een kerncentrale.	*Waarvan akte.*

Reactie	*Beantwoording*
Het gebruik van IAEA-standaarden bij het opstellen van het plan-MER wordt ondersteund.	*Waarvan akte.*
Geadviseerd wordt om externe risico's, zoals nabijgelegen risicovolle bedrijven, onder te brengen bij de paragraaf over risico's voor de installatie, in plaats van bij omgevingsveiligheid.	*Eens. Een deel van de omgevingsveiligheid-onderdelen landt in het SSG-35-onderdeel, en een deel conform de mer-systematiek in het onderdeel in het plan-MER.*
Er wordt gewezen op het belang van locatieafhankelijke beveiligingsmaatregelen, zoals ruimte voor hekwerken en afstand tot openbare wegen.	*Deze zitten in de ruimteaannames die in de cNRD staan.*
Het is wenselijk om te verduidelijken hoe beschikbaarheid en effecten van koelwater worden meegenomen in de beoordeling. Er wordt opgemerkt dat de effecten van ioniserende straling tijdens normaal bedrijf niet expliciet zijn opgenomen in de sub-criteria lucht- en waterkwaliteit. Er wordt geadviseerd om ook bij normaal bedrijf inzicht te geven in emissies en lozingen van radioactieve stoffen, passend bij het detailniveau van deze fase.	*De impact van koelwater (onttrekking en lozing) op allerlei onderdelen wordt onderzoek voor het plan-MER en de IEA: denk aan morfologie, ecologie, nautische veiligheid, etc.* *Ook is er in het SSG-35-deel aandacht voor de potentiële radioactieve stoffen die bij normaal bedrijf geloosd worden.*
Er wordt aangenomen dat de effecten bij calamiteiten en het aantal inwoners binnen preparatiezones voldoende zijn afgedekt in de huidige toelichting.	*Waarvan akte.*
202504632	
Zolang er nog niet op de helft van de daken zonnepanelen liggen, wordt het inzetten op kernenergie als een ondoordachte keuze beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er wordt gesuggereerd om eerst de uitkomsten van het nationaal burgerberaad klimaat af te wachten voordat besluiten over kernenergie worden genomen.	*Een besluit over kernenergie volgt pas op zijn vroegst in 2027.*

Reactie	*Beantwoording*
202504634	
De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) dient een zienswijze in op basis van haar wettelijke taak om fysieke veiligheid te waarborgen bij incidenten, rampen en crises. De zienswijze richt zich op de locaties Maasvlakte I en II en de veiligheidsaspecten zoals benoemd in de cNRD.	*Waarvan akte.*
Het groepsrisico moet in de plan-MER verantwoord worden, inclusief bereikbaarheid en inzetbaarheid van hulpdiensten. De bereikbaarheid van hulpdiensten is onvoldoende uitgewerkt in de cNRD en moet nadrukkelijk worden meegenomen. Overstromingsrisico's en waterveiligheid moeten worden beoordeeld, inclusief scenario's met zeespiegelstijging en extreme neerslag.	*In het plan-MER worden de onderdelen die hier benoemd worden nader onderzocht. De veiligheidsrisico's worden per locatie onderzocht en beoordeeld, ook voor toekomstige scenario's.*
Droogte is een relevant klimaataspect dat invloed kan hebben op het functioneren van het koelwatersysteem van kerncentrales. De kwetsbaarheid van watersystemen voor droogte moet worden onderzocht in de plan-MER.	*Het betreffen allen kustlocaties. Er wordt gekoeld met zeewater. Droogtes hebben hier geen effect op.*
De toename van verkeersstromen door bouwactiviteiten vergroot de kwetsbaarheid van de infrastructuur in de Rotterdamse haven. Extra bouwverkeer verhoogt de kans op verkeersongevallen en belast hulpdiensten; dit moet worden meegenomen in de MER. De interactie tussen bouwverkeer en transport van gevaarlijke stoffen vergroot risico's in een al drukke transportcorridor.	*Bouwverkeer naar de locatie toe kan de druk op de bestaande wegen verhogen. In het plan-MER onderzoeken we om welke verkeerstoename het zal gaan en welke mitigerende maatregelen te treffen zijn deze toename zoveel als mogelijk te beperken voor de bestaande verkeersstromen.*
De cumulatieve effecten van bestaande en toekomstige transporten van gevaarlijke stoffen moeten worden meegenomen in het MER.	*Transport van radioactief afval wordt globaal beschouwd in het MER: het ligt verder vooral op het beleidsterrein van IenW onder het Nationaal Programma Radioactief Afval waar we naar refereren.*

Reactie	*Beantwoording*
Omgevingsveiligheid moet ook in de bouwfase worden beoordeeld vanwege verhoogd groepsrisico door duizenden extra werknemers. Toekomstige omgevingsveiligheidsrisico's moeten worden geanalyseerd, inclusief impact op ontwikkelruimte voor vitale functies. De verwevenheid van toekomstige energie-infrastructuur en nucleaire installaties kan leiden tot structureel verhoogd groepsrisico. Domino-effecten van omliggende risicovolle bedrijven en infrastructuur moeten worden meegenomen in de locatieafweging. Ook de effectafstanden van windturbines, waterstoffabrieken en ammoniakterminals moeten worden geanalyseerd. Meervoudige systeemfalen, zoals stroomuitval na een explosie, kunnen risico's voor kerncentrales vergroten.	*De omgevingsveiligheidsrisico's worden in het plan-MER uitvoerig beschouwd. De specifieke uitwerking ervan – en hoe werknemers veilig aan het werk kunnen – komt in een volgende fase zodra een locatie gekozen is aan bod.* *Overige zaken, zoals domino-effecten en calamiteiten bij een kernongeval, worden in het plan-MER en IEA ook beschouwd.*
De impact van een kernincident op vitale infrastructuur en nationale energievoorziening moet breder worden beoordeeld dan alleen bevolkingsdichtheid. Een grootschalige calamiteit kan leiden tot ontwrichting van de energievoorziening en schade aan industriële clusters in binnen- en buitenland.	*De effecten van een calamiteit worden in het plan-MER beschreven.*
De bouw van kerncentrales leidt tot extra belasting van hulpdiensten en medische voorzieningen in een al risicovol gebied.	*In de IEA komt de impact op de bestaande voorzieningen, zoals nood- en hulpdiensten, aan bod. In de vervolgfase, na de locatiekeuze, worden er verdere afspraken gemaakt over de toekomstige benodigdheden van deze nood- en hulpdiensten.*
De beschikbare capaciteit van hulpdiensten en medische voorzieningen moet worden meegenomen in de locatiebeoordeling.	*Zie het punt hierboven.*
202504635	

Reactie	*Beantwoording*
De locatie Mosselbanken en Paulinapolder kent een verhoogd risico vanwege nabijgelegen Seveso-inrichtingen, wat clustering van risicovolle activiteiten extra gevaarlijk maakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De cultuurhistorische beoordeling mist de geschiedenis van de Paulinahaven en het monument uit de Tweede Wereldoorlog. De mogelijke komst van een kerncentrale veroorzaakt ook grote onzekerheid over de voortzetting van het agrarisch familiebedrijf en belemmert langetermijninvesteringen. De rust en leefbaarheid van de polders wordt ernstig aangetast door bouwverkeer en infrastructurele druk, wat afbreuk doet aan het karakter van het gebied. De onzekerheid over de plannen bemoeilijkt keuzes rond bedrijfsovername en wonen in de polder, met negatieve gevolgen voor samenwerking, financiering en investeringen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Veranderingen in grondwaterstromen en toenemende verzilting door bouwactiviteiten vormen een bedreiging voor agrarische bedrijfsvoering.	*Grondwater en de beschikbaarheid van water wordt beschouwd in het MER.*
Sociale, economische en demografische effecten van de plannen worden onvoldoende meegewogen in de besluitvorming. De plannen maken het moeilijk voorstelbaar dat op termijn nog gezond en duurzaam gewoond en gewerkt kan worden in het gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504637	
Investeren in nieuwe kerncentrales wordt als schadelijk beschouwd voor de ontwikkeling van duurzame energie uit zon, wind en waterkracht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De lange bouwtijd van kerncentrales wordt als een belangrijk bezwaar gezien, omdat het te lang duurt voordat ze energie kunnen leveren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Het radioactieve afval dat kerncentrales produceren wordt als milieuschadelijk beschouwd, mede omdat er nog geen definitieve oplossing voor is en toekomstige generaties ermee worden belast.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202504641	
De Veiligheidsregio Groningen (VRG) vraagt aandacht voor het overstromingsrisico bij buitendijkse locaties zoals de Eemshaven, waar het basisbeschermingsniveau tegen overstromingen niet van toepassing is. De VRG adviseert om locatie 1 in de Eemshaven te splitsen in een binnendijks en een buitendijks deel, vanwege verschillen in waterveiligheid.	*Overstromingsrisico's worden breed beschouwd in het plan-MER en de IEA. Daarnaast is het een verstandig idee gebleken om locatie 1 op te splitsen in een binnendijkse en een buitendijkse variant. Deze zijn in het MER dan ook terug te vinden als locaties 1A (buitendijks in het industriegebied) en 1B (binnendijks in de Emmapolder).*
De aanvullende kosten van buitendijks bouwen dienen expliciet meegewogen te worden in de locatieafweging.	*Wanneer dit onderscheidende kosten zijn, komen deze terug in het hoofdstuk Kosten in de IEA.*
Bij zeespiegelstijging is het ophogen van een dijk eenvoudiger dan het verhogen van een bebouwde buitendijkse locatie. Externe veiligheidsrisico's van omliggende risicovolle bedrijven en windturbines moeten breder beoordeeld worden dan alleen op basis van plaatsgebonden risico (PR 10^{-6}). Ook de ligging in aandachtsgebieden en het groepsrisico dienen meegenomen te worden bij de beoordeling van omgevingsveiligheid. Bij windturbines moeten risico's zoals bladbreuk, gondelval en mastbreuk worden meegenomen in de veiligheidsbeoordeling. Tijdens de bouwfase is het relevant	*De omgevingsveiligheidsrisico's van windturbines wordt meegenomen in het plan-MER. Daar wordt ingegaan op de aanwezigheid van PR10-6-contouren, alsook de potentiële effecten ingeval van breuken aan de windturbine. Ook tijdens de bouw willen we een veilige werkplaats garanderen, dus de potentiële effecten van de aanwezigheid van diverse veiligheidscontouren zijn relevant, maar worden wel pas specifieker uitgewerkt wanneer er een locatie gekozen is.*

Reactie	*Beantwoording*
dat een grote bouwplaats binnen een PR 10^{-6}-zone strijdig kan zijn met wetgeving en het groepsrisico verhoogt.	
Toekomstige ontwikkelingen in de Eemshaven, zoals waterstofprojecten, moeten worden meegenomen in de veiligheidsbeoordeling van de plan-MER.	*Autonome ontwikkelingen zitten in het plan-MER. Waar het raakvlakprojecten betreft (dus projecten die nog geen juridisch-planologische zekerheid kennen, of zicht daarop) worden potentiële effecten beschouwd in de IEA.*
Kosten voor mitigerende maatregelen bij risicovolle inrichtingen en windturbines zijn onderscheidend en dienen meegenomen te worden in de locatieafweging.	*Mee eens. Dit komt dan ook terecht in het hoofdstuk Kosten in de IEA.*
De maatschappelijke onrust in Groningen door aardbevingsschade en het broze vertrouwen in de overheid moeten worden meegewogen in de afweging.	*In het hoofdstuk Omgeving in de IEA komt dit punt naar voren en is als zodanig onderdeel van de beslisinformatie die aan de afweging voor de locatiekeuze ten grondslag ligt. Volledigheidshalve wordt ook verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
De hulpverleningscapaciteit in afgelegen gebieden zoals Uithuizen en Bierum is beperkt, wat gevolgen heeft voor de bestrijding van calamiteiten en vereist mogelijk aanvullende voorzieningen.	*Indien een locatie in Eemshaven wordt gekozen, kan verder onderzoek worden gedaan naar de capaciteit van nood- en hulpdiensten nabij de locatie.*
202504642	
De locatie Sloegebied ligt direct naast het Nationaal Landschap Zuid-West Zeeland en het Unesco Global Geopark Schelde Delta, een gebied dat gekenmerkt wordt door kleinschaligheid, rust en waardevolle landschapselementen. Eerdere energieprojecten zoals Zuid-West 380 kV West	*In het plan-MER wordt ingegaan op het aspect landschap, maar wel bezien vanuit het initiatief van twee nieuwe kerncentrales. De cumulatie met andere projecten is relevant wanneer er een locatie gekozen is.*

Reactie	*Beantwoording*
hebben al grote impact gehad op landschap, leefomgeving en woonkwaliteit in het gebied. De clustering van energieprojecten in Zeeland is disproportioneel ten opzichte van andere regio's en vergroot de druk op een klein en kwetsbaar gebied. De NRD dient expliciet aandacht te besteden aan de cumulatieve effecten van clustering van energieprojecten en de aanzuigende werking op andere infrastructuur.	
De bouw van nieuwe kerncentrales kan invloed hebben op de ontmanteling van de bestaande centrale in Borssele; dit scenario moet worden meegenomen in de NRD.	*Dit mogelijke risico valt buiten de scope van de projectprocedure voor de twee nieuwe kerncentrales.*
De aanname dat bouw op één locatie kostenefficiënt is, is onvoldoende onderbouwd en moet worden afgewogen tegen andere factoren zoals overlast en ruimtelijke impact.	*Voor een nadere toelichting over dit onderwerp wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Locaties'.*
Het bouwen van twee kerncentrales op één locatie vergroot de totale bouwtijd en overlast; een vergelijking met gespreide bouw op twee locaties is wenselijk.	*De verwachting is dat door de bouw op een locatie er sprake is van leereffecten die juist moeten bijdragen aan beperking van de totale bouwtijd. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Locaties'.*
Voor het EPZ-terrein zijn forse aanpassingen nodig, zoals verlegging van dijk, spoor en gasleiding, en uitbreiding van bouwterreinen; de impact op tijd en kosten moet transparant worden verwerkt.	*In de IEA maken we inzichtelijk welke tijd en kosten globaal gemoeid zijn per zoeklocatie, zo ook voor locatie Sloegebied 1 (EPZ-terrein).*
De NRD moet aandacht besteden aan de vraag of de bestaande hoogspanningsverbinding voldoende capaciteit heeft om de opgewekte stroom af te voeren.	*Dit punt wordt onderzocht en beschreven in de IEA.*

Reactie	*Beantwoording*
De zin “Zeeland ziet Borssele als aangewezen locatie” is te stellig en dient genuanceerd te worden, mede gezien het ontbreken van een objectieve peiling onder inwoners.	*Deze stellige zin passen we in de NRD aan.*
Gemeentelijke kaders zoals de Borselse Voorwaarden en het rapport ‘Lasten en Lusten in Balans’ ontbreken en moeten alsnog worden opgenomen in de onderzoeksopzet.	*Dergelijke kaders integraal onderdeel uit laten maken van de locatieonderzoeken past niet bij het doel van de huidige procedure, namelijk het toewerken naar een locatiekeuze. De nauwe samenhang met en de relevantie van genoemde en andere (lokale) kaders wordt echter zeker onderkend. Zo is er een apart traject rondom het Rijk Regio Pakket, waarin de Borselse Voorwaarden een belangrijke rol spelen.*
202504644	
De zienswijze uit zorgen over het gebrek aan duidelijkheid en technische uitwerking van het plan, ondanks jarenlange voorbereiding.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
De locatiekeuze Borssele wordt als ongeschikt beschouwd vanwege de beperkte ruimte, kwetsbare omgeving en noodzaak tot ingrijpende aanpassingen. De ruimtelijke inpassing van twee kerncentrales vereist dure en ingrijpende maatregelen die de huidige omgeving sterk beïnvloeden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De capaciteit van het 380 kV hoogspanningsnet is volgens de indiener onvoldoende voor extra kerncentrales. Onder geen beding nog een 2e 380 kV hoogspanningsverbinding door Zeeland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
Besluitvorming over energieprojecten verloopt volgens de indiener niet transparant, wat leidt tot ruimtelijke en technische knelpunten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*

Reactie	*Beantwoording*
Doorstroomkoeling voor twee centrales zou leiden tot overbelasting van het Natura 2000-gebied en veiligheidsrisico's voor recreatie. Recirculatie van koelwater kan leiden tot opwarming en milieueffecten in het estuarium, waardoor alternatieve koelmethodes nodig zijn. Koeltorens worden als onacceptabel beschouwd; de indiener pleit voor een ontwerp zonder dampige torens nabij Borssele.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De Kaloot moet behouden blijven; aanleg van koelwatersystemen zou recreatie en bereikbaarheid langdurig of permanent verstoren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De bouw van twee kerncentrales vereist omvangrijke ruimte en faciliteiten; deze moeten binnen het industrieterrein blijven. De bouwfase zal leiden tot langdurige hinder, zoals geluid, licht, stof en verkeersdrukte, met risico's voor verkeersveiligheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De bouwperiode van 15–20 jaar plus voorbereidende werkzaamheden leidt tot een totale impact van 17–22 jaar op de omgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er zijn zorgen over schade aan onroerend goed door trillingen, grondwateronttrekking en zware bouwactiviteiten. Zwaar verkeer kan leiden tot schade aan wegen; onderhoud en verzakkingen zijn te verwachten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart' en 'Effecten op milieu'.*
Er zijn raakvlakken met andere infrastructuurprojecten en onderhoudsstops, wat leidt tot extra belasting van de regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'raakvlakprojecten'.*
De indiener pleit voor actieve monitoring en communicatie over impact, en het nemen van passende beheersmaatregelen.	*Een vorm van monitoring van effecten is pas aan de orde wanneer er een locatie gekozen is.*

Reactie	*Beantwoording*
De bouwduur van een kerncentrale wordt geschat op 23 jaar; duurzame alternatieven zijn mogelijk sneller en veiliger beschikbaar. Nieuwe technieken voor energieopwekking en opslag kunnen binnen 5–10 jaar rendabel zijn en bieden voordelen t.o.v. kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak' en 'Alternatieven'.*
Kernenergie brengt volgens de zienswijze onaanvaardbare veiligheidsrisico's bij oorlogsdreiging en terrorisme. Het ontbreken van openbare schuilplaatsen wordt als een ernstig tekort gezien in de veiligheidsplanning.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
De toepassing van bestaande techniek wordt betwijfeld vanwege nieuwe funderingsmethodes die nog niet zijn beproefd. De combinatie van massa en fundering roept zorgen op over zettingsgevoeligheid en risico's voor de koelinstallatie. De zienswijze stelt dat constructieve proeven leidend moeten zijn om risico's van schade en breuk te voorkomen.	*De geologische risico's worden ten behoeve van de IEA in beeld gebracht.*
Participatie wordt als eenzijdig ervaren; lokale kennis wordt onvoldoende serieus genomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
De kostenraming in de cNRD wordt als misleidend beschouwd; de bandbreedte zou tot 200% hoger kunnen uitvallen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning'.*
De rol van leveranciers in verslaglegging wordt als onprofessioneel beoordeeld; risico's zijn onvoldoende gedeeld.	*We zijn vroegtijdig met technologie-leveranciers in gesprek gegaan, juist om vroeg in het proces te kunnen begrijpen wat nodig en noodzakelijk is om tot een goede locatie te komen voor twee kerncentrales. Zo proberen we risico's tot een minimum te krijgen. Veel van de resultaten en*

Reactie	*Beantwoording*
	uitkomsten zullen gedeeld worden bij de ontwerp-voorkeursbeslissing in 2026.
Het project wordt als politiek complex en onzeker ervaren; de indiener behoudt zich het recht voor tot nadere toelichting.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
202504645	
De voorgestelde locatie in de Paulinapolder wordt als ongeschikt beschouwd vanwege de ligging onder zeeniveau.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gesteld dat het landschap volledig verloren gaat door de bouw van kerncentrales op deze locatie. De locatie betreft een zeer productief landbouwgebied, wat als argument tegen de bouw wordt aangevoerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het effect van restwarmte van drie kerncentrales aan één zeearm wordt als schadelijk gezien voor de ecologische kwaliteit van het estuarium, dat deel uitmaakt van een Natura 2000-gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
202504652	
Kernenergie is niet klimaatneutraal vanwege CO_2-uitstoot bij uraniumwinning, transport, verrijking en afvalverwerking.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
Er wordt gewezen op ernstige veiligheidsrisico's, met verwijzing naar historische kernrampen en bijna-incidenten in diverse landen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Klimaatverandering kan leiden tot overstromingsrisico's, wat relevant is voor laaggelegen gebieden zoals Zeeland.	*Verwezen wordt naar de tekst over zeespiegelstijging in de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Er is geen definitieve en veilige oplossing voor de opslag van kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Hernieuwbare energiebronnen worden als goedkoper en betrouwbaarder gepresenteerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning', 'Alternatieven' en 'Nut en noodzaak'.*
Er wordt opgeroepen tot het stoppen van de bouw van kerncentrales.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
Straling wordt als grensoverschrijdend risico benoemd, evenals het verzet daartegen.	*Wij nemen straling en stralingsbescherming mee in onze onderzoeken, ook in internationale context.*
De procedure is in Duitsland onvoldoende bekendgemaakt.	*Er wordt gewerkt via het Espoo-verdrag en het Verdrag van Aarhus; beide verdragen zien toe op het verspreiden van relevante milieu informatie tussen landen en inwoners onderling. De procedure is door ons in Duitsland bekend gemaakt; het is aan de Duitse overheden om daar vervolgens hun inwoners over te informeren.*
De indiener onderschrijft de zienswijze van WISE. Zie hiervoor reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op die reactie.*
De indiener onderschrijft ook de zienswijze van Laka. Zie hiervoor reactie nr. 202502551. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op die reactie.*

Reactie	*Beantwoording*
202504654	
Indiener verwijst naar eerdere bezorgdheid die is geuit in brief van 3 april 2024 en geeft aan dat deze bezorgdheden onverminderd van toepassing zijn.	*De zorgen die zijn geuit zijn bekend. Er wordt eerst onderzoek gedaan naar de mogelijke effecten op de mogelijke locaties om op basis van die informatie een locatiekeuze te maken. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
De onderzochte locaties in de omgeving van de Westerschelde zijn voor indiener van bijzonder belang vanwege de ligging en economische functie. Er wordt gewezen op het verdragsrechtelijke kader tussen België en Nederland inzake de Westerschelde, waaronder het recht op vrije doorvaart. De toegankelijkheid van de Scheldehavens is van groot economisch belang voor zowel Vlaanderen als Nederland.	*Dank, wij zien het belang voor zowel de Nederlandse havens als voor de Belgische havens goed in. Een vrije doorgang is dan ook een uitgangspunt. Op dit moment onderzoeken we welke impact de realisatie van twee kerncentrales heeft hierop.*
De indiener verwijst naar het belang van grensoverschrijdende samenwerking, zoals bevestigd tijdens de Vlaams-Nederlandse top van 1 april.	*Het ministerie van KGG onderschrijft dit belang. Ook in het kader van de projectprocedure die leidt tot de locatiekeuze voor de bouw van 2 grote kerncentrales wordt deze samenwerking gezocht.*
Het is wenselijk dat aspecten zoals waterkwaliteit, die onder verdragen vallen, worden afgestemd met Vlaamse actoren.	*Indien nodig kan dit onderwerp worden besproken tijdens de reguliere contacten.*
De afspraken “voor een sterke en eensgezinde aanpak om – zeker in deze geopolitieke en economische uitdagingen - het versterken van het Europese concurrentievermogen nodig maken” – kunnen ook bij de verdere uitrol van dit proces worden meegenomen.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
Indiener benadrukt het belang van tijdige en volledige informatievoorziening gedurende het hele traject.	*We versterken de communicatie met België. De Directie Kernenergie acht het als initiatiefnemer van belang om*

Reactie	*Beantwoording*
	direct in contact te zijn met de Vlaamse stakeholders over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden gesprekken ingepland. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als direct contactpersoon voor bewoners, bedrijven en overheden in België. Dit is aanvullend op de formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo.
202504655	
Kernenergie wordt gezien als een mogelijke bijdrage aan de doelstelling om in 2035 CO_2-neutrale elektriciteitsproductie te realiseren.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt aangedrongen op een zorgvuldige en uitgebreide effectenanalyse met aandacht voor mens, milieu, natuur en economie in Oost-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart' en ''Effecten op milieu'.*
Bij de veiligheidsaspecten wordt gevraagd om ook grensoverschrijdende risico's voor de bevolking mee te nemen. Het Nationaal nucleair en radiologisch noodplan van 16 juni 2024 is van toepassing op incidenten binnen 100 km van België.	*Deze aspecten nemen wij ook als zodanig mee in het plan-MER en in de IEA.*
De gouverneur van Oost-Vlaanderen moet betrokken worden bij de veiligheidsplanning, evenals de Veiligheidsregio Zeeland.	*We zijn in gesprek met de Veiligheidsregio Zeeland. Wanneer een locatie in Zeeland gekozen wordt, gaan we ook graag in gesprek met een counterpart in België.*

Reactie	*Beantwoording*
De impact van een kerncentrale op het transmissienet moet ook in relatie tot hernieuwbare energieprojecten in Vlaanderen worden onderzocht.	*Met TenneT wordt de impact op het nationale systeem van Nederland onderzocht in het jaar 2040. Daarbij worden aannames gedaan over grensoverschrijdende elektriciteitstransporten maar niet concreet met nieuwe projecten in het buitenland.*
Er wordt gevraagd om te voorkomen dat kernenergieprojecten hernieuwbare energieprojecten belemmeren.	*Hierover gaan we graag in contact met de indiener en mogelijk ook andere Belgische overheden.*
De mogelijke aansluiting van Zuid-Nederlandse windparken via het Belgische net moet worden meegenomen in de analyse. Nieuwe kerncentrales moeten maximaal moduleerbaar zijn en overtollige elektriciteit moet nuttig worden ingezet.	*Het is onduidelijk welke concrete ontwikkeling hier bedoeld wordt en hoe dit zou interfereren. Hierover gaan we graag in gesprek.*
De locatie van een kerncentrale moet worden beschouwd als een energiehub met ruimte voor opslag, omzetting en uitwisseling van energie. Er wordt gepleit voor valorisatie van restwarmte, conversie naar waterstof of andere energiedragers, en koppeling met opslag en elektrisch vervoer.	*Het onderzoek richt zich concreet op de locatie voor twee kernreactoren met de intentie om bij te dragen aan de productie van elektriciteit. Potentieel hergebruik van restwarmte wordt binnen de scope van het onderzoek op hoofdlijnen beoordeeld als kans. Overige functies worden gezien als potentiële afnemer, maar maken geen onderdeel uit van het onderzoek.*
Er wordt gevraagd om structurele betrokkenheid van Oost-Vlaamse actoren bij het verdere proces, zeker bij keuze voor Sloegebied of Terneuzen.	*De communicatie met Vlaanderen wordt versterkt. De Directie Kernenergie acht het als initiatiefnemer van belang om direct in contact te zijn met de Vlaamse stakeholders over de procedure die leidt tot het locatiebesluit voor de bouw van twee grote kerncentrales. Hiervoor zijn en worden bestuurlijke en (hoog)ambtelijke gesprekken ingepland. Er is een omgevingsmanager kernenergie aangewezen als direct contactpersoon voor bewoners, bedrijven en*

Reactie	*Beantwoording*
	overheden in Vlaanderen. Dit is aanvullend op de formele inspraak als onderdeel van het Verdrag van Espoo.
202504657	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202504523. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202504523.*
202504666	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504667	
Indiener maakt gebruik van de inspraakmogelijkheid en wijst op haar taak om de volksgezondheid te beschermen, bewaken en bevorderen.	*Waarvoor dank.*
De komst van twee kerncentrales kan invloed hebben op de directe omgeving en de gemoedstoestand van omwonenden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Het plan-MER onderzoekt effecten op luchtkwaliteit, geluid en omgevingsveiligheid en de mogelijke cumulatie met andere hinderbronnen.	*Deze reactie is ter kennisgeving aangenomen en verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
De IEA moet ook sociale omgevingsvraagstukken meenemen, zoals zorgen uit de omgeving en de ervaren effecten tijdens en na de bouw. Uit de Gezondheidsmonitor 2024 blijkt dat een deel van de Zeeuwse bevolking bezorgd is over de invloed van kerncentrales op de gezondheid. Een	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
impactrapport van Lysias en HZ University toont aan dat omwonenden zich grote zorgen maken over de komst van nieuwe kerncentrales. GGD Zeeland benadrukt het belang van het meenemen van draagvlak, mentale en fysieke gezondheid in de afwegingen binnen het proces. Indiener verwijst daarna naar de gezondheidsmonitor en de rapportage van Lysias en HZ University	
202504669	
Het Havenbedrijf Rotterdam vraagt om een zorgvuldige afweging van de locatiekeuze voor kerncentrales, gezien het ruimtebeslag op de Maasvlakte.	*Dank, ook wij staan uiteraard volledig achter een zorgvuldige afweging voor de locatie.*
HbR staat niet negatief tegenover kernenergie, maar geeft de voorkeur aan Small Modular Reactors indien ruimtelijk inpasbaar.	*Small Modular Reactors (SMR's) als potentieel alternatief valt buiten de scope van onderhavige projectprocedure. In het kader van het Programma Energiehoofdstructuur (PEH II) is recent een concept NRD gepubliceerd waarin ook wordt beschreven dat SMR's onderdeel zijn van de zoektocht naar mogelijke locaties voor nucleaire installaties. Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat er recent ook een Strategie voor Small Modular Reactors in Nederland is gepubliceerd.*
Een groter aandeel kernenergie kan positief uitwerken op de elektriciteitsprijs en concurrentiepositie van de industrie, maar dit effect laat lang op zich wachten.	*Waarvan akte.*
De haven staat voor grote opgaven in verduurzaming, defensie, logistiek en digitalisering, waarvoor ruimte schaars is.	*Waarvan akte.*

Reactie	*Beantwoording*
Een integrale en gebiedsgerichte aanpak is noodzakelijk gezien de ruimtedruk en het unieke karakter van de Maasvlakte.	*Als de uiteindelijke keuze op de Maasvlakte valt, wordt de bouw van de twee grote kerncentrales meegenomen in NOVEX Rotterdamse Haven. Tot de besluitvorming hebben de Rijksoverheid, provincie en gemeenten nauwe afstemming over de ontwikkelingen die een (ruimtelijke) impact hebben op de Rotterdamse Haven. Onder andere binnen het samenwerkingsverband NOVEX Rotterdamse Haven.*
De komst van kerncentrales kan beperkingen opleggen aan nieuwe risicovolle industrie en ruimtelijke ontwikkelingen. Strengere toetsingscriteria voor SEVESO-inrichtingen kunnen de aantrekkelijkheid van de haven verminderen. Effecten op scheepvaart en lading in maritieme omgeving moeten worden onderzocht.	*Mogelijke beperkingen in de toekomst als gevolg van twee kerncentrales, worden onderzocht in het hoofdstuk Toekomstvastheid in de IEA.*
Evacuatiezones van 5, 10 en 20 km beslaan een groot deel van de haven; ontsluiting is beperkt en evacuatie complex. Toename van personen in evacuatiezones vereist extra aandacht in het onderzoek.	*De knelpunten die hier benoemd worden, worden onderkend en komen terug in het plan-MER en de IEA. Hoe deze knelpunten te mitigeren wordt beschouwd in het plan-MER en IEA.*
Interacties met bestaande windparken, waterstofparken en containerterminals zijn onvoldoende meegenomen.	*Bestaande activiteiten worden meegenomen in de onderzoeken.*
Van de resterende 500 ha havenruimte is slechts 150 ha vrij beschikbaar; de rest is al gereserveerd of in optie.	*Hiervan zijn we ons bewust. Dit weegt mee in de IEA voor locatie.*
Nut, noodzaak en impact van ruimtegebruik in de haven worden onderzocht in een NOVEX-verkenning; dit moet worden meegenomen.	*De onderdelen nut, noodzaak en impact voor haven zijn juist relevant in de IEA in het hoofdstuk Toekomstvastheid.*

Reactie	*Beantwoording*
Samenwerking met HbR is nodig om alle relevante informatie over ruimtegebruik te verkrijgen.	*Wij erkennen de noodzaak van een goede samenwerking, HbR heeft noodzakelijke gebiedskennis om de onderzoeken volledig te kunnen doen. Deze samenwerking zoeken wij dan ook op. Parralel aan de ambtelijke en bestuurlijke overleggen vanuit het bevoegd gezag, worden gesprekken gevoerd met HbR. Daarnaast is er regelmatige afstemming tussen diverse inhoudelijk deskundigen. Om deze positie en samenwerking te duiden heeft HbR ook een publieksreactie gegeven op het cNRD.*
Stikstofruimte in het havengebied is zeer beperkt; effecten op bouw en exploitatie moeten goed worden onderzocht. Referentiejaar 2040 is niet geschikt voor beoordeling van stikstofeffecten tijdens de bouwfase; eerdere jaren zijn nodig.	*Klopt, voor de bouwfase hanteren we een ander jaartal bij de stikstofonderzoeken. De effecten ervan landen in het plan-MER, Passende Beoordeling en IEA.*
De Vogel- en Habitatrichtlijn ontbreekt in het overzicht van internationale kaders en moet worden toegevoegd.	*Dit nemen we op.*
Ecologische onderzoeksopzet is te summier; meer inzicht in relevante natuurwaarden is noodzakelijk. Koelwaterlozing kan invloed hebben op waterinname en lozingscapaciteit van andere bedrijven; dit moet worden onderzocht.	*Uiteraard staat in de cNRD enkel de methodiek beknopt beschreven. In het plan-MER zal het een uitgebreid hoofdstuk worden. Dit geldt eveneens voor koelwaterlozingen.*
De beoogde ruimte in de Alexiahaven west is nodig voor energietransitie en circulaire bedrijvigheid. Een kerncentrale is minder afhankelijk van zeeoverslag dan havengebonden bedrijvigheid; dit moet meewegen in locatiekeuze. Ruimtebeslag tijdens bouwfase kan oplopen tot 100 ha extra, bovenop structureel beslag van 60–110 ha; dit beperkt andere ontwikkelingen.	*Structureel ruimtebeslag is 50-60 ha. Tijdens bouw is meer ruimte nodig: 60-70 ha. Het klopt dat er tijdens de bouwfase dan tijdelijk minder ruimte beschikbaar is in de haven voor andere activiteiten.*

Reactie	*Beantwoording*
Technische verschillen tussen alternatieven kunnen leiden tot variatie in milieu-impact; dit moet worden meegenomen in de IEA.	*We gaan conform de mer-systhematiek uit van de worst-case impact.*
Impact van kerncentrales op elektriciteitsnetwerk is groot; extra infrastructuur vraagt ruimte en beïnvloedt het systeem. Fout in bijlage 3 over afstand tot 380 kV station moet worden gecorrigeerd; werkelijke afstand is >6 km. Verschillen in reactorcapaciteit beïnvloeden netimpact en koelcapaciteit; dit moet worden meegenomen in het onderzoek.	*Impact op het elektriciteitsnet wordt in beeld gebracht in samenwerking met TenneT. We zien niet welke fout wordt bedoeld en met welk start- en eindpunt is gerekend bij deze constatering. In het onderzoek wordt overwegend uitgegaan van de grootste impact die gezien de huidige status van het project mogelijk is.*
Effecten op energiemix en energiekosten moeten worden gekwantificeerd in de IEA.	*De IEA kwantificeert voor zover mogelijk welke effecten er mogen worden verwacht, waarbij hoofdzakelijk in beeld wordt gebracht wat naar verwachting locatieonderscheidend zal zijn.*
Bouwfase heeft grote impact op bereikbaarheid van de Maasvlakte; vervanging van infrastructuur zoals de Suurhoffbrug is randvoorwaardelijk. Andere bouwprojecten en groeiende overslag versterken de druk op bereikbaarheid; dit moet worden meegenomen. Bouw van kerncentrales kan 10–17 jaar duren met 8.000–10.000 werknemers; dit beïnvloedt leefbaarheid en huisvesting.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Raakvlakken met andere rijksprogramma's zoals Host Nation Support en klimaatbeleid moeten integraal worden afgewogen.	*Andere rijksprogramma's komen terug in het hoofdstuk Toekomstvastheid van de IEA.*
Analyse van risicocontouren moet ook de impact van kerncentrales op omliggende infrastructuur en bedrijvigheid omvatten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Meekoppelkansen zoals restwarmte zijn beperkt bij maximale elektriciteitsproductie; dit moet realistisch worden beoordeeld.	*Dit komt ook terug in het plan-MER.*
202504678	
Er is grote zorg over de gezondheidsrisico's van kernenergie, die grensoverschrijdend zijn en het leven kunnen bedreigen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt opgeroepen om af te zien van de plannen voor nieuwe kerncentrales vanwege het ontbreken van een oplossing voor kernafval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
202504687	
Indiener is tegen kerncentrales in Zeeland en eigenlijk wil hij ze nergens.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
Kernenergie wordt als ongeschikt beschouwd voor de toekomst vanwege het langdurige probleem van radioactief afval, zelfs bij innovatieve technieken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De verwachte technologische vooruitgang in duurzame energie maakt kernenergie over twintig jaar overbodig; investeringen daarin zijn nu risicovol.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Afval van kerncentrales wordt ondergronds of in zee opgeslagen, wat leidt tot aantasting van natuur die niet direct zichtbaar is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'radioactief afval'.*
Het gebruik van zeewater als koelmiddel zonder koeltorens leidt tot opwarming van zee en schade aan onderwaterleven, wat als problematisch wordt gezien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
Tijdens informatiebijeenkomsten blijkt dat er geen concreet plan is voor het opruimen van radioactief afval, slechts een verwijzing naar een toekomstig jaartal.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De infrastructuur in Zeeland is ongeschikt voor grootschalig bouwverkeer en huisvesting van grote aantallen arbeiders; uitbreiding is beperkt door de eilandstructuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De lokale bevolking zou verdrongen worden door de instroom van arbeidskrachten, wat sociale spanningen kan veroorzaken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Andere locaties zoals Groningen en de Maasvlakte zijn afgevallen; er wordt gevreesd dat Zeeland wordt gekozen omdat andere regio's het project afwijzen.	*De locaties in Groningen en de Maasvlakte zijn nog niet afgevallen. Op dit moment wordt er onderzoek gedaan naar locaties in Zeeland (Sloegebied en Terneuzen), de Maasvlakte en in Groningen. Op basis van deze onderzoeken wordt een definitieve voorkeurslocatie gekozen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
Zonnepanelen en batterijen zullen binnen twintig jaar sterk verbeterd zijn, waardoor het energienet beter belastbaar wordt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
Zeeland heeft een sterke relatie met water; lokale initiatieven voor energieopwekking via water verdienen aandacht. Twintig jaar biedt voldoende tijd om betere duurzame energieoplossingen te ontwikkelen; het probleem moet niet naar de toekomst worden doorgeschoven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Als jongere generatie en inwoner van Terneuzen wordt kernenergie en radioactief afval resoluut afgewezen; de bestaande centrale in Borssele wordt al als te veel ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
202504690	
Kernenergie wordt als te duur beschouwd, met een lange bouwtijd en beperkte bijdrage aan het beperken van de opwarming van de aarde.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'kosten en planning'.*
De benodigde investeringen verdwijnen grotendeels naar het buitenland en worden bekostigd door belastingbetalers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De milieu- en sociale impact rond de bouwplaats wordt als zeer groot ingeschat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er zijn zorgen over kernafval en het risico op een kernramp, wat als onwenselijk wordt gezien in een dichtbevolkt land als Nederland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'radioactief afval'.*
Voor de locatie Paulinapolder worden aanvullende bezwaren genoemd, waaronder het feit dat het een akkerbouwgebied is en geen industriegebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie (nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504694	
Kerncentrales worden als verouderde technologie beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er zijn zorgen over de veiligheid van kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Het probleem van radioactief afval wordt als onopgelost gezien.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
202504695	
Indiener is voorstander van het gebruik van kerncentrales. Kernenergie wordt gezien als een schone, betrouwbare energiebron met hoge energiedichtheid die essentieel is voor het aanpakken van klimaatverandering. Er is veel weerstand tegen kernenergie, deels door propaganda van fossiele industrieën en sommige milieuorganisaties, maar wetenschappelijk gezien is het veilig en schoon. Er wordt opgeroepen om het project niet te laten mislukken door ongegronde angst.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202504696	
De indiener verzet zich tegen de voorgestelde locatie voor de kerncentrales vanwege landschapsvervuiling door de hoogte van de bouwwerken.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Kernenergie wordt als inefficiënt beschouwd vanwege warmteverlies en een relatief laag rendement ten opzichte van duurzame alternatieven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Zeeuws-Vlaanderen heeft geen behoefte aan zoveel stroom; de Maasvlakte wordt als geschiktere locatie genoemd vanwege mogelijkheden voor warmtenetten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
De bouw van kerncentrales wordt als langdurig en kostbaar gezien, terwijl de klimaatcrisis vraagt om snellere oplossingen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De lozing van koelwater kan leiden tot temperatuurstijging in de Schelde, met negatieve gevolgen voor de biodiversiteit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er is bezwaar tegen de aanleg van zware hoogspanningsmasten vanwege landschappelijke en mogelijke gezondheidsimpact; ondergrondse kabels worden voorgesteld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'elektriciteitsnetwerk'.*
Er wordt dringend verzocht af te zien van de locatie in Zeeuws-Vlaanderen en te kiezen voor duurzamere en minder ingrijpende alternatieven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504697	
De plaatsing van kerncentrales zal aanzienlijke invloed hebben op het toerisme, het natuurgebied en de leefomgeving van omwonenden die daar met plezier wonen en geïnvesteerd hebben.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504698	
Staatsbosbeheer heeft tijdig gereageerd op de conceptnotitie en wijst op de ligging van eigen terreinen nabij vier onderzochte locaties. Bij twee onderzochte gebieden (Sloegebied en Terneuzen) liggen gronden in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer, waaronder natuurgebied Braakman-Noord en Fort Rammekens.	*Waarvan akte.*
De aanleg van kerncentrales kan ten koste gaan van natuur-, landschaps-, archeologische en recreatieve waarden in deze gebieden.	*De mate van impact op deze natuurgebieden en landschappen worden onderzocht ten behoeve van het plan-MER en IEA.*
De betrokken terreinen maken deel uit van het Natuur Netwerk Nederland en vervullen een ondersteunende rol in het ecologisch systeem van de Zuidwestelijke Delta. Verstoringen kunnen ook indirecte effecten hebben op naastgelegen Natura 2000-gebieden zoals de Westerschelde.	*Verstoring van ecologische systemen en netwerken worden uiteraard zoveel als mogelijk voorkomen. We onderzoeken op dit moment òf en wat de effecten zijn op o.a. Natura 2000 en NNN.*

Reactie	*Beantwoording*
Staatsbosbeheer verzoekt om effecten op bodem, water en ecologie te onderzoeken op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Ook effecten van werkzaamheden buiten de terreinen op doelen binnen Staatsbosbeheer-terreinen moeten worden onderzocht. Het ecologisch streefbeeld van de PAGW voor de Rijn-, Maas- en Scheldemonding vereist ruimte voor natuurlijke processen; effecten op dit streefbeeld moeten worden meegenomen.	
Verspreiding van invasieve exoten door werkzaamheden moet worden uitgesloten; aanpak vooraf afstemmen met Staatsbosbeheer.	*Zodra er een locatie gekozen is, gaan we graag tzt met Staatsbosbeheer in gesprek over dergelijke onderwerpen.*
Effecten op het hydrologisch systeem moeten op meerdere niveaus worden onderzocht, inclusief diepteniveaus en regionale samenhang. Hoogspanningsinfrastructuur kan hydrologische percelen van Staatsbosbeheer beïnvloeden; dit moet worden meegenomen.	*Wij onderzoeken vooral effecten op waterkwantiteit van grote open wateren. Wat de effecten voor Staatsbosbeheer dan zijn, zijn relevant om in een latere fase na locatiekeuze te onderzoeken.*
Naast natuurwaarden zijn ook cultuurhistorische en recreatieve functies aanwezig; deze moeten breed worden meegenomen in het onderzoek. Ligging nabij Rijksmonument Fort Rammekens vereist specifieke aandacht voor cultuurhistorische impact.	*In het plan-MER gaan we in op cultuurhistorische en landschappelijke waarden. In de IEA wordt ingegaan op recreatieve (en economisch-recreatieve) functies.*
Cumulatieve effecten van kerncentrales en bijbehorende infrastructuur kunnen gezamenlijk wel significante impact hebben; dit moet expliciet worden onderzocht.	*Cumulatieve effecten worden, waar relevant, in het plan-MER en IEA meegenomen.*
Staatsbosbeheer vraagt om aanscherping van de NRD als basis voor een zorgvuldige MER.	*Waar nodig scherpen wij de NRD aan.*
202504699	

Reactie	*Beantwoording*
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202504700	
De indiener is tegen de bouw van kerncentrales en het TenneT-project. Er wordt gepleit voor het behoud van de leefomgeving en natuur, met name vanwege de beperkte ruimte voor wilde dieren en vogels. De plannen vormen voor de indiener een reden om te overwegen het huis te verkopen en te verhuizen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak', 'effecten op milieu' en 'locaties'.*
202504702	
De indiener uit zorgen over de zeer hoge bouwkosten van kerncentrales en de verwachte stijging van de energieprijzen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
De benodigde grondoppervlakte wordt als problematisch gezien, omdat deze langdurig niet voor andere doeleinden beschikbaar is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gewezen op de zware belasting van lokale en regionale infrastructuur tijdens de bouwfase. De krappe woningmarkt in de regio wordt als kwetsbaar beschouwd, mede door de beperkte mogelijkheden voor nieuwbouw en de komst van arbeidskrachten van buitenaf.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De negatieve milieu-impact tijdens bouw en exploitatie wordt benoemd, waaronder CO_2- en stikstofuitstoot en effecten van koelwater.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er zijn zorgen over de risico's van vervoer en opslag van nucleair afval.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
De mogelijkheid van een ongeluk tijdens exploitatie wordt als een ernstig risico gezien. De ligging beneden zeeniveau wordt genoemd als risicofactor bij natuurrampen. Er wordt gewezen op het risico van een aanslag op de kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De indiener stelt dat de negatieve gevolgen niet opwegen tegen de voordelen van verminderde fossiele brandstoffen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt verzocht om af te zien van het project in Zeeuws-Vlaanderen, mede vanwege de druk van andere duurzaamheidsprojecten in de regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202504706	
De indiener uit zorgen over de onduidelijkheid van de veiligheidsaspecten bij een groot conflict. Er wordt specifiek gewezen op het risico dat een kerncentrale geraakt wordt door een explosief. In het licht van de versterking van de defensie wordt het bouwen van installaties met onoverzienbare risico's als onverstandig beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202504709	
Indiener is tegen een kerncentrale in de polders van Biervliet	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504710	
Indiener is tegen de komst van een kerncentrale bij de Paulinapolder te Biervliet	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504711	

Reactie	*Beantwoording*
Kernenergie wordt niet als schoon beschouwd vanwege het radioactieve afval dat 100.000 jaar gevaarlijk blijft en waarvoor nog geen oplossing voor eindberging bestaat. De kosten en verantwoordelijkheid voor de opslag van radioactief afval worden doorgeschoven naar toekomstige generaties. De hoeveelheid radioactief afval neemt aanzienlijk toe bij uitbreiding van kernenergie; cijfers van COVRA illustreren dit.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'radioactief afval'.*
De besluitvorming over nieuwe kerncentrales is niet democratisch verlopen; het demissionaire kabinet zet plannen voort ondanks verkiezingsuitspraken van partijen als D66.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Voorlichtingsbijeenkomsten bieden weinig ruimte voor kritische vragen en betrekken geen onafhankelijke organisaties met kennis over nadelen van kernenergie. Overheidsfinanciering van pro-kernenergiecampagnes leidt tot een scheef beeld in de media, terwijl kritische organisaties beperkt budget hebben.	*Onze voorlichtingsbijeenkomsten zijn openbaar toegankelijk, zo ook voor anti-kernenergie-organisaties. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Kosten van buitenlandse kerncentrales lopen fors uit; het gereserveerde bedrag van 20 miljard gaat ten koste van andere maatschappelijke sectoren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*
Investeringen in kernenergie belemmeren de ontwikkeling van een duurzame en circulaire economie. Nieuwe kerncentrales worden te laat opgeleverd om bij te dragen aan het halen van klimaatdoelen; duurzame alternatieven zijn sneller en goedkoper. Er wordt gepleit voor wetswijziging die lokale uitwisseling van hernieuwbare energie mogelijk maakt om het energienet te ontlasten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
Kerncentrales in overstromingsgevoelige gebieden zijn risicovol gezien zeespiegelstijging, bodemdaling en beperkte evacuatiemogelijkheden. De locatiekeuze bij Walcheren is kwetsbaar in oorlogssituaties door historische bombardementen op dijken en beperkte vluchtmogelijkheden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
202504713	
De indiener vindt de locatie nabij de Paulinapolder ongeschikt voor de bouw van kerncentrales vanwege gebrekkige infrastructuur. De Maasvlakte wordt als beter alternatief genoemd, mede vanwege de afstand tot bewoond gebied.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504714	
De indiener wil kinderen laten opgroeien in een natuurlijke omgeving, niet naast een kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Hoewel erkend wordt dat kernenergie nodig kan zijn, wordt gepleit voor plaatsing op bestaande industrieterreinen om natuurschade te voorkomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Er is zorg over waardevermindering van de woning en onduidelijkheid over compensatie.	*Meer inzicht in potentiële waardevermindering of compensatie zal in de vervolgfase komen.*
202504716	
Indiener is tegen kerncentrale in Zeeland	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504719	

Reactie	*Beantwoording*
Indiener vraagt zich af waarom de kerncentrale niet in Sloegebied en de Maasvlakte II wordt gerealiseerd.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504720	
De indieners maken bezwaar tegen de locatiekeuze voor kerncentrales in de Paulinapolder vanwege zorgen over leefomgeving, veiligheid en toekomstperspectief.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'veiligheid' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gewezen op het risico dat een kerncentrale in tijden van internationale spanningen een doelwit kan worden bij conflicten of aanslagen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De Paulinapolder is een belangrijk landbouwgebied; de komst van een kerncentrale bedreigt de sector en tast het landelijke karakter van de regio aan. De impact op verkeer, natuur en sociale druk in kleinschalige dorpen wordt als desastreus ingeschat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De ligging onder zeeniveau nabij de Westerschelde brengt bij calamiteiten risico's met zich mee, zoals dijkdoorbraak of overstroming.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
Er zijn alternatieve locaties beschikbaar, zoals het Sloegebied of Maasvlakte II, die beter zijn ingericht voor grootschalige energieopwekking. Er wordt verzocht de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie en te kiezen voor bestaande industrieterreinen	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504725	

Reactie	*Beantwoording*
De indiener geeft aan al meer dan 80 jaar op de betreffende locatie gevestigd te zijn met meer dan honderd medewerkers. Het standpunt is eerder gedeeld met overheidsinstanties en men gaat ervan uit dat dit wordt gerespecteerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'nut en noodzaak'.*
202504727	
De locatie wordt als ongeschikt beschouwd vanwege beperkte infrastructuur, die in de zomer al overbelast is door toerisme.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De ligging onder zeeniveau wordt als onverantwoord en risicovol beoordeeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er zijn grote gezondheids- en milieurisico's voor de omgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De locatie ligt ingeklemd tussen Natura 2000-gebieden, wat extra kwetsbaarheid met zich meebrengt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt gepleit voor alternatieve locaties op grootschalige industrieterreinen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504728	
Elektriciteitsopwekking via kernenergie zal op termijn achterhaald blijken door de ontwikkeling van groene waterstof uit wind- en zonne-energie. Waterstofgas kan aardgas vervangen via bestaande leidingen, waardoor warmtepompen en verzwaring van het elektriciteitsnet overbodig worden. Auto's en bestaande gas- en kolencentrales kunnen worden omgebouwd voor	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
waterstofgebruik, wat sloop voorkomt en infrastructuur behoudt.	
Koeling van kerncentrales via de Westerschelde leidt tot opwarming en milieuschade; dit is onwenselijk vanuit ecologisch perspectief.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Koeltorens en hoogspanningsmasten zijn visueel storend in het landschap en schadelijk voor toerisme.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Ondergrondse waterstofnetwerken bieden een alternatief zonder visuele hinder en energieverlies via leidingen. Kleinschalige waterstofopwekking op industrieterreinen heeft minder impact op de omgeving dan grootschalige kerncentrales. Er wordt gepleit voor maximale inzet op waterstof en het stoppen van belastinginvesteringen in kernenergie.	*Er zijn inderdaad ook andere alternatieve mogelijkheden. Deze alternatieven zullen naar verwachting ook onderdeel zijn van ons toekomstig energiesysteem. Echter, dit onderzoek richt zich op de bouw van twee kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'alternatieven'.*
Er is geen onderzoek gedaan naar draagvlak voor kernenergie onder Zeeuwen; uitspraken over draagkracht missen onderbouwing. Voorlichting over bouwtijd, kosten en alternatieven voor kernenergie is beperkt; scenario's zonder kernenergie worden onvoldoende belicht.	*In oktober 2025 is in opdracht van het ministerie door IPSOS een bewonersonderzoek in onderzochte regio's uitgevoerd. De centrale onderzoeksvraag luidt: Welke zorgen en kansen zien omwonenden bij de komst van twee nieuwe kerncentrales in hun gebied?De uitkomsten van het onderzoek worden als input gebruikt voor het hoofdstuk Omgeving in de IEA.*
Belangen van omwonenden en mensen die uitgekocht worden, worden onvoldoende erkend en gevoelloos behandeld.	*Er is in dit stadium nog geen sprake van mensen uitkopen. De aanwezigheid van inwoners is een beoordelingscriterium om tot een locatiekeuze te komen.*
Kernenergie brengt langdurig radioactief afval, jarenlange bouwoverlast, infrastructuurproblemen en sociale druk door tijdelijke arbeidsmigratie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'radioactief afval'.*

Reactie	*Beantwoording*
Indien kerncentrales toch worden gebouwd, moeten ze in onbewoonde of industriële gebieden komen, niet in woongebieden met lange bewoningsgeschiedenis.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt opgeroepen om belastinggeld niet in de Westerschelde te investeren, maar in alternatieven die toekomstbestendig zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202504731	
De indiener uit zorgen over de nabijheid van de geplande kerncentrale bij natuurgebied de Braakman, waarin recent is geïnvesteerd voor herstel. Er wordt gewezen op de tegenstrijdigheid tussen milieubezorgdheid en de vervuiling en overlast die langdurige bouw en exploitatie met zich meebrengen. De aanwezigheid van Dow Chemical wordt genoemd als reeds bestaande belasting voor het landschap en de rust in de omgeving.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht. Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Er wordt gepleit voor plaatsing in reeds ontwikkelde industriële gebieden zoals Rotterdam Europoort of Maasvlakte, waar voorzieningen al aanwezig zijn.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504732	
Bewoners grenzend aan de Paulinapolder maken bezwaar tegen de locatiekeuze voor kerncentrales en uiten zorgen over de plannen.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht. Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener stelt dat er grote fouten worden gemaakt bij de keuze voor deze locatie en verwijzen voor hun volledige relaas naar een bijlage.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
202504735	
De indiener acht de ontwikkeling van een kerncentrale in de polders van Biervliet onwenselijk, omdat het gebied niet geschikt is voor grootschalige industrie. Er zijn volgens de indiener andere locaties beschikbaar waar minder aanpassingen nodig zijn.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht. Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De komst van een kerncentrale wordt als strijdig gezien met recente natuurontwikkelingen in de regio.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt gevreesd voor verslechtering van de leefomstandigheden in en rond Biervliet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De natuur en dieren in het gebied zullen volgens de indiener schade ondervinden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt gepleit voor plaatsing op een industrieterrein zoals de Maasvlakte, dat beter is toegerust voor dit soort projecten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504738	

Reactie	*Beantwoording*
Indiener is tegen de komst van de kerncentrale.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504744	
Oostenrijk neemt deel aan de grensoverschrijdende plan-milieueffectrapportage (plan-MER) vanwege mogelijke milieueffecten op Oostenrijks grondgebied. De zienswijze is gebaseerd op de cNRD en de bijbehorende scopingdocumenten. Het project omvat vijf stappen, waaronder locatieonderzoek, voorkeursbesluit en vergunningverlening; Oostenrijk neemt deel aan stap 2 (plan-MER) en stap 4 (project-MER).	*Het is heel fijn dat Oostenrijk deelneemt aan de procedure, daar is het Espoo-verdrag ook voor bedoeld.*
De beoogde kerncentrales hebben een gezamenlijke capaciteit van 2.300 tot 3.300 MWe.	*Dat klopt, het totale vermogen hangt af van welke technologie-leverancier gekozen wordt.*
Voor Oostenrijk zijn gegevens over bodemdepositie van jodium-131 en cesium-137 bij ernstige ongevallen essentieel. Bij overschrijding van bepaalde contaminatiedrempels worden in Oostenrijk interventiemaatregelen geactiveerd.	*Het is nu nog te vroeg om inzicht te verschaffen in de precieze gevolgen (zoals radiologische emissies) in het geval van een calamiteit. Ook is niet met zekerheid vast te stellen welke windrichting dit volgt. Op dit moment bereiden we een locatiekeuze voor, op basis van onderscheidende elementen per locatie. Calamiteiten zijn in dat opzicht niet onderscheidend; een groot effectbereik zal er altijd zijn. In het plan-MER en in de IEA brengen we wel globaal inzichtelijk wat de effecten bij een calamiteit zijn. Maar het is vooral relevant in de vervolgfase, bij de*

Reactie	*Beantwoording*
	vergunningverlening, dat in het Veiligheidsrapport inzichtelijk is op welke vormen van calamiteiten er logischerwijs wordt voorbereid door de veiligheidsinstanties.
De strategische milieubeoordeling moet informatie bevatten over externe gebeurtenissen en hun kenmerken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Combinaties van externe gebeurtenissen en hun impact moeten worden geanalyseerd. Er moet inzicht worden gegeven in studies over aardbevingen, overstromingen en extreme weersomstandigheden. De veiligheidsmarges van de kerncentrales moeten worden toegelicht. Er moet een locatiegebonden analyse worden gemaakt van ernstige ongevallen, inclusief worstcasescenario's. De berekening van bodemdepositie van jodium-131 en cesium-137 in het worstcasescenario moet worden gepresenteerd. De methodiek en resultaten voor het omgaan met klimaatverandering-gerelateerde uitdagingen op de locatie moeten worden toegelicht.	*Voor het plan-MER en IEA maken we gebruiken van de SSG-35 en de SSR-1, allebei richtlijnen en verplichtingen die gelden voor nieuwe kerncentrales. Hier vallen ook studies naar aardbevingen, overstromingsrisico's en extreme weersomstandigheden onder.* *Met betrekking tot de effecten bij calamiteiten: zie eerdere reactie onder punt 'c'.*
202504745	
De indiener is in principe niet tegen kernenergie en erkent de voordelen van veel energie en weinig afval. Er wordt spijt geuit dat de centrales er nog niet staan, gezien het huidige stroomprobleem. De verplichting tot zonnepanelen wordt als gevolg van het uitblijven van kernenergie gezien en als belastend ervaren.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er is bezwaar tegen de locatiekeuze Paulinapolder vanwege de impact op particuliere bewoners en boeren met diepe familiebanden met het gebied.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
De belangen van het bedrijf van indiener en andere lokale belangen worden ernstig geschaad door onteigening of verplaatsing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gepleit voor plaatsing op industrieterreinen zoals de Maasvlakte, waar geen persoonlijk leed wordt veroorzaakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504747	
De indieners geven aan geen kerncentrales te willen in de buurt van Biervliet, en zeker niet in de Paulinapolder. Er wordt vriendelijk verzocht om Zeeuws-Vlaanderen te schrappen als locatie voor kerncentrales of andere grootschalige energievoorzieningen. Als alternatief worden het Sloegebied en de Maasvlakte genoemd, waar al infrastructuur aanwezig is.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht. Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden.*
Zeeuws-Vlaanderen wordt omschreven als een uniek gebied dat behouden moet blijven voor rust en natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504748	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202501514.*
202504750	
De Maasvlakte wordt als ongeschikte locatie beschouwd vanwege de nabijheid van dichtbevolkte gebieden zoals Rijnmond en de Randstad.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Bij calamiteiten zoals technische storingen, lekkages of militaire aanvallen wordt gewezen op het risico voor 300.000	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
tot 400.000 inwoners binnen een straal van 30 à 40 km. De genoemde regio's omvatten onder meer Westvoorne, Hoek van Holland, Voorne-Putten, Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Rotterdam, het Westland, Naaldwijk, Den Haag, Goeree-Overflakkee en Zeeland.	
De Maasvlakte wordt als strategisch kwetsbaar beschouwd vanwege haar ligging aan de Nieuwe Waterweg, een essentiële handelsroute naar het Europese achterland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Een incident met radioactieve straling zou desastreuze gevolgen kunnen hebben voor de voedselvoorziening in het Westland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Vanwege de overheersende westenwinden zou Den Haag bij een calamiteit snel getroffen kunnen worden door ioniserende straling. De nabijheid van de regeringsstad Den Haag wordt als extra risicofactor genoemd bij een mogelijk militair scenario.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er wordt uiteindelijk geconcludeerd dat de keuze voor de Maasvlakte als locatie zeer ondoordacht is en pleit ervoor deze optie niet verder te overwegen.	*De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht. Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden.*
202504754	
De indiener ziet de mogelijke komst van een kerncentrale in de Paulinapolder als een ernstige bedreiging voor de continuïteit en ontwikkeling van hun melkveebedrijf. De kanaalzone wordt genoemd als voorbeeld van een gebied waar al veel verstedelijking en verharding heeft plaatsgevonden.	*We begrijpen dat de eventuele komst van kerncentrales onzekerheid over de toekomst met zich meebrengt. Met de onderzoeken die nu worden uitgevoerd, zal naar verwachting in 2026 een definitieve keuze worden gemaakt voor de locatie. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
Hoewel het bedrijf net buiten de geplande zones voor de kerncentrale, het koppelstation en natuurcompensatie valt, wordt gevreesd dat het volledig ingesloten raakt tussen bestaande natuur, nieuwe plannen, het dorp Biervliet en de Middenweg.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De onzekerheid over het overheidsbeleid richting de landbouwsector versterkt de zorgen, zeker gezien het feit dat er opvolging klaarstaat om het bedrijf voort te zetten. De indiener benadrukt het belang van het behoud van vruchtbare landbouwgrond voor voedselproductie en landschapsbeheer. Er wordt gesteld dat de authentieke Zeeuwse polders steeds verder worden aangetast door industrie, toerisme en nu ook de plannen voor kernenergie.	*De impact van kerncentrales op de landbouwsector worden onderzocht in het plan-MER en in de IEA.*
De kanaalzone wordt genoemd als voorbeeld van een gebied waar al veel verstedelijking en verharding heeft plaatsgevonden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
202504756	
De indiener, afkomstig uit een boerenfamilie, benadrukt dat de Paulinapolder bewoond wordt door boeren die daar hun leven en bedrijf hebben opgebouwd.	*We begrijpen dat de eventuele komst van kerncentrales onzekerheid over de toekomst met zich meebrengt en een grote impact heeft op de bewoners. Met de onderzoeken die nu worden uitgevoerd, zal naar verwachting in 2026 een definitieve keuze worden gemaakt voor de locatie. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De komst van een kerncentrale in de Paulinapolder wordt als ongewenst beschouwd. Kerncentrales horen thuis in	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht.*

Reactie	*Beantwoording*
bestaande industriegebieden zoals Borssele, de Eemhaven of de Maasvlakte.	*Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden.*
202504757	
De indiener verzoekt om een grondige herziening van de cNRD.	*Op basis van de reacties die zijn ingediend op de concept NRD en het advies van de commissie mer wordt de definitieve NRD opgesteld en gepubliceerd.*
Alle ingediende zienswijzen dienen volledig en inhoudelijk beantwoord te worden.	*Gezien de hoeveelheid reacties worden de ontvangen reacties samengevat en beantwoord. Daarbij is het gebruikelijk om vanwege de leesbaarheid en de overlap in reacties de beantwoording zowel themagewijs als individueel op te nemen.*
De milieubeoordeling moet transparant, onafhankelijk en volledig zijn om het publieke vertrouwen te waarborgen.	*De milieubeoordeling in de vorm van een planMER zal worden gepubliceerd samen met de ontwerp-Voorkeursbeslissing en de Integrale Effectanalyse (IEA). De commissie mer zal vervolgens een advies uitbrengen. De commissie mer is onafhankelijk. Nadat een ieder de mogelijkheid heeft gehad om te reageren op deze stukken en het advies van de commissie mer is ontvangen worden indien nodig de Voorkeursbeslissing, IEA en planMER aangepast en vervolgens definitief vastgesteld.*
Een zorgvuldige aanpak is volgens de indiener noodzakelijk om onomkeerbare risico's voor mens en milieu te voorkomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202501514.*

Reactie	*Beantwoording*
202504758	
De indiener is tegen de komst van een kerncentrale en andere industriële voorzieningen in de omgeving van Biervliet. Er wordt gepleit voor plaatsing in bestaande industriegebieden zoals Borssele in plaats van nabij woongebieden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indiener vreest waardeverlies van woningen en overlast door intensief werkverkeer.	*Als er een locatie gekozen is wordt nader onderzocht wat potentiële waardevermindering voor woningen kan betekenen.* *De overlast van het werkverkeer wordt in het plan-MER en IEA nader geduid en beoordeeld.*
Er is onduidelijkheid over de duur van de werkzaamheden, wat bijdraagt aan het gevoel van onzekerheid.	*We gaan uit van een bouwperiode van 10-12 jaar.*
Er wordt kritiek geuit op het mogelijk moeten verplaatsen van bewoners en boerenbedrijven voor de uitvoering van de plannen.	*Of er sprake zal zijn van verplaatsen van bewoners en bedrijven, is afhankelijk van de politieke keuze welke locatie het zal worden.*
202504761	
De indiener is tegen de bouw van nieuwe kerncentrales en noemt meerdere bezwaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Het delven van uranium wordt als een zeer vervuilend proces beschouwd, met negatieve gevolgen voor omwonenden van mijnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'splijtstofketen'.*
De bouw van kerncentrales is volgens de indiener extreem kostbaar en overschrijdt vaak de oorspronkelijke begroting.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Schade door een kernongeval wordt als onverzekerbaar aangemerkt.	*De Wet aansprakelijkheden kernongevallen (Wako) ziet toe op omgang met geleden schade in geval van een calamiteit.*
Kernafval wordt gezien als een groot en kostbaar probleem, vanwege de noodzaak tot langdurige bewaking en het risico op ernstige incidenten	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval'.*
De indiener pleit voor een duurzamere en goedkopere oplossing voor het energievraagstuk, namelijk energiebesparing.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202504766	
De Paulinapolder wordt door de indiener aangeduid als een waardevol natuur- en agrarisch gebied, dat tevens geldt als stiltegebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Het gebied wordt als uniek beschouwd vanwege de aanwezigheid van vogels, dieren en flora.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
De indiener pleit ervoor om geen kerncentrale te bouwen in een natuurgebied, maar te kiezen voor industriële locaties.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht. Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden.*
202504767	
Indiener vreest dat door de bouw van kerncentrales goede landbouwgrond verloren gaat en daarmee het inkomen van jonge boeren in de omgeving.	*De impact van kerncentrales op de landbouwsector worden onderzocht in het plan-MER en in de IEA.*
202504769	

Reactie	*Beantwoording*
De regio Zeeland heeft een sterke uitgangspositie voor een complementaire energiemix, waarin kernenergie een constructieve rol speelt naast offshore wind, elektrificatie en waterstofproductie. De bestaande en geplande elektriciteitsinfrastructuur in Zeeland ondersteunt grootschalige energieproductie en -distributie, waaronder kernenergie. Zeeland is geschikt voor de aanlanding van offshore wind en biedt ook na 2030 mogelijkheden voor uitbreiding.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'raakvlakprojecten'.*
De regio beschikt over ruimtelijke mogelijkheden, kennis, ervaring en maatschappelijk draagvlak voor kernenergie, wat de bouw van nieuwe centrales vergemakkelijkt.	*Dank voor het aanbod om gebruik te maken van uw kennis en kunde. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Toevoeging van kernenergie draagt bij aan leveringszekerheid, diversificatie van de energiemix, economische versterking en strategische autonomie.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De energievraag vanuit industrie groeit door elektrificatie en de overstap naar groene waterstof, wat vraagt om afstemming tussen vraag en aanbod. Vertragingen in projecten door netcongestie, stikstofproblematiek en onzekerheid rond maatwerkafspraken kunnen de systeemintegratie belemmeren. Een gezamenlijke studie van SDR, Provincie Zeeland en North Sea Port onderzoekt scenario’s voor vraag, aanbod en infrastructuur in het energiesysteem richting 2050. De resultaten van deze studie kunnen essentieel zijn voor de ruimtelijke en systeemtechnische inpassing van nieuwe kerncentrales.	*We zien uit naar de resultaten uit de door u genoemde studie en betrekken deze zo mogelijk in onze studies. Dit versterkt het beeld van welke locatie geschikter is voor kernenergie, en welke locatie minder.*

Reactie	*Beantwoording*
De energie- en grondstoffentransitie zijn onlosmakelijk verbonden; zonder circulaire industrie is grootschalige CO2-vrije elektriciteit minder noodzakelijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
Bij ruimtelijke keuzes voor infrastructuur en kernenergie moet rekening worden gehouden met de schaarse havengrond, die ook nodig is voor de grondstoffentransitie.	*We zijn ons bewust van de schaarse gronden en dat we met kerncentrales een andere invulling aan mogelijk havengebonden ruimte geven. De effecten hierop worden weergegeven in de IEA in het hoofdstuk Toekomstvastheid.*
Indiener vraagt het Ministerie van EZK om hen actief te betrekken bij de ruimtelijke en systeemtechnische afwegingen, gezien hun centrale rol in het industriecluster.	*Uiteraard blijven we goed met elkaar in gesprek over ons project en waar de belangen elkaar raken en mogelijk strijdig zijn.*
202504770	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202504523. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202504523.*
202504773	
Indiener is tegen kerncentrales. Kerncentrales tasten het landschap aan.	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202504774	
De indiener uit kritiek op het feit dat de overheid zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag is, wat volgens hen strijdig is met democratische beginselen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Er wordt ernstige overlast en schade aan het Zeeuws-Vlaamse landschap verwacht door de nabijheid van de geplande kerncentrales tot woongebieden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indieners stellen dat het nut en de noodzaak van kernenergie nog niet zijn aangetoond en vinden het onbegrijpelijk dat procedures al zijn gestart. Er wordt geëist dat de voorbereidingen worden gestaakt totdat wetenschappelijk is aangetoond dat kernenergie noodzakelijk is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
Er wordt verzocht om een gedegen onderzoek naar alternatieven voor kernenergie, conform het Verdrag van Aarhus.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Procedure'.*
De komst van bovengrondse 380kV-kabels wordt als onvermijdelijk gepresenteerd, Er wordt geëist dat de effecten hiervan op mens, natuur en landschap worden onderzocht.	*Indien een nieuwe 380kV verbinding nodig blijkt, dan wordt hiervoor een separate projectprocedure met eigen inspraakmogelijkheden opgezet.*
Indiener is tegen de omvang van de bouwplaats, het aantal werknemers en de impact daarvan op infrastructuur en voorzieningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
De indiener uit ook zorgen over lucht-, licht- en geluidsvervuiling, stikstofdepositie, thermische vervuiling van de Westerschelde en aantasting van het landschap.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
Er wordt gevraagd om onderzoek naar de cumulatieve effecten van dit project in combinatie met andere energieopgaven in de regio.	*In Zeeland komen meerdere projecten samen, die nodig zijn voor de energietransitie. Voor de projecten 380kV Zeeuws-Vlaanderen, pVAWOZ, en de nieuwe kerncentrales geldt dat deze een sterke onderlinge, ruimtelijke energetische en maatschappelijke samenhang kennen. Daarnaast is er ook sprake van energieopgaven- en projecten van andere overheden. Voor deze projecten geldt dat zij een eigen (ruimtelijke) procedure kennen. De samenhang tussen*

Reactie	*Beantwoording*
	eerstgenoemde projecten van nationaal belang wordt geborgd middels een Integrale projecten aanpak.
De indiener vraagt om eerlijke, transparante voorlichting en participatie.	*Dit punt onderschrijven we. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
Er wordt benadrukt dat het gebied bewoond is en dat de belangen van inwoners serieus genomen moeten worden.	*Dit punt onderschrijven we. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
202504775	
Indiener is tegen de bouw van de kerncentrale	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
De bestaande infrastructuur in de Paulinapolder is ongeschikt voor grootschalig bouwverkeer en duizenden werknemers, wat leidt tot verkeersgevaar, geluids- en lichtoverlast en sociale druk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
De ecologische ligging nabij Natura 2000-gebieden en de fysieke kwetsbaarheid van het gebied onder NAP maken de locatie risicovol.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu' en 'veiligheid'.*
Een dijkdoorbraak zou ernstige gevolgen hebben; ophoging van terreinen veroorzaakt kwelproblemen en landschapsverstoring.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Permanente verstoring van rust, luchtkwaliteit en lichtregimes heeft een negatief effect op biodiversiteit en recreatie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'effecten op milieu'.*
De bekendmaking van de mogelijke locatiekeuze heeft geleid tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed, waardoor families en bedrijven langdurig in onzekerheid verkeren. De agrarische keten wordt ontwricht door uitkoop van boeren en het verlies van vruchtbare landbouwgrond. De Paulinapolder heeft cultureel en historisch belang, onder andere door het Canadees Landingsmonument dat jaarlijks wordt herdacht; deze betekenis wordt bedreigd door industriële ontwikkeling	*Er is op dit moment nog geen sprake van een definitieve locatiekeuze.*
In het NRD worden alternatieve locaties genoemd zoals het Sloegebied en Maasvlakte II, die beter passen vanwege bestaande infrastructuur, ligging en afstand tot woon- en natuurgebieden. Er wordt dringend verzocht om de Paulinapolder te schrappen als mogelijke locatie vanwege onaanvaardbare sociale, ecologische en economische gevolgen.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. De verwachte effecten voor de verschillende onderzoekslocaties worden momenteel in beeld gebracht. Op basis van deze informatie kan vervolgens de definitieve locatie gekozen worden.*
202504777	
De regio Zeeuws-Vlaanderen is vanwege haar geïsoleerde ligging en beperkte infrastructuur ongeschikt voor het huisvesten en vervoeren van 10.000 tot 15.000 werknemers. De locatie ligt in een geografisch ingesloten gebied dat slechts via een beperkt aantal bruggen, tunnels en veerverbindingen bereikbaar is, wat leidt tot kwetsbaarheid bij incidenten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
Het wegennet bestaat voornamelijk uit smalle wegen en B-wegen; verkeersincidenten leiden snel tot files en stagnatie. Toerisme in de zomer zorgt voor extra verkeersdrukte, wat de bereikbaarheid verder beperkt. De regio kampt met een tekort aan zorgpersoneel, dat in de zomermaanden nog nijpender wordt. Er is geen capaciteit voor de extra zorgvraag van duizenden werknemers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
De nutsbedrijven in Zeeland kunnen de extra vraag naar drinkwater en elektriciteit door de komst van duizenden werknemers niet aan.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504778	
Volgens de indiener is de verwachte energievraag in de Kanaalzone Terneuzen richting 2030+ slechts een fractie van wat door adviseurs wordt aangegeven. Er wordt gesteld dat er deze eeuw geen behoefte is aan gigawattcapaciteit in deze regio. Er is ook geen kerncentrale of 380 kV-station nodig of gewenst is in Zeeuws-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
202504781	
Deze reactie is inhoudelijk grotendeels gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
Hier wordt aan toegevoegd dat Paulinapolder circa 1,5 meter boven NAP ligt.	*Dit wordt meegenomen in het plan-MER.*
Indiener heeft ook 27 jaar toegewerkt om een akkerbouwbedrijf uit te bouwen tot een bedrijf van een	*We begrijpen dat de eventuele komst van kerncentrales onzekerheid over de toekomst met zich meebrengt en een grote impact heeft op de bewoners. Met de onderzoeken die*

Reactie	*Beantwoording*
volwaardige grootte. De waarde van dit bedrijf zal fors verminderen indien er 50% van afgenomen word.	*nu worden uitgevoerd, zal naar verwachting in 2026 een definitieve keuze worden gemaakt voor de locatie. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De Paulinapolder vormt een ecologische verbindingszone tussen Natura 2000-gebieden zoals het Paulinaschor en de zandbanken in de Westerschelde, en recent aangelegde natuurgebieden in de Braakmankpolder. Deze corridor wordt mogelijk doorsneden door de aanwijzing van de Paulinapolder als locatie voor een kerncentrale en bijbehorende bedrijvigheid, wat leidt tot hoge financiële en maatschappelijke kosten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
De keuze voor de Paulinapolder als locatie wordt gemotiveerd door de beschikbaarheid van koelwater, maar dit gaat ten koste van het gebied zelf. Aan de dijkzijde van de Paulinapolder ligt eerst het Paulinaschor, gevolgd door ondiepe slikken en pas daarna een kleine vaargeul, wat de koelwaterinname bemoeilijkt. De huidige kerncentrale in Borssele overschrijdt al regelmatig de toegestane temperatuurgrenzen bij lozing van warmte, ondanks een lagere capaciteit dan de geplande centrales. Een kerncentrale bij de Paulinapolder zal waarschijnlijk leiden tot overmatige warmtebelasting van de Westerschelde, vooral bij afgaand water. Het gebruik van koeltorens als oplossing wordt als zeer onwenselijk beschouwd vanwege negatieve effecten op natuur, toerisme en leefomgeving.	*De (on)mogelijkheden en de effecten van mogelijke koelwateroplossingen worden onderzocht in het plan-MER en de IEA. Daarbij wordt ook gekeken naar de gevolgen voor de watertemperatuur.*
De keuze voor de Paulinapolder als locatie wordt als sterk NIMBY-gedreven beschouwd; andere regio's vallen af vanwege politieke en maatschappelijke gevoeligheden. Zeeland wordt als alternatief aangewezen zonder voldoende	*Er is op dit moment nog geen sprake van een keuze voor een locatie. Verder wordt deze reactie ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
rechtvaardiging, terwijl ook Zeeuwse bewoners en ondernemers plannen hebben voor het gebied.	
Er vindt geen raadpleging plaats onder de Zeeuwse bevolking, ondanks de veronderstelling dat er draagvlak zou zijn voor kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
De provincie dreigt te veranderen in een industriegebied, wat indruist tegen de wens van bewoners om het karakter van Zeeland te behouden.	*De mogelijke effecten op het landschap worden in de IEA per locatie in beeld gebracht. Verder wordt deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
De benodigde tijd en kosten voor de bouw van een kerncentrale maken het mogelijk om in dezelfde periode en tegen vergelijkbare kosten ecologisch verantwoorde alternatieven te ontwikkelen. Alternatieven zouden geen onherstelbare schade toebrengen aan leefomgeving en natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
202504784	
De bewonersgroep Leefomgeving Borssele vraagt om transparantie in de afweging van locaties en een zorgvuldig proces zonder politieke sturing. Er wordt verzocht om het Impactrapport “Lasten en Lusten in Balans” en de Borselse Voorwaarden integraal mee te nemen in de NRD.	*De nauwe samenhang met en de relevantie van genoemde en andere (lokale) kaders wordt echter zeker onderkend. Zo is er een apart traject rondom het Rijk Regio Pakket, waarin de Borselse Voorwaarden een belangrijke rol spelen.*
De bewonersgroep wijst op de cumulatieve effecten van meerdere energieprojecten in de regio en vraagt om een integrale gebiedsgerichte benadering.	*In Zeeland komen meerdere projecten samen, die nodig zijn voor de energietransitie. Voor de projecten 380kV Zeeuws-Vlaanderen, pVAWOZ, en de nieuwe kerncentrales geldt dat deze een sterke onderlinge, ruimtelijke energetische en maatschappelijke samenhang kennen. Daarnaast is er ook sprake van energieopgaven- en projecten van andere*

Reactie	*Beantwoording*
	overheden. Voor deze projecten geldt dat zij een eigen (ruimtelijke) procedure kennen. De samenhang tussen eerstgenoemde projecten van nationaal belang wordt geborgd middels een Integrale projecten aanpak.
Er wordt gepleit voor heroverweging van Borssele als voorkeurslocatie vanwege ecologische kwetsbaarheid en nabijheid van dorpskernen en Natura 2000-gebied.	*Deze onderwerpen zullen voor alle locaties in beeld worden gebracht met het plan-MER.*
De impact van koelwaterinname en -lozing op het estuarium en natuurgebied de Kaloot wordt als potentieel desastreus beschouwd.	*De impact van nieuwe kerncentrales op (nabijgelegen) natuurgebieden wordt onderzocht in het plan-MER/IEA.*
De bewonersgroep vraagt om meeweging van cumulatieve effecten op leefomgeving, landschap en natuur.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart' en 'Effecten op milieu'.*
Netverzwaring door TenneT wordt als onlosmakelijk verbonden met kerncentrales beschouwd en moet in de NRD worden meegenomen. Er wordt gepleit voor ondergrondse aanleg van nieuwe energie-infrastructuur.	*De gevolgen van de inpassing van nieuwe kerncentrales op het net wordt onderzocht met de IEA. Mocht blijken dat netverzwaring noodzakelijk is dan voor eventueel nieuwe verbinding een aparte projectprocedure worden doorlopen. Het is nu te vroeg om al keuzes te maken over bijvoorbeeld een ondergrondse oplossing.*
De bouwfase van kerncentrales roept zorgen op over huisvesting van arbeidskrachten, verkeersdruk, uitstoot en tijdelijke voorzieningen. Er wordt gevraagd om inzicht in logistieke processen en hun impact op inwoners, natuur en landschap.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
Effecten van geluid, licht, stikstof en trillingen tijdens de bouwfase moeten vooraf in kaart worden gebracht. Indiener vraagt om een volledige milieueffectbeoordeling van de bouwfase in het MER.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
Er is zorg over veiligheidsrisico's zoals overstroming, sabotage, terroristische aanslagen en langdurige opslag van kernafval. De risicoanalyse moet ook de bouwfase omvatten en domino-effecten in het Sloegebied doorrekenen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Indiener vraagt om serieuze betrokkenheid van hun zienswijze bij het MER, de Integrale Effecten Analyse en de besluitvorming.	*Alle tijdig en correct ingediende reacties worden van een reactie voorzien en waar nodig worden aanpassingen in de definitieve NRD en/of het plan-MER doorgevoerd.*
202504785	
De bouw van kerncentrales in de Paulinapolder legt een onredelijke en onmogelijke druk op de omgeving, het landschap, de zorg, het onderwijs en de infrastructuur.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
Vanwege de langdurige bouwtijd en de gefaseerde plaatsing wordt het project als extra belastend ervaren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart', 'effecten op milieu' en 'kosten en planning'.*
De komst van duizenden bouwers, deels met gezinnen, leidt tot extra druk op de zorg, infrastructuur en leefomgeving, die al overbelast en kwetsbaar is. De toeristische waarde van de regio wordt aangetast door de omvang en duur van het project.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
202504786	

Reactie	*Beantwoording*
De provincie Zuid-Holland vraagt om een zorgvuldige en transparante afweging van belangen, met nadruk op veiligheid, leefomgeving en opportuniteitskosten.	*Genoemde zaken worden onderzocht in het plan-MER en de IEA. Gezamenlijk maken deze studies de beslisinformatie die als basis dient voor de afweging voor een locatiekeuze.*
Bij de beoordeling van locatiealternatieven moet rekening worden gehouden met ruimtelijke druk en milieuruimte, conform het provinciaal omgevingsbeleid.	*Dit wordt gedaan in de Integrale Effectenanalyse.*
Zuid-Holland sluit geen CO2-vrije technieken uit en vraagt om volwaardige beoordeling van SMR's en andere energieopties in het plan-MER.	*SMR's als potentieel alternatief valt buiten de scope van onderhavige projectprocedure. In het kader van het Programma Energiehoofdstructuur (PEH II) is recent een concept NRD gepubliceerd waarin ook wordt beschreven dat SMR's onderdeel zijn van de zoektocht naar mogelijke locaties voor nucleaire installaties. Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat er recent ook een Strategie voor Small Modular Reactors in Nederland is gepubliceerd.*
De provincie verzoekt om opname van effecten op NOVEX-gebieden, waaronder Rotterdamse Haven en Zuidelijke Randstad, in het afwegingskader.	*Dit komt aan de orde in het hoofdstuk Toekomstvastheid in de IEA.*
Er wordt aandacht gevraagd voor synergie tussen stad en haven en urgente kwesties zoals stikstof, geluid en netcongestie.	*De huidige projectprocedure richt zich in deze fase op een locatiekeuze.*
De concentratie van voorzieningen in de haven maakt deze mogelijk kwetsbaar bij militaire conflicten. Er wordt gevraagd om een gedegen risicoanalyse, inclusief scenario's voor incidenten, evacuatie en ruimtelijke effectafstanden. Analyse van interactie-effecten tussen kerncentrales en omliggende	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
bedrijfsactiviteiten in het Haven Industrieel Complex is noodzakelijk.	
Economische effecten van bouw, ingebruikname en calamiteiten moeten worden meegenomen in de integrale effectenanalyse.	*In het plan-MER onderzoeken we de hoeveelheid agrarisch grondgebied die eventueel nodig zou zijn en in de IEA bezien we wat dit, ook in economische zin, voor gevolgen heeft.*
De provincie vraagt om beoordeling van sociaaleconomische impact, inclusief verstoring van bestaande activiteiten en duurzaamheid van de regio. Effecten van arbeidsmigratie op woningmarkt en infrastructuur moeten worden geanalyseerd, inclusief maatregelen voor huisvesting en mobiliteit.	*Onderdeel van de Integrale Effectenanalyse is het hoofdstuk Omgeving. Hierin wordt uitgebreid omschreven:* - *De issues die er in de omgeving spelen in relatie tot de impact van de bouw van kerncentrales;* - *De zorgen die bewoners hebben en kansen die zij zien.* - *De sociaal-economische impact van de tijdelijke arbeidskrachten die tijdens de bouw in de omgeving werken en wonen.*
Maatschappelijke en economische effecten van een calamiteit op verschillende locaties moeten worden onderzocht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Er is aandacht gevraagd voor systeemintegratie en kwetsbaarheid bij aanlanding van windenergie op zee.	*Dit wordt met de IEA inzichtelijk gemaakt.*
De provincie vraagt om inzicht in gevolgen voor het 380 kV-net en mogelijke verzwaring door kerncentrales en extra netaanlanding.	*Dit wordt met de IEA inzichtelijk gemaakt.*
Participatie wordt gewaardeerd, maar er is zorg over afstemming met andere lopende gebiedsprocessen in de provincie. Afstemming van processen zoals NOVEX, ZHPLG,	*Als de uiteindelijke keuze op de Maasvlakte valt, wordt de bouw van de twee grote kerncentrales meegenomen in*

Reactie	*Beantwoording*
pMIEK en aanlanding wind op zee is essentieel en vereist goede informatie-uitwisseling. De provincie hoopt dat de zienswijze serieus wordt meegenomen in het vervolgonderzoek.	*NOVEX Rotterdamse Haven. In de aanloop naar besluitvorming hebben de Rijksoverheid, provincie en gemeenten nauwe afstemming over de ontwikkelingen die een (ruimtelijke) impact hebben op de Rotterdamse Haven. Onder andere binnen het samenwerkingsverband NOVEX Rotterdamse Haven.*
202504790	
Deze reactie is inhoudelijk grotendeels gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502095.*
In aanvulling wordt ook gewezen op de specifieke onverantwoorde ligging direct aan de Westerschelde.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
202504791	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502699.*
202504793	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502699.*
202504796	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op nr. 202502699.*

Reactie	*Beantwoording*
202504798	
Een keuze voor kernenergie betekent een energiekeuze voor de komende vijftig jaar, wat voor internationaal opererende industriële bedrijven problematisch kan zijn vanwege afhankelijkheid van wereldwijde energieprijzen. Grote industriële bedrijven willen daarnaast ook flexibiliteit in hun energievoorziening en geen opgelegde overstap naar volledig elektrisch. Een uitbreiding met twee kerncentrales in Zeeland is ongewenst vanwege de noodzaak om overtollige stroom af te voeren naar andere regio's of het buitenland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
De uitsluiting van de Eemshaven als locatie is politiek gemotiveerd en niet gebaseerd op economische realiteit, wat afbreuk doet aan de geloofwaardigheid van de locatiekeuze.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
Van de voorgestelde locaties ligt alleen de Paulinapolder op landbouwgrond. De geschiktheid van de ondergrond voor een kerncentrale is nog onbekend.	*De bodemgesteldheid wordt onderzocht in het plan-MER en de IEA.*
Het gebruik van landbouwgrond voor industriële ontwikkeling wordt als problematisch gezien, vanwege negatieve gevolgen voor de agrarische sector en verplaatsing van investeringen naar het buitenland.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Overweeg alternatieve methoden zoals inpoldering of opspuiting, zoals bij de Maasvlakte, om nieuwe industriegebieden te creëren.	*Het maken van nieuwe (compenserende) industriegebieden valt buiten de scope van deze projectprocedure.*
Een kerncentrale in de Paulinapolder leidt tot een ingrijpende verandering van het landbouwgebied en de kern Biervliet, die op slechts 3 km afstand ligt.	*Dit wordt onderkend. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*

Reactie	*Beantwoording*
Tijdens de bouw van een centrale wordt aanzienlijke overlast verwacht, waaronder stof-, geluid-, licht- en verkeersoverlast gedurende een periode van 12 tot 15 jaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Na de bouw wordt de nabijheid van Dow Chemicals en een mogelijk LNG-depot als risicovol beschouwd vanwege mogelijke kettingreacties bij calamiteiten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
De aanleg van kabel- en leidingtracés voor stroomtransport wordt als ongewenst gezien in een agrarisch gebied.	*Indien nieuwe hoogspanningsverbindingen noodzakelijk blijken dan zal hiervoor een aparte projectprocedure worden doorlopen met eigen inspraakmomenten.*
Het ophogen van de bodem voor een kerncentrale tot een dry-site van circa 10 meter veroorzaakt ongewenste kwel in omliggende polders, wat de waterhuishouding ernstig verstoort.	*Bodemeffecten worden onderzocht in het plan-MER.*
Een kerncentrale dient te worden gebouwd in een industrieel gebied of ver verwijderd van woonkernen en landbouwgrond.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Locaties'.*
202504800	
De zienswijze verwijst naar documenten van het Oostenrijkse Umweltbundesamt en doet voorstellen voor onderzoeksvragen en grensoverschrijdende participatie.	*Formele inspraak is georganiseerd langs de uitgangspunten van het Verdrag van Espoo.*
Alle participatieprocedures moeten grensoverschrijdend zijn, gezien de mogelijke impact van ernstige ongevallen. Er wordt gevraagd om een Engelstalige website en e-mailadres voor het indienen van zienswijzen, aangezien het huidige formulier alleen in het Nederlands beschikbaar is. Een online hoorzitting met vertaling wordt voorgesteld om deelname	*Formele inspraak is georganiseerd langs de uitgangspunten van het Verdrag van Espoo.*

Reactie	*Beantwoording*
van Europese NGO's en burgers mogelijk te maken. Alle relevante documenten zouden ten minste in het Engels beschikbaar moeten zijn.	
Kernenergie wordt als te duur, te risicovol en te traag beschouwd om een bijdrage te leveren aan het oplossen van de klimaatcrisis. Investeringen in kernenergie zouden alternatieve energiebronnen en energiebesparing ondermijnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning'.*
De plan-m.e.r. moet een milieubeoordeling bevatten van de volledige nucleaire keten, inclusief uraniumwinning en eindberging, en deze vergelijken met alternatieven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval' en 'Splijtstofketen'.*
Ook moet een nulalternatief worden onderzocht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Procedure'.*
Onderzoek naar ernstige ongevallen moet ook scenario's met zeer lage waarschijnlijkheid maar grote impact omvatten, met gevolgen voor heel Europa.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Binnen het criterium "waterkwantiteit" moet worden onderzocht waterschaarste en mogelijke concurrentie met landbouw en menselijke consumptie.	*Het criterium waterkwantiteit ziet op de beschikbaarheid van koelwater. Gezien onze zoeklocaties wordt uitgegaan van zout water om te koelen, niet van zoet water.*
In het licht van oorlog en terrorisme moet worden aangetoond dat kerncentrales bestand zijn tegen alle denkbare aanvallen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
De plan-m.e.r. moet al aantonen dat veilige afvalverwerking is gegarandeerd, inclusief ontmanteling, conditionering, tussenopslag en eindberging. Er wordt gewezen op het geplande startjaar 2130 voor eindberging in Nederland, wat als onverantwoord wordt beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Er wordt verzocht om een reactie op hoe deze zienswijze wordt meegenomen in het verdere proces.	*Alle tijdig en correct ingediende reacties worden van een reactie voorzien en waar nodig worden aanpassingen in de definitieve NRD en/of het plan-MER doorgevoerd.*
202504802	
De indieners wonen op korte afstand van Eemshaven en worden omringd door bestaande en geplande energieprojecten, waaronder windparken, industrie en kabelinfrastructuur.	*Het is bekend dat er veel mogelijke ontwikkelingen in de Eemshaven spelen. We begrijpen dat de eventuele komst van kerncentrales onzekerheid over de toekomst met zich meebrengt en een grote impact heeft op de bewoners. Met de onderzoeken die nu worden uitgevoerd, zal naar verwachting in 2026 een definitieve keuze worden gemaakt voor de locatie. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'raakvlakprojecten' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De komst van een kerncentrale met tijdelijke opslag van kernafval zou leiden tot extra overlast en gezondheidsrisico's, bovenop de bestaande druk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'radioactief afval' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er is zorg over de cumulatieve effecten van alle projecten op gezondheid, leefomgeving en veiligheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu', 'leefbaarheid en brede welvaart' en 'raakvlakprojecten'.*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener wil als direct omwonenden actief betrokken worden bij de ontwikkeling, maar zijn tot nu toe niet meegenomen in het participatieproces.	*Er zijn de afgelopen maanden meerdere informatiemomenten georganiseerd, zowel fysiek als digitaal. Ook is er continue online informatievoorzieningen via de projectwebsite van RVO en op overkernenergie.nl.*
Er wordt gevraagd om specifieke beoordeling van de impact op bewoners van Heuvelderij, die dichter bij de mogelijke locatie liggen dan andere dorpen. Er is behoefte aan inzicht in de cumulatieve effecten van alle projecten binnen een straal van 1 km rondom de woning. Er wordt gevraagd hoe huisvesting voor 8.000–10.000 medewerkers wordt gerealiseerd en wat de impact is op dorpen als Roodeschool en Uithuizermeeden.	*De impact van de komst van nieuwe kerncentrales wordt breed onderzocht. Heuvelderij wordt daarin meegenomen net als andere (dichtbij gelegen) woongebieden. Ten aanzien van de huisvesting van arbeiders wordt opgemerkt dat het op dit moment te vroeg is hoe hun eventuele huisvesting er precies uit zal gaan zien. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
De MER moet ook de effecten van licht tijdens de operationele fase van de kerncentrale meenemen.	*In het MER worden ook de effecten tijdens de operationele fase in beeld worden gebracht. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*
Er wordt gevraagd waarom veiligheid van direct omwonenden niet expliciet wordt onderzocht in de MER.	*Het onderwerp Veiligheid wordt wel onderzocht. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Gezondheidseffecten moeten onderscheid maken tussen direct omwonenden en verder gelegen dorpen. Effecten op bodemkwaliteit moeten ook na ingebruikname van de kerncentrale worden onderzocht. Er wordt gevraagd om beoordeling van voedselveiligheid bij particuliere voedselproductie nabij de woning.	*Dit komt (globaal) terug in het plan-MER.*

Reactie	*Beantwoording*
Er is onduidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor nucleaire veiligheid en waar de uitkomsten openbaar worden gemaakt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
De bewoners van Heuvelderij worden niet genoemd in bijlage 3, terwijl zij dichterbij wonen dan andere gehuchten.	*Ook bewoners van Heuvelderij worden betrokken in het verdere communicatie- en participatietraject.*
Er is zorg over de routekaart voor eindberging van radioactief afval en de mogelijkheid dat opslag in Eemshaven plaatsvindt. Er wordt gevraagd naar de risico's van transport van radioactief afval naar Frankrijk en terug.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Er is kritiek op de keuze voor generatie III-reactoren en de vraag waarom niet gekozen wordt voor generatie IV met betere veiligheidskenmerken.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak' en 'Veiligheid'.*
Er wordt gevraagd of de betoncentrale voor de tunnel ook gebruikt wordt voor de kerncentrale en hoe dit wordt meegenomen in de NRD.	*Het is te vroeg om daar op dit moment een uitspraak over te kunnen doen aangezien er eerst een locatie moet worden gekozen.*
Er is zorg over verkeersveiligheid en geluidsoverlast door duizenden extra autobewegingen tijdens de bouwfase. Er wordt gevraagd hoe huisvesting van duizenden medewerkers wordt afgestemd op de omgeving. De MER mist specifieke beoordeling van effecten op direct omwonenden van generatie III+-reactoren. Er wordt gevraagd om extra onderzoek naar de samenloop van alle projecten rondom de woning.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart' en 'Effecten op milieu'.*
Er is onduidelijkheid over de doorslaggevende factor bij keuze tussen twee voorkeurslocaties en of dit leidt tot twee kerncentrales.	*Het gaat in deze procedure om de realisatie van twee kerncentrales op een locatie, dus naast elkaar.*

Reactie	*Beantwoording*
De bewoners van Eemshaven zijn niet geïnformeerd over het voornemen en participatie, wat als tekortkoming wordt gezien. Er wordt gevraagd hoe bewoners van Eemshaven op de hoogte worden gesteld van informatiemomenten.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
Er is onduidelijkheid over de locatie van een waterstoffabriek en de samenloop met andere industriële projecten.	*In het plan-MER en in de IEA worden alle plannen, ontwikkelingen en concrete projecten die relevant zijn voor de locatie in beeld gebracht. Daarbij wordt ook gekeken naar de fase waarin een ontwikkeling zich bevindt.*
Er is zorg over de bereikbaarheid van hulpdiensten in Eemshaven en het ontbreken van een professionele brandweer.	*Bereikbaarheid en evacuatiemogelijkheden worden in beeld gebracht in de IEA.*
Er wordt gevraagd waarom teksten in bijlagen 1–3 niet inzichtelijk zijn, terwijl er wel naar verwezen wordt. De indiener verzoekt om herziening van het programma conform de zienswijze.	*De bijlagen zijn als aparte documenten raadpleegbaar via de projectwebsite van RVO.*
202504803	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202504807	
Kernenergie wordt niet gezien als een geschikte oplossing voor de energietransitie en het CO_2-probleem. Hoewel kernenergie zelf geen CO_2 uitstoot, leidt de winning en het transport van uranium wel tot CO_2-emissies.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Uraniumwinning heeft een verwoestend effect op de omgeving van de mijn en brengt gezondheidsrisico's met zich mee voor mijnwerkers. Een ernstig incident in een kerncentrale, hoe klein de kans ook is, kan leiden tot langdurige ontwrichting in een groot gebied.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Splijtstofketen'.*
De bouw van kerncentrales is zeer kostbaar en recente projecten hebben hun begroting fors overschreden. De geschatte bouwtijd van nieuwe kerncentrales is te optimistisch; praktijkervaring wijst op een bouwtijd van minimaal 15 tot 25 jaar.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning'.*
De wereldvoorraad uranium is beperkt en zal bij groeiend gebruik slechts toereikend zijn tot circa 2060.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Splijtstofketen'.*
Hoog radioactief afval blijft tot honderdduizend jaar een risico en veilige opslag op lange termijn kan niet worden gegarandeerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Kerncentrales leggen een ernstig en langdurig probleem bij toekomstige generaties neer.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen en volledigheidshalve wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
Deze reactie is voor het overige inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504808	

Reactie	*Beantwoording*
Indiener is tegen de bouw van nieuwe kerncentrales	*Deze reactie is voor kennisgeving aangenomen. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
202504809	
Naast uraniumwinning veroorzaken ook transport, verrijking, splijtstofproductie en afvalverwerking CO_2-uitstoot.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Splijtstofketen' en 'Radioactief afval'.*
De opslaglocatie voor kernafval is onzeker en kan niet met zekerheid worden aangewezen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
De afhankelijkheid van kernenergie is relatief, aangezien uranium uit het buitenland moet worden geïmporteerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Splijtstofketen'.*
Veel voorgestelde locaties zijn ongeschikt vanwege de nabijheid van bevolkingscentra, wat risico's oplevert bij incidenten.	*Nabije bevolkingsconcentraties zijn nadrukkelijk overwogen in het trechteringsproces dat heeft geleid tot de locaties die nu onderzocht worden. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Locaties'.*
Straling bij een grote ramp kan zich over duizenden kilometers verspreiden en vormt een ernstig risico.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Kerncentrales zijn niet verzekerbaar vanwege de omvang van mogelijke schade bij een ramp.	*Dit punt valt buiten de scope van de huidige projectprocedure.*
Kernenergie is niet flexibel inzetbaar bij variabele vraag. Centrales moeten continu draaien.	*Kernenergie wordt gezien als deel van een systeem waarin ook flexibele inzetbaarheid is voorzien.*

Reactie	*Beantwoording*
Opslagtechnologie voor hernieuwbare energie ontwikkelt zich snel en is goedkoper en milieuvriendelijker.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
Indiener roept op tot het volledig stoppen met kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
202504815	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
202504816	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202504819	
De combinatie van initiatiefnemer en bevoegd gezag wordt als onverenigbaar beschouwd en roept vragen op over de onafhankelijkheid van de procedure.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
De selectie van locaties is gebaseerd op uiteenlopende criteria en inconsistent toegepast; een herbeoordeling van alle 70 locaties op uniforme wijze is noodzakelijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Locaties'.*
De procedure voor locatiekeuze is gestart terwijl nut en noodzaak van kernenergie nog niet zijn vastgesteld; dit legt onterecht druk op bewoners van mogelijke locaties.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er ontbreekt een volwaardig onderzoek naar alternatieven voor kernenergie, waaronder een duurzame energievoorziening zonder kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
De effecten van noodzakelijke netverzwaring door TenneT moeten integraal worden meegenomen in de milieueffectrapportage.	*De informatie over de mogelijkheden van de onderzoekslocaties om kerncentrales op het hoogspanningsnetwerk van TenneT zal worden opgenomen in de Integrale Effectanalyse IEA. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
De milieueffecten van radioactief afval zijn onvoldoende bekend; besluitvorming moet worden uitgesteld tot er duidelijkheid is over structurele oplossingen. De verantwoordelijkheid voor radioactief afval mag niet worden doorgeschoven naar toekomstige generaties; dit vereist expliciete aandacht in de effectbeoordeling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Het beoordelingskader bevat onduidelijkheden; onder meer gecombineerde veiligheidsrisico's op industriële complexen moeten worden onderzocht.	*Dit valt onder het beoordelingscriterium Omgevingsveiligheid in het plan-MER.*
Gezondheidsrisico's door straling tijdens normaal bedrijf en bij incidenten dienen expliciet te worden meegenomen in de beoordeling.	*Gezondheidskundige effecten worden met het plan-MER in beeld gebracht.*
De mogelijke verdringing van zonne- en windenergie door kerncentrales (curtailment) moet worden onderzocht. Effectbeoordelingen moeten transparant zijn en gebaseerd op feitelijke gegevens in plaats van subjectieve plussen en minnen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener verzoekt om een gemotiveerde reactie indien opmerkingen niet worden verwerkt in de definitieve NRD.	*Alle tijdig en correct ingediende reacties worden van een reactie voorzien en waar nodig worden aanpassingen in de definitieve NRD en/of het plan-MER doorgevoerd.*
202504820	
De indieners verzetten zich tegen de aanwijzing van de Paulinapolder als locatie voor kerncentrales vanwege disproportionele risico's voor leefomgeving, landbouw, natuur en cultuurhistorie.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'effecten op milieu'.*
Ook verzetten de indieners vanwege het disproportionele risico voor de veiligheid.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
De huidige infrastructuur is ongeschikt voor grootschalige bouwlogistiek; smalle landbouwwegen worden intensief gebruikt door kwetsbare verkeersdeelnemers. De toestroom van bouwverkeer en externe arbeidskrachten leidt daarnaast tot gevaarlijke verkeerssituaties, overlast en druk op de woningmarkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart' en onder 'Effecten op milieu'.*
De ligging onder NAP en nabij de Westerschelde brengt bij dijkdoorbraak onaanvaardbare risico's met zich mee; ophoging veroorzaakt kwel en landschapsverstoring.	*Verwezen wordt naar de tekst over zeespiegelstijging in de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
De locatiekeuze leidt tot waardedaling van woningen en agrarisch vastgoed en veroorzaakt langdurige onzekerheid voor bewoners en bedrijven.	*Een helder beeld van mogelijke schades is er op dit moment niet, aangezien in deze fase van de procedure gericht wordt op het locatieonderzoek.*

Reactie	*Beantwoording*
De agrarische keten wordt ontwricht door uitkoop van boeren en verlies van vruchtbare landbouwgrond.	*In het plan-MER onderzoeken we de hoeveelheid agrarisch grondgebied die eventueel nodig zou zijn en in de IEA bezien we wat dit, ook in economische zin, voor gevolgen heeft.*
Industriële alternatieven zoals het Sloegebied en Maasvlakte II zijn beter geschikt vanwege bestaande infrastructuur, ligging en afstand tot woon- en natuurgebieden.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*
De indieners verzoeken om schrapping van de Paulinapolder als mogelijke locatie vanwege onaanvaardbare sociale, ecologische en economische gevolgen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
202504823	
De locatie Maasvlakte II (Alexiahaven) wordt als ongeschikt beschouwd voor de bouw van kerncentrales. Indiener is niet tegen kernenergie als duurzame bron, maar heeft bezwaar tegen de locatiekeuze en gebrekkige informatievoorziening.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie' en 'procedure'.*
De locatie ligt in een dichtbevolkt gebied; binnen een straal van 20 km wonen meer dan 250.000 mensen. Bij een kernramp kan een gebied tot 30 km onbewoonbaar worden, zoals bij Fukushima is gebleken. Militaire dreiging maakt het gebied extra kwetsbaar vanwege de bevolkingsdichtheid. De geplande locatie ligt aan de zachte zeeweringszijde, wat het risico op overstroming vergroot.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'veiligheid'.*
Er is onduidelijkheid over de milieueffecten van de bouw en werking van kerncentrales in een al zwaar belast industrieel gebied.	*Deze effecten worden nog onderzocht. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'effecten op milieu'.*

Reactie	*Beantwoording*
De mogelijke impact op recreatiegebieden zoals stranden en bossen in de omgeving wordt niet voldoende belicht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
De informatievoorziening over het voortraject is beperkt; veel omwonenden zijn niet op de hoogte van de plannen. Lokale berichtgeving is onvoldoende; er wordt gepleit voor bredere communicatie via radio, tv en sociale media.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
202504824	
Er zijn goedkopere en snellere alternatieven beschikbaar dan kernenergie; de economische meerwaarde ontbreekt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'alternatieven'.*
De kans op een kernramp wordt structureel onderschat; strengere veiligheidsnormen dan die van de IAEA zijn noodzakelijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Economische schade bij een kernramp moet gemodelleerd worden volgens Franse methodieken en publiek gedeeld worden.	*De Wet aansprakelijkheden kernongevallen (Wako) ziet toe op omgang met geleden schade in geval van een calamiteit.*
Het risico op terrorisme moet serieus worden meegenomen in de veiligheidsanalyse. Rampbestrijding moet robuust en internationaal afgestemd zijn, met directe inzetbaarheid binnen enkele uren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Bij terugkeer na een kernramp moeten realistische dosislimieten worden gehanteerd; ervaringen uit Fukushima en Chernobyl tonen dat 20 mSv/jaar maatschappelijk onacceptabel is.	*Dit valt buiten de scope van de huidige projectprocedure.*

Reactie	*Beantwoording*
Veiligheid moet leidend zijn bij locatiekeuze, boven beschikbaarheid van koelwater en afnemers.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
De PSA is geen betrouwbare maat voor de kans op een kernramp; historische data geven een realistischer beeld. De nucleaire sector overschat haar eigen veiligheidscultuur; incidenten worden onvoldoende gedeeld en geanalyseerd. Er zijn meerdere typen kernrampen mogelijk, waaronder zirconiumbrand, die vaak onderbelicht blijven. Worstcasescenario's kunnen leiden tot veel grotere radioactieve uitstoot dan historisch is voorgekomen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Gevolgen van een kernramp omvatten directe en indirecte slachtoffers, maatschappelijke ontwrichting en extreme economische schade.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Rampbestrijding faalt vaak door institutioneel vertrouwen in PSA en gebrek aan voorbereiding. Terrorisme kan leiden tot ernstige kernrampen via sabotage of verspreiding van radioactief materiaal.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Terugkeerbeleid na een ramp moet rekening houden met nieuwe inzichten over stralingsgevoeligheid en beroepsrisico's.	*Dit onderwerp valt buiten de scope van de huidige projectprocedure. Verder wordt wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Sanering na een ramp is kostbaar en inefficiënt; slechts een deel van de straling kan worden verwijderd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
Toezicht op Borssele is verslechterd; het convenant is beëindigd en incidenten nemen toe. De veiligheidscultuur bij Borssele vertoont structurele tekortkomingen; herstel van het convenant is noodzakelijk.	*De huidige werkwijzen en afspraken aangaande de bestaande centrale te Borssele vallen buiten de scope van onderhavige projectprocedure.*
De businesscase voor kernenergie is zwak; ontwikkelingen in de elektriciteitsmarkt maken basislast overbodig.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning'.*
Zomeroverschotten aan elektriciteit en opslagtechnologie maken kernenergie economisch onaantrekkelijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven' en 'Nut en noodzaak'.*
Lokale energiegemeenschappen en dalende kosten van zon, wind en accu's versterken alternatieven. Kernenergie is alleen relevant voor toepassingen met hoge leveringszekerheid, zoals datacenters; SMRs zijn dan logischer dan EPR+.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
Energie-intensieve industrie zal waarschijnlijk vertrekken uit Nederland; kernenergie is voor hen niet rendabel.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen.*
Commerciële druk op kerncentrales kan leiden tot afname van veiligheid, zoals blijkt uit andere sectoren.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Alternatieve projecten zoals Xlinks leveren goedkoper, sneller en meer vermogen dan kerncentrales.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
De veronderstelling dat kernenergie het systeem goedkoper maakt is gebaseerd op foutieve aannames. Modellen zoals die van TNO onderschatten prijsdalingen en marktgedrag van zon en accu's.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
Empirische data tonen dat zon en wind met beperkte aanvullende capaciteit al voldoende zijn.	*Deze reactie wordt ter kennisgeving aangenomen en verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
Publieke investeringen in kerncentrales zijn niet doelmatig en hinderen marktinitiatieven zoals wind op zee.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven' en 'Nut en noodzaak'.*
20254828	
De indiener stelt dat kerncentrales niet passen binnen de doelstelling van een volledig circulaire economie in 2050, vanwege het gebruik van uranium en het ontstaan van radioactief afval waarvoor nog geen definitieve oplossing bestaat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak', 'Radioactief afval' en 'Splijtstofketen'.*
Er wordt gevraagd om een nadere verantwoording waarom toch voor kernenergie wordt gekozen, ondanks de circulaire ambities van het Rijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
De indiener stelt dat nut en noodzaak van kernenergie nog onderwerp van onderzoek zijn en dat het starten van voorbereidingen voor de bouw prematuur en juridisch/moreel onjuist is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak' en 'Procedure'.*
Er wordt gewezen op alternatieve scenario's waarin zon, wind en waterstof de energievoorziening kunnen dekken, met een beperkte rol voor kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
De bijdrage van kernenergie aan de landelijke productie wordt als beperkt ingeschat (9–13%) en zou volgens de indiener volledig door duurzame bronnen kunnen worden	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven' en 'Nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
opgevangen. De Zeeuwse denktank Tij stelt dat de energiebehoefte van de procesindustrie sterk kan dalen door circulariteit en integratie, wat de noodzaak voor kerncentrales verder ondermijnt. Ook vraagt de indiener om onafhankelijke studies naar de werkelijke energievraag van een circulaire industrie en bekritiseert de afhankelijkheid van bedrijfsgegevens van Smart Delta Resources.	
Er wordt aangedrongen op een uniforme, actuele en ondubbelzinnige toetsing van alle potentiële locaties, omdat de huidige toetsingen verouderd en inconsistent zijn.	*De huidige onderzoekslocaties zijn tot stand gekomen na een zogenoemd trechteringsproces. Voor een beschrijving hiervan wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Locaties'. De wijze waarop de huidige locaties worden onderzocht beschrijven we in de NRD. In het plan-MER en in de IEA wordt navolgbaar beschreven hoe tot bepaalde conclusies is gekomen.*
De indiener stelt dat het Sloegebied ongeschikt is vanwege de schaal van de kerncentrales in verhouding tot het kleinschalige landschap en de sociale structuur van de regio. Er wordt verzocht om een alternatieve locatie te kiezen indien toch tot bouw wordt besloten.	*De (on)mogelijkheden voor de vestiging van nieuwe kerncentrales in het Sloegebied wordt nader onderzocht, net als alternatieve locaties.*
De indiener vraagt om verwerking van de zienswijze in de definitieve cNRD en om motivering indien dat niet gebeurt.	*Alle tijdig en correct ingediende reacties worden van een reactie voorzien en waar nodig worden aanpassingen in de definitieve NRD en/of het plan-MER doorgevoerd.*
202504830	
De indiener maakt gebruik van de mogelijkheid om zienswijze in te dienen en verwacht dat de opmerkingen serieus worden meegenomen in de definitieve Nota.	*Dank u wel voor uw opmerkingen.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gevraagd of het juist is dat de minister van Klimaat en Groene Groei als bevoegd gezag optreedt en of deze bereid is die rol neer te leggen. Er wordt daarnaast gewezen op het ontbreken van een overkoepelende visie en gevraagd of dit niet leidt tot slechte beleidsoplossingen.	*De minister van Klimaat en Groene Groei is bevoegd gezag in afstemming met de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'procedure'.*
Er wordt gevraagd of de potentiële locaties worden getoetst aan verschillende criteria.	*De verschillende locaties worden beoordeeld om diverse criteria. Het gaat om criteria vanuit milieu, techniek, kosten, omgeving en toekomstvastheid.*
Er wordt kritiek geuit op het feit dat tot bouw van kerncentrales wordt besloten voordat nut en noodzaak zijn vastgesteld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt gevraagd of er energiescenario's bestaan zonder kernenergie en of deze als minder betrouwbaar worden beschouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak' en 'Alternatieven'.*
Nieuwe kerncentrales veroorzaken afval bij mijnbouw, verrijking, opwerking en sloop.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Er wordt gevraagd of kerncentrales leiden tot verzwaring van het hoogspanningsnet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'elektriciteitsnetwerk'.*
Er wordt gevraagd of deze effecten worden meegenomen in de locatieafweging.	*De informatie over de mogelijkheden van de onderzoekslocaties om kerncentrales op het hoogspanningsnetwerk van TenneT zal worden opgenomen in de Integrale Effectanalyse (IEA). Alle informatie die is opgenomen in de IEA wordt meegenomen in de locatieafweging.*

Reactie	*Beantwoording*
202504832	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202501514. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202501514.*
202504834	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
202504835	
Deze reactie is inhoudelijk (grotendeels) gelijk aan reactie nr. 202502699. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502699.*
In aanvulling op deze reactie wordt in deze zienswijze ook het volgende aangehaald. De stichting beschouwt de besluitvorming rond de kerncentrales als politiek gestuurd, met een vooraf vaststaand resultaat.	*Er wordt een projectprocedure gevolg om op een transparante en navolgbare wijze te komen tot een afweging van alternatieve locaties voor nieuwe kerncentrales.*
Er wordt gepleit voor alternatieve invulling van het Sloegebied die duurzamer en toekomstbestendiger is dan kernenergie.	*Er is nog geen besluit over de locatie genomen. Indien gekozen wordt voor een locatie buiten het Sloegebied, dan valt een eventuele alternatieve invulling van dat gebied buiten de scope van projectprocedure voor de kerncentrales.*
De bestaande centrale wordt als verouderd, kostbaar en potentieel gevaarlijk beschouwd, mede vanwege het afval.	*Deze opmerking wordt ter kennisgeving aangenomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De stichting uit zorgen over de veiligheid en de gevolgen van een mogelijk incident, met verwijzing naar het ontbreken van eerdere rampen als geluk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Er is kritiek op het bestuurlijk proces waarbij eerdere beloften (zoals sluiting) zijn omgezet in uitbreiding, onder invloed van lobby en onwetendheid.	*Waarvan akte.*
De stichting wijst op zorgen in Borssele over de bouw en toekomst, ondanks compensatie en beloften.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gepleit voor energiebesparing als serieus alternatief binnen de energietransitie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
De stichting benadrukt het belang van zorgvuldige procedures en goed geïnformeerde besluitvorming, in plaats van versnelling of vereenvoudiging.	*We streven een volledig transparant en navolgbaar proces naar. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
Er is scepsis over de overtuigingskracht van de huidige informatievoorziening en besluitvorming rond kernenergie.	*We streven een volledig transparant en navolgbaar proces naar. Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
202504839	
De indiener stelt dat kerncentrales niet passen binnen de doelstelling van een volledig circulaire economie in 2050, vanwege het gebruik van uranium en het ontstaan van radioactief afval waarvoor nog geen definitieve oplossing bestaat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder ‘Nut en noodzaak’, ‘Radioactief afval’ en ‘Splijtstofketen’.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gevraagd om een nadere verantwoording waarom toch voor kernenergie wordt gekozen, ondanks de circulaire ambities van het Rijk.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
De indiener stelt dat nut en noodzaak van kernenergie nog onderwerp van onderzoek zijn en dat het starten van voorbereidingen voor de bouw prematuur en juridisch/moreel onjuist is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak' en 'Procedure'.*
Er wordt gewezen op alternatieve scenario's waarin zon, wind en waterstof de energievoorziening kunnen dekken, met een beperkte rol voor kernenergie.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
De bijdrage van kernenergie aan de landelijke productie wordt als beperkt ingeschat (9–13%) en zou volgens de indiener volledig door duurzame bronnen kunnen worden opgevangen. De Zeeuwse denktank Tij stelt dat de energiebehoefte van de procesindustrie sterk kan dalen door circulariteit en integratie, wat de noodzaak voor kerncentrales verder ondermijnt. Ook vraagt de indiener om onafhankelijke studies naar de werkelijke energievraag van een circulaire industrie en bekritiseert de afhankelijkheid van bedrijfsgegevens van Smart Delta Resources.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*
Er wordt aangedrongen op een uniforme, actuele en ondubbelzinnige toetsing van alle potentiële locaties, omdat de huidige toetsingen verouderd en inconsistent zijn.	*De huidige onderzoekslocaties zijn tot stand gekomen na een zogenoemd trechteringsproces. Voor een beschrijving hiervan wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Locaties'. De wijze waarop de huidige locaties worden onderzocht beschrijven we in de NRD. In het plan-MER en in de IEA wordt navolgbaar beschreven hoe tot bepaalde conclusies is gekomen.*

Reactie	*Beantwoording*
De indiener stelt dat het Sloegebied ongeschikt is vanwege de schaal van de kerncentrales in verhouding tot het kleinschalige landschap en de sociale structuur van de regio. Er wordt verzocht om een alternatieve locatie te kiezen indien toch tot bouw wordt besloten.	*De (on)mogelijkheden voor de vestiging van nieuwe kerncentrales in het Sloegebied wordt nader onderzocht, net als alternatieve locaties.*
De indiener vraagt om verwerking van de zienswijze in de definitieve cNRD en om motivering indien dat niet gebeurt.	*Alle tijdig en correct ingediende reacties worden van een reactie voorzien en waar nodig worden aanpassingen in de definitieve NRD en/of het plan-MER doorgevoerd.*
202504844	
Er wordt verzocht om onderzoek naar de hinder van laagfrequent geluid, met name voor ouderen, waarbij dB(Z) als meeteenheid wordt aanbevolen.	*Gezondheidseffecten komen globaal aan bod in het plan-MER. Laagfrequent geluid wordt niet onderzocht. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
De zienswijze vraagt aandacht voor mogelijke zwerfstroom die door de kerncentrale wordt veroorzaakt. Ook wordt om inzicht gevraagd in de totale CO2-uitstoot van ontwerp tot ingebruikname van de centrale. Daarnaast moet de mogelijke verstoring van ondergrondse zoetwaterbellen, essentieel voor landbouw worden onderzocht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
Neem alternatieven voor traditionele kernenergie mee in de afweging. De mate waarin energiebesparing in Nederland mogelijk is, moet worden onderzocht. De opslag van energie bij bedrijven en particulieren moet worden gestimuleerd, onder meer via subsidies.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*

Reactie	*Beantwoording*
Het effect van opgewekte (rest)stroom door bedrijven op het stroomnet te laten leveren moet worden onderzocht. Bedrijven daarvoor stimuleren.	*Dit wordt onderzocht in het plan-MER.*
De impact van elektromagnetische velden op bestuivers zoals bijen en vlinders moet worden onderzocht, inclusief veldonderzoek bij hoogspanningslijnen	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
De effecten tot 25 jaar na oplevering van de centrale moeten per tijdvak worden onderzocht op diverse maatschappelijke domeinen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
De veilige opslag van radioactief afval gedurende de volledige schadelijke periode moet worden gewaarborgd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Er wordt gewezen op mogelijke opwarming van bodem en omgeving door transport van restwarmte via leidingen en de effecten bij toepassing van koeltorens op landbouw en natuur vanwege stoomwolken uit de torens. De neerslag van schadelijke stoffen uit koeltorens, waaronder PFAS, in natuur en leefomgeving moet ook worden onderzocht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
Onderzoek de kans naar verhoogde constructies en hoogspanningslijnen.	*Dit onderwerp komt aan bod in het IEA.*
De beschikbaarheid van voldoende stroom op het net tijdens de bouw moet worden gegarandeerd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Electriciteitsnet'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gewezen op extra belasting van het wegennet, met name rond de Westerscheldetunnel.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
Ook wordt het risico van de financiële gevolgen als investeerders zich tijdens de bouw terugtrekken aangehaald. Indiener vraagt daarnaast om inzicht in de kosten per burger per jaar gedurende de volledige bedrijfsduur van de centrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Kosten en planning'.*
Hoeveel restwarmte gaat er verloren en kan niet benut worden? Indiener verzoekt ook om locatie-specifieke CO_2-besparingsanalyses bij benutting van restwarmte.	*Restwarmte wordt meegenomen in het plan-MER.*
De productiezekerheid in oorlogssituaties en de logistiek rond splijtstoffen en kernafval moet worden onderzocht.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
Indiener vraagt om evacuatieanalyses per plaats en gehucht, inclusief scenario's waarin vluchten via België niet mogelijk is. De verantwoordelijkheid en borging van het periodiek verstrekken van jodiumpillen moet worden verduidelijkt.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Monitor structureel de volksgezondheid nu en in de toekomst. Indiener maakt zich zorgen over zorgen over het verlies de cultuur van Zeeuws-Vlaamse door instroom van werknemers van buiten de regio en de druk op natuurgebieden door recreatie van bouwpersoneel en indirect betrokkenen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op milieu'.*
Er wordt gevraagd om compensatie van ingenomen oppervlakte door aanleg van nieuw natuurgebied in Zeeuws-Vlaanderen.	*De noodzaak tot het compenseren van natuurgebied volgt uit de onderzoeksresultaten op het vlak van natuur en ecologie. Op dit moment worden deze onderzoeken*

Reactie	*Beantwoording*
	uitgevoerd, op de uitkomsten daarvan kan niet vooruit worden gelopen.
Onderzoek de verstoring van dieren die navigeren via het aardmagnetisch veld en de effecten op vogels met vaste vliegroutes over de beoogde locatie, de verstoring van bodem- en waterleven door trillingen, met mogelijke gevolgen voor visstand en migratie. Maak daarnaast een risicoanalyse van lozing van koelwater in de Westerschelde en het aantrekken van exotische soorten. Indiener vraagt inzicht in welke dieren het gebied zullen ontvluchten door bouwactiviteiten.	*Ecologische effecten en effecten door koelwaterlozing maken onderdeel uit van het plan-MER en de IEA, zij het niet altijd op het detailniveau zoals gewenst door indiener.*
Onderzoek het psychisch effect op omwonenden van de aanwezigheid van een kerncentrale en het aantal geboren Zeeuws-Vlamingen dat binnen 15 km van de centrale woont en mogelijk zal verhuizen vanwege de kerncentrale.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Wat zijn de effecten op Belgische grensbewoners, waaronder mogelijke economische gevolgen als zij Nederland gaan mijden?	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Indiener uit zorgen dat Zeeuws-Vlaamse ondernemers weinig profijt zullen hebben van bouwlieden, die mogelijk in België inkopen doen en hij vraagt zich dan ook af of er een 'prijzenoorlog' zou kunnen ontstaan.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Indiener benoemt zorgen over toename van criminele activiteiten zoals smokkel en drugshandel.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er wordt gewezen op het belang van tijdige en duidelijke schadeloosstelling en het effect daarvan op maatschappelijke weerstand.	*Waarvan akte. Een helder beeld van mogelijke schades is er op dit moment niet, aangezien in deze fase van de procedure gericht wordt op het locatieonderzoek.*

Reactie	*Beantwoording*
Hoe is de veiligheid en bedrijfszekerheid van een kerncentrale bij sabotage of dijkdoorbraak, en de risico's van overstroming. Hoe lang kan een kerncentrale in Zeeuws-Vlaanderen stroom blijven leveren bij overstroming, en wat de gevolgen zijn als deze lager ligt dan NAP? Er wordt bezwaar gemaakt tegen plaatsing van zendmasten nabij de centrale vanwege elektromagnetische straling.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
Zeeuws-Vlaanderen is ongeschikt voor kerncentrales vanwege het verlies van restwarmte, dat in stedelijk gebied beter benut kan worden. Als alternatieve locatie wordt Willem Leopoldpolder bij Retranchement voorgesteld, vanwege beperkte bewoning en betere evacuatiemogelijkheden.	*In het voortraject is een analyse verricht op potentiële geschiktheid van meerdere locaties in Nederland. Zie ook de beschrijving van dit zogenoemde trechteringsproces in de thematische beantwoording onder 'Locaties'. Bevolkingsdichtheid is onderdeel geweest van die analyse. Een beter beeld van de (on)geschiktheid van de Zeeuwse locaties volgt uit de locatieonderzoeken die op dit moment lopen. Evacuatiemogelijkheden worden daarin tevens meegenomen.*
De indiener maakt bezwaar tegen het feit dat de overheid zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag is, wat volgens hen strijdig is met de democratische rechtsstaat.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Procedure'.*
De indiener verwacht ernstige overlast en onherstelbare schade aan het landschap van Zeeuws-Vlaanderen door de bouw van kerncentrales nabij hun woonomgeving.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Er is kritiek op het starten van procedures zonder dat nut en noodzaak van kernenergie wetenschappelijk zijn aangetoond en eist dat de voorbereidingen worden gestaakt totdat dit wetenschappelijk is onderbouwd.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Nut en noodzaak'.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt verzocht om een gedegen onderzoek naar alternatieven voor kernenergie, conform het Verdrag van Aarhus.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven'.*
De indiener wijst op de noodzaak van onderzoek naar de effecten van extra (ondergrondse en bovengrondse) hoogspanningskabels op mens, natuur en landschap.	*Indien extra (ondergrondse dan wel bovengrondse) kabels noodzakelijk blijken, dan zal daarvoor een aparte projectprocedure worden gevolg. In het kader van die procedure zal dan onderzoek gedaan moeten worden naar de effecten van de nieuwe verbinding op de omgeving.*
Er is bezwaar tegen de omvang van de bouwplaats, het aantal werknemers en de impact op infrastructuur en voorzieningen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart' en 'Effecten op het milieu'.*
De indiener maakt bezwaar tegen de negatieve effecten zoals luchtvervuiling, CO2-uitstoot, licht- en geluidsoverlast, trillingen en verstoring van natuur. Er wordt ook gewezen op elektromagnetische straling die dieren desoriënteert, met gevolgen voor onder andere imkers. De stikstofdepositie zou woningbouw en industrie in Terneuzen belemmeren. De indiener vreest daarnaast thermische vervuiling van de Westerschelde en landschapsvervuiling door hoge koeltorens.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op het milieu'.*
Er is zorg over aantasting van cultureel erfgoed, leefgemeenschappen en overbelasting van het wegennet.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart' en 'Effecten op het milieu'.*
De bereikbaarheid via de Westerscheldetunnel komt verder onder druk te staan, met risico's voor zorg en dagelijks verkeer.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Effecten op het milieu'.*
De indiener vraagt om onderzoek naar cumulatieve effecten van energieopgaven en transparantie over de resultaten.	*Dit valt buiten de scope van de projectprocedure.*

Reactie	*Beantwoording*
Er wordt gevraagd om eerlijke en transparante voorlichting, participatie en inspraak.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Participatie'.*
De indiener benadrukt dat ook in Zeeuws-Vlaanderen mensen wonen en dat het gebied niet vergeten mag worden.	*Het ministerie is zich zeer bewust van de aanwezigheid van omwonenden en de zorgen die zij kunnen hebben over de mogelijke komst van nieuwe kerncentrales. We willen zorgvuldig omgaan met de omgeving en stemmen onze communicatie en participatie af op wensen en zorgen die leven.*
Er wordt gewezen op de aanwezigheid van munitie in de bodem als gevolg van WO2.	*Dit komt aan de orde in de vervolgfase, nadat er een locatiekeuze is gemaakt.*
De indiener sluit af met een oproep tot bescherming van Zeeuws-Vlaanderen.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
202504846	
Er is geen aandacht voor de effecten tijdens de bouwfase, terwijl deze periode circa 20 jaar duurt en gepaard gaat met grootschalige bouwactiviteiten en de huisvesting van circa 10.000 werknemers. Dit heeft potentieel aanzienlijke gevolgen voor de woningmarkt, arbeidsmarkt, vervoersstromen en zorginfrastructuur.	*De effecten voor de bouwfase worden juist ook in beeld gebracht, vanwege de verwachte impact op de omgeving. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie', 'effecten op milieu' en 'leefbaarheid en brede welvaart'.*
De indiener mist een analyse van hoe de kostenontwikkeling van kernenergie (die eerder stijgen dan dalen) zich verhoudt tot de structureel dalende kosten van duurzame energiebronnen, en wat dit betekent voor de afweging tussen kernenergie en alternatieven.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Alternatieven' en 'Kosten en planning'.*

Reactie	*Beantwoording*
202504848	
Deze reactie is inhoudelijk gelijk aan reactie nr. 202502095. Voor de samenvatting van de reactie wordt hiernaar verwezen.	*Verwezen wordt naar de reactie op reactie nr. 202502095.*
In aanvulling op deze reactie wordt nog gesteld dat de jeugd tegen dit voorstel is en wegtrekt omdat er voor hen geen toekomst is.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak' en 'locatie'.*
202504857	
De Poolse autoriteiten vragen om informatie over noodplannen en communicatieprocedures bij incidenten met de geplande kerncentrales. Er wordt gevraagd naar de mogelijke impact op Pools grondgebied en bevolking, inclusief de noodzaak tot noodmaatregelen. De zienswijze verzoekt om gegevens over meteorologie, emissies bij incidenten en voorspellingen van radiologische situaties.	*In het plan-MER in de IEA gaan wij globaal in op mogelijke effecten bij een calamiteit. Specifieke impact op Pools grondgebied en de noodzaak tot noodmaatregelen wordt in de vervolgfase in het veiligheidsrapport verder onderzocht.*
Er wordt gevraagd om een analyse van emissies naar lucht en water tijdens normale bedrijfsvoering van de centrales.	*Wordt onderzocht in het plan-MER.*
De gebruikte methodologieën en modellen voor deze analyses dienen transparant te worden toegelicht.	*In het plan-MER wordt (al dan niet in een bijlage) telkens toegelicht op welke manier tot onderzoeksresultaten is gekomen.*
De samenhang met bestaande industriële en nucleaire infrastructuur in de omgeving moet worden meegenomen.	*Dit wordt onderzocht in het plan-MER.*
Externe risico's en de robuustheid van de kerncentrales tegen deze risico's moeten worden beoordeeld. De invloed van klimaatverandering op de werking van de kerncentrales moet worden meegenomen in het ontwerp. Het ontwerp moet	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*

Reactie	*Beantwoording*
worden getoetst aan nationale veiligheidscriteria, zowel deterministisch als probabilistisch.	
De impact van de kerncentrales op het nationale beleid voor radioactief afval en gebruikte splijtstof moet worden beoordeeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval' en onder 'Splijtstofketen'.*
202504858	
De Poolse overheid heeft de ontvangen documentatie doorgestuurd naar relevante instanties en het publiek, en geeft op basis daarvan haar officiële standpunt. De milieueffectrapportage moet ook in grensoverschrijdende context de effecten beoordelen tijdens normale werking, bij incidenten en bij risico's door menselijk handelen of natuurlijke gevaren zoals extreem weer.	*Wij danken u voor het delen van uw standpunt. Grensoverschrijdende effecten en risico's maken onderdeel uit van de locatieonderzoeken.*
Er wordt gevraagd om een beoordeling van cumulatieve effecten met de bestaande kerncentrale in Borssele.	*Dit wordt onderzocht in het plan-MER, hoofdstuk Omgevingsveiligheid.*
De Poolse autoriteiten vragen om informatie over noodplannen en communicatieprocedures bij incidenten met de geplande kerncentrales. Er wordt gevraagd naar de mogelijke impact op Pools grondgebied en bevolking, inclusief de noodzaak tot noodmaatregelen. De zienswijze verzoekt om gegevens over meteorologie, emissies bij incidenten en voorspellingen van radiologische situaties.	*In het plan-MER in de IEA gaan wij globaal in op mogelijke effecten bij een calamiteit. Specifieke impact op Pools grondgebied en de noodzaak tot noodmaatregelen wordt in de vervolgfase in het veiligheidsrapport verder onderzocht.*
Er wordt gevraagd om een analyse van emissies naar lucht en water tijdens normale bedrijfsvoering van de centrales.	*Wordt onderzocht in het plan-MER.*

Reactie	*Beantwoording*
De gebruikte methodologieën en modellen voor deze analyses dienen transparant te worden toegelicht.	*In het plan-MER wordt (al dan niet in een bijlage) telkens toegelicht op welke manier tot onderzoeksresultaten is gekomen.*
De samenhang met bestaande industriële en nucleaire infrastructuur in de omgeving moet worden meegenomen.	*Dit wordt meegenomen in het plan-MER.*
Externe risico's en de robuustheid van de kerncentrales tegen deze risico's moeten worden beoordeeld. De invloed van klimaatverandering op de werking van de kerncentrales moet worden meegenomen in het ontwerp. Het ontwerp moet worden getoetst aan nationale veiligheidscriteria, zowel deterministisch als probabilistisch.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Veiligheid'.*
De impact van de kerncentrales op het nationale beleid voor radioactief afval en gebruikte splijtstof moet worden beoordeeld.	*Verwezen wordt naar de thematische beantwoording onder 'Radioactief afval'.*
202504859	
In de zienswijze wordt aangehaald dat - op basis van een juridische uitspraak - rekening moet worden gehouden met het voorzorgsbeginsel uit artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de EU.	*In de huidige fase van de projectprocedure wordt onderzocht welke effecten kunnen optreden bij realisatie van kerncentrales op de onderzochte locaties. Dit betekent dat eveneens milieueffecten zorgvuldig in beeld worden gebracht opdat de latere afweging over de locatie op navolgbare wijze zal gebeuren.*
202504866	
Indiener deelt mede bezwaar te hebben tegen de komst van kerncentrales in de Paulinapolder.	*Er is nog geen definitieve locatie gekozen voor de nieuwe kerncentrales. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'locatie'.*

Reactie	*Beantwoording*
202504957	
De Eemshaven is geen redelijk alternatief. Indiener is tegen de komst van kerncentrales in Groningen. Het doorkruist economische en ruimtelijke ontwikkelingen in de regio en er is geen draagvlak in de omgeving. Hierbij speelt ook de zware impact van de gaswinning een rol. De aardbevingen als gevolg van de gaswinning in combinatie met kerncentrales zorgen voor een groot gevoel van onveiligheid met aantoonbare impact op de gezondheid.	*Wij danken u voor de ingediende reactie. De gevoeligheden in Groningen zijn ons bekend, evenals de politieke en maatschappelijke wensen van de Provinciale Staten van Groningen, gemeente Het Hogeland en de Tweede Kamer. In het voortraject hebben we hier onderling veel over gesproken en gewisseld. Het gebied Eemshaven voldoet aan de ruimtelijke uitgangspunten die het kabinet heeft gesteld aan de mogelijke vestiging van kerncentrales. Dit betekent dat ook locaties binnen de Eemshaven moeten worden onderzocht. Op basis van het advies van de Landsadvocaat is geconcludeerd dat het niet mogelijk is om het gebied Eemshaven op voorhand van de plan-MER uit te sluiten en daarbij tegelijkertijd tot een juridisch houdbaar besluit te komen. Het niet onderzoeken van het gebied Eemshaven leidt tot een te groot juridisch risico waarbij uiteindelijk het projectbesluit door de Raad van State tot vertraging kan zorgen of zelfs vernietigd zou kunnen worden. Verder verwijzen wij naar de eerdere (onderlinge) communicatie op dit punt.*
Het meenemen van de Eemshaven als redelijk alternatief staat haaks op het provinciaal beleid en op verschillende door het Rijk gedane (publieke en formele) toezeggingen, gemaakte beleidskeuzes en aangenomen moties. Indiener verwijst naar enkele concrete moties. Er is een voornemen tot het schrappen van de Eemshaven als waarborglocatie en hiervoor is reeds een wetswijziging in gang gezet. Ook zijn er reeds verschillende	*De toezeggingen en moties zijn ons bekend. We nemen deze input, evenals bredere input uit het participatietraject, mee in het hoofdstuk 'Omgeving' in de Integrale Effectenanalyse (IEA). Het waarborgingsbeleid voor kerncentrales is bedoeld om op de aangewezen locaties ruimtelijke ontwikkelingen, die de komst van kerncentrales onmogelijk maken of ernstig belemmeren, te voorkomen. Het schrappen van Eemshaven als waarborgingslocatie betekent niet dat de Eemshaven ongeschikt is voor de*

Reactie	*Beantwoording*
andere ruimtelijke opgaven geprojecteerd op Eemshaven en is het gebied van belang vanuit energie, economie en defensie. Indiener vindt het vanuit deze overlappende belangen onmogelijk dat ook kernenergie in het gebied kan worden gerealiseerd.	*vestiging van kerncentrales. Het kabinet is verplicht om Eemshaven te beschouwen als mogelijke locatie voor de vestiging van twee nieuwe kerncentrales (zie antwoord a). We onderkennen de overlap in verschillende projecten, dit onderzoeken we en brengen we in beeld in het hoofdstuk 'Toekomstvastheid' in de IEA.*
Het advies van de landsadvocaat geeft aan dat het niet meenemen van Eemshaven als redelijk alternatief tot juridische risico's kan leiden. Uit een contra-advies dat indiener uit heeft laten voeren blijkt dat de Eemshaven wel degelijk als redelijk alternatief uitgesloten kan worden op basis van een combinatie van inhoudelijke argumenten en de ondubbelzinnige en breed gedragen bestuurlijke voorkeur tegen de vestiging van kerncentrales in Eemshaven. DIt advies is als bijlage bij de zienswijze gevoegd. Hier wordt niet op ingegaan in de cNRD, wel in een brief van de minister aan indiener (ook als bijlage bijgevoegd). In deze brief geeft de minister aan op de hoogte te zijn van de lokale en politiek-bestuurlijke gevoeligheden van het gebied en de Tweede Kamer-moties tegen de realisatie van kerncentrales in de Eemshaven. Er wordt echter niet ingegaan op het onderscheidende aspect van de Eemshaven ten opzichte van de andere benoemde redelijke locatiealternatieven dat is gelegen in de bestuurlijke voorkeur tegen de Eemshaven als kerncentralelocatie. In het contra-advies is aangegeven dat een alternatief niet als redelijk alternatief hoeft te worden gezien, als er naast een politiek-bestuurlijke voorkeur ook een enigszins inhoudelijke onderbouwing kan worden gegeven waarom het desbetreffende alternatief niet als redelijk alternatief heeft te gelden. Die onderbouwing is in het contra-advies gegeven en	*Het ministerie volgt het advies van de Landsadvocaat op. Het standpunt hierover is ongewijzigd.*

Reactie	*Beantwoording*
deze wordt door de minister als zodanig niet bestreden. Wel wijst de minister erop dat de inhoudelijke argumenten al met al niet uniek zijn voor de Eemshaven. Dat is echter ook niet nodig. Zoals hiervoor opgemerkt is de bestuurlijke voorkeur tegen de Eemshaven als locatie voor kerncentrales juist het aspect waarop de Eemshaven zich onderscheidt ten opzichte van de andere locaties. Het is ook zinloos om een niet realistisch alternatief uit te werken. Dat doet afbreuk aan de hoofdfunctie van mer, te weten het bevoegd gezag te voorzien van voor de besluitvorming relevante milieuinformatie.	
Indiener verwijst naar de in het contra-advies genoemde uitspraak over Logistiek Park Moerdijk (LPM), welke laat zien dat een locatie niet in een MER hoeft als er eerder bestuurlijk is besloten die optie uit te sluiten. De landsadvocaat vindt dat dit niet genoeg onderbouwing biedt om Eemshaven te schrappen en verwijst naar één oudere uitspraak over Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT). Indiener is het daar niet mee eens: er is recentere rechtspraak, zoals LPM en andere uitspraken, die bevestigt dat politieke en bestuurlijke keuzes mogen meewegen bij het bepalen van redelijke alternatieven.	*Het ministerie volgt het advies van de Landsadvocaat op. Het standpunt hierover is ongewijzigd.*
De doelstelling van het project in de cNRD bevat al politieke keuzes, zoals dat beide kerncentrales op één locatie komen en elk meer dan 1.000 MW leveren. Als ook wordt vastgelegd dat er geen kerncentrales in Eemshaven of Groningen komen (vanwege aardbevingen en veiligheidsgevoel), is Eemshaven geen redelijk alternatief en hoeft niet in het MER te worden meegenomen. Indiener verzoekt dan ook om locatie Eemshaven buiten het MER te laten.	*Verwezen wordt naar de reacties onder a. t/m d.*

Reactie	*Beantwoording*
Indiener geeft enkele inhoudelijke opmerkingen, welke alleen relevant zijn als locatie Eemshaven in de definitieve NRD wordt gehandhaafd. Deze opmerkingen zijn hieronder per thema puntsgewijs opgenomen.	*Waarvoor onze hartelijke dank.*
Bescherming natuurgebieden: - Concept-NRD benoemt wel Natura 2000, maar niet dat deze gebieden ook deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN); mogelijk negatieve impact op leefgebied akkervogels. - Analyse redelijke alternatieven (H4) lijkt ruimtebeslag op NNN/Natura 2000 niet mee te nemen, daardoor is er twijfel of voldaan wordt aan de eis uit het Bkl naar goed alternatievenonderzoek buiten NNN. - MER mist expliciete aandacht voor effecten op potentiële (nog te ontwikkelen) natuurwaarden binnen NNN. - Bijlage 4 mist internationale natuurkaders (bijv. EU Vogel- en Habitatrichtlijnen, Bonn/Bern-conventies, EU Natuurherstelverordening). - Voor Groningen ontbreken Provinciale Omgevingsverordening en Omgevingsvisie, inclusief instructieregels voor NNN, akkervogels, weidevogels en flora/fauna-activiteiten. - Tabel 4.3 noemt Natura 2000 (stikstof) bij Eemshaven, terwijl stikstof daar geen issue is; relevante aspecten zoals koelwater, heigeluid en verstoring HVP zijn niet meegenomen. Nauwelijks aandacht voor belemmeringen door Natura 2000-gebied Waddenzee.	*In het plan-MER onderzoeken we breed de milieueffecten op beschermde natuurgebieden, van zowel de bouwfase als de bedrijfsfase. Dat betekent dat we op zowel Natura 2000 (Waddenzee) als op NNN kijken, waarbij uiteraard het hoogstgeldende regime leidend is. Het effect op weidevogels nemen we daarin mee, maar ook zaken als eventueel ruimtebeslag en de impact op nog te ontwikkelen natuurwaarden. In de (internationale) beleidskaders voegen we ontbrekende relevant beleid toe.*
Milieu: Plan-MER onderzoekt effecten niet gebiedspecifiek; provincie vraagt om Integrale Effectenanalyse (IEA) die rekening houdt met bestaande milieudruk om een bredere	*Onduidelijk is wat bedoeld wordt met dat effecten 'niet gebiedspecefiek' worden onderzocht in het plan-MER. Het studiegebied is per milieuaspect verschillend: zo zal*

Reactie	*Beantwoording*
beoordeling van leefkwaliteit en gezondheid mogelijk te maken, meer specifiek: - Noordoost-Groningen kampt met claims voor energie-infrastructuur, industrie en logistiek; verzoek om cumulatieve milieubelasting integraal mee te nemen. Dit vraagt om maatwerk bovenop de generieke beoordelingscriteria uit het voorgestelde beoordelingskader. - Sociaal effect & veiligheidsbeleving: Combinatie aardbevingen en nucleaire installaties vergroot gevoel van onveiligheid; vraag om expliciete beoordeling van risico-perceptie, reputatieschade, woningwaarde en gebiedsontwikkeling. - De Eems-Dollardregio herbergt meerdere Natura 2000-gebieden, waaronder de Waddenzee. Geef bijzondere aandacht aan mogelijke effecten van koelwaterinname en -lozing, stikstofdepositie tijdens de bouwfase, en verstoring van vogels en zeezoogdieren. Breng in de plan-mer de gevoeligheden van het estuariene ecosysteem van Eems-Dollard in beeld en maak inzichtelijk wat de impact is van cumulatieve stikstofbelasting uit bouw, logistiek en energieproductie. - Plan-MER moet effecten op ruimtelijke ontwikkelingskansen voor woningbouw, bedrijvigheid en recreatie meenemen, inclusief risico op stagnatie door negatieve beeldvorming of infrastructuurdruk. - Ook voordelen van kernenergie (CO_2-reductie, ruimte-efficiëntie) betrekken, maar uitsluitend in samenhang met locatie- en systeem-specifieke gegevens.	*stikstofdepositie op grotere afstand effecten kunnen hebben dan trillinghinder. Elk milieuaspect wordt daarmee op passende 'niveau' beoordeeld. Ruimteclaims die in bepaalde regio's zijn, zijn voor het plan-MER alleen relevant wanneer deze autonoom zijn en dus onderdeel uitmaken van de referentiesituatie. In het geval van onduidelijke ruimteclaims - zogenoemde raakvlakprojecten - landen deze in het hoofdstuk Toekomstvastheid van de IEA. Overige genoemde onderdelen (koelwater, Waddenzee, stikstof, CO2) belanden in het plan-MER. Het huisvestingsvraagstuk en impact op bedrijven en recreatie landen in de IEA in het hoofdstuk Omgeving.*
Volgende (milieu)effecten alsnog onderzoeken in plan-MER: - Onderzoek cumulatieve effecten van kerncentrales samen met andere grote projecten (waterstof, windparken,	*Er is een duidelijke wens van de diepgang van het onderzoek. Maar er is een wezenlijk verschil tussen wat er in deze fase gebeurd (namelijk op hoofdlijnen de verschillen*

Reactie	*Beantwoording*
datacenters, defensie) . - Breng in beeld of er voldoende milieugebruiksruimte is voor kerncentrales. - Onderzoek of cumulatieve effecten acceptabel blijven binnen cumulatieve drempels als milieunormen, natuur, KRW-eisen, warmtelozing, koelwaterinzuiging. Is de toename (of afname) van milieudruk acceptabel binnen de relevante (regionale) beleidsdoelen, wet- en regelgeving en internationale standaarden? - Planvorming moet cumulatieve effecten en interacties met andere ruimtelijke projecten (woningbouw, havenontwikkeling, energie-infrastructuur, natuurherstel) meenemen en afstemmen met gemeentelijke, provinciale en waterschapskaders. - Lange termijn impact radioactief afval en ontmanteling nog beperkt uitgewerkt. - Onzeker hoe typisch Groningse landschappen als indicator worden meegewogen, bijvoorbeeld visuele impact op toerisme en cultuurhistorie. Maak deze indicator specifiek voor Groningen. - Ruimtelijke kwaliteit staat centraal in Gronings beleid maar wordt onderbelicht; neem dit mee als indicator. - Geluid, stilte en duisternis: De provincie Groningen heeft stiltegebieden en aandachtsgebieden voor stilte en duisternis. Alleen lichtemissie meegenomen; vraag om effecten op stilte- en duisternisgebieden te onderzoeken, inclusief geluid binnen industrieterreinzones. Voor zover een kerncentrale binnen een gezoneerd industrieterrein van de provincie Groningen wordt gerealiseerd is de afweging van het aspect stilte niet relevant, want dan moet het geluid binnen de zone (gpp's) van het industrieterrein als geheel passen. De geluidemissie van sec de kerncentrale is daarbij	*tussen locaties in NL onderzoeken op geschiktheid voor kerncentrales) en de fase hierna (diepgaande milieueffectonderzoeken op de gekozen locatie). Op dit moment vergelijken we de zoeklocaties op mate van effect op: verkeersintensiteiten, geluid, stilte, ecologie (waaronder N2000, NNN, waar ook stiltegebieden bij horen), impact door koelwaterlozingen, landschappelijke inpassing, impact op cultuurhistorisch erfgoed. Het moet immers binnen deze projectprocedure vallen (de zoektocht naar een geschikte locatie voor twee nieuwe kernreactoren). Dat betekent dat zaken als radioactief afval of ontmanteling wel kort aangestipt worden, maar niet diepgaand worden onderzocht; andere ministeries zijn daarvoor voor verantwoordelijk, bijvoorbeeld middels het Nationaal Programma Radioactief Afval (NPRA).*

Reactie	*Beantwoording*
niet relevant. - Neem stralingseffecten van o.a. opslag en transport van splijtstoffen als indicator op, ook i.r.t. i.r.t. het (provinciale/landelijke) Basisnet externe veiligheid, natuur, bedrijven en woningen. Indiener wil geen opslag in diepe ondergrond. - Specificeer waterkwantiteit en onderzoek wat de effecten van de ontwikkeling zijn i.r.t. de beschikbaarheid van voldoende (zoet)water als koelwater & i.r.t. andere ontwikkelingen in het gebied. Groningen is voor zoetwater afhankelijk van IJsselmeer (vooral bij droogte), omdat het watersysteem vooral gericht is op het snel afvoeren van water. - Onderzoek omvang van effecten van warmtelozing, lozing radioactieve/chemische stoffen en inzuiging op vislarven en plankton vanwege de grote potentiële invloed van deze ontwikkeling op dit thema.	
Aanvullende opmerkingen: - Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl (incl. lokale normen voor geluid/geur) ontbreekt bij beschouwing regionale kaders; deze kaders zijn bindend via de Omgevingsverordening. Ook mist het ruimtelijk voorstel 'Dit is Groningen, waardevol Groningen' waarin provinciale waarden en randvoorwaarden centraal staan. Nationale opgaven moeten aansluiten bij regionale ambities en kaders. - Bijbehorende voorzieningen onvoldoende meegenomen: Hoogspanningsleidingen (380kV), transformatorstations, netverzwaringen, koelwatervoorzieningen, opslag en infrastructuur zijn essentieel voor kerncentrales en hebben	*De Omgevingsverordening zullen we toevoegen in de beleidskaders. De vervolgvraag over meenemen van bijbehorende voorzieningen is in dit stadium van het onderzoek nog niet relevant: we beoordelen er niet op, maar nemen ze wel mee in de IEA onder hoofdstuk Kosten. In de vervolgfase kan dan verder onderzocht worden hóe de bijbehorende voorzieningen worden ingepast.* *Additionele hoogspanningsleidingen en transformatorstations en netverzwaringen kunnen nu nog niet worden verondersteld. Dergelijke behoeften volgen uit het samenspel van vraag en aanbod van het gehele systeem en zijn niet een-op-een terug te voeren op de*

Reactie	*Beantwoording*
eigen milieueffecten en vergunningseisen. Neem deze voorzieningen en de ruimtelijke impact ervan expliciet op in de reikwijdte van de plan-MER en definitieve NRD; beschouw ze niet als autonome ontwikkelingen maar als projectafhankelijke onderdelen vanwege locatie- en technische eisen.	*komst van kerncentrales. Wel leveren de centrales mogelijk een aanzienlijke hoeveelheid elektriciteit. Met TenneT wordt daarom de mogelijke inpassing van de kerncentrales in het systeem onderzocht. Indien er hierbij knelpunten in beeld komen worden waar mogelijk maatregelen beschreven. We brengen dergelijke gevolgen dus wel in beeld maar mt de kanttekening dat het uitvoeren van deze maatregelen niet binnen de scope van het project vallen maar binnen de taken van TenneT.* *Opslag is een functie/activiteit die aan de marktwerking wordt overgelaten.* *De koelwatervoorziening betreft een belangrijk onderdeel van het onderzoek en komt uitgebreid aan bod.*
Water: - Effect op waterkwaliteit door koelwaterlozing wordt niet duidelijk benoemd; formulering ‘rekening houden met de KRW’ is te vaag. - Onzekerheid over lozingslocatie; op zee (Waddenzee/Eems-Dollard) of op land? Beide moeten goed worden meegenomen. - Thermische vervuiling ontbreekt: Geen duidelijke aandacht voor opwarming van oppervlaktewater; bij lozing op zee verantwoordelijkheid RWS, op land gemeente/provincie. Waarschijnlijk koelwaterlozing op zee door gebrek aan groot oppervlaktewater op land; verzoek om bevestiging van deze aanname en uitwerking in MER en definitieve NRD.	*Alle genoemde onderdelen zitten in de onderzoeken voor het plan-MER. We toetsen aan de KRW, we onderzoeken de impact van koelwaterlozingen op de Waddenzee (dat is dus thermische vervuiling), we toetsen in het proces of er iets aan de waterkeringen zou moeten gebeuren, we onderzoeken de effecten van omgevingsveiligheidsrisico's.*

Reactie	*Beantwoording*
- Waterveiligheid: stelt de bouw van een kerncentrale extra eisen aan de primaire keringen en regionale keringen in Groningen? Een kering wordt genormeerd op basis van de economische waarde achter de kering. Deze kan toenemen bij de bouw van een kerncentrale. En tevens neemt het risico flink toe op schade/ontwrichting als een kering doorbreekt. Indiener gaat ervan uit dat de veiligheidseisen aan een kering toenemen als er kerncentrales in Eemshaven komen. Dit moet in MER worden uitgewerkt en in NRD worden voorgeschreven. - Risico bij explosie: MER moet scenario meenemen waarin een explosie keringen beschadigt en overstroming veroorzaakt; concept-NRD zegt hier niets over. Ook gevolgen van een explosie voor waterkwaliteit ontbreken.	
Landschap en cultuurhistorie: Eemshaven ligt aan de Waddenkust en grenst aan het unieke Wadden- en Wierdenlandschap met karakteristieke elementen zoals wierdendorpen, oude dijken, maren en openheid. Het is onlosmakelijk verbonden met Werelderfgoed Waddenzee. Nieuwe ontwikkelingen moeten deze samenhang en kernkarakteristieken behouden en liefst versterken, vooral buiten het bestaande bedrijventerrein.	*De impact op UNESCO-werelderfgoed De Waddenzee nemen we mee in het onderzoek.*
Tekstuele opmerkingen: - Schrijffout op pagina 36 : ‘Ontwikkeling van een waterstoffabriek (A), groen staalfabriek (B) en vervangen van bestaande energiecentrales (B en C) zijn aandachtspunt bij de afweging.’ Hier moet het om alternatief C en D gaan. - Paragraaf 5.4 concept-NRD gaat over gebiedsontwikkeling Oostpolder (p. 46):	*Dankuwel. Verschrijvingen en tekstuele fouten passen we aan in de definitieve NRD.*

Reactie	*Beantwoording*
"De provincie en de gemeente Het Hogeland hebben plannen om de Eemshaven uit te breiden (ontwerpbesluit veiligheidscontour) door een bedrijventerrein te ontwikkelen in de Oostpolder". Woorden 'Ontwerpbesluit veiligheidscontour' schrappen. Toevoegen: Ten behoeve van deze ontwikkeling wordt het provinciaal inpassingsplan bedrijventerrein Oostpolder opgesteld (vaststelling voorzien 3e kwartaal 2025). Verder staat geschreven: "Het gaat om waterstofbedrijven, batterijfabrieken, datacenters en om nieuwe vormen van hightechbedrijven" vervangen door: Het gaat om bedrijven ten behoeve van de productie van batterijen, bedrijven ten behoeve van de productie van waterstof, elektriciteitsintensieve maakindustrie, en, onder voorwaarden, datacenters. Ook maakt het provinciaal inpassingsplan infrastructuur ten behoeve van het elektriciteitsnet (hoogspanningsstation) mogelijk. - Paragraaf 5.5 over Nationaal Programma Ruimte voor Defensie updaten. In de Eemshaven bevindt zich een PMO (permanent militair object). In het ontwerp NPRD is opgenomen dat Defensie in het kader van Host Nation Support gebruik zal blijven maken van het bestaande havengebruik in Vlissingen en Eemshaven.	
202504958	
Indiener kan zich niet vinden in het in de c-NRD geuite voornemen om de Eemshaven als één van de mogelijke locaties voor de nieuwe kerncentrales in het plan-MER te beschouwen. Hierover is in de voorfase meermaals contact geweest. Indiener verwijst hierbij o.a. naar de contra-expertise door provincie Groningen. De reactie van de	*Wij danken u voor de ingediende reactie. De gevoeligheden in Groningen zijn ons bekend, evenals de politieke en maatschappelijke wensen van de Provinciale Staten van Groningen, gemeente Het Hogeland en de Tweede Kamer. In het voortraject hebben we hier onderling veel over gesproken en gewisseld. Het gebied Eemshaven voldoet aan*

Reactie	*Beantwoording*
minister hierop was teleurstellend omdat deze niet inging op de juridische onderbouwing uit de contra-expertise. Verzoek om dit opnieuw te bezien.	*de ruimtelijke uitgangspunten die het kabinet heeft gesteld aan de mogelijke vestiging van kerncentrales. Dit betekent dat ook locaties binnen de Eemshaven moeten worden onderzocht. Op basis van het advies van de Landsadvocaat is geconcludeerd dat het niet mogelijk is om het gebied Eemshaven op voorhand van de plan-MER uit te sluiten en daarbij tegelijkertijd tot een juridisch houdbaar besluit te komen. Het niet onderzoeken van het gebied Eemshaven leidt tot een te groot juridisch risico waarbij uiteindelijk het projectbesluit door de Raad van State tot vertraging kan zorgen of zelfs vernietigd zou kunnen worden. Verder verwijzen wij naar de eerdere (onderlinge) communicatie op dit punt.*
Er is al een grote druk op de bewoners uit de regio door de aardbevingsproblematiek, hier komt de stapeling van grootschalige ontwikkelingen bovenop. Alleen al het overwegen van Eemshaven als locatie roept veel emoties en weerstand op en is niet uitlegbaar.	*We onderkennen de impact van de bouw van kerncentrales op de omgeving. In het hoofdstuk Omgeving in de IEA beschrijven we de sociaal-maatschappelijke impact nader.*
Indiener verwijst naar het gebiedsprogramma Eemshaven+ met als voornaamste verdienste dat het direct omliggende gebied ervan profiteert. Bij de kerncentrales is dat niet evident en wordt er bovendien ruimte gebruikt die met een andere invulling en toepassing een veel meer integrale functie zou kunnen hebben voor het gebied en voor het energiesysteem. Ook gaat het om ruimte die mogelijk al verzegd is of anderszins gepland.	*Met het oog op de impact van kerncentrales voor de omgeving wordt er ingezet op het voorbereiden van een rijk-regio pakket, waarmee tot nadere afspraken over de invulling van het gebied kan worden gekomen. Hierin zit ook de kans voor het gebied om juist te profiteren van de aanwezigheid van kerncentrales.*
Indiener heeft een bijlage toegevoegd met overige inhoudelijke zienswijzen welke als onderbouwing dienen voor het schrappen van de vier locaties binnen het	*Zie het antwoord bij a.*

Reactie	*Beantwoording*
Eemshavengebied voor de mogelijke ontwikkeling van een kerncentrale. De voordelen van de locatie door de gunstige omgevingseigenschappen wegen niet op tegen de nadelen.	
De provincie Groningen is in toenemende mate belast met een stapeling van ruimtelijke claims voor grootschalige energie-infrastructuur, zware industrie, defensiedoelstellingen en logistieke knooppunten. In de c-NRD wordt enkel aangegeven dat er gekeken wordt naar cumulatie van hinder. Er moet onderzocht worden hoe de cumulatie van effecten van de ontwikkeling zich verhoudt o.a. met andere grote energie- en industrie gerelateerde projecten in de Eemshaven, zoals waterstofproductie, LNG-overslag, windparken, datacenters en defensie.	*In dit onderzoek worden de effecten van de mogelijke komst van de kerncentrales onderzocht en beoordeeld. Daarbij zijn we ons bewust van het feit dat er ook andere ontwikkelingen spelen. Het is niet uitvoerbaar om al deze ontwikkelingen, variërend van concreet in uitvoering tot het ideeenstadium, allen mee te wegen. Autonome ontwikkelingen worden in de effectstudies betrokken. Raakvlakken met overige ontwikkelingen die minder concreet zijn en veelal nog niet tot ruimtelijke besluitvorming hebben geleid, worden in het hoofdstuk Toekomstvastheid benoemd en beschreven. Effecten van andere ontwikkelingen op de kerncentrales, en vice versa, worden daarbij toegelicht.* *Het bevoegd gezag zal in haar besluitvorming ook de relatie en mogelijke stapeling met andere projecten moeten meewegen in haar oordeel.*
Indiener heeft zich al vaker expliciet uitgesproken tegen de bouw van een kerncentrale in de Eemshaven vanwege het gebrek aan draagvlak en haalt een aantal nationale en provinciale uitspraken hierover aan die het schrappen van Eemshaven als (waarborg)locatie ondersteunen. Eemshaven is niet als waarborglocatie opgenomen in het Programma Energiehoofdstructuur.	*Het waarborgingsbeleid voor kerncentrales is bedoeld om op de aangewezen locaties ruimtelijke ontwikkelingen, die de komst van kerncentrales onmogelijk maken of ernstig belemmeren, te voorkomen. Het schrappen van Eemshaven als waarborgingslocatie betekent niet dat de Eemshaven ongeschikt is voor de vestiging van kerncentrales. Het kabinet is verplicht om Eemshaven te beschouwen als mogelijke locatie voor de vestiging van twee nieuwe*

Reactie	*Beantwoording*
	kerncentrales. Zie ook antwoord a en de thematische beantwoording 'locaties'.
Een argument tegen kerncentrales in algemene zin: De 'third party review' concludeert dat Borssele niet levensvatbaar is door technische, procedurele en locatiegebonden redenen. Vergelijkbare problemen, zoals zachte bodem, tekort aan personeel, gebrek aan kennis en vertraging door wet- en regelgeving, spelen ook bij andere locaties. Deze factoren zorgen overal voor hogere kosten en langere doorlooptijd, waardoor andere locaties wel technisch haalbaar lijken, maar mogelijk niet levensvatbaar of realistisch zijn.	*Deze reactie nemen we ter kennisgeving aan. We onderkennen dat veel van de genoemde problemen ook gelden voor de andere locaties. Dat maakt die locaties echter niet op voorhand ongeschikt voor de realisatie van kerncentrales.*
Op de geselecteerde locaties (B, C en D) zijn al bedrijven actief of in onderhandeling voor kavels (A), die belangrijk zijn voor de energietransitie, zoals waterstoffabrieken en windparkgerelateerde activiteiten. Het ruimtebeslag van een kerncentrale kan deze duurzame, sneller te realiseren projecten vertragen of onmogelijk maken. De bouwfase vraagt drie tot vijf keer meer ruimte dan de uiteindelijke voetafdruk, plus extra veiligheidszones, wat grote onzekerheid veroorzaakt voor huidige ontwikkelingen. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor investeringen en de samenhang tussen Oostpolder en Eemshaven. Vanuit de gemeente Het Hogeland is een voorspoedige ontwikkeling van de Eemshaven cruciaal voor het programma Eemshaven+. Het is niet evident dat een kerncentrale meer bijdraagt aan nationale energietransitiedoelen dan de huidige projecten, waardoor de realisatie kan botsen met lokale ambities rond duurzaamheid, sociale cohesie en werkgelegenheid.	*We onderkennen dat er een zorgvuldig proces nodig is om tijdig duidelijkheid aan ter plaatse gevestigde partijen te kunnen bieden. Hierover gaat de omgevingsmanager vanuit KGG in gesprek. We nemen de partijen zorgvuldig mee in het proces, waarbij we duidelijk zijn over de momenten waarop we een volgend relevant besluit verwachten te nemen. In de Integrale Effectenanalyse komt in het hoofdstuk 'Toekomstvastheid' een samenhangend beeld naar voren over hoe de bouw van twee kerncentrales lokale bestaande bedrijvigheid en (duurzaamheids)projecten raakt. Ook de impact op de sociaal-maatschappelijke en economische structuur in de omgeving brengen we in beeld, in het hoofdstuk 'Omgeving' in de IEA. De informatie uit de IEA neemt de minister mee in de afweging voor het locatiebesluit.*

Reactie	*Beantwoording*
De kans op aardbevingen wordt voor Eemshaven gelijk gewaardeerd aan andere locaties, wat opmerkelijk is gezien de aardbevingsproblematiek in de regio. Op korte afstand (Warffum, 15 km) vond op 18 mei 2025 een geïnduceerde beving plaats met magnitude 2,1; ook in Uithuizermeeden zijn meerdere bevingen gemeten. Hoewel het risico op papier is verlaagd door minder gaswinning, blijft de kans op aardbevingen bestaan. Het bouwen van een kerncentrale in een aardbevingsgevoelig gebied vraagt om extra veiligheidseisen, zowel planologisch als bouwtechnisch, wat kosten verhoogt. Vrijwel het hele Eemshavengebied ligt binnen een contour waar een maximale versnelling (PGA) van 0,15g kan optreden bij een beving van magnitude 5,0, wat een extra risico vormt ten opzichte van locaties buiten het aardbevingsgebied.	*We zijn ons zeer bewust van de aardbevingsproblematiek op deze locaties en nemen dit onderwerp heel serieus. Ook de beving bij Warffum is ons niet ontgaan. Het is een belangrijk aandachtspunt bij de bouw van de centrales en de geschiktheid van de ondergrond, maar op basis van de huidige kennis is er geen reden om aan te nemen dat er voor de kerncentrales aanvullende veiligheidseisen benodigd zijn. Uit het onderzoek zal moeten blijken hoe groot dit aandachtspunt is en hoe dit zich verhoudt tot andere aandachtspunten bij deze en de andere locaties.*
De overlap van de geselecteerde locaties met de 10-5, 10-6, 10-8 buffer (hoofdzakelijk vanwege de aanwezige windturbines, maar ook vanwege explosie- en brandaandachtsgebied) lijkt te licht mee te wegen in de concept-NRD.	*Er is geen weging in de cNRD. Ook in het plan-MER wegen we niet. Dat komt pas bij de voorkeursbeslissing door de minister. In het onderzoek gaan we in op de genoemde contouren waarbij we het uitgangspunt hanteren dat onze zoeklocaties vrij worden gemaakt van alle 10-6-contouren. 10-8-contouren vallen in de afwegingssfeer; in het hoofdstuk over Omgevingsveiligheid wordt daar nader op in gegaan wat de effecten erdoor zijn.*
Uit de ‘third party review’ blijkt dat de buitendijkse ligging van alle Eemshavenlocaties, naast extra risico vanwege overstromingsgevaar, ook een grote toename in kosten met zich meebrengt.	*Het kostenaspecten zal nader worden onderzocht in de IEA. Daarbij wordt wel opgemerkt dat de Technische haalbaarheidsstudie en de navolgende Third Party Review enkel hebben gekeken naar de locatie Borssele. Voorzichtigheid is geboden bij het veralgemeniseren van deze uitkomsten naar andere locaties.*

Reactie	*Beantwoording*
De bouw van kerncentrales in de Eemshaven heeft een lange doorlooptijd en vereist veel grondverzet en extra infrastructuur. Dit zal waarschijnlijk leiden tot overschrijding van de geluidsnormen uit het geluidverdeelplan. Daardoor wordt geluidsruimte ingenomen, wat een belemmering vormt voor het aantrekken van nieuwe bedrijven.	*Het is op dit moment te vroeg om uitspraken te doen over de geluidsproductie tijdens de bouw van de kerncentrales. De impact hiervan wordt in het kader van het onderzoek onderzocht.*
Hier speelt ook het ervaren geluid, bovenop de op de gevel en in de woning gemeten geluidswaarden, voor omwonenden van Oudeschip een rol. Zij bevinden zich op 1.5 tot 2 kilometer van de geselecteerde locaties, echter is er vanwege de uitgestrekte akkers en vlakke grond sprake van geluid dat ver 'gedragen' wordt door het landschap.	*In het plan-MER wordt geluidhinder onderzocht.*
Neem ruimtelijke kwaliteit expliciet op als indicator, dit is nu onduidelijk wat betreft het Groningse landschap. Er lijkt geen aandacht voor de visuele impact van kerncentrales op cultuurhistorische waarden of toerisme in het kust- en waddengebied. Ruimtelijke kwaliteit wordt onderbelicht, terwijl dit in de omgevingsvisies van provincie Groningen en Het Hogeland een centrale rol speelt.	*Landschap maakt onderdeel uit van het beoordelingskader van het plan-MER.*
Alle vier locaties in de Eemshaven liggen op minder dan 500 meter van UNESCO-werelderfgoed en Natura 2000-gebied Waddenzee. In bijlage 3 wordt gesteld dat dit geen onderscheidende factor is, omdat bijna alle onderzochte locaties dicht bij Natura 2000 liggen. Hierbij wordt echter geen rekening gehouden met bestaande bebouwing. De sloop van huidige activiteiten (zoals kolen- en gascentrales op 3 van de 4 locaties) zal waarschijnlijk zorgen voor aanzienlijke	*De effecten op N2000 en UNESCO worden in het plan-MER onderzocht, in zowel de bouwfase als de bedrijfsfase.*

Reactie	*Beantwoording*
overlast voor natuur, meer dan bij locaties waar nog niets is gebouwd (zoals Sloegebied C en Maasvlakte 1A & 1B).	
Er wordt aangestuurd op een koeloplossing waar direct op zee geloosd gaat worden. Zoals in de concept-NRD aangegeven heeft dit 'gezien de ecologische waarde mogelijk negatief effect'. Hier wordt vervolgens niks meer over gezegd, ook niet vanuit de eventuele schade aangericht door warmte.	*Het precieze beeld van de (negatieve) effecten van de koelwateroplossing wordt met het plan-MER/IEA in beeld gebracht.*
De kerncentrale wordt nu als een op zichzelf staande ontwikkeling gezien bij locatiekeuze, maar in Eemshaven moet rekening worden gehouden met de Oostpolder, die al ruimte inneemt qua toegestane natuureffecten. Er wordt nog geen rekening gehouden met cumulatieve effecten van beide ontwikkelingen. Het gaat vooral om schadelijke effecten tijdens de bouw, zoals stikstof, fijnstof en CO_2, aangezien een kerncentrale bij normaal functioneren nauwelijks uitstoot veroorzaakt, behalve restwarmte van koelwater en afval.	*In het plan-MER onderzoeken we de impact tijdens de bouwfase, ingaand op luchtverontreinigende stoffen, stikstof en CO2.*
De gemeentelijke beheersverordening (2013) en het concept-bestemmingsplan 'Eemshaven' (2023) staan geen bedrijven toe die gebruik maken van kernenergie.	*De projectprocedure ziet op het ruimtelijk inpassen van twee kerncentrales. In planologisch opzicht zou een dergelijke belemmering daarmee weggenomen kunnen worden, indien gekozen wordt voor Eemshaven als locatie.*
In de omgevingsverordening van de Provincie Groningen geldt: "Afdeling 5.5 Energie; Artikel 5.13 Voorbeschermingsregel verbod bouw kerncentrales en kolencentrales. Het is verboden een kerncentrale of een kolencentrale te bouwen."	*De projectprocedure ziet op het ruimtelijk inpassen van twee kerncentrales. In planologisch opzicht zou een dergelijke belemmering daarmee weggenomen kunnen worden, indien gekozen wordt voor Eemshaven als locatie.*
Het is bekend dat de aardbevingsproblematiek al veel druk legt op bewoners in de regio, en dat daar nu grootschalige	*Wij erkennen de gevoeligheden rondom de aardbevingsproblematiek. Tevens onderkennen we de grote*

Reactie	*Beantwoording*
ontwikkelingen bijkomen. Alleen al het overwegen van de Eemshaven als locatie veroorzaakt veel emoties. Daarom moet de maatschappelijke impact als indicator worden opgenomen. In de MER zou ook onderzocht moeten worden wat de sociale en mentale gezondheidseffecten van deze ontwikkeling zijn.	*impact van de bouw van twee kerncentrales op de omgeving, ook in sociaal maatschappelijk opzicht. In het hoofdstuk Omgeving van de IEA worden de effecten op dit punt in beeld gebracht. Gezondheidseffecten komen globaal aan bod in het plan-MER.*
De c-NRD geeft te algemeen aan wat onderzocht wordt voor de MER en vermeldt een Integrale Effecten Analyse (IEA), maar het is onduidelijk of dit per locatie gebeurt. Juist een gebiedsspecifieke IEA is nodig, die rekening houdt met de bestaande druk op de regionale en lokale leefomgeving. Dit maakt een bredere beoordeling mogelijk van leefkwaliteit, milieugebruiksruimte en gezondheid.	*De IEA zal per gebied een beeld geven van diverse aspecten, waaronder bestaande projecten en ontwikkelingen die relevant zijn voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales.*
Samenvatting p. 3: “kernenergie is een aanvulling op andere duurzame energiebronnen...”: Kernenergie wordt hier als duurzaam neergezet. Het is echter niet van gelijkwaardige duurzaamheidsgraad als elektriciteit opgewekt uit zon, wind of water. Het is laag in uitstoot van schadelijke stoffen, maar behoeft naar alle waarschijnlijkheid wel uranium, een eindige en niet on-controversiële grondstof.	*Dit wordt onderkend. Waar nodig passen we hier teksten, ter nuancering, op aan.*
Hoofddocument p. 6: “Het maakt Nederland onafhankelijker van import van energie uit het buitenland”: De hoofdgrondstof, alsook de grondstoffen en halfproducten benodigd om de kerncentrales operationeel te krijgen, moeten nagenoeg volledig worden geïmporteerd. Met name uranium vormt een zogenaamde flessenhals. ‘Onafhankelijker’ is alleen correct als men uitgaat van een ononderbroken aanvulling van de voorraad uranium, met eventueel een lokale verwerking, verrijking, recycling en	*Met dank voor deze reactie verwijzen wij ter beantwoording daarvan naar de thematische beantwoording onder 'Splijtstofketen'.*

Reactie	*Beantwoording*
opslag van grondstoffen en afval. Slechts dat laatste is het geval.	
Samenvatting p. 3: “Kerncentrales kunnen bijna op elk moment een bepaalde hoeveelheid elektriciteit opwekken. Zo wordt gegarandeerd dat iedereen in Nederland toegang heeft en houdt tot energie”, met bijbehorend in hoofddocument p. 6: “Het eindbeeld is dat in 2050 kernenergie een aanvulling zal zijn op wind en zon als bron voor elektriciteit.”: In de tekst wordt gesteld dat toevoeging van kernenergie ervoor zorgt dat Nederland in 2050 altijd van “energie” voorzien is, maar er wordt verwarring gecreëerd tussen energie en elektriciteit, die niet synoniem zijn. Het realiseren van dit doel vraagt veel meer dan alleen het bouwen van kerncentrales. De noodzaak van kerncentrales wordt onvoldoende onderbouwd, en zelfs 1, 2 of 4 centrales zijn niet genoeg om aan de toekomstige elektriciteitsvraag te voldoen, gezien de sterke toename door elektrificatie. Er ontbreekt een duidelijk overzicht van welke aanvullende maatregelen nodig zijn om in 2050 iedereen van elektriciteit te voorzien.	*Kerncentrales wekken energie op in de vorm van warmte. Deze wordt deels omgezet in elektriciteit, het overige deel wordt als restwarmte geloosd aan de omgeving of indien mogelijk nuttig ingezet. De twee voorgenomen kerncentrales zullen slechts gedeeltelijk kunnen bijdragen aan de energievoorziening van Nederland in de toekomst en maken onderdeel uit van een groot pakket aan ontwikkelingen waar met name wordt ingezet op duurzame bronnen. De in deze reactie gezochte maatregelen en het vooruitzicht richting 2050 kan worden gevonden in het Nationaal plan energiesysteem.*
Hoofddocument p. 6: “Dit maakt het mogelijk om in Nederland een betrouwbare energievoorziening te hebben, zelfs in tijden dat veel mensen, bedrijven en organisaties tegelijk stroom nodig hebben en hernieuwbare bronnen onvoldoende kunnen leveren”: De kerncentrale kan een stabiele basislast leveren, maar is weinig flexibel. Bij piekuren met veel zon- en windenergie ontstaat extra druk op het elektriciteitsnet, waardoor goedkope stroom moet worden afgeschakeld of er grote uitbreidingen van het hoogspanningsnet nodig zijn. Dit vergroot de complexiteit	*De beoogde kerncentrales kunnen tot op zekere hoogte flexibel ingezet worden. Ze zijn niet zo snel regelbaar als een gascentrale maar zijn wel vergelijkbaar met de regelbaarheid van kolencentrales. Hier worden technische mogelijkheden veelal onderschat. Wel is het zo dat de kosten van de kerncentrales vooral bij de initiële investering hoog zijn. Deze worden bij voorkeur zo snel mogelijk terugverdiend.*

Reactie	*Beantwoording*
van de al moeilijke opgave voor TenneT en kan vertraging veroorzaken. In tegenstelling tot gas- of kolencentrales kan een kerncentrale niet snel worden aangepast aan acute of verwachte veranderingen, waardoor het risico op netcongestie toeneemt. Zie voor onderbouwing bijvoorbeeld de reactienota onderdeel 'risico op netcongestie'.	*Hoe de bijdrage van de kerncentrales uitpakt in het net en of hier knelpunten bij worden verwacht op de beoogde locaties wordt met TenneT onderzocht.*
Hoofddocument p. 6: "Twee nieuwe kerncentrales met een gezamenlijk vermogen van circa 2.300 tot 3.300 MW kunnen circa 4 tot 7 keer meer energie opwekken. Zo kunnen deze centrales circa 9 tot 13% bijdragen aan de verwachte elektriciteitsvraag in 2035": 2035 is niet realistisch, gelet op doorlooptijd van procedure en bouw van moderne kerncentrales in Engeland, Finland en Frankrijk. Gelet op doorlooptijd van projectprocedures in Nederland, zeker wat betreft potentiële en verwachte bezwaren, is een veel langere doorlooptijd te verwachten. Ook zijn er bij deze projecten vaak significante kostenoverschrijdingen, zonder inachtneming van de ontmantelingskosten.	*2035 is hier als een referentiejaar gehanteerd om de opwek van de kerncentrales ter illustratie af te zetten tegen de totale behoefte in de toekomst.*
Hoofddocument p. 10: "Tot slot zijn er nog de vierde generatie reactoren (Gen IV). Dit zijn de reactoren van de toekomst en deze bevatten een breed spectrum aan technieken die nu nog niet operationeel zijn. De ontwerpen van deze reactoren zijn bijvoorbeeld gebaseerd op een andere koeltechnieken (zoals gesmolten zout) of maken gebruik van een andere energiebron (zoals thorium).": Het idee om koelwatertekorten op te lossen via ontzilting en dit te combineren met een thoriumreactor klinkt interessant, maar is in de praktijk niet realistisch binnen de voorgestelde	*De generatie IV technologie maakt geen onderdeel uit van de huidige overwegingen binnen deze procedure.* *Verder wordt er op gewezen dat de toepassing van gesmolten zout in generatie IV reactoren niet de functie heeft om vermeende tekorten aan koelwater op te lossen.*

Reactie	*Beantwoording*
doorlooptijd. Het valt onder ‘wensdenken’ en kan daarom niet serieus worden meegenomen in de huidige overwegingen voor kerncentrales.	
202504865	
Indiener wijst op het belang van de haven en merkt op positief te staan tegenover kernenergie als onderdeel van de energiemix.	*Hartelijk dank voor uw reactie op de concept-NRD. Het belang van de Rotterdamse haven onderschrijven wij. Zoals wij in onze thematische beantwoording onder ‘nut en noodzaak’ ook uitleggen, zien wij voor kernenergie in de toekomst een belangrijke rol weggelegd in onze energiemix.*
Er komen veel ontwikkelingen samen in de haven. Waaronder veel rijksprojecten met een nationaal belang. Dit vergt een integrale afweging. Indiener wil dat in NOVEX verband verder wordt gesproken over de voorwaarden die moeten gelden voor realisatie van een kerncentrale, mocht voor Maasvlakte worden gekozen.	*Wij onderkennen dat er sprake is van de nodige ontwikkelingen en projecten (op rijksniveau) die bij realisatie een fors ruimtebeslag kennen. Voor het plan-MER en in de Integrale Effectenanalyse (IEA) brengen wij deze ontwikkelingen in kaart zodat daar bij de besluitvorming voor de locatiekeuze rekening mee gehouden wordt. Als de uiteindelijke keuze op de Maasvlakte valt, wordt de bouw van de twee grote kerncentrales meegenomen in NOVEX Rotterdamse Haven. Tot de besluitvorming hebben de Rijksoverheid, provincie en gemeenten nauwe afstemming over de ontwikkelingen die een (ruimtelijke) impact hebben op de Rotterdamse Haven.*
Gevraagd wordt alle relevante informatie mee te wegen bij het locatiebesluit, zoals de Rotterdamse Havenvisie.	*Dit belang onderschrijven wij. Dergelijke informatie geven wij plek in onze onderzoeken en wordt beschreven in het hoofdstuk Toekomstvastheid, zodat dit meegewogen kan worden in het locatiebesluit. Aan medeoverheden, waaronder de gemeente Rotterdam, is gevraagd hiervoor informatie aan te leveren.*

Reactie	*Beantwoording*
De visie van het kabinet op de ontwikkeling van kernenergie wordt van belang geacht bij het vormgeven van het toekomstperspectief van de haven.	*Zoals u in uw reactie aangeeft, heeft het kabinet onlangs de concept-NRD voor het Programma Energiehoofdstructuur II ter inzage gelegd. Met PEH II moet duidelijk worden of er in Nederland nog aanvullende locaties voor nucleaire installaties mogelijk zijn. Daarnaast wordt gewezen op de in oktober 2025 gepresenteerde nationale strategie voor kleine modulaire reactoren (SMR's). Ook wordt gewezen op de thematische beantwoording onder 'nut en noodzaak'.*
Er wordt verzocht om enkele effecten concreet in beeld te brengen. Het betreft het effect op woningbouw en de omgeving, en het effect op het personeelsbestand in de regio.	*Hartelijk dank voor uw suggesties, dit belang onderschrijven wij. Deze onderwerpen komen aan de orde in het hoofdstuk Omgeving van de IEA. Ook wordt gewezen op de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
De impact op het regionale leefklimaat dient onderzocht te worden, evenals beperkingen voor bedrijfsactiviteiten en de beperkte bereikbaarheid van een deel van het havengebied tijdens de bouwfase.	*Deze onderwerpen komen aan bod in de IEA. Deze onderwerpen komen aan de orde in de hoofdstukken Omgeving en Toekomstvastheid van de IEA. Ook wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'*
Onderzoek de effecten op logistieke ketens en ook die op het ontwikkelen van nieuwe grondstofstromen en innovatieve bedrijvigheid.	*Het effect op de logistieke ketens is al onderdeel van het proces middels de beoordelingscriteria van de SSG-35. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Ook energiesysteemeffecten dienen onderzocht te worden, net als de ruimtelijke effecten op andere projecten van toegevoegde waarde op het energiesysteem.	*Dit onderkennen we.* *Wat betreft de energiesysteemeffecten: Samen met TenneT wordt gekeken welk effect de inpassing van de*

Reactie	*Beantwoording*
	kerncentrales mogelijk heeft op deze investeringen als er naar verschillende locaties wordt gekeken. Verder wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder 'Elektriciteitsnet'. *Wat betreft de ruimtelijke effecten op andere projecten van toegevoegde waarde op het energiesysteem: dit komt aan de orde in het hoofdstuk Toekomstvastheid van de IEA.*
Onderzoek domino-effecten als gevolg van nabijheid van risicovolle bedrijven. Onderzoek daarnaast de effecten op bevolkingsdichtheid en maatschappelijke impact en onderzoek ook de effecten van de bouw van een kerncentrale op het Programma Ruimte voor Defensie.	*Dit onderdeel valt onder 'omgevingsveiligheid' en landt in het plan-MER en IEA. De relatie met defensieprojecten wordt beschreven in het IEA. Ten aanzien van het punt van de bevolkingsdichtheid en de maatschappelijke impact wordt verwezen naar de thematische beantwoording onder respectievelijk 'Veiligheid' en 'Leefbaarheid en brede welvaart'.*
Indiener vraagt om intensivering van communicatie richting de woonkernen Hoek van Holland, Pernis, Rozenburg en Heijplaat. Men wil daar duidelijkheid over het vervolgproces en ervaren een stapeling aan projecten in of nabij hun woonomgeving.	*Wij zijn ons er van bewust dat de mogelijke bouw van kerncentrales in de omgeving tot vragen en zorgen kan leiden. Er is een omgevingsmanager actief in de omgeving van de Tweede Maasvlakte die continue in gesprek is met bewoners, overheden, bedrijven en organisaties. Zowel tijdens bewonersavonden als bijeenkomsten voor specifieke groepen. Zo is onder meer met de vertegenwoordigers van de Rotterdamse Dorpsraden gesproken.* *Deze omgevingsmanager gaat graag met u in gesprek om te onderzoeken waar de behoefte op het gebied van communicatie en participatie in relatie tot kernenergie ligt, zodat hier aanvullende acties op genomen kunnen worden. Communicatie en participatie is maatwerk, de Directie*

Reactie	*Beantwoording*
	Kernenergie stelt de behoefte van de omgeving hierin centraal.

Reactietabel advies Commissie mer d.d. 25 september 2025	
Samenvatting adviespunt Commissie mer	*Reactie bevoegd gezag*
Geef een duidelijk overzicht van alle noodzakelijke besluiten, waar de realisatie en het functioneren van de twee nieuwe kerncentrales van afhankelijk zijn. Het gaat om: milieuafweging kernenergie, overige Rijksbesluiten kernenergie en de besluitvormingsketen voor de twee kerncentrales.	*Ten aanzien van het punt over de milieuafweging heeft het ministerie onderzoek uit laten voeren door CEDelft en Pondera. Het doel van dit onderzoek is op strategisch afwegingsniveau inzicht te bieden in de verschillen in milieueffecten van een klimaatneutraal energiesysteem met een variërend aandeel kernenergie in de mix van verschillende energiebronnen. De onderzoeksresultaten zijn in oktober 2025 gepubliceerd als bijlage bij een kamerbrief over de voortgang nieuwbouw kernenergie. De punten over overige Rijksbesluiten en de besluitvormingsketen voor de twee kerncentrales worden geadresseerd in de IEA, middels toevoeging van een aparte tekst om een breder beeld van relevante besluitvorming rondom dit onderwerp te geven.*
Beschrijf op enkele punten een nadere onderbouwing van het actualisatierapport waarborgingsbeleid kernenergie en de voorgestelde nieuwe gebieden en locaties (voorverkenning).	*Met het Actualisatierapport is geanalyseerd in hoeverre het Waarborgingsbeleid nog valide is, of dat veranderende omstandigheden aanleiding geven anders naar (afgevallen) locaties te kijken. Uit het Waarborgingsbeleid en het Actualisatierapport samen, ontstaat een beeld van locaties die mogelijk geschikt zijn voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. In de definitieve NRD wordt duidelijker beschreven hoe de te onderzoeken locaties tot stand zijn gekomen en dat het Actualisatierapport aan de basis van de voorverkenning daarvoor heeft gestaan.*

Zorg voor een onderbouwing van de technologiekeuze en concretisering van de aard van de installaties en de ruimtebehoefte én de bouw daarvan inclusief voorbeeldplattegronden van de kerncentrales, het bouwterrein en de woongebieden voor het bouwpersoneel.	*In zowel de definitieve NRD, de IEA als in het plan-MER wordt hierover een nadere toelichting gegeven.*
Beschrijf een omgevingsanalyse per locatie die zicht geeft op onder meer: a) de eisen die het huidige gebruik van de omgeving van een locatie aan nieuwe kerncentrales stelt, inclusief belangrijke cumulatieve milieueffecten; b) specifieke milieukenmerken van een locatie waaronder overstromingsgevoeligheid, bodemgesteldheid, de koelwatersituatie en evacueerbaarheid. Deze geven ook richting aan het benodigde milieuonderzoek per locatie; c) de inpasbaarheid van centrales, inclusief een concrete uitwerking van de extra fysieke en/of milieuruimte nodig voor onder meer bouwterrein, gronddepots, infrastructuur, huisvesting van bouwpersoneel en lozingsruimte voor koelwater.	*De geadviseerde analyse is uitgevoerd en beschreven in de definitieve NRD en in bijlage 7 van dat document is er bijbehorend kaartmateriaal opgenomen.* *Kort gezegd is deze zogenoemde omgevingsanalyse de basis voor alle onderzoeken die volgen. Het biedt zicht op de huidige situatie van en rondom de zoeklocaties. De tekortkomingen en het potentieel van de zoeklocaties komen zo – als gevolg van beoordelingen – naar boven in de conclusie van het plan-MER alsook in de IEA wanneer het over meer technische of omgevingsgerelateerde aspecten gaat.*
Maak een uitwerking van de bouwfase en de koeling van de centrales per locatie en daarvoor relevante varianten.	*Naar aanleiding van dit adviespunt wordt een uitgebreide beschrijving hierover in het plan-MER opgenomen. Specifiek ten aanzien van de koelwateralternatieven wordt een beschrijving over de milieukundige aspecten in het plan-MER opgenomen en de technische maakbaarheid daarvan krijgt een plek in de IEA.*
Verricht onderzoek naar en maak een beschrijving van de milieugevolgen voor onder meer veiligheid (rampen en evacuatie), water, natuur en bouwhinder (geluid, stof, geur).	*Deze onderwerpen worden nader beschreven en beoordeeld in het plan-MER, net als de niet-standaard onderdelen zoals calamiteiten, ontmanteling en radioactief*

	afval (bij gebrek aan inzicht hierin in het NPRA dat tot 2035 loopt).
Maak een milieuvergelijking van de locatiealternatieven zowel voor de langjarige bouwfase, als de bedrijfsfase (voor het jaar 2040 én 2100).	*In het plan-MER wordt op basis van de onderzoeksresultaten een samenvattend totaalbeeld over de onderzochte locatiealternatieven verstrekt. Met een '+' of een '-' worden de verschillen tussen de locatiealternatieven op de onderzochte milieuonderwerpen inzichtelijk gemaakt. Hierin zal ook onderscheid worden gemaakt tussen de bouwfase en de bedrijfsfase.*
Doe een uitspraak per locatie of ze technisch en vanuit milieu oogmerk haalbaar en maakbaar zijn, bijvoorbeeld door het nemen van (mitigerende) maatregelen. Ga hierbij in het bijzonder in op gevolgen voor omwonenden (bouwfase) én voor Natura 2000-gebieden tijdens de bouwfase (stikstof) en de bedrijfsfase (in ieder geval koelwater).	*Zowel in de IEA als in het plan-MER zal nader aandacht worden besteed aan dit punt. Omdat haalbaarheid en maakbaarheid mede bepaald wordt door onderwerpen buiten het milieu-spoor, wordt dit adviespunt grotendeels in de IEA verwerkt. Het plan-MER zal naar aanleiding van dit adviespunt nader ingaan op de vergunbaarheid, waarbij het onderwerp stikstof met name relevant is.*